

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens budgetförslag avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd samt motioner väckta under den allmänna motionstiden 2001/02, vilka hänför sig till biståndets nivå i förhållande till BNI, fördelningen av anslag samt biståndets inriktning.

Utskottet tillstyrker i betänkandet regeringens förslag till nivå för biståndsramen i relation till beräknad BNI för 2002. Ett antal motionsyrkanden rörande krav på en snabbare återgång till enprocentsmålet behandlas. Utskottet menar att det svenska biståndet skall nå 1 % av BNI helst till år 2005. Någon ytterligare detaljerad tidsplan anser dock utskottet inte nödvändig att slå fast.

Utskottet noterar att många av de frågor som väcks i motionerna kommer att behandlas av den utvecklingspolitiska kommittén, Globkom.

Propositionens förslag till fördelning mellan anslagen inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd tillstyrks av utskottet. Vidare tillstyrks propositionens förslag till utfästelser och åtaganden inom det multi- och bilaterala utvecklingssamarbetet. I betänkandet tillstyrker utskottet vidare att regeringen bemyndigas att ikläda staten betalningsansvar i form av statlig garantigivning inom det internationella utvecklingssamarbetet.

Propositionens yrkanden om bemyndiganden att ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa och för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa tillstyrks av utskottet. Även ett yrkande att göra utfästelser inom anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa som innebär förpliktelse efter budgetåret 2002 tillstyrks av utskottet.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag. Samtliga motionsyrkanden besvaras eller avstyrks.

I ärendet finns 19 reservationer och 23 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	7
Specifikation avseende förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	21
Redogörelse för ärendet.....	22
Internationellt bistånd.....	22
Propositionens huvudsakliga innehåll	22
Politikområde 8	22
Politikens omfattning och mål	22
Propositionen (avsnitt 3.1–3.4).....	22
Avräkningar från biståndsramen.....	23
Fördelningen inom utgiftsområdet	23
Propositionen (avsnitt 1).....	23
Utskottets överväganden.....	24
Behandling av motioner.....	24
Uppföljning av tidigare beslut	27
Politikens inriktning	28
Propositionen (avsnitt 3.4).....	28
Utskottets överväganden.....	31
Behandling av motioner.....	31
Samarbetet med länder och regioner	40
Propositionen (avsnitt 3.5.1).....	40
Afrika.....	40
Utskottets överväganden.....	41
Behandling av motioner.....	41
Asien.....	48
Utskottets överväganden.....	48
Behandling av motioner.....	48
Mellanöstern och Nordafrika	50
Utskottets överväganden.....	51
Behandling av motioner.....	51
Latinamerika	52
Europa	52
Moldavien, södra Kaukasus och Centralasien	53
Utskottets överväganden.....	53
Behandling av motioner.....	53
Turkiet	56
Multilateralt utvecklingssamarbete.....	57
Propositionen (avsnitt 3.5.2).....	57
Utskottets överväganden.....	60
Behandling av motioner.....	60

De internationella finansieringsinstitutionerna.....	61
Världsbanksgruppen.....	61
Afrikanska utvecklingsbanken.....	62
Asiatiska utvecklingsbanken.....	62
Interamerikanska utvecklingsbanken.....	62
Internationella valutafonden.....	62
Övriga utvecklingsbanker och -fonder.....	63
Övrigt multilateralt samarbete.....	63
Utskottets överväganden.....	64
Behandling av motioner.....	64
Miljöinsatser.....	64
Konfliktförebyggande insatser.....	70
Sociala sektorer.....	73
Handelsfrågor.....	75
Livsmedelsfrågor.....	76
Europeiska unionens gemensamma utvecklingssamarbete.....	77
Utskottets överväganden.....	79
Behandling av motioner.....	79
Bilateralt utvecklingssamarbete.....	86
Propositionen (avsnitt 3.5.3).....	86
Utskottets överväganden.....	87
Behandling av motioner.....	87
Verksamhetsgrenar.....	87
Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter.....	87
Utskottets överväganden.....	88
Behandling av motioner.....	88
Sociala sektorer.....	93
Utskottets överväganden.....	93
Behandling av motioner.....	93
Hiv/aids.....	97
Utskottets överväganden.....	98
Behandling av motioner.....	98
Hiv/aids och biståndspolitiska prioriteringar.....	98
Informations- och upplysningsverksamhet.....	101
Kvinnor och barn.....	102
Sjukvård och medicin.....	103
Frivilligorganisationernas roll i hiv/aids-arbetet.....	105
Infrastruktur, näringsliv, finansiella system och urban utveckling.....	106
Utskottets överväganden.....	106
Behandling av motioner.....	106
Naturbruk.....	111
Ekonomiska reformer.....	111
Utskottets överväganden.....	112
Behandling av motioner.....	112

Forskningssamarbete	115
Utskottets överväganden.....	115
Behandling av motioner.....	115
Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	116
Stöd till svenska enskilda organisationers utvecklingssamarbete.....	117
Utskottets överväganden.....	117
Behandling av motioner.....	117
Information, rekrytering och resursbasutveckling	120
Övrigt	121
Propositionen (avsnitt 3.5.4).....	121
Resultatbedömning	121
Propositionen (avsnitt 3.6).....	121
Utvärderingsverksamheten vid Sida	123
Propositionen (avsnitt 3.6.2).....	123
Utskottets överväganden.....	124
Behandling av motioner.....	124
Budgetförslag	124
Propositionen (avsnitt 3.8).....	124
Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser	125
Utskottets överväganden.....	126
Biståndsförvaltning.....	126
Utskottets överväganden.....	127
Behandling av motioner.....	127
Politikområdet 9 Samarbete med Central- och Östeuropa.....	131
Propositionen (avsnitt 4).....	131
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	131
Politikområdet 9	131
Politikens mål och inriktning.....	131
Samarbetets huvudområden.....	132
Gemensam säkerhet	132
Demokratins fördjupning.....	132
Ekonomisk omvandling	133
Social trygghet.....	133
Miljö	133
Utbildning och forskning.....	133
Jämställdhet	133
Regionalt samarbete	134
Det EU-relaterade utvecklingssamarbetet.....	134
Insatser inom och utom politikområdet	134
Resultatbedömning	135
Budgetförslag	135
Utskottets överväganden.....	138
Behandling av motioner.....	138
Politikens omfattning och inriktning	138

Demokrati.....	141
Insatser för barn och andra sociala frågor.....	142
Miljö- och folkhälsofrågor	146
Reservationer	153
1. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (kd)	153
2. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (fp).....	153
3. Koncentration av biståndet till Afrika och utformningen av biståndet i u-landsmiljö (punkt 7) (m).....	155
4. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet (punkt 11) (kd).....	155
5. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet (punkt 11) (fp)	156
6. Formerna för bistånd till totalitära stater (punkt 12) (c, fp).....	157
7. OSSE:s verksamhet (punkt 48) (v).....	158
8. En afrikansk säkerhetsordning (punkt 49) (m)	159
9. EU:s biståndspolitik (punkt 59) (v, mp)	160
10. Länderval och landramar inom biståndet (punkt 62) (m)	162
11. Länderval och landramar inom biståndet (punkt 62) (c)	162
12. Tillsättning av en utredning för att sätta in hiv/aids i ett säkerhetspolitiskt perspektiv (punkt 79) (kd)	163
13. Resurserna till det globala hiv/aids-arbetet (punkt 80) (kd)	164
14. Skuldavskrivningar för de fattigaste länderna (punkt 95) (m).....	164
15. Enskilda organisationers roll i en demokratisk utveckling (punkt 98) (fp)	165
Ställningstagande	165
16. Bistånd till Kuba (punkt 99) (m, kd, c, fp)	166
17. Oberoende analyser och utvärderingar av biståndet (punkt 102) (m, kd, c, fp).....	166
18. Demokratistöd till Central- och Östeuropa (punkt 113) (fp)	167
19. Upplösning av Östersjömiljarden (punkt 123) (m).....	169
Särskilda yttranden.....	171
1. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (m).....	171
2. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (fp).....	172
3. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (kd).....	175
4. Anslag för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (c).....	177
5. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (m)	178
6. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (v)	178
7. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (mp)	179
8. Fattigdomsbegreppet (punkt 4) (c)	180
9. Millenniemålen och bekämpningen av fattigdomen (punkt 9) (m).....	181
10. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet (punkt 11) (m).....	182

11. Sammanhållningen av bistånds- och flyktingpolitiken (punkt 37) (fp)	183
12. Globala energi- och miljöfrågor (punkt 40) (m, fp).....	184
13. Globala energi- och miljöfrågor (punkt 40) (kd)	184
14. Fattigdomsbekämpning och katastrofhjälp (punkt 45) (m).....	186
15. U-ländernas integrering i världshandeln (punkt 52) (c).....	187
16. Närings- och livsmedelsfrågor i svenskt bistånd (punkt 55) (c)	187
17. Samordning av och insyn i EU:s bistånd (punkt 56) (c)	188
18. Bistånd och de mänskliga rättigheterna (punkt 65) (kd).....	188
19. Rapportering om demokratiläget i biståndsländerna (punkt 69) (m)	189
20. Frivilligorganisationernas roll i hiv/aids-arbetet (punkt 86) (m)	189
21. Livsmedelsproduktion, handel och miljö (punkt 92) (m, c).....	190
22. En ökad andel av biståndet genom frivilligorganisationer (punkt 101) (m).....	191
23. Upplösning av Östersjömiljarden (punkt 123) (fp).....	191
Förteckning över behandlade förslag.....	193
Propositionen.....	193
Motioner från allmänna motionstiden.....	194
Tabellbilaga.....	215
Förkortningslista.....	219

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor som utskottet angivit, för budgetåret 2002 anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd i enlighet med utskottets förslag i efterföljande specifikation. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1, volym 4, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, punkterna 3 och 6, samt avslår motionerna 2001/02:U231 yrkandena 29 och 30, 2001/02:U311 yrkande 22 (delvis), 2001/02:U312 yrkande 19, 2001/02:U321, 2001/02:U328 yrkande 17 och 32 samt 38–41, 2001/02:U342 yrkandena 1 och 2, 2001/02:U345 yrkandena 17, 20 och 24 samt 2001/02:Fi294 yrkande 13.

2. Biståndsramen och enprocentsmålet

Riksdagen bifaller proposition 2001/02:1, volym 4, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, punkt 1. Därmed avslår riksdagen motionerna 2001/02:U231 yrkande 28, 2001/02:U311 yrkande 22 (delvis) och 2001/02:U328 yrkande 16. Motionerna 2001/02:U244 samt 2001/02:U328 yrkandena 15 och 36 besvaras med vad utskottet anfört.

Reservation 1 (kd)

Reservation 2 (fp)

3. Biståndet och IT

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkandena 24 och 25 samt 2001/02:U231 yrkandena 16 och 17 besvarade med vad utskottet anfört.

4. Fattigdomsbegreppet

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkande 27 och 2001/02:U269 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört.

5. Barnrättsfrågor i biståndet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U288 besvarad med vad utskottet anfört.

6. Biståndets inriktning

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U300 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört.

7. Koncentration av biståndet till Afrika och utformningen av biståndet i u-landsmiljö

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U300 yrkande 11 och 2001/02:U311 yrkande 13 besvarade med vad utskottet anfört.

Reservation 3 (m)

8. Målformuleringen i biståndet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U300 yrkande 12 besvarad med vad utskottet anfört.

9. Millenniemålen och bekämpningen av fattigdomen

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U311 yrkandena 1, 2 och 5 besvarad med vad utskottet anfört.

10. Främjandet av ett kvinnoperspektiv

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U323 yrkande 16 besvarad med vad utskottet anfört.

11. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U231 yrkande 1, 2001/02:U300 yrkande 10 samt 2001/02:U345 yrkande 10 besvarade med vad utskottet anfört.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (fp)

12. Formerna för bistånd till totalitära stater

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkandena 6 och 7 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 6 (c, fp)

13. Barnens roll i biståndet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkande 25 besvarad med vad utskottet anfört.

14. Samordningen mellan bistånds- och handelspolitiken

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U351 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört.

15. Biståndet till Somalia

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U228 yrkandena 1 och 3 besvarad med vad utskottet anfört.

16. EU:s bistånd till Somalia

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U228 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört.

17. Bistånd till energisektorn i Eritrea

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U245 besvarad med vad utskottet anfört.

18. Minröjningsprogram i Eritrea

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U253 besvarad med vad utskottet anfört.

19. EU:s bistånd till Afrikanska unionen

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört.

20. Införandet av en antikorrptionslag i Kenya

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört.

21. Landsbygdsutveckling och demokrati i Afrika

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört.

22. Fredsprocessen i Sudan

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört.

23. Fredsprocessen i Angola

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört.

24. Konfliktlösande organisationer och bekämpning av kriminalitet i afrikanska storstäder

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkandena 9 och 10 besvarad med vad utskottet anfört.

25. Flerpartiväsendet och partiernas interna demokrati i u-länder

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört.

26. Föräldralösa barn och tvångsrekrytering av barn till väpnade trupper i Afrika

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkandena 12 och 13 besvarad med vad utskottet anfört.

27. Jordreformer och en hållbar vattenpolitik

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U326 yrkandena 14 och 15 besvarad med vad utskottet anfört.

28. Bistånd till undervisningssektorn i Östtimor

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U296 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört.

29. Bistånd till den demokratiska utvecklingen i Östtimor

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U296 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört.

30. Bistånd till energi- och hälsosektorn i Östtimor

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U296 yrkandena 4 och 5 besvarad med vad utskottet anfört.

31. Bistånd till uppbyggandet av Östtimor

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U345 yrkande 39 besvarad med vad utskottet anfört.

32. Utveckling av läroböcker i Palestina

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U330 besvarad med vad utskottet anfört.

33. Aralsjöns ekologiska utveckling

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U263 yrkandena 1–5 besvarad med vad utskottet anfört.

34. Miljö- och folkhälsoproblemen i Centralasien

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U266 yrkandena 1–7 besvarad med vad utskottet anfört.

35. Ökat stöd till flyktingar

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U305 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört.

36. Handikappade i svenskt utvecklingsbistånd

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkande 26 besvarad med vad utskottet anfört.

37. Sammanhållningen av bistånds- och flyktingpolitiken

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkande 28 besvarad med vad utskottet anfört.

38. Behovet av rent vatten

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkande 9 och 2001/02:U231 yrkande 23 besvarade med vad utskottet anfört.

39. Energiförsörjning och miljövänlig utveckling

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkandena 15 och 22 besvarad med vad utskottet anfört.

40. Globala energi- och miljöfrågor

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U233 yrkandena 1–3 och 6 besvarad med vad utskottet anfört.

41. Miljösanering i Balkanregionen

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U251 besvarad med vad utskottet anfört.

42. Fattigdom och naturkatastrofer

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U216 yrkandena 2–4 besvarad med vad utskottet anfört.

43. FN:s miljöprogramms arbete

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U323 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört.

44. Bistånd till norra Irak och irakiska Kurdistan

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U210 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört.

45. Fattigdomsbekämpning och katastrofhjälp

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U216 yrkandena 5 och 6 besvarad med vad utskottet anfört.

46. Konflikter och flyktingkatastrofer

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U229 yrkandena 16 och 17 besvarad med vad utskottet anfört.

47. Säkerhetsfrämjande och fredsuppbyggande processer

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkandena 2 och 24 besvarad med vad utskottet anfört.

48. OSSE:s verksamhet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U283 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 7 (v)

49. En afrikansk säkerhetsordning

Riksdagen avslår motion 2001/02:U300 yrkande 19 och förklarar motion 2001/02:U311 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 8 (m)

50. Villkoren för fattiga kvinnor

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U209 yrkande 9 och 2001/02:U229 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört.

51. Barns rätt till hälsa och utbildning

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U306 besvarad med vad utskottet anfört.

52. U-ländernas integrering i världshandeln

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkande 3 och 2001/02:U234 yrkande 7 besvarade med vad utskottet anfört.

53. Regionalt frihandelssamarbete i Afrika

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U300 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört.

54. Livsmedelssäkerhet och ursprungsmärkning

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U304 yrkandena 17 och 18 besvarad med vad utskottet anfört.

55. Närings- och livsmedelsfrågor i svenskt bistånd

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U229 yrkandena 5 och 6 besvarad med vad utskottet anfört.

56. Samordning av och insyn i EU:s bistånd

Riksdagen avslår motion 2001/02:U229 yrkande 29 och förklarar motion 2001/02:U229 yrkande 28 besvarad med vad utskottet anfört.

57. EU:s stöd till u-ländernas energipolitik

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U233 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört.

58. Främjande av handeln mellan EU och u-länder

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U234 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört.

59. EU:s biståndspolitik

Riksdagen avslår motion 2001/02:U259 yrkandena 1 och 2 samt förklarar motion 2001/02:U259 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 9 (v, mp)

60. Formerna för EU:s bistånd

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U301 yrkandena 25–28, 2001/02:U328 yrkandena 35 och 37 samt 2001/02:K426 yrkande 13 och 14 besvarade med vad utskottet anfört.

61. Reformeringen av EU:s biståndspolitik

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkande 33 besvarad med vad utskottet anfört.

62. Länderval och landramar inom biståndet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:U229 yrkande 26 och 2001/02:U311 yrkande 8.

Reservation 10 (m)

Reservation 11 (c)

63. Stöd till fungerande styrelseformer i biståndsländerna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U229 yrkandena 18–20 och 22 besvarad med vad utskottet anfört.

64. Bistånd till partier och partinära organisationer

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkande 21, 2001/02:U231 yrkande 9 samt 2001/02:U328 yrkande 11 besvarade med vad utskottet anfört.

65. Bistånd och de mänskliga rättigheterna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkandena 5 och 6 besvarad med vad utskottet anfört.

66. Mänskliga rättigheter och demokratifrämjande projekt

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkandena 7 och 8 besvarad med vad utskottet anfört.

67. Stöd till demokratisering och flerpartisystem

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkande 10 besvarad med vad utskottet anfört.

68. Informationsteknik och demokratibistånd

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U231 yrkande 19 samt 2001/02:U328 yrkande 12 besvarade med vad utskottet anfört.

69. Rapportering om demokratiläget i biståndsländerna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U300 yrkande 20 besvarad med vad utskottet anfört.

70. Stöd till minröjningsaktiviteter

Riksdagen förklarar motion 2001/02:Fö272 yrkandena 1, 3 och 8 besvarad med vad utskottet anfört.

71. Eliminering av kvinnlig könsstympning

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U204 yrkandena 1 och 3 besvarad med vad utskottet anfört.

72. Stöd till undervisningssektorn även i katastrof- och nödsituationer

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U229 yrkande 10 besvarad med vad utskottet anfört.

73. Forskning om de fattigas sjukdomar

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkande 20 besvarad med vad utskottet anfört.

74. Upplysningsverksamhet om familjeplanering och aborter

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkande 27 besvarad med vad utskottet anfört.

75. Utvecklingen av läkemedel och vacciner

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U231 yrkande 21, 2001/02:U276 yrkande 3 samt 2001/02:U335 yrkande 13 besvarade med vad utskottet anfört.

76. Slopande av skolavgifter i biståndsländerna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U335 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört.

77. Stöd till program för att avstå från alkoholproduktion i u-länderna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:So616 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört.

78. Prioriteringen av kampen mot hiv/aids i biståndssamarbetet

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U209 yrkandena 15 och 16, 2001/02:U229 yrkande 13, 2001/02:U276 yrkandena 1 och 2, 2001/02:U295 yrkandena 1 och 2, 2001/02:U311 yrkande 18, 2001/02:U326 yrkande 6, 2001/02:U332 yrkande 6 samt 2001/02:U335 yrkande 12 besvarade med vad utskottet anfört.

79. Tillsättning av en utredning för att sätta in hiv/aids i ett säkerhetspolitiskt perspektiv

Riksdagen avslår motion 2001/02:U335 yrkande 2.

Reservation 12 (kd)

80. Resurserna till det globala hiv/aids-arbetet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U335 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 13 (kd)

81. Upplyningsarbetet kring hiv/aids

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkandena 11, 12 och 15, 2001/02:U328 yrkande 26, 2001/02:U335 yrkande 5 samt 2001/02:So372 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört.

82. Kvinnor och barn och hiv/aids

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U276 yrkandena 5 och 6, 2001/02:U311 yrkande 20 samt 2001/02:U335 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört.

83. Kartläggning av barns situation på grund av hiv/aids

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U335 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört.

84. Bromsmediciner och behandling mot hiv/aids

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkande 14, 2001/02:U326 yrkande 5 samt 2001/02:U335 yrkandena 9 och 10 besvarade med vad utskottet anfört.

85. Uppbyggandet av hälso- och sjukvårdssystem i u-länderna

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U311 yrkandena 6, 17 och 21 samt 2001/02:U335 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anfört.

86. Frivilligorganisationernas roll i hiv/aids-arbetet

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U276 yrkande 4, 2001/02:U311 yrkande 19 samt 2001/02:U335 yrkande 11 besvarade med vad utskottet anfört.

87. Näringslivsutveckling och tillväxt i de fattigaste länderna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört.

88. Partnerskap mellan näringsliv och bistånd

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkandena 13 och 14 besvarad med vad utskottet anfört.

89. Etiska uppförandekoder på den globala finansmarknaden

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U234 yrkandena 10 och 11 besvarad med vad utskottet anfört.

90. Läkemedelsföretag i FN:s regi

Riksdagen avslår motion 2001/02:U286.

91. Globalt samarbete och rätten till mat för det fattigaste

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U304 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört.

92. Livsmedelsproduktion, handel och miljö

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U304 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört.

93. Globala handelsliberaliseringar

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U304 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört.

94. Skuldsättningen av de fattigaste länderna

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U232 och 2001/02:U300 yrkande 6 besvarade med vad utskottet anfört.

95. Skuldavskrivningar för de fattigaste länderna

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U311 yrkandena 10 och 11 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 14 (m)

96. Fattidomsbekämpning och snabb ekonomisk tillväxt

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U311 yrkande 14 besvarad med vad utskottet anfört.

97. Forskning och hållbar miljöpolitik

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U233 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört.

98. Enskilda organisationers roll i en demokratisk utveckling

Riksdagen avslår motion 2001/02:U328 yrkande 24 och förklarar motionerna 2001/02:U229 yrkandena 23 och 30 samt 2001/02:U231 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört.

Reservation 15 (fp)

99. Bistånd till Kuba

Riksdagen avslår motion 2001/02:U231 yrkande 4.

Reservation 16 (m, kd, c, fp)

100. Samråd med frivilligorganisationerna vid planeringen av biståndet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkande 25 besvarad med vad utskottet anfört.

101. En ökad andel av biståndet genom frivilligorganisationer

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U311 yrkande 12 besvarad med vad utskottet anfört.

102. Oberoende analyser och utvärderingar av biståndet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U231 yrkande 27 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 17 (m, kd, c, fp)

103. Utfästelser under budgetåret 2002

Riksdagen bifaller proposition 2001/02:1, volym 4, utgiftsområde 7, Internationellt bistånd, punkt 2.

104. Avvecklingen av det bilaterala biståndet och nedläggningen av Sida

Riksdagen avslår motion 2001/02:U249 yrkandena 1 och 2.

105. Jämställdhet inom Sida

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U258 besvarad med vad utskottet anfört.

106. Reformering av Sida

Riksdagen avslår motion 2001/02:U267 yrkandena 1 och 2.

107. Krav på konditionalitet i biståndet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkandena 13 och 14 besvarad med vad utskottet anfört.

108. Inrättandet av ett civilt och militärt fredscentrum

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U351 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört.

109. Ändringar i Sidas regleringsbrev

Riksdagen förklarar motion 2001/02:L371 yrkande 48 besvarad med vad utskottet anfört.

110. Inriktningen av det svenska biståndet till Central- och Östeuropa

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U312 yrkandena 13 och 18 besvarad med vad utskottet anfört.

111. Demokratistöd till Vitryssland

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört.

112. Hälsobistånd till Vitryssland

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U324 besvarad med vad utskottet anfört.

113. Demokratistöd till Central- och Östeuropa

Riksdagen avslår motion 2001/02:U328 yrkande 30.

Reservation 18 (fp)

114. Demokratistöd inom ramen för EU:s nordliga dimension

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U268 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört.

115. Utvecklingen av ett socialförsäkringssystem i Central- och Östeuropa

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U312 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört.

116. Stöd till smittskyddsarbete

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U312 yrkande 10 besvarad med vad utskottet anfört.

117. Barns och kvinnors situation i Central- och Östeuropa

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U309, 2001/02:U310 samt 2001/02:U312 yrkandena 9 och 11 besvarade med vad utskottet anfört.

118. Barns rätt till skolgång i biståndsländerna

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U312 yrkande 8 samt 2001/02:U327 yrkande 6 besvarade med vad utskottet anfört.

119. Ökade insatser för kärnsäkerhet i Barentsområdet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U268 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört.

120. Behovet av utbyggd infrastruktur på energiområdet

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U312 yrkande 12 besvarad med vad utskottet anfört.

121. Stöd till främjande av kärnsäkerhet i Central- och Östeuropa

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U328 yrkande 31 besvarad med vad utskottet anfört.

122. Vattensamarbete kring Östersjön

Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:MJ337 yrkande 28 samt 2001/02:MJ519 yrkande 11 besvarade med vad utskottet anfört.

123. Upplösning av Östersjömiljarden

Riksdagen avslår motion 2001/02:U312 yrkande 17.

Reservation 19 (m)

124. Stöd till Östersjöuniversitetet, Baltic University Programme

Riksdagen förklarar motion 2001/02:Ub423 besvarad med vad utskottet anfört.

125. Utfästelser under budgetåret 2002 för Öst-och Centraleuropa

Riksdagen bifaller proposition 2001/02:1 volym 4 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, punkt 4.

126. Avsättning för förlustrisker och exportgarantier

Riksdagen bifaller proposition 2001/02:1, volym 4 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd utgiftsområde 7, punkt 5.

Stockholm den 22 november 2001

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viola Furubjelke (s), Göran Lenmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Liselotte Wågö (m), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Fanny Rizell (kd) och Rosita Runegrund (kd).

Specifikation avseende förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädare för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Tusental kronor

Politikområde		Utskottets
Anslag		förslag
08 Internationellt utvecklingssamarbete		
1	Biståndsverksamhet (res.)	13 796 752
2	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) (ram)	485 814
3	Nordiska Afrikainstitutet (ram)	11 256
09 Samarbete med Central- och Östeuropa		
1	Samarbete med Central- och Östeuropa (res.)	749 000
2	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier (res.)	1 000
Summa för utgiftsområdet		15 043 822

Redogörelse för ärendet

Internationellt bistånd

Utgiftsområdet Internationellt bistånd omfattar politikområdena 8 Internationellt utvecklingssamarbete respektive 9 Samarbete med Central- och Östeuropa. Förvaltningsmyndigheter inom utgiftsområdet är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Politikområde 8

Politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete består av tre anslag, Biståndsverksamhet och förvaltningsanslagen för Sida och Nordiska Afrikainstitutet. Politikområdets resurser beräknas utifrån biståndsramen. Från biståndsramen görs avräkningar för sådana kostnader inom andra utgiftsområden som kan klassificeras som bistånd.

Politikens omfattning och mål

Propositionen (avsnitt 3.1–3.4)

Biståndsramen för 2002 uppgår till 16 487,2 miljoner kronor, dvs. 0,74 % av beräknad bruttonationalinkomst (BNI). För år 2003 höjs ramen till 0,81 % av BNI och år 2004 till 0,86 % av BNI samt 200 miljoner kronor.

Avräkningarna från biståndsramen ökar år 2002 i förhållande till föregående år. Den högre avräkningen för asylmottagande beror på en ökad tillströmning av asylsökande från utvecklingsländer. För 2002 uppgår denna avräkning till 1 142,3 miljoner kronor. Detta är en höjning med 370 miljoner kronor i förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition.

Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras över Europeiska kommissionens reguljära budget. För 2002 uppgår avräkningen till 757 miljoner kronor.

Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av Utrikesdepartementets administration av utvecklingssamarbetet samt den del av FN-bidragen som betalas ut under andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. Avräkningsbeloppet har år 2002 ökat till 294 miljoner kronor, på grund av att OECD:s biståndskommitté ändrat regler för hur stor andel av bidragen som kan hänföras till bistånd.

I propositionen konstateras att det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Målet har uttytts i sex delmål som fastställts av riksdagen. Det svenska utvecklingssamarbetet skall bidra till

- resurstillväxt,
- ekonomisk och social utjämning,
- ekonomisk och politisk självständighet,
- demokratisk samhällsutveckling,
- framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön och
- jämställdhet mellan kvinnor och män.

Avräkningar från biståndsramen

Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras över Europeiska kommissionens reguljära budget. För 2002 uppgår avräkningen till 757 miljoner kronor, vilket beräknats som biståndets andel av den totala EG-budgeten multiplicerad med Sveriges medlemsavgift.

Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av Utrikesdepartementets administration av utvecklingssamarbetet samt den del av FN-bidragen som betalas ut under andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. Avräkningsbeloppet har år 2002 ökat till 294 miljoner kronor, vilket förklaras av att FN-bidragen ökat till följd av att OECD:s biståndskommitté ändrat regler för hur stor andel av bidragen som kan hänföras till bistånd.

Fördelningen inom utgiftsområdet

Propositionen (avsnitt 1)

Biståndsramen år 2002 beräknas till 16 487 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,74 % av prognostiserad bruttonationalinkomst (BNI) för år 2002. Det föreslagna beloppet för politikområde 8 (se nedan) är i förhållande till biståndsramen minskat med avräkningar. I förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition 2000/01:100 är anslagen nedjusterade med totalt 481 miljoner kronor, varav 111 miljoner kronor på grund av en förändrad BNI-prognos och 370 miljoner kronor på grund av en ökad avräkning för mottagandet av asylsökande.

För budgetåret 2002 föreslår regeringen i budgetpropositionen *yrkande 6* att anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd fördelas enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

	Anslag	Anslagstyp	Anslags- belopp
8:1	Biståndsverksamhet	reservationsanslag	13 796 752
8:2	Styrelsen för internationellt utvecklings- samarbete (Sida)	ramanslag	485 814
8:3	Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	11 256
9:1	Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	749 000
9:2	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och ex- portkreditgarantier	reservationsanslag	1 000
Summa			15 043 822

Utskottets överväganden*Behandling av motioner*

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 28 konstateras att den globala kampen mot fattigdomen via utvecklingssamarbete även i fortsättningen måste inta en central och självklar plats i den svenska statsbudgeten. Genom ett generöst bistånd kan Sverige vara ett föredöme för andra länder och därigenom ge förutsättningar för att resurser skapas som innebär att antalet fattiga minskar. Motionärerna förutsätter att regeringen fortsätter sin tillväxttakt för biståndet så att Sverige kan nå 1 % av BNI år 2005. Nästa år föreslås en nivå på 0,77 % av BNI, för att sedan de två följande åren uppnå 0,84 % respektive 0,93 % av BNI.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 29 föreslås att anslaget Biståndsverksamheten för år 2002 skall vara 500 miljoner kronor högre än regeringens förslag. Detta innebär en högre ökningstakt, med 600 miljoner kronor år 2003 och med 1 400 miljoner kronor år 2004, jämfört med regeringens förslag.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 30 föreslår motionärerna förändringar i förhållande till regeringens förslag med 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (enligt tabell 1.)

I partimotion 2001/02:U244 (v) framhålls att tanken med enprocentsmålet är att biståndet inte skall drabbas av konjunkturnedgångar i Sverige. De ekonomiska problem som följer av en något avmattad ekonomisk tillväxt är trots allt väsentligt mindre än de problem som råder i länder med utbredd svält och fattigdom. Motionärerna menar att det måste vara en absolut ambition för det svenska biståndet att enprocentsmålet skall återställas inom fem år. Detta bör ske genom att riksdagen upprepar sitt beslut från betänkande 2000/01:UU2: utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

I kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 22 (*delvis*) föreslår motionärerna budgetförändringar avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt vad som anförs i motionen (enligt tabell 5).

I Centerpartiets kommittémotion 2001/02:U321 (c) föreslås förändringar i förhållande till regeringens förslag avseende anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, vilka redovisas i bilaga 1 (tabellerna 1, 2 och 5).

I kommittémotion 2001/02:U328 (fp) yrkande 15 krävs att biståndet skall öka till 0,82, 0,86 respektive 0,93 % av BNI för åren 2002, 2003 och 2004. Vidare bör regeringen fastslå en konkret tidsplan för hur enprocentsmålet skall kunna uppnås senast år 2005 (*yrkande 16*). Enligt *yrkande 17* bör den totala biståndsramen uppgå till 18 270 miljoner kronor för år 2002, 20 098 miljoner år 2003 och 22 766 miljoner kronor år 2004.

Sverige bör verka för att EU:s medlemsländer i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd, föreslås i motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 36. I *yrkande 38* föreslår motionärerna en budgetändring med ytterligare 348 miljoner kronor utöver regeringens förslag avseende det multilaterala biståndet inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt vad som anförs i motionen (tabell 1.)

Anslaget för det bilaterala utvecklingssamarbetet bör, enligt motionärerna bakom motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 39 liksom motion 2001/02:Fi294 (fp) yrkande 13, uppgå till 1 728 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen. I motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 40 föreslås att riksdagen godkänner Folkpartiets förslag till ändringar i regeringens budget för multi- och bilateralt utvecklingssamarbete, och i *yrkande 41* föreslås ändringar i jämförelse med regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde 7. Internationellt bistånd (enligt tabellerna 2, 4 och 5).

Fredsfrämjande verksamhet bör vara en integrerad del i Sveriges utvecklingssamarbete framhålls det i kommittémotion 2001/02:U342 (m). I *yrkande 1* föreslås att en samlad anslagspost för Sveriges fredsfrämjande verksamhet läggs in under utgiftsområde 7 Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete. Vidare föreslås i *yrkande 2* att riksdagen under denna anslagspost anvisar 1 118 836 000 kr för fredsfrämjande verksamhet för år 2002 (tabell 5).

I kommittémotion 2001/02:U345 (fp) yrkande 17 framhålls att FN:s utvecklingsfond för kvinnor, Unifem, bör erhålla 5 miljoner kronor mer i anslag än vad regeringen föreslagit. Folkpartiet föreslår i kommittémotion 2001/02:U345 (fp) yrkande 24 att Sverige bör stödja arbetet med att förbättra barns levnadsförhållanden och framtidsmöjligheter på ett mer kraftfullt sätt. FN:s barnfond, Unicef, föreslås få ytterligare 10 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen.

Utskottet konstaterar att ramarna i procent av BNI för åren 2002, 2003 och 2004 fastställdes i samband med riksdagsbehandlingen av regeringens ekonomiska vårproposition 2001. År 2002 ökar biståndsramen till 0,74 % av BNI, år 2003 till 0,81 % av BNI och år 2004 till 0,86 % av BNI plus 200

miljoner kronor. Utskottet ser ökningarna för åren 2003 och 2004 som väsentliga steg på väg mot enprocentsmålet. Utskottet menar att det svenska biståndet skall nå 1 % av BNI helst år 2005. Någon ytterligare detaljerad tidsplan anser dock utskottet inte nödvändig att slå fast.

Utskottet konstaterar att till grund för regeringens förslag ligger politiska prioriteringar kombinerade med hänsyn till tidigare gjorda åtaganden samt befintliga reservationer på de olika delposterna. Motiven till regeringens förslag redovisas i budgetpropositionen. Regeringen kan, om behov uppstår under året, omfördela mellan posterna. Likaså kan Sida i mindre utsträckning omfördela mellan de bilaterala delposterna.

Biståndets framtida inriktning kan komma att förändras som ett resultat av det betänkande som den nu pågående parlamentariska utredningen om Sveriges politik för global utveckling, Globkom, lägger fram i december. Detta kan t.ex. påverka indelningen i delposter.

Utskottet konstaterar att Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet föreslår höjda anslag till UNAIDS, Unifem och Unicef. Utskottet delar regeringens syn på fördelningen av anslagen som de presenteras i budgetpropositionen. Kristdemokraterna och Folkpartiet betonar vikten av insatser för demokrati och mänskliga rättigheter. Vidare föreslår samtliga partier utom Moderaterna, som har en alternativ anslagsstruktur för skuldavskrivningar och fattigdomsutrotning, höjda anslag för skuldlättnader och ekonomiska reformer. Regeringen anser också att dessa områden är mycket viktiga, vilket även framgår i budgetpropositionens avsnitt om politikens inriktning. På delposten för ekonomiska reformer kommer förutom anslagna medel även en reservation finnas att tillgå. Moderaterna framhåller att den fredsfrämjande verksamheten bör vara en integrerad del av Sveriges utvecklingsarbete och föreslår en samlad anslagspost för denna verksamhet. Utskottet menar emellertid att denna verksamhet inte bör ingå som en del av Sveriges utvecklingsarbete.

Utskottet vill framhålla det nära samband som råder mellan biståndsramen och de medel som anvisas inom utgiftsområde 7. Den återgång till enprocentsnivån som inletts och som utskottet välkomnat i det föregående förutsätter ökning av utgiftsområdet, främst av anslaget 8:1, på sätt som föreslås i propositionen. Eftersom det i motion *U311 yrkande 22 (m) (delvis)* framförda förslaget skulle få en motsatt effekt, med innebörden att det av FN rekommenderade 0,7-procensmålet skulle underskridas, måste motionen i konsekvens härmed avstyrkas. Vad gäller övriga här aktuella motionsyrkanden förutsätter de en återgång till enprocentsnivån i en takt som det statsfinansiella läget för närvarande inte tillåter.

Utskottet anser att förslagen i propositionen är lämpliga och väl avvägda och tillstyrker därför regeringens förslag att för budgetåret 2002 fastställa biståndsramen till 0,74 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI (proposition 2001/02:1, volym 4, *yrkande 1*).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 2000/01:UU2, framhållit att kunskapen om och stödet för enprocentsmålet är väl befast i

riksdagen och i den allmänna opinionen. Samtidigt är återgången till enprocentnivån också en viktig symbolfråga, varför utskottet, även av det skälet, ansett att det bör prioriteras. Utskottet har vid flera tillfällen, bl.a. i ovan nämnda betänkande, välkomnat att en återgång nu inletts. Utskottet konstaterar också att vid FN:s tredje världskonferens om de minst utvecklade länderna (MUL), som ägde rum i Bryssel i maj 2001, enades EU-länderna om att arbeta för att uppnå FN:s rekommendationer om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd. EU:s medlemsländer underströk detta ställningstagande ytterligare vid allmänna rådets möte i början av november.

Utskottet finner mot bakgrund av dessa överväganden att den av regeringen föreslagna fördelningen mellan anslagen inom utgiftsområde 7 synes vara väl avvägd, varför regeringens *yrkande 6* tillstyrks.

I kommittémotion 2001/02:U345 (*fp*) *yrkande 20* framhålls att Sverige bör agera mer och tydligare till stöd för funktionshindrade i fattiga länder. Större anslag bör ges till Svenska handikapporganisationers internationella biståndsförening (SHIA).

Utskottet har tidigare konstaterat att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder sedan länge är en viktig del av det svenska utvecklingssamarbetet, och regeringen verkar aktivt för att dessa frågor skall ges en central plats. Sida har många aktiviteter som syftar till att förbättra livsvillkoren för personer med funktionshinder och SHIA är en aktiv partner i detta arbete.

Sida har ett s.k. ramavtal med SHIA, och stödet till organisationen från Sida uppgick år 2000 till 32,4 miljoner kronor. Över anslaget för internationellt bistånd finansierar Sida också en särskild rapportör för handikappfrågor vars uppgift är att övervaka genomförandet av FN:s standardregler på handikappområdet. Utskottet delar dock regeringens syn på förslaget till anslagsfördelning.

I konsekvens med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2001/02:U231 (kd) yrkandena 28–30, 2001/02:U311 (m) yrkande 22, 2001/02:U321 (c), 2001/02:U328 (fp) yrkandena 15 och 17 samt yrkandena 38–41, 2001/02:U342 (m) yrkandena 1 och 2, 2001/02:U345 (fp) yrkandena 17, 20 och 24 samt 2001/02:Fi294 (fp) yrkande 13. Motionerna 2001/02:U244 (v) samt 2001/02:U328 (fp) yrkandena 16 och 36 anser utskottet besvarade med vad ovan anförts.

Uppföljning av tidigare beslut

Som led i utrikesutskottets uppföljande och utvärderande verksamhet har det under året genomfört en granskning av hur riksdagens beslut om anslag överensstämmer med de regleringsbrev som regeringen utfärdat för *utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan* och *utgiftsområde 7 Internationellt bistånd*. Vidare har granskats om riksdagens vilja, som den tagit sig uttryck i bland annat betänkanstexter, har tagits i beaktande vid utformning-

en av regeringens regleringsbrev till underlydande myndigheter. Inga betydande avvikelser från vad utskottet angivit har därvid konstaterats.

Politikens inriktning

Propositionen (avsnitt 3.4)

Att utrota fattigdomen är en global utmaning och främst en fråga om en människosyn som betonar alla människors lika värde. I alla världens länder är kvinnor generellt sett fattigare än män. Ansvaret för att skapa rättvisa och gynnsamma förutsättningar för att höja levnadsnivån för de fattiga vilar främst på regeringarna i de fattiga länderna. Utvecklingssamarbetets roll är att stödja länderna i detta arbete. I en värld av globalisering och allt starkare ömsesidiga beroenden måste allas trygghet och välfärd främjas om konflikter präglade av våld skall kunna undvikas. För att respekten för de mänskliga rättigheterna skall kunna bli verklighet fordras att staterna tar sina internationella åtaganden på allvar. Det kräver att den nationella politikens olika delområden samverkar för att bidra till minskad fattigdom, hållbar utveckling, fred och rättvisa.

I propositionen konstateras vidare att det råder internationell samsyn att försöka omvandla politisk retorik till konkret handling. Den stora uppslutningen kring de internationella utvecklingsmålen, som har bekräftats i FN:s Millenniedeklaration, antagen i september 2000, ger en styrka och färdriktning för vårt gemensamma åtagande att minska fattigdomen i världen. I de internationella utvecklingsmålen konkretiseras sju åtaganden som skall uppnås under perioden 1990–2015, nämligen att halvera den andel människor som lever i extrem fattigdom (mätt som inkomst under en US-dollar per dag), alla barn skall gå i grundskola, öka jämställdheten, förbättra kvinnans möjligheter genom att lika många flickor som pojkar får utbildning redan 2005, minska spädbarns- och barnadödligheten med två tredjedelar, minska mödradödligheten med tre fjärdedelar, erbjuda tillgång till reproduktiv hälsovård för alla samt vända den negativa miljöutvecklingen genom att genomföra strategier för hållbar utveckling.

Ett arbete pågår med att sammanjämka Millenniedeklarationen och de internationella utvecklingsmålen. Sverige kommer att öka sina ansträngningar i det internationella utvecklingssamarbetet och öka koncentrationen på det övergripande målet att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Fattigdomen skall förstås ur den fattiges perspektiv och skall ses i termer av att ge kvinnor, män och barn möjlighet att leva ett värdigt liv. Fattigdomsminskning skall vara ledstjärnan för allt arbete inom biståndets område och även beaktas inom angränsande politikområden.

I propositionen konstateras att den svenska biståndsbudgeten ökar. År 2000 uppgick utbetalningarna till motsvarande 0,8 % av BNI. Ambitionen är att biståndet skall uppgå till 1 % av BNI så snart det statsfinansiella läget så

medger. Riksdagen har beslutat att biståndsramen år 2003 skall uppgå till 0,81 % av BNI samt år 2004 till 0,86 % av BNI plus 200 miljoner kronor. Detta är viktiga steg mot enprocentsmålet. En ambition är dessutom att en andel motsvarande 0,25 % av BNI skall nå de minst utvecklade länderna år 2010. Samtidigt måste samarbetslandets möjlighet att använda dessa medel på ett effektivt sätt beaktas.

I propositionen framhålls att resursöverföringarna från i-länder till u-länder minskat under senare år. Det totala nettoflödet av resurser sjönk med 47 % mellan 1996 och 1999 eller från 368 till 193 miljarder US-dollar. De ökningarna i biståndsflödena som kunnat noteras under 1998 och 1999 har emellertid vänts i en nedgång under år 2000. Sammantaget uppgick utbetalningarna från OECD-länderna till 0,22 % av BNI år 2000. Positivt är dock att 15 (varav 12 från EU) av de 22 medlemsländerna i OECD:s biståndskommitté (DAC) redovisade en ökning av biståndsutbetalningarna under 2000, samtidigt som ytterligare ett land, Luxemburg, uppnådde FN-målet om att 0,7 % av BNI skall gå till bistånd.

Utvecklingssamarbete måste bygga på en grundlig analys av de förutsättningar som gäller i samarbetslandet, liksom på en förståelse för både de möjligheter och de problem som den regionala och globala omgivningen skapar. I landstrategiprocessen ges tillfälle att utifrån regeringens politiska prioriteringar och baserat på analys av utvecklingssituation och tidigare resultat i det enskilda landet, utforma biståndet på ett sätt som bidrar till uppfyllandet av det övergripande fattigdomsmålet.

Huvuddelen av det bilaterala samarbetet kommer även fortsättningsvis att bedrivas i ett stat-till-stat-samarbete och kompletteras med bistånd som bedrivs genom enskilda organisationer och andra privata aktörer.

Utvecklingssamarbetet bedrivs dels bilateralt genom Sida, dels multilateralt genom EG, utvecklingsbankerna, FN:s fonder och program samt andra organisationer. Genom att bygga utvecklingssamarbetet på samarbetsländernas nationella fattigdomsstrategier kommer bilaterala och multilaterala givares roll i det enskilda landet att bli tydligare.

Genom medlemskapet i EU bidrar Sverige till EG:s utvecklingssamarbete och har därmed också möjlighet att påverka detta i enlighet med övergripande svensk politik. Ett konkret resultat av detta arbete är den nya utvecklingspolitik som rådet och kommissionen enades om i november 2000. Denna har, bland annat efter svenskt förslag, sin bas i de internationella utvecklingsmålen och har fattigdomsminskning som sitt övergripande mål. Sveriges agerande inom EG:s utvecklingssamarbete inriktas nu på att genomföra denna politik.

Målet för Sverige och för EU som helhet är att inleda en ny och bred förhandlingsrunda i samband med världshandelsorganisationens (WTO) möte i Qatar i november 2001, där u-ländernas intressen sätts i fokus på ett tydligare sätt än tidigare. Ett tillfälle att ta ett helhetsgrepp om utvecklingsfinansiering är konferensen "Financing for Development" i Mexiko i mars 2002. Avsikten är

att analysera vilka medel som finns tillgängliga för utvecklingsfinansiering i bred mening, där grunden är inhemsk resursmobilisering.

FN:s beredskap att ingripa snabbt, förutsägbart och med tydliga mål måste stärkas. Sverige stöder detta arbete både centralt och i fält. Sverige spelar också en ledande roll i arbetet för att utveckla EU:s engagemang på området. Samarbete mellan olika internationella organisationer börjar nu alltmer formaliseras. Exempelvis har samarbetet mellan EU och FN liksom EU och OSSE fått ny kraft.

Globaliseringen, liksom fattigdomsbekämpningen, kräver åtgärder för att integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling – ekonomiska, sociala och miljömässiga. Detta kommer bl.a. att behandlas på nästa världstoppmöte om hållbar utveckling som hålls i Johannesburg i september 2002. Då bör också ratificeringen av det s.k. Kyotoprotokollet om klimatförändring ha genomförts.

Flera fattiga och skuldtunga länder dras fortfarande med en ohanterlig skuldbörda. Ytterligare stöd behövs för skuldlättnader, dels i enlighet med det internationella initiativet för de fattigaste och mest skuldtunga länderna det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries), dels bilateralt gentemot enskilda länder. För vissa av de allra mest skuldsatta länderna kommer emellertid de resurser som frigörs under HIPC-initiativet inte att vara tillräckliga för att genomföra de stora satsningar som krävs för en märkbart positiv utveckling.

Ökat stöd krävs för att stärka de inhemska handelsrelaterade institutionerna, för att öka förmågan att leva upp till exportmarknadernas krav på bl.a. standarder samt för att bredda den industriella basen. För att kunna hävda de egna handelsintressena i det multilaterala handelssystemet krävs fler och effektivare insatser till stöd för de fattigare u-ländernas kapacitet att analysera, delta och förhandla i WTO-arbetet. Stöd för genomförandet av WTO-avtal är en prioritet ur svenskt perspektiv och efterfrågas i allt högre grad av u-länderna.

Ett barn av tre i utvecklingsländerna fullföljer inte fem års utbildning. Framför allt flickor tas ur skolan då fattiga familjer inte har råd med ofta höga avgifter och övriga kostnader för t.ex. skoluniformer och böcker. Det är väl belagt att en särskild betoning på kvinnors och flickors utbildning har en betydande hävstångseffekt för hela familjens välmående och för ekonomins utveckling.

Nya möjligheter har skapats för människor att inhämta den information de behöver för att förbättra sin situation. Tillgången till IT i fattiga länder är dock mycket dålig, och den digitala klyftan är en realitet. Sverige kommer att öka integreringen av IT som ett instrument inom biståndets alla delar. En viktig uppgift är att hjälpa fattiga länder att skapa IT-strategier som en del av deras övergripande strategier för fattigdomsbekämpning.

Hiv/aids har förödande konsekvenser för enskilda människor, för tillväxten och för hela samhällsutvecklingen i många fattiga länder och är således långt

mer än en fråga om hälsa. Krafttag krävs därför på ett brett plan för att förebygga och lindra effekterna av hiv och aids.

Handel med kvinnor och barn för bl.a. sexuellt utnyttjande ökar i många delar av världen. Det är en modern form av slavhandel som utgör en grov kränkning av människors värde och av mänskliga rättigheter.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Utskottet konstaterar inledningsvis att många av de frågor som väcks i motionerna kommer att behandlas i den pågående parlamentariska utredningen, Globkom, om Sveriges politik för global utveckling (dir. 1999:80). Utredningens uppdrag är bl.a. att se över de befintliga utvecklingspolitiska målen i ljuset av den policyutveckling som skett de senaste åren och att föreslå åtgärder som bättre harmonierar med behoven i en förändrad värld. Översynen är också motiverad av faktiska policyförändringar i svensk utvecklingspolitik, liksom förändringar av arbetssätt och organisation. Utredningen skall dels skapa en "syntes" av regeringsskrivelser och andra policydokument under 1990-talet, dels analysera hur Sveriges politik på området kan vidareutvecklas. Det är bl.a. utredningens uppgift att analysera huruvida erfarenheterna från Central- och Östeuropa äger giltighet för övrig utvecklingspolitik. Direktiven anger åtta – ej inbördes rangordnade – "strategiska uppgifter" för kommitténs arbete. De prioriterade sakområdena är 1) ökad samstämmighet mellan olika politikområden, 2) utvecklingssamarbetets roll för att förebygga och hantera konflikter, 3) mänskliga, inklusive barnens, rättigheter och respekten för internationell humanitär rätt, 4) partnerskapets konsekvenser för bi- och multilateralt samarbete, 5) konsekvenserna av de åtaganden som Sverige gjort i OECD:s biståndspolitiska strategi, såsom uttryckt i dokumentet *Shaping the 21st Century*, 6) möjligheterna att förena kunskaps-, kapacitets- och institutionsutveckling med kraven på reformer för ekonomisk modernisering och "levande" demokrati, 7) hur Sverige kan främja EU:s politik vad gäller global utveckling och 8) hur svensk politik kan öka u-ländernas förutsättningar för att delta i världshandeln.

Utskottet menar att den breda ansats och noggranna genomlysning av bistånds- och utvecklingspolitiken som biståndsutredningen kommer att genomföra gör att de frågor som väckts i motionerna kommer att behandlas av utredningen, och att det vore fel att föregripa de slutsatser som utredningen kommer att presentera eller att föreslå några större policyförändringar i detta skede.

I motion 2001/02:U229 (c) yrkande 24 anses att informations- och kommunikationsteknikens roll bör stärkas i det officiella utvecklingssamarbetet. Vidare framhålls i motion 2001/02:U229 (c) yrkande 25 att informations- och kommunikationstekniken samt bioteknologin kan bidra stort till att minska fattigdomen i världen. Att ignorera teknologisk utveckling inom medicin, jordbruk

och informationsbehandling betyder minskade möjligheter att genomföra ett bra utvecklingssamarbete och därmed förändra livet för de fattiga. Även motionärerna bakom motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 16 anser att IT utgör ett grundläggande medel för utvecklingsländer att delta i det globala samhället och skörda frukterna av ökat globalt välbefinnande. Den moderna informations- och kommunikationstekniken kan, om rätt utnyttjad, erbjuda mycket goda möjligheter i fattigdomsbekämpningen. I yrkande 17 krävs att Internetinfrastrukturen byggs ut vid universiteten och akademiska institut i utvecklingsländer.

Informations- och kommunikationsteknikens betydelse för fattigdomsbekämpning har tidigt uppmärksammats i det svenska biståndet. Utskottet konstaterade i sitt yttrande 1995/96:UU6y att ”teknikutvecklingen, främst vad avser datakommunikation och satellittelevison, har verksamt bidragit till att tidigare slutna samhällen öppnats också på andra håll i världen, och den har därmed förbättrat förutsättningarna för en utveckling i riktning mot demokrati.”

Vidare ansåg utskottet det naturligt ”att IT-frågorna beaktas inom ramen för det utvecklingsbistånd som Sverige lämnar”.

År 1999 genomförde UD och Sida en studie vid namn ”IT in Swedish development co-operation”. Utifrån denna studie har Sida skapat en strategi för IT i biståndet. IT är ett instrument för att fattiga människor skall kunna ta sig ur sin fattigdom. För detta krävs dock att man arbetar för en universell tillgång till IT. Detta kräver i sin tur särskilda satsningar och globalt engagemang. Sverige deltar aktivt i flera internationella satsningar som studerar hur man kan använda IT för utveckling och uppfyllande av millenniemålen och de internationella utvecklingsmålen (MDG). Av särskild vikt är den nyss bildade UNICT (UN Information and Communications Task Force) vars mandat sattes av Ecosacs högnivåmöte 2000.

Utskottet konstaterar att Sida sedan 1999 har en strategi för IT i biståndet. I strategin anges det bl.a. att Sida skall arbeta aktivt med att integrera IT i Sidas alla verksamhetsgrenar. Sida sysslar även särskilt med att hjälpa fattiga länder att sätta samman nationella strategier för IT-utveckling. De nationella arbetsgrupperna som ansvarar för detta innehåller representanter från olika delar av samhället – regering, näringsliv och civila samhällsorganisationer.

Den snabba utvecklingen inom informations- och kommunikationstekniken kan innebära många möjligheter för fattiga människor. IT är ett instrument som kan effektivisera utvecklingssamarbetet inom alla dess verksamhetsgrenar då den är applicerbar inom många områden som t.ex. demokratifrågor, näringslivsstöd, social utveckling (hälsa, undervisning) och s.k. god samhällsstyrning. Utbyggnad av IT-infrastruktur vid universitet i samarbetsländer är det område där Sverige ligger allra längst fram vad gäller specifikt IT-stöd. Globkom har också tagit upp IT som ett särskilt område i sitt arbete och ordnat två seminarier i ämnet.

Utskottet konstaterar att utvecklingen inom bioteknologin kan komma att innebära många fördelar för u-länder i form av t.ex. motståndskraftigare grödor och mer näringsrika växtslag. Utskottet delar regeringens syn på att utvecklingssamarbete inom forskningsområdet bör ges ökad betydelse.

Därmed anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkandena 24 och 25 samt 2001/02:U231 (kd) yrkandena 16 och 17 kan besvaras med vad utskottet anför.

I motion 2001/02:U229 (c) hävdas att det inte finns någon operationellt användbar och officiellt antagen definition av fattigdom inom svenskt bistånd. Med 40 års erfarenhet av bistånd, utbyte med andra givarorganisationer, tillgång till omfattande utvecklingsforskning samt i en värld som inte längre präglas av storpolitisk polarisering borde det vara fullt möjligt att sätta en integrerad fattigdomsanalys i centrum och på allvar göra fattigdomsbekämpning till strategiskt fokus i svenskt utvecklingssamarbete. I *yrkande 27* föreslås att det svenska utvecklingssamarbetet skall inriktas på fattigdomsbekämpning.

I motion 2001/02:U269 (kd) *yrkande 1* framhålls att biståndsanstängningarna måste höjas och att biståndet måste vara mer flexibelt i sättet att förmedla anslagen till de mest behövande länderna. Enbart ekonomisk tillväxt räcker inte utan måste följas av stark socialpolitik, bättre utbildning för alla, bättre hälsovård och ökad jämlikhet.

Utskottet konstaterar att frågan om att höja de fattiga folkens levnadsnivå har sedan den första biståndspolitiska propositionen 1962:100 varit det övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete. Detta övergripande mål har sedan kompletteras med sex delmål, utan inbördes rangordning. Tillgången på omfattande utvecklingsforskning och erfarenhetsutbyte med andra givarorganisationer har gjort det möjligt att i högre utsträckning än tidigare sätta fattigdom i fokus för svenskt utvecklingssamarbete.

Allteftersom kunskap om och förståelse för utvecklingsfrågornas komplexitet har vuxit fram har uttolkning och betoning av denna målbild varierat. I skriften *De fattigas rätt – vårt gemensamma ansvar* (skr. 1996/97:169) återfördes fokus till det övergripande fattigdomsmålet. Den flerdimensionella förståelsen av fattigdom har också breddat diskussionen till politikområden utanför utvecklingssamarbetet och till frågor om samstämmighet mellan olika politikområden. Vikten av t.ex. globalisering och handelsfrågor för utvecklingen i de fattigaste länderna har hamnat högt på dagordningen. Det övergripande målet styr prioriteringar och val och underlättar styrning av verksamheten. Extrem fattigdom är ett av de största hindren för utvecklingen av social rättvisa och ekonomisk utveckling. Utskottet konstaterar att det i Globkoms direktiv står att kommittén skall lämna ett samlat förslag till hur politiken skall utformas på viktiga områden utifrån det övergripande målet om fattigdomsbekämpning och de nya förutsättningar som globaliseringen skapar.

Därmed anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkande 27 och 2001/02:U269 (kd) yrkande 1 kan besvaras med vad utskottet anför.

I motion 2001/02:U288 (s) framhålls att det behövs en sammanhållen policy för barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet för att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv. Endast en liten del av det svenska biståndet går i dag direkt till världens barn. Motionärerna menar att det behövs en målmedveten biståndsprioritering till förmån för barnen och att det skapas ytterligare ett biståndsmål där barnen sätts i fokus och ges samma prioritet som andra biståndsmål.

Utskottet konstaterar att Utrikesdepartementet gjort en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet i syfte att formulera en sammanhållen policy och utveckla ett systematiskt barnrättsperspektiv i såväl det bilaterala som multilaterala utvecklingssamarbetet. I översynen har bl.a. ingått att utarbeta strategier för insatser för barn i särskilt utsatta situationer. Arbetet har bedrivits utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de svenska biståndspolitiska målen. Resultatet av översynen kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen under våren 2002. Även Globkom kommer att behandla eventuellt nya biståndspolitiska mål. Också inom Sida pågår ett arbete för att integrera ett barnrättsperspektiv i utvecklingssamarbetet. Under år 1999 utarbetade Sida ett positionspapper om barnets rättigheter i det bilaterala utvecklingssamarbetet. Konsekvenserna av ett barnrättsperspektiv beaktas kontinuerligt av Sida i landanalyser, landstrategier och projektbedömningar.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U288 (s) kan besvaras.

I partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 9 framhåller motionärerna att det är oacceptabelt att det offentliga bistånd som givits inte har lyckats åstadkomma mer positiv utveckling. Fattigdom och svält är fortfarande betydande, ohälsan omfattande och utbildningsnivån katastrofalt låg i många länder som mottagit stort bistånd under lång tid. Motionärerna menar att svensk biståndspolitik är delaktig i skulden bl.a. genom att biståndet tidigare i stor utsträckning gick till socialistiska regimer. Det övergripande målet för svenskt bistånd skall vara en snabb fattigdomsutrotning genom uthållig och snabb tillväxt.

Utskottet menar att ekonomisk tillväxt är ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor för att bekämpa fattigdom. Avgörande för huruvida den ekonomiska tillväxten leder till fattigdomsbekämpning är dock en fråga om hur ett land fördelar sina resurser. Utveckling kräver både offentliga och privata investeringar i såväl människor, genom förbättrad hälsa och utbildning, som i produktiv förmåga. Biståndet spelar en särskild roll genom att stödja uppbyggnaden av de institutioner och regelverk som är viktiga för utveckling. Detta inbegriper den finansiella sektorn och rättsväsendet och kan ske både genom finansiella medel och genom kunskapsöverföring. Oavsett biståndets omfattning vilar ansvaret och styrningen av ett lands utvecklingsprocess hos dess regering. Utskottet framhåller att den framtida målformuleringen för det svenska biståndet kommer att behandlas av Globkom.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U300 (m) yrkande 9 kan besvaras.

I partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 11 framhålls att Afrika är den del av världen där fattigdomen fortfarande ökar. Därför bör svenska biståndsinsatser alltmer koncentreras dit. Även i motion 2001/02:U311 (m) yrkande 13 framförs liknande åsikter. Motionärerna menar att det borde vara en självklarhet att utformningen av biståndet bäst sker i u-landsmiljö. Utvecklingsfunktionen för det afrikanska biståndet hos Sida bör inrättas på plats i södra Afrika. Ekonomiska och administrativa funktioner kan dock finnas kvar i Sverige.

Utskottet instämmer med motionären i att landspecifik kunskap är en förutsättning för ett effektivt bistånd. Sverige har genomfört långtgående decentralisering och delegering av beslutsfattande till de integrerade biståndsambassaderna. För närvarande gäller detta i synnerhet ambassaderna i Nicaragua, Tanzania och Vietnam. En stor del av förberedelse- och genomförandearbetet sker redan i fält.

Utskottet delar regeringens syn om fattigdomsproblemen på den afrikanska kontinenten. Detta synsätt återspeglas på regeringens förslag till anslagsfördelning där delposten för Afrika (söder om Sahara) beräknas öka till 2 410 miljoner kronor. Utskottet har inhämtat att ambitionen är att delposten Afrika skall öka ytterligare de kommande åren.

För 2002 har ramen på sakanslag för finansiering av viss projekt- och programpersonal i fält ökat väsentligt. Regionala kontor med specialinriktning finns också etablerade i fält. Det är dock inte aktuellt att flytta ut hela funktioner från Sida till ett enskilt land eftersom detta troligen skulle vara till förfång för det globala samarbetet med andra länder och organisationer.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2001/02:U300 (m) yrkande 11 och 2001/02:U311 (m) yrkande 13.

Vidare anser motionärerna i 2001/02:U300 (m) yrkande 12 att situationen i många länder är akut och att det därför gäller att utforma mätbara effektivitetsmål för att bättre kunna planera och utvärdera biståndet. Kraven på effektivitet i biståndet innebär inte ett minskat ansvarstagande för fattigdomens avskaffande, utan tvärtom en snabbare måluppfyllelse.

Utskottet menar att vaga eller abstrakta målformuleringar och avsaknad av mätbara indikatorer innebär svårigheter att styra biståndsverksamheten men att även överambitiösa mål kan få samma effekt. Brist på långsiktighet i vision och fokus i planering skapar liknande svårigheter. Utskottet konstaterar att Globkom bl.a. kommer att behandla frågorna om målformulering och indikatorer.

Motion 2001/02:U300 (m) yrkande 12 kan därmed besvaras med vad utskottet anför.

I kommittémotion 2001/02:U311 (m) framhålls att det senaste decenniet har världen genomgått den snabbaste fattigdomsavvecklingen hittills i mänsklighetens historia. Detta beror på en snabb ekonomisk tillväxt främst i Asien men även i ett antal övriga u-länder. Medellivslängden har ökat dramatiskt och spädbarnsdödligheten halverats. Av jordens 125 u-länder är fortfarande ett drygt femtiotal låginkomstländer. Det handlar både om snabbväxande

ekonomier och om länder som stagnerar och där befolkningen blir allt fattigare. Det största problemet finns bland Afrikas 38 låginkomstländer, som alla ligger söder om Sahara och som har en tiondel av jordens befolkning. Särskilt hiv/aids-epidemin har i många länder lett till dramatiskt förkortad medellivslängd, ofta under 50 år. Det viktigaste är nu att fokusera fattigdomsutrotningen på Afrika, där problemen är störst. I *yrkande 1* krävs att biståndet fokuserar på att främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål. I *yrkande 2* att rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi blir centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna och att bistånd skall vara resultatinkänt. De s.k. millenniemålen kan vara en vägledning för utvecklingsarbetet (*yrkande 5*).

Utskottet har tidigare behandlat frågan om det svenska biståndets övergripande fattigdomsmål och det faktum att den parlamentariska utredningen för en politik för global utveckling, Globkom, har i uppdrag att se över målbilden för det svenska utvecklingsarbetet. Betänkandet väntas behandla såväl målformuleringar som metodfrågor och olika aspekter på utveckling. Utskottet delar motionärernas uppfattning att demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstat och fungerande marknadsekonomi är centrala delar i ett välfärdssamhälle. Liksom att allt utvecklingssamarbete måste vara resultatinkänt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U311 (m) yrkandena 1, 2 och 5 kan besvaras.

Inom ramen för kampen mot fattigdomen bör kvinnoperspektivet vara centralt i det svenska biståndet, framhålls det i motion 2001/02:U323 (mp). Regeringen bör därför, enligt *yrkande 16*, verka för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i hela världen samt att förbättra kvinnornas situation på alla nivåer och områden.

Utskottet anser att i det internationella utvecklingssamarbetet är jämställdhetsarbetet både ett viktigt mål i sig och ett medel för att bekämpa fattigdom bland både kvinnor och män. Under sitt ordförandeskap i EU drev Sverige en rad konkreta förslag om att förbättra kvinnors villkor i arbetet med hiv/aids och i arbetet med FN:s tredje världskonferens för de minst utvecklade länderna.

I EU har Sverige fortsatt att främja arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i allt bistånd, bl.a. i landstrategiarbetet. Sverige har också verkat för att höja ambitionsnivån i EU:s arbete genom en ny handlingsplan för jämställdhet. I Världsbanken har Sverige på en rad sätt verkat för att stärka bankens fokus på gender, både i arbetet med övergripande policydokument som World Development Report, i bankens forskningsrapport "Engendering Development" och i den särskilda genderstrategi som antogs hösten 2001. Utskottet noterar att Sverige under de senaste 5 åren mer än fördubblat biståndet till FN:s kvinnofond (Unifem).

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U323 (mp) yrkande 16 kan besvaras.

Demokrati och mänskliga rättigheter som viktiga mål för biståndet berörs i flera motioner. I partimotion *2001/02:U231 (kd)* framhålls att biståndspolitiken och solidariteten med världens fattigaste och mest utsatta bör vara biståndets huvudområde. Inom biståndspolitiken är mänskliga rättigheter såväl ett mål som ett medel. Ekonomisk och social utveckling är nödvändigt för att kunna uppleva mänskliga rättigheter, och mänskliga rättigheter är en förutsättning för tillväxt och utveckling. Det är en nödvändighet i utvecklingssamarbetet att hela biståndet genomsyras av de mänskliga rättigheterna samt att specifika MR-projekt prioriteras. I *2001/02:U231 (kd)* yrkande 1 krävs att det övergripande målet för biståndet inte enbart bör vara att höja de fattigas levnadsnivå utan även att främja mänskliga rättigheter och demokratiska samhällssystem. I kommittémotion *2000/02:U345 (fp)* yrkande 10 framhålls att demokrati är en förutsättning för svenskt agerande mot fattigdom, för ökad rättvisa och för att respekten för de mänskliga rättigheterna skall få bestående effekter. Därför bör Sverige såväl i multilaterala som i bilaterala sammanhang vara tydligt i sitt stöd för demokrati och demokratisering. Vidare i partimotion *2001/02:U300 (m)* yrkande 10 menar motionärerna att trots att demokratin vunnit stora segrar lever fortfarande över en fjärdedel av världens befolkning i kommunistisk diktatur. I många länder är dödsstraff, tortyr och misshandel fortfarande en del av vardagen för många individer. Världssamfundet har en moralisk skyldighet att upprätthålla de mänskliga fri- och rättigheterna. Men det svenska agerandet har länge varit för svagt. De mänskliga rättigheternas universalitet måste vara en hörnsten i svensk utrikespolitik liksom stödet till rättsstaten, demokrati och marknadsekonomi.

Utskottet har tidigare noterat att Globkom har i uppdrag att se över målbilden för det svenska utvecklingssamarbetet. Utskottet vill påminna om att ett av delmålen redan i dag avser främjande av en demokratisk samhällsutveckling. Denna fråga och betydelsen av de mänskliga rättigheterna har utvecklats i skrivelsen 1997/98:76 *Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete*.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av tydlighet i såväl bilaterala som multilaterala sammanhang avseende frågor om demokrati och demokratisering. För utvecklingssamarbetets räkning har metodarbete och utbildning i syfte att öka kapacitet och genomslag för demokratifrågorna bedrivits sedan skrivelsen 1997/98:76 *Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete* av riksdagen lades till handlingarna i juni 1998. Utskottet delar motionärernas uppfattning att demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstat och fungerande marknadsekonomi är centrala delar i ett välfärdssamhälle.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *2001/02:U231 (kd)* yrkande 1, *2001/02:U300 (m)* yrkande 10 och *2001/02:U345 (fp)* yrkande 10 kan besvaras.

Enligt kommittémotion *2001/02:U328 (fp)* yrkande 6 föreslås att i de fall bistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater utan flerpar-

tisystem så bör detta ske via enskilda organisationer samt, i *yrkande 7*, att bilateralt bistånd inte bör förekomma i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering.

Utskottet konstaterar att Sveriges utrikespolitik och utvecklingssamarbete utgår ifrån att demokratisering bygger på och bidrar till respekten för de mänskliga rättigheterna. Sverige kan inte överge de människor som drabbas av diktatur, våld och förtryck. Utskottet konstaterar att val av samarbetskanaler och samarbetsformer med olika länder görs genom en bred analys av situationen i samarbetslandet. I vissa fall är det särskilt motiverat att enbart använda enskilda organisationer eller andra icke-statliga kanaler. Det valet har Sverige gjort avseende samarbete med Zimbabwe. Utskottet menar vidare att utvecklingssamarbetet är ett uttryck för solidaritet med fattiga människor. Det kan därför vara motiverat att i ett fortsatt bilateralt engagemang stödja förändringsprocesser såväl inom som utom det rådande politiska systemet. Frågan måste avgöras från fall till fall och i beaktande av ett helhetsperspektiv på landet i fråga. Humanitärt bistånd bör även fortsättningsvis kunna lämnas till länder med regimer med bristande legitimitet.

Utifrån en riktig analys av behoven i ett land kan helheten i ett biståndsprogram bidra till demokratisering. Samarbete med enskilda organisationer i samarbetsländerna eller i länder i förändring är självklara inslag i dessa strävanden. I vissa fall utgör den politiska dialogen mellan regeringsföreträdare den mest lämpliga formen för samarbete. Utskottet ser därför inte värdet i att binda sig för en enda form av utvecklingssamarbete i dessa fall.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U328 (fp) yrkandena 6 och 7.

I 2001/02:U328 (fp) *yrkande 25* understryks att barnen bör ges särskild uppmärksamhet i biståndspolitikerna.

Utskottet har tidigare i betänkande noterat att både Utrikesdepartementet och Sida gjort en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet i syfte att formulera en sammanhållen policy. Utöver vad som redan anförts kan utskottet konstatera att cirka en tredjedel av Sveriges internationella utvecklingssamarbete kanaliseras genom multilaterala organisationer. FN:s barnfond, Unicef, har en central roll för att stödja stater att efterleva barnkonventionen. Det avser såväl metodutveckling som konkreta insatser. Sverige är sedan många år en av de viktigaste bidragsgivarna till Unicef, och som styrelsemedlem har Sverige länge haft ett nära samarbete med organisationen. Under våren 2000 tillsattes en arbetsgrupp inom UD och Sida för att utarbeta strategier för Sveriges samarbete med ett antal större FN-organ, däribland Unicef. Syftet är att få till stånd ett gemensamt svenskt synsätt och att fastställa principer och prioriteringar i vad avser Sveriges agerande i styrelsen, dialog med Unicef och bidragsgivning.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U328 (fp) *yrkande 25* kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U351 (kd) yrkande 6 föreslås att regeringen skall se över möjligheterna till en bättre samordning mellan de myndigheter som är ansvariga för biståndspolitiken respektive handelspolitiken.

Utskottet konstaterar att regeringen successivt stärkt samordningen mellan politikområdena bistånd och handel. Den nya organisationen inom UD med geografiska enheter och sakenheter för handel respektive bistånd har bidragit till detta. I samband med analyser och utarbetande av nya landstrategier för det långsiktiga utvecklingssamarbetet görs ansträngningar för att åstadkomma ett sammanhållet synsätt mellan olika politikområden. En av Globkoms uppgifter är också att diskutera samstämmigheten mellan olika politikområden och inom det mellanstatliga samarbetet.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U351 (kd) yrkande 6 kan besvaras med vad utskottet anfört.

Samarbetet med länder och regioner

Propositionen (avsnitt 3.5.1)

Afrika

Väpnade konflikter inom och mellan stater präglar stora delar av Afrika och utgör ett stort utvecklingshinder för hela regionen. Detta ställer krav på både konfliktförebyggande och på akut konflikthantering i samverkan mellan FN, EU och afrikanska organisationer. EU har antagit en ny gemensam ståndpunkt om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika. Den föreskriver bl.a. en årlig översyn av potentiellt våldsamma konflikter i Afrika och utarbetandet av tänkbara handlingsalternativ. Sverige vill långsiktigt stödja afrikanska regionala och subregionala organisationers förmåga att förebygga och hantera konflikter. Inom ramen för utvecklingssamarbetet fortsätter Sverige att bidra till att stävja orsakerna till konflikter.

Fattigdomen präglar alltjämt Afrika. Nästan hälften av Afrikas befolkning är fattig. I Afrika söder om Sahara lever ca 290 miljoner människor i fattigdom. Hiv/aids och andra sjukdomar drabbar många afrikanska länder hårt. För att uppnå det internationella utvecklingsmålet att halvera andelen fattiga till år 2015 krävs bl.a. en tillväxttakt i ekonomin på 7 % per år. Det svenska utvecklingssamarbetet inriktas bl.a. på stöd till ekonomiska reformprogram, skuldåtgärder och individuella landprogram som bidrar till en väsentligt ökad tillväxttakt och samtidigt bekämpar fattigdomen.

Regionalt samarbete är centralt för att främja politisk stabilitet och ekonomisk utveckling. Intresset för sådant samarbete har ökat i Afrika. En fördjupad strategi för svenskt stöd till regionalt och subregionalt samarbete i Afrika söder om Sahara beräknas vara klar mot slutet av år 2001.

Utvecklingssamarbetet med Västafrika utökas successivt i enlighet med de riktlinjer för ett utökat samarbete med Västafrika som regeringen antog 1999. Utöver fortsatt stöd till Guinea-Bissau har samarbete inletts med Burkina Faso och Mali. Insatserna avser områden som demokrati, mänskliga rättigheter, miljö och tillväxtorienterade åtgärder i syfte att minska fattigdom. I Nigeria stöds insatser för demokrati och mänskliga rättigheter. Samarbete skall inledas med den regionala organisationen Ecowas (Economic Community of West African States) och samarbetet skall fördjupas med Stora sjöregionen (Burundi, Rwanda och Demokratiska Republiken Kongo) där den politiska utvecklingen tillåter det. Även om de bräckliga fredsprocesserna utvecklas i positiv riktning kommer humanitärt bistånd framöver att utgöra en central del av det svenska biståndet.

Det senaste årtiondet har inneburit en politisk liberalisering i stora delar av Afrika. Den har inneburit nya möjligheter att tänka fritt, uttrycka ståndpunkter och öppet påverka sin vardag och framtid. Nationella val hålls i alltfler länder. Olika befolkningsgrupper kan uttrycka sina intressen och ambitioner friare än

tidigare. Mycket återstår emellertid för att bygga upp en demokratisk kultur som präglas av mångfald, dialog, minskning av politiska motsättningar och villighet att acceptera maktväxling. Alltjämt präglas dock situationen i många länder av fortsatt intolerans, rädsla för oliktankande och allvarliga brott mot mänskliga rättigheter. Stöd till en demokratisk samhällsutveckling och respekt för mänskliga rättigheter måste därför också i fortsättningen vara en central del av den svenska Afrikapolitiken.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Situationen i Somalia uppmärksammas i kommittémotion 2001/02:U228 (v) som framhåller att situationen i landet efter tio års krig är på väg att ljusna men att mycket arbete ännu återstår när det gäller att bygga upp en fungerande statsmakt i landet som världssamfundet kan erkänna. Ett stort problem i Somalia efter inbördeskriget utgör den stora mängden utplacerade icke des- armerade anti-personella minor. Sverige har omfattande kompetens på detta område och enligt *yrkande 1* bör svenskt bistånd i första hand inriktas på detta område. I *yrkande 3* föreslås att Sverige bör ge stöd till det arbete som utförs i Somalia av den nybildade nationella kommittén för fred och återförande av egendom.

Utskottet konstaterar att regeringen i april 1999 beslutade om ett treårigt stöd om 20 miljoner kronor per år under perioden 1999–2001 för återuppbyggnad i Somalia. Grunden för det svenska biståndet till Somalia är att stödja utvecklingen mot nationell försoning och stabilitet. Återuppbyggnadsinsatser i södra Somalia har hittills inte varit möjliga på grund av säkerhetsläget. Stödet, som hanteras av Sida, kanaliseras i första hand genom FN-organ och svenska enskilda organisationer. Utöver stöd till återuppbyggnad utgår även svenskt stöd till humanitära insatser, framför allt till FN:s samlade appell för Somalia som år 2001 uppgår till 10 miljoner kronor.

Med anledning av den förändrade politiska situationen ser Sverige och EU för närvarande över möjligheterna att ge ett mer långsiktigt stöd till hela Somalia. FN förbereder också ett övergripande förslag för fredsbyggande i hela landet. Under hösten 2001 kommer Sida, i nära samarbete med Utrikesdepartementet, att ta fram en erfarenhetsredovisning av de insatser som har genomförts 1999–2001 samt föreslå hur det fortsatta svenska biståndet till Somalia bör utformas. Möjligheter att stödja minröjning kommer att utgöra en betydelsefull del av denna beredning.

Genom ett fredsinitiativ som lades fram av Djiboutis president hösten 1999 (den s.k. Artaprocessen) finns fortfarande en möjlighet att bryta dödläget i den nationella försoningsprocessen i Somalia. Stora utmaningar ligger dock framför den somaliska övergångsledningen. Företrädarna för de självutnämnda administrationerna i norra Somalia (Puntland och Somaliland) liksom

några lokala krigsherrar, har valt att ställa sig utanför fredsprocessen. Generalsekreterare Annan presenterade sin senaste Somalierapport den 11 oktober i vilken konstateras att det på grund av säkerhetsläget ännu är för tidigt att lägga fram den sedan tidigare utlovade FN-planen för fred i Somalia. Diskussioner om Somalia har hållits i säkerhetsrådet under oktober månad.

Sverige agerar främst genom EU, som välkomnat utnämmandet av interimsparlamentet och övergångsregeringen samt uppmanar alla parter till dialog om den fortsatta fredsprocessen. Upprättandet av en nationell kommission för försoning och återförande av egendom utgör en viktig del i övergångsregeringens arbete.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U228 (v) yrkandena 1 och 3 kan besvaras.

Enligt motionärerna bakom motion 2001/02:U228 (v) är EU:s bistånd starkt koncentrerat till Nordafrika och inte till de fattigaste länderna i Afrika. I yrkande 2 framhålls att Sverige bör verka för att EU inriktar en del av sitt bistånd på återuppbyggnad av Somalia. Det vore därför av betydelse om Sverige som medlemsland i EU kunde driva på organisationen att öka sitt stöd i olika former till Somalia.

Utskottet kan konstatera att med anledning av den förändrade politiska situationen ser Sverige och EU för närvarande över möjligheterna att ge ett mer långsiktigt stöd till hela Somalia. FN förbereder också ett övergripande förslag för fredsbyggande i hela landet. Säkerhetssituationen är en avgörande faktor, och det är ännu relativt oklart till vad och på vilket sätt bistånd kan ges.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U228 (v) yrkande 2 kan besvaras.

I motion 2001/02:U245 (v) framhålls att det svenska stödet till energisektorn i Eritrea har lagt en bra grund för fortsatt utveckling för att förse fler delar av landsbygden med elektricitet. Det svenska biståndet är planerat att fortsätta fram till mitten av 2002. Motionärerna anser att det svenska stödet skall förlängas för att gälla även efter 2002.

Utskottet konstaterar att biståndet till Eritrea är långsiktigt och fattigdomsinriktat. I december 1999 halverades landramarna till både Eritrea och Etiopien dels på grund av den osäkerhet konflikten innebar för det fortsatta utvecklingssamarbetet, dels på grund av stora reservationer av biståndsmedel. Den nya landramen till Eritrea för år 2000 fastställdes till 10 miljoner kronor. Samarbetsavtalet för 2001 ligger på samma nivå. Förutsatt en fredlig utveckling så kan pågående utvecklingssamarbete med Eritrea även tillföras nya resurser. Insatsavtalet för energisektorstödet gäller t.o.m. den 30 juni 2002.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U245 (v) kan besvaras.

I motion 2001/02:U253 (v) framhålls att det efter det senaste kriget mellan Eritrea och Etiopien finns 1,5 miljoner landminor på den eritreanska sidan. I

dag genomför FN ett minröjningsprogram för Eritrea. Minröjningen har försvårats genom att många minor flyttat sig under regntiden. Eritrea kommer sannolikt att behöva ytterligare hjälp med minröjning efter det att FN genomfört sitt program. Eftersom Sverige har mycket god kompetens när det gäller avminering menar motionärerna att Eritrea bör få fortsatt hjälp med minröjning från Sverige.

Utskottet har inhämtat att avhängigt framsteg i fredsprocessen kan nya eller tidigare planerade insatser för stöd till återuppbyggnad, demokrati, mänskliga rättigheter och regionalt förtroendeskapande genomföras med svenskt stöd. Sverige stöder genomförandet av fredsavtalet mellan Eritrea och Etiopien på flera sätt. Bland annat har Sida nyligen beslutat att under år 2002 stödja FN:s minkoordineringscenter i Eritrea/Etiopien (UNMACC) med 4,2 miljoner kronor. Målgruppen för insatsen är internflyktingar och flyktingar som då bereds möjlighet att återvända. Insatsen innebär att personal ställs till förhållande för UNMACC i Asmara. Den svenska personalen, som skall rekryteras av Statens räddningsverk, kommer att arbeta med kvalitetskontroll av de organisationer som arbetar med att minska minhotet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U253 (v) kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U326 (kd) beskrivs de utmaningar som Afrika står inför. Det framhålls att Afrika söder om Sahara hamnar längst ned på listan bland världens fattigaste regioner. En ödesfråga för regionen är spridningen av hiv/aids. Ekonomiskt kämpar många länder i Afrika en svår kamp mot avbetalningar av olika lån. Enligt motionen kan den nybildade afrikanska unionen där 53 av 54 afrikanska stater ingår ha stor betydelse för att hantera dessa utmaningar. Men det internationella samfundet har också ett ansvar för att vända utvecklingen i form av skuldavskrivningar, bättre handelsvillkor och utvecklingssamarbete. I yrkande 1 krävs att Sverige inom ramen för EU-samarbetet skall verka för ökat samarbete med den nybildade afrikanska unionen (AU) och stödja dess utveckling.

Utskottet konstaterar att Sverige stöder, såväl bilateralt som inom ramen för EU-samarbetet, afrikanska strävanden mot ökad regional integration. Den afrikanska unionen (AU), som formellt trädde i kraft den 26 maj 2001, utgör ett steg i dessa strävanden. Under det svenska ordförandeskapet gjordes också ett EU-uttalande som uttryckte stöd för den afrikanska unionen. Den afrikanska unionen (AU) kan på sikt komma att överta OAU:s roll i denna process. Vid ett nyligen genomfört utrikesministermöte mellan Afrika och EU diskuterades bl.a. framtida stöd till afrikanska unionen och dess institutioner. Sverige kommer att fortsätta att delta aktivt i strävandena att förstärka samarbetet med den afrikanska unionen.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 1 kan besvaras.

I 2001/02:U326 (kd) yrkande 2 pläderas för att Sverige skall agera för att Kenyas regering i landets parlament lägger fram ett förslag till antikorrupsionslag som inte innehåller någon amnestiklausul.

Utskottet menar att det finns möjligheter att Kenyas regering skall lyckas vinna stöd i parlamentet för förslag till ny lagstiftning för att bekämpa korruptionen i landet. Sverige och EU har uppmanat Kenya att lösa frågan om stöd för sitt lagförslag genom att föra en dialog med oppositionen i parlamentet.

IMF och Kenyas regering har tecknat avtal om villkoren för omfattande betalningsstöd för landets budget och strategi för fattigdomsbekämpning. I januari 2001 förklarade dock IMF att Kenya ej uppfyllt sin del av avtalet. Vidare utbetalningar stoppades därför att Kenyas ekonomiska reformer inte hade genomförts enligt avtalet.

Därefter har Kenyas regering vunnit majoritet i parlamentet för det ekonomiska reformprogrammet och en budget med tydlig inriktning på fattigdomsbekämpning. Fortfarande kvarstår dock frågan om antikorrupsionslagstiftningen. Fortsatt dialog mellan regering och opposition i Kenya bör kunna lösa de interna tvisterna om synen på antikorrupsionslagarna. Utskottet konstaterar att en översyn av konstitutionen för närvarande pågår. Utskottet beklagar att det ännu inte går att visa på någon framgång i denna fråga.

Utskottet anser därmed att motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 2 är besvarad.

Det internationella biståndet bör bidra till att säkerställa försörjningsmöjligheterna för jordbrukarna i Afrika, framhålls det i motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 3. Enligt yrkande 4 bör regeringen genom Sida fortsätta utvecklingen av demokratibiståndet till Afrika.

Utskottet menar att jordbruks- och landsbygdsutveckling har fått större uppmärksamhet de senaste åren i en rad internationella forum. Det finns tecken på att trenden med minskade resurser håller på att vända. IFAD:s rapport år 2001, Rural Poverty, uppföljningen av Världslivsmedelstoppmötet (World Food Summit 1996) som planeras äga rum i samband med FAO-konferensen i november 2001 samt Milleniumdeklarationen som inkluderar hunger som ett delmål under fattigdomsmålet (att halvera antalet fattiga till år 2015) har bland annat bidragit till detta. Världsbanken, utvecklingsbankerna och även bilaterala givare har framhållit att jordbruks- och landsbygdsutveckling framför allt i Afrika bör erhålla ökade resurser. EU-gemenskapens bistånd har identifierat livsmedelssäkerhet och landsbygdsutveckling som ett prioriterat område för det framtida biståndet.

Utskottet ser positivt på denna utveckling som på olika sätt bidrar till att förbättra försörjningsmöjligheterna i Afrika. Bilateralt stöd ges till förbättrad markanvändning och ökad livsmedelssäkerhet i östra och södra Afrika. Markanvändning, jord- och skogsbruk med inriktning på hushållens livsmedelssäkerhet är huvudkomponenter och kombineras alltmer med förvaltningsuppbyggnad och stöd till ekonomiska och legala reformer.

I arbetet med de landstrategier som styr utvecklingssamarbetet med de större samarbetsländerna utgör demokrati och mänskliga rättigheter avgörande faktorer för dialog, utformningen av och storleken på det svenska utvecklingssamarbetet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkandena 3 och 4 kan besvaras.

I motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 7 krävs att regeringen verkar för att FN, IGAD, IPF och AU tar fram en aktionsplan i syfte att påskynda fredsprocessen i Sudan.

Utskottet konstaterar att det internationella samfundet på en rad sätt söker öka förutsättningarna för att parterna skall kunna finna en fredlig lösning. Kompromissviljan hos parterna har hittills framstått som otillräcklig. Den regionala samarbetsorganisationen IGAD (Inter-Governmental Authority on Development) har fått mandat att leda fredsförhandlingarna mellan Sudans regering och den sydsudanesiska rebellrörelsen SPLM/A (Sudan People's Liberation Movement/Army). Kenya är ordförande i IGAD:s Sudankommitté. Sverige, EU, FN och andra aktörer i det internationella samfundet stöder dessa åtgärder och detta regionala fredsarbete både materiellt och politiskt.

Sverige, EU och IPF har riktat starka uppmaningar till IGAD-länderna att öka engagemanget på högsta politiska nivå. Det är dock viktigt att betona nödvändigheten av att ägarskapet i fredsprocessen ligger i regionen. Egypten och Libyen har tagit ett initiativ för en allomfattande politisk lösning för hela Sudan, vilket också inkluderar den nordliga oppositionen.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 7 kan besvaras.

I motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 8 framhålls att regeringen genom FN och AU skall arbeta för att en varaktig fred kan komma till stånd i Angola samt stödja försoningsarbete.

Utskottet har inhämtat att en översyn av samarbetet med Angola inleds inom kort och en ny landstrategi för Angola skall utarbetas under 2002. De övergripande målen för svenskt stöd till Angola är att stödja processer som främjar fred och försoning, demokrati, mänskliga rättigheter och social rättvisa samt ekonomiska reformer och minskad fattigdom. Djupa interna konflikter, den förda ekonomiska politiken och bristen på demokratiska fri- och rättigheter har dock försatt Angola och befolkningen i en djup ekonomisk och social kris och skapat ett korrupt samhällssystem. De ekonomiska reformer som regeringen aviserat har inte genomförts.

Under det svenska ordförandeskapet i EU gjordes en översyn av EU:s gemensamma ståndpunkt om Angola, och där slås fast att den gemensamma positionen från juni 2000 fortfarande är aktuell. EU:s övergripande mål i Angola är att stödja en politisk lösning av konflikten grundad på avtal från tidigare försök till fredsprocesser (Bicesse- och Lusakaprotollen) samt FN:s säkerhetsrådsresolutioner. I säkerhetsrådets senaste uttalande från den 19 septem-

ber 2001 upprepar rådet sin uppfattning om att det främsta ansvaret för de fortsatta stridigheterna åvilar ledningen för den väpnade grenen av UNITA, som vägrat efterleva sina åtaganden.

Därmed anses att motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 8 kan besvaras med vad utskottet anfört.

Vikten av att fortsätta med bistånd till konfliktfyllda regioner genom att det kanaliseras via noggrant utvalda organisationer lyfts fram i motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 9. Behovet av riktat bistånd för att bekämpa kriminalitet i Afrikas storstäder understryks i yrkande 10.

Utskottet konstaterar att regeringen har ägnat frågan om konflikter och konfliktförebyggande i Afrika stor uppmärksamhet under senare år, något som bl.a. kommer till uttryck i Afrikaskrivelsen (1997/98:122) och skrivelsen om förebyggande av väpnade konflikter, som förelades och antogs av riksdagen 2000/01, (se även Ds 1999:24). Under det svenska EU-ordförandeskapet togs initiativ till en uppdatering av EU:s gemensamma ståndpunkt om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika. Behovet av brotts- och korruptionsbekämpning inom afrikanska stater, liksom behovet av ett fungerande rättssystem i syfte att bidra till att utrota fattigdom och till att utveckla demokratiska strukturer är fortfarande stort. Inom ramen för svenskt bistånd till demokrati och mänskliga rättigheter, genomförs eller övervägs utbildningsinsatser för att bygga upp moderna och demokratiskt sinnade poliskårer bland annat i östra Afrika. Utvecklingssamarbetet med Sverige omfattar även stöd till rättsväsendet.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkandena 9 och 10 kan besvaras.

Enligt motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 11 bör regeringen verka för internationellt bistånd i syfte att stärka flerpartiväsendet och partiernas interna demokrati i de afrikanska staterna.

Utskottet menar att biståndet främjar en demokratisk kultur, inklusive framväxten och utvecklingen av en kompetent och transparent offentlig förvaltning. Detta främjar även nödvändiga reformer i förvaltning liksom mer transparenta budgetprocesser och tydligare ansvar.

Utskottet delar motionärernas åsikt att politiska partier är centrala institutioner i en demokrati. Ett väl fungerande partiväsende och väl fungerande partier är nödvändiga för utvecklingen av det politiska, demokratiska samspelet. En närmare samordning med de olika delarna av demokratibiståndet förbereds inom Sida.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

Regeringen bör enligt motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 12 verka för att ett åtgärdsprogram för föräldralösa barn upprättas. Enligt yrkande 13 bör Sverige utöva press på konfliktvärjande stater i Afrika så att barn skyddas från tvångsrekrytering till väpnade trupper.

Utskottet konstaterar att sedan 1998 pågår en treårig översyn av barnfrågor i utvecklingssamarbetet inom UD, det s.k. barnprojektet. Målet är att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barnrättsperspektiv i utvecklingssamarbetet. Särskild uppmärksamhet har ägnats åt utsatta barn, och i uppdraget har ingått att utarbeta strategier inom angelägna ämnesområden. Inom barnprojektet har sex sådana strategier utarbetats varav strategierna om barn på institution och barn som drabbats av hiv och aids särskilt behandlar föräldralösa barns situation. Slutsatserna kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen.

Sverige är en drivande kraft i arbetet för barnets rättigheter. Sverige ledde förhandlingarna om tilläggsprotokollet till barnkonventionen om barnets inblandning i väpnade konflikter, som förbjuder tvångsrekrytering av barn under 18 år samt att minderåriga deltar i krigshandlingar. För de fall barn rekryteras och deltar i krigshandlingar i strid mot protokollet, skall stater se till att de demobiliseras, rehabiliteras och reintegreras i samhället. Frågan om rekrytering av barn i väpnade konflikter berörs regelbundet i såväl bilaterala som multilaterala kontakter med konflikthärjade länder och regioner i Afrika.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkandena 12 och 13 kan besvaras med vad utskottet anfört.

I *yrkande 14* uppmanas regeringen att verka för att det internationella biståndet skall bidra till att göra det finansiellt möjligt att genomföra markreformer. I *yrkande 15* uppmanas regeringen att verka för att regeringar och regionala organisationer i Afrika ökar sitt samarbete kring en hållbar vattenpolitik.

Utskottet delar motionärernas åsikt om att en omfördelningen av jord bör ske såväl i Zimbabwe som i andra delar av världen, där fördelningen är uppenbart orättvis. Sverige har vid ett flertal tillfällen bilateralt och genom EU och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till Zimbabwe framfört att en landreform i landet bör ske enligt de principer som fastställdes i 1998 års landkonferens i Harare. Den svenska regeringen välkomnar Abujaöverenskommelsen av den 6 september 2001 under ledning av Nigerias president Obasanjo, då Storbritanniens utrikesminister bekräftade tidigare åtaganden att bidra till finansieringen av Zimbabwes markreform i enlighet med landkonferensens principer.

Utskottet konstaterar att naturresursfrågor som exempelvis vattenfrågor ofta berör flera länder, och Sverige stöder regionalt samarbete. Vattenresursförvaltning är ett prioriterat område för svenskt bistånd. Sida har intensifierat insatserna i södra Afrika och stärkt kapaciteten att förvalta vattenresurser regionalt och lokalt, bland annat genom att ta fram strategier för hur befintliga vattenresurser skall användas och om formerna för stöd till Southern African Water Partnership – ett regionalt nätverk för främjandet av integrerad hållbar vattenresursförvaltning. Sida har fått regeringens uppdrag att inleda ett långsiktigt samarbete med länderna runt Victoriasjön i Östafrika. Syftet är att vända en mångårig nedåtgående spiral av ökande fattigdom och ökad miljöförstöring mot en bärkraftig utveckling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U326 (kd) yrkandena 14 och 15 kan besvaras.

Asien

Trots de senaste decenniernas betydande framsteg i Asien lever fortfarande en tredjedel av befolkningen i fattigdom. I Sydasiens har andelen fattiga människor sjunkit från 45 till 40 %. Antalet fattiga har dock stigit från ca 475 till nästan 525 miljoner. Tre fjärdedelar av världens fattiga återfinns i regionen.

De stora skillnaderna mellan de asiatiska samarbetsländerna gör att det svenska biståndet måste utformas på olika sätt i olika länder. För fem av länderna – Bangladesh, Kambodja, Laos, Sri Lanka och Vietnam – har regeringen beslutat om fleråriga landstrategier och samarbetsavtal. Landstrategier eller riktlinjer för samarbetet finns även för Filippinerna, Indonesien, Kina, Thailand och Mongoliet och kommer att utarbetas för Indien, Östtimor samt Afghanistan under 2001 och 2002.

De miljö- och naturresursrelaterade problemen har vuxit snabbt de senaste decennierna. Asien har utvecklats till en av världens mest förorenade regioner där miljöförstöringen även fått globala effekter. Miljösamarbetet med Asien har ett brett perspektiv och inbegriper bl.a. forskning, kunskapsöverföring och kreditfinansierade projekt.

Vid sidan av det bilaterala utvecklingssamarbetet bidrar Sverige med multilateralt stöd inom ramen för Asia Europe Meeting (ASEM). Under hösten 2000 tog Sverige ett initiativ om förstärkt samarbete för att bekämpa handel med kvinnor och barn.

Den demokratiska utvecklingen har under det senaste decenniet gjort framsteg i Asien, bl.a. i Sydkorea, Thailand, Indonesien och på Taiwan. Under år 2000 framstod dock demokratiseringsprocessens svårigheter på olika sätt tydligt i framför allt Filippinerna och Indonesien. För det svenska utvecklingssamarbetet med alla länder i Asien gäller att stöd till demokrati och främjande av mänskliga rättigheter har en framträdande roll.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I flerpartimotion 2001/02:U296 (c, m, v, kd, fp, mp) uppmärksammas situationen i Östtimor. Uppbyggnaden av det fria Östtimor skall kunna ske under rimlig tid och leda till ett samhälle präglad av demokrati och tolerans. Östtimor har utmärkta förutsättningar för en god ekonomisk utveckling främst tack vare de rikliga olje- och naturgastillgångarna i Timorhavet. I *yrkande 1* menar motionärerna att svenskt bistånd kan få stort genomslag, eftersom Östtimor är ett litet land och att Sverige bör ge bilateralt bistånd som omfattar hela landet. I *yrkande 2* understryks betydelsen av utbildning för att utveckla Östtimor. Landet behöver för sin utveckling fler utbildade människor, och Sverige kan

göra en betydelsefull insats genom att ge bidrag till framställning av läromedel.

Utskottet konstaterar att Sverige planerar att fortsätta att stödja Östtimor. Sverige har, inom EU, i FN och vid givarmötena för Östtimor argumenterat för ett fortsatt internationellt engagemang, inklusive omfattande utvecklings-samarbete i Östtimor. Sida har fått i uppdrag att under 2002 utarbeta en landstrategi för utvecklingssamarbetet med Östtimor. Alla grundläggande frågor om biståndets inriktning och utformning kommer att beredas i landstrategin och i samråd med det självständiga Östtimors regering. Det östtimoresiska ledarskapet har uttryckt önskemål om att biståndet i så stor utsträckning som möjligt kanaliseras via multilaterala organisationer för att uppnå största möjliga samordning. Östtimor kommer att under överskådlig tid sakna tillräcklig administrativ kapacitet att koordinera mottagandet av biståndet från en stor mängd olika givare.

De delar av det svenska biståndet som kanaliseras bilateralt går genom frivilligorganisationer (Caritas och ICRC) och Räddningsverket för humanitärt bistånd samt genom det s.k. försoningsprojektet i samarbete med Uppsala universitet. Beslut har även fattats om bilateralt stöd till uppbyggnaden av ett nytt utrikesdepartement, och till en studie av Östtimors framtida handelspolitik. Utbildningsnivån är bland de lägsta i världen. En framgångsrik höjning av utbildningsnivån kommer att vara en nyckelkomponent för landets utveckling. Alla grundläggande frågor om biståndets inriktning och utformning kommer att beredas i landstrategin och i samråd med det självständiga Östtimors regering.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U296 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkandena 1 och 2 kan besvaras.

I motion 2001/02:U296 (c, m, v, kd, fp, mp) framhålls vidare att Sverige genom att stödja utbildningen kan bidra till att främja ett demokratiskt samhälle med politisk pluralism och tolerans, där frågor som jämställdhet, bekämpning av kriminalitet, korruption och prostitution är viktiga delar (*yrkande 3*).

Utskottet har tidigare redovisat att svenskt stöd på flera sätt går till demokratisk utveckling och försoning i Östtimor. Sverige bidrar med medel till UNTAET vars uppgift det är att bygga upp en demokratisk självständig stat (ca 49 miljoner kronor, 2000–2002). Inför valet till den konstitutionella församlingen, som genomfördes den 30 augusti, bistod EU med 30 observatörer, varav två svenska, och Sverige med en miljon kronor i valstöd via UNDP. Sverige och EG har också bidragit till UNHCR:s ansträngningar att återföra flyktingar. Kommissionen står beredd att bistå med ytterligare medel till UNHCR.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U296 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkande 3 kan besvaras.

Den långa brutala ockupationen av Östtimor har lett till stora skador på miljön i form av skogsskövling och åtföljande erosion. Motionärerna menar i motion 2001/02:U296 (c, m, v, kd, fp, mp) *yrkande 4* att stöd för att genomföra de

olika planer för miljövard som lagts fram bör stödjas av Sverige. Hälssituationen i Östtimor är mycket dålig och i *yrkande 5* krävs att Sverige bidrar till en förbättring av hälsovården genom att stödja uppbyggnaden av t.ex. mödravårdscentraler. Motionärerna menar att det är viktigt att biståndet i sin helhet inte bara går till den gynnade huvudstaden Dili utan att det även kommer mindre städer och landsbygden till godo.

Utskottet konstaterar att miljön på Östtimor har lidit stora skador under de senaste 25 åren. Biståndet genom UNTAET fokuserar på hållbar utveckling i Östtimor, omfattande både sociala frågor och miljöfrågor. Bland annat stöds utvecklingen av ekologisk odling, en hållbar användning av marina resurser, trädplantering för att motverka erosionen och stöd för utvecklingen av potentiella exportprodukter. EG bistår med ett projekt för att förbättra tillgången till vatten och sanitet. Även hälsosektorn har stora behov av förbättringar, bl.a. inom primär- och mödravården. Sverige stöder miljöförbättringar och hälsovården i Östtimor genom bidragen till UNTAET och till WHO. UNTAET har lagt stor vikt vid utbyggnaden av primärvården i Östtimor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U296 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkandena 4 och 5 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U345 (fp) *yrkande 39* framhålls att Östtimor kommer att vara i behov av ett omfattande internationellt stöd för sin återuppbyggnad och fortsatta utveckling. Sverige bör därför såväl bilateralt som inom EU:s biståndspolitik verka för ett kraftfullt bistånd till Östtimors uppbyggnad. Sverige har beslutat om ett bistånd på över 90 miljoner kronor via multilaterala organ, där UNTAET är den största mottagaren. Som framhållit ovan går mindre bidrag bilateralt till frivilligorganisationer, myndigheter och universitet. Inom EG stöder Sverige insatser i Östtimor. Kommissionen har beslutat om minst 87 miljoner euro till återuppbyggnad av och utveckling i Östtimor, och upprättat ett stödkontor i Dili.

Inom EU, i FN och vid givarmötena för Östtimor har Sverige argumenterat för ett fortsatt internationellt engagemang, inklusive omfattande utvecklingssamarbete. Utskottet anser att framtida internationellt stöd kommer att vara avgörande för Östtimors vidare demokratiska utveckling och landets möjligheter att kunna befästa sin självständighet på sina egna villkor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U345 (fp) *yrkande 39* kan besvaras.

Mellanöstern och Nordafrika

Utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika har – Västbanken-Gaza undantaget – liten omfattning alltsedan biståndets början på 60-talet. Detta beror enligt propositionen främst på att länderna ligger på en relativt högre inkomstnivå än flertalet av Sveriges samarbetsländer. Huvuddelen av utvecklingssamarbetet utgörs av kontraktsfinansierat tekniskt samarbete, s.k. u-krediter och internationella kurser samt humanitärt bistånd och bistånd genom enskilda organisationer.

Konfliktbilden och bristerna i fråga om respekten för demokratiska och andra rättigheter utgör ett långsiktigt hot mot regionens utveckling. Samarbetet bör primärt utgå från den fattigdom i bred mening som rättighetsinskränkningar innebär. Det begränsade bilaterala utvecklingssamarbetet i regionen samt avsaknaden av fältpersonal medför att Sverige i hög grad måste fortsätta att förlita sig på andra kanaler och metoder än bilaterala insatser.

Demokratiska framsteg behöver göras och respekten för de mänskliga rättigheterna behöver förstärkas i Mellanöstern och Nordafrika. Regionen är instabil med många potentiella konflikthanteringar inom och mellan länderna. Hit hör ojämn resursfördelning, vattenbrist, svag ekonomisk utveckling och snabb befolkningstillväxt. Flertalet länder saknar demokratisk tradition. Detta tar sig uttryck i brister vad avser respekten för de mänskliga rättigheterna. Yttrande- och mediefrihet, förenings-, församlings- och religionsfrihet kan vara beskurna. Kvinnans rättigheter respekteras inte tillräckligt. Minoriteters rättigheter erkänns inte alltid. Samtidigt finns tecken på en ökad vilja till förändring och ökad medvetenhet i vissa länder om nödvändigheten av en dialog med omvärlden.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I den enskilda motionen 2001/02:U330 (kd) framhålls att det för att uppnå fred i Mellanöstern krävs en förändring av inställningen hos barn och ungdomar gentemot omvärlden. Då svenskt bistånd till Palestina omfattar bl.a. läromedel har Sverige ett ansvar för att utvärdera vilka attityder som avspeglas i de palestinska skolböckerna. Genom att inte insistera på att de palestinska läroböckerna skall ändras är Sverige genom biståndet i någon mening delaktigt i ansvaret för det hat som är terrorismens grogrund, framhålls i motionen.

Utskottet konstaterar att Sverige ger bistånd, genom Sida, till palestinierna som bl.a. går till utbildning. Sverige ger dock i dagsläget inte bilateralt bistånd för framställning av palestinska läromedel. Det finns skolböcker i skolorna på de palestinska områdena som innehåller anti-israeliska referenser. Detta gäller framför allt äldre böcker av jordanskt eller egyptiskt ursprung. Sverige har vid ett flertal tillfällen påtalat för palestinska myndigheter att användning av sådana läromedel inte är acceptabel och att böckerna måste tas ur bruk. Den palestinska myndigheten har också lovat att dessa böcker skall ersättas allteftersom framställning av nya läromedel framskrider. Från officiellt israeliskt håll har man tidigare i år, till EU-kommissionären med ansvar för utrikesfrågor, meddelat att vissa förbättringar har gjorts i de nya böckerna. Utskottet menar att det är mycket angeläget att den palestinska myndigheten fortsätter att arbeta med att förbättra läroböckerna. Utskottet vill understryka att liknande problem finns i israeliska läroböcker och

att denna fråga är viktig för hur man betraktar och förstår varandra över de etniska och religiösa gränserna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U330 (kd) kan besvaras.

Latinamerika

Enligt propositionen hade Latinamerika under 2000 en starkare ekonomisk tillväxt och ett mer gynnsamt internationellt klimat än väntat. Trots detta fortsätter fattigdomen och den ojämna inkomstfördelningen att utgöra de främsta hindren för en konsolidering av demokratin. Ca 200 miljoner människor lever i fattigdom, vilket motsvarar ca 40 % av befolkningen.

Stödet till Latinamerika lämnas främst genom multilaterala organ och enskilda organisationer. Endast en mindre del av det svenska utvecklingssamarbetet sker bilateralt. Däremot ökar det svenska stödet till offentliga statliga institutioner som justitieombudsmannaämbeten och rättsväsen.

Den demokratiska utvecklingen i Latinamerika utsätts i dag för stora påfrestringar i flera länder. Styrelseskicken är i många fall behäftade med problem där parlamentet har begränsat inflytande över den i det närmaste fullkomliga presidentmakten. De demokratiska institutionerna är svaga och saknar i många fall allmänhetens förtroende. De ekonomiska reformprogrammen har ytterligare undergrävt förtroendet för politikerna och de traditionella partierna. Den senaste tidens utveckling visar tydligt att regelbundet genomförda val inte automatiskt innebär att demokratin stärks. Rättssystemen är ofta outvecklade och korruptionen utbredd.

Europa

Sverige genomför omfattande insatser i samtliga länder på västra Balkan: Albanien, Bosnien-Hercegovina, Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ, inklusive Kosovo), Kroatien och Makedonien. Stöd ges till institutionsuppbyggnad och till EU-anpassning inom centrala sektorer för den s.k. Stabiliserings- och associeringsprocessen.

De svenska insatserna präglas enligt propositionen av flexibilitet och ett regionalt synsätt. Sverige deltar aktivt i den s.k. Stabilitetspakten för sydöstra Europa. Pakten är ett försök att genom investeringar och regionalt samarbete bryta den cykel av konflikter som präglat västra Balkan.

Respekten för mänskliga rättigheter har förbättrats i och med den demokratiska utvecklingen i FRJ. En rad allvarliga problem kvarstår dock i regionen. Oroligheter i Makedonien har under våren 2001 tvingat tiotusentals människor att lämna sina hem. Att stödja den demokratiska utvecklingen och stärka respekten för de mänskliga rättigheterna är därför viktiga komponenter i det svenska utvecklingssamarbetet med samtliga länder på västra Balkan.

Moldavien, södra Kaukasus och Centralasien

Moldavien samt länderna i södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) har sedan självständigheten drabbats hårt av ekonomisk tillbakagång. Flera av länderna har dock en stor utvecklingspotential särskilt vad gäller energitillgångar, och en långsam återhämtning sker.

I Centralasien inriktas de svenska insatserna på att förbättra miljön och befolkningens hälsa kring Aralsjön, på reformering av den offentliga sektorn, på att utveckla den sociala sektorn och på jämställdhet. Samarbete sker huvudsakligen med Kazakstan och Kirgizistan. Insatserna i Uzbekistan är i allt väsentligt fokuserade på Aralsjön. I den mån det bedöms vara möjligt förväntas insatser också i Tadzjikistan.

Ländernas politiska system kännetecknas av starka presidentmakter med parlament, som har relativt begränsat inflytande och svagt utvecklade partisystem. Korruptionen är omfattande och rättssäkerheten är undermålig. Polisbrutalitet förekommer och domstolarna utsätts inte sällan för påtryckningar.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Aralsjöns miljöproblem uppmärksammas i den enskilda motionen 2001/02:U263 (kd). Enligt motionen bör regeringen verka för att frågan om Aralsjöns framtid ges en framskjuten plats på såväl FN:s (*yrkande 1*) som EU:s och OSSE:s (*yrkande 2*) respektive dagordningar. Vidare framhålls vikten av att i internationell samverkan upprätta en gemensam och hållbar plan för arbetet med Aralsjön och i arbetet för att förbättra ländernas och folkens katastrofala situation i arbetet runt Aralsjön (*yrkande 3*). Motionärerna föreslår också i *yrkande 4* att regeringen skall verka för att ön Vozrozhdeniyes situation förs upp på internationell nivå och blir en angelägenhet för världssamfundet. Slutligen föreslås i *yrkande 5* att de svenska frivilliga organisationer som arbetar i området ges ökat stöd och ökade möjligheter inom befintliga ekonomiska ramar.

Utskottet erinrar om att det haft anledning att ta ställning till flertalet av yrkandena i motionen i sitt betänkande 2000/01:UU11 Internationella miljöfrågor. Vad som där framfördes är enligt utskottet ännu tillämpligt i fråga om motionens *yrkanden 1, 2, 3 och 5*.

Vad gäller *yrkande 4* har utskottet inhämtat att ön Vozrozhdeniyes användes av f.d. Sovjetunionen bl.a. som försöksområde för bakteriologisk krigföring och att rester av denna verksamhet ännu finns kvar på ön. För närvarande finns inga internationella projekt med inriktning på att följa upp miljökonsekvenserna av den tidigare verksamheten på ön Vozrozhdeniyes. Tillträde till ön är i princip förbjudet men amerikanska experter och uzbekiska myndigheter finns på plats för att följa utvecklingen.

Utskottet konstaterar att regeringen i särskilt regeringsbeslut till Sida den 15 februari 2001 bl.a. angivit att svenskt stöd skall främja miljörelaterade projekt om Aralsjön och de sociala konsekvenserna av katastrofen kring sjön. Regeringen förbereder också beslut om utarbetande av en särskild regionstrategi för det svenska utvecklingsbiståndet med utgångspunkt från dessa riktlinjer.

Hittills har drygt 28,5 miljoner svenska kronor fördelats till dammsäkerhet och dammskötsel i samarbete med ett projekt av Världsbanken, ett hälsoprogram i samarbete med Läkare utan gränser, kvinnors medverkan i lokalpolitiken i samarbete med UNDP och till samarbete på kommunal nivå.

Utskottet konstaterar att inom EU, OSSE och FN finns redan i dag stor insikt om Aralsjön och dess problem, och omfattande insatser görs också av dessa organisationer och i samverkan/samråd dem emellan. EU har sedan 1995 projekt med inriktning på Aralsjön och dess problem. Utskottet konstaterar att GIWA (Global International Waters Assessment) är ett projekt som leds av FN:s miljöprogram UNEP och genomförs i samarbete med Högskolan i Kalmar. Det arbete som GIWA utför görs lokalt av experter, forskare, myndighetspersoner och organisationer. Projektet finansieras till stor del av Global Environment Facility (GEF, en fond gemensam för Världsbanken, UNDP och UNEP). GIWA får därutöver stöd av Sida, Finnida och National Oceanic and Atmospheric Administration i USA. Resurserna från GEF och de olika biståndsmyndigheterna används till GIWA:s arbete i utvecklingsländer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U263 (kd) yrkandena 1–5 kan besvaras.

Miljö- och folkhälsoproblemen i Centralasien uppmärksammas även i motion 2001/02:U266 (kd). I motionen anförts att länderna i det forna sovjetiska Centralasien – Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan – står inför ett ekologiskt och folkhälsomässigt sammanbrott till följd av många års vanskötsel av den odlingsbara jorden och rovdrift på de rika naturtillgångarna. I Kazakstan genomfördes under åren 1949 till 1989 kärnvapenprov såväl ovan som under jord med spridning av radioaktivitet som följd. Befolkningen har under lång tid varit exponerad för radioaktivitet och uppvisar bl.a. extremt hög disponibilitet för flera allvarliga sjukdomar, bl.a. leukemi och andra cancerformer.

För att motverka denna utveckling bör regeringen därför ta initiativet till en internationell konferens på hög nivå om miljö- och folkhälsoläget i de centralasiatiska staterna (*yrkande 1*). Regeringen bör också ta initiativet till en internationell vetenskaplig studie om miljö- och folkhälsoproblem såväl kortsiktigt som långsiktigt (*yrkande 2*). Vidare bör regeringen ta initiativ i FN till inrättande av ett särskilt internationellt biståndsprogram för regionala åtgärder mot de folkhälso- och miljöproblem som är gemensamma för Centralasiens länder (*yrkande 3*). Enligt *yrkande 4* bör regeringen även i internationella forum driva frågan om internationellt ekonomiskt stöd för omställning av jordbruket från bomullsmonokultur till ett mer differentierat jordbruk med ekologisk profil, avpassat för de centralasiatiska staternas behov av allsidiga

livsmedel. I *yrkande 5* föreslås även att regeringen i internationella sammanhang driver frågan om ekonomiskt stöd till INGO:er och NGO:er samt regionala och lokala ideella miljö- och folkhälsoorganisationer i syfte att öka miljötänkandet på gräsrotsnivå. I *yrkande 6* föreslås att regeringen skall verka för att det inrättas ett särskilt program i EU-regi som gör det möjligt för centralasiatiska ungdomar att i något EU-land på akademisk nivå studera sådana ämnen som kan bidra till ökad demokratisering i deras hemländer. Förslaget motiveras med att åtgärder för demokrati och mot korruption behövs för att skapa insikt om att utvinningen av naturtillgångar skall återinvesteras i projekt som leder till bättre folkhälsa. I *yrkande 7* föreslås att regeringen tar initiativ till en ungdomskonferens i EU-regi för att lägga grunden för ett nätverk för ungdomsutbyte mellan ungdomar i EU och Centralasien.

Utskottet konstaterar att det finns en relativt omfattande dokumentation och forskning vad gäller Centralasiens miljö- och hälsoproblem, framför allt vad gäller situationen kring Aralsjön och Semipalatinsk. Inom EU, OSSE och FN finns också redan i dag stor insikt om dessa frågor, och betydande insatser görs också av dessa organisationer och i samverkan dem emellan. Utskottet menar att särskilda vetenskapliga studier om miljö- och folkhälsoproblem i Centralasien bör genomföras av redan existerande organisationer som har den kompetens och fackkunskap som krävs.

I Sverige arrangerade Unifem (United Nations Development Fund for Women) med stöd från Sida 1998 en internationell konferens i Stockholm för att fästa uppmärksamhet på den svåra situation som särskilt kvinnor och barn har i regionen kring Aralsjön. Vidare har EU i sitt indikativa regionala program för Central- och Östeuropa samt Centralasien, Tacis (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States), för perioden 2000–2003, avsatt 120 miljoner euro. Av dessa beräknas 30–50 % gå till miljörelaterade projekt.

EU:s hittillsvarande bistånd till länderna i Centralasien har bl.a. inriktat sig på jordbruk, jordbruksreformer jordbruksindustri, modernisering av boskaps- och foderproduktion samt utvecklingen av bomullssektorn. Vid sidan om de nationella programmen finns också regionala program med fokus på Centralasien. Programmen, som fokuseras på problem som kräver en långsiktig lösning och som har gränsöverskridande miljöeffekter, koncentreras på områden som stärker institutionellt och rättsligt ramverk, främjar miljöinvesteringar och höjer allmänhetens medvetande. Detta sker bl.a. genom att stärka uppbyggandet av lokala och regionala frivilligorganisationer för att stärka miljötänkande på gräsrotsnivå.

Stipendier samt speciella program och verksamheter för ungdomar från Centralasien finansieras inom ramen för EU:s Tacis-program. Önskemål om att utveckla sådana projekt åvilar i första hand respektive land genom att ta upp förhandlingarna om utnyttjandet av de medel som EU anslår för Tacis verksamhet. Även Europarådet kan här spela en roll.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U266 (kd) yrkandena 1–7 kan besvaras.

Turkiet

Kandidatlandet Turkiet upplever en djup ekonomisk kris. Landet har under 2001 erhållit ett omfattande finansiellt stöd från IMF och Världsbanken för att underlätta nödvändiga ekonomiska reformer. Genomförandet av Turkiets medlemskapsstrategi har enligt propositionen trots de ekonomiska problemen gått framåt, och i mars 2001 presenterade den turkiska regeringen ett omfattande nationellt program för politiska, ekonomiska och administrativa reformer i syfte att anpassa sig till EU:s regelverk.

Situationen för de mänskliga rättigheterna och demokratin i Turkiet är inte tillfredsställande. Turkiet uppfyller i dagsläget inte de politiska Köpenhamns-kriterierna för medlemskap i EU.

Multilateralt utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.5.2)

Anslagsposten för multilateralt utvecklingssamarbete omfattar FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, internationella finansieringsinstitutioner och fonder, övrigt multilateralt samarbete samt Europeiska utvecklingsfonden. Till detta kommer kostnaden för det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EG-budgeten.

Multilateralt utvecklingssamarbete

Tusental kronor

	Budget 2001	Beräknat 2002
1 FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	1 954 000	1 979 700
2 Internationella finansieringsinstitutioner	1 350 000	1 545 000
3 Övrigt multilateralt samarbete	413 000	510 000
4 Europeiska utvecklingsfonden	200 000	150 000
Summa	3 917 000	4 184 700

Under år 2001 ägde fyra internationella konferenser rum under FN:s ledning. Hit hörde konferensen om de minst utvecklade länderna, mötet för femårsuppföljningen om boendefrågor, generalförsamlingens särskilda session om hiv/aids liksom toppmötet om uppföljning av barntoppmötet 1990. Förberedelserna och/eller genomförande av dessa konferenser ägde rum under det svenska EU-ordförandeskapet.

Under det svenska ordförandeskapet förbereddes också två kommande världskonferenser som kan få ett stort genomslag i det internationella utvecklingssamarbetet, världskonferensen om utvecklingsfinansiering och världstoppmötet om hållbar utveckling. Dessa två konferenser bör bidra till ökad samsyn om bl.a. mobilisering av resurser för hållbar utveckling.

Under det svenska ordförandeskapet förbereddes också två kommande världskonferenser som kan få ett stort genomslag i det internationella utvecklingssamarbetet, Världskonferensen om utvecklingsfinansiering och Världstoppmötet om hållbar utveckling.

På svenskt initiativ har EU utvecklat en politik där antalet nya globala konferenser skall begränsas. Nya former för uppföljning av världskonferenser skall utvecklas och högsta prioritet skall ges åt insatser för att stödja regeringar att genomföra gjorda åtaganden.

Även om stora framsteg gjorts när det gäller FN:s kapacitet och roll på såväl det operativa som det normativa området, lider organisationen av kännbar penningbrist. Det gäller i stort sett samtliga verksamhetsområden. Många organisationer har tvingats att kraftigt reducera sin verksamhet samtidigt som kraven på effektivisering fortsätter.

EU är sammantaget FN:s största finansiär. Under det svenska ordförandeskapet utgjorde samarbetet mellan EU och FN en central fråga. Riktlinjer för EU-kommissionens förhållningssätt som bidragsgivare till och samarbetspartner med FN har antagits och kommer nu att konkretiseras i olika former av samarbete som ytterligare stärker banden mellan EU och FN. Under år 2001 har både FN och EU utvecklat en sammanhållen och handlingsinriktad politik för konfliktförebyggande. Från svensk sida betonas FN:s centrala roll att förebygga och tidigt hantera väpnade konflikter samt att genom konkreta insatser främja fred och utveckling.

Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 1998–2002*Tusental kronor*

	Årsbidrag 1998	Årsbidrag 1999	Årsbidrag 2000	Årsbidrag 2001	Årsbidrag 2002
FN:s utvecklings- program, UNDP	470 000	490 000	500 000	530 000	530 000
FN:s kapital- utvecklingsfond, UNCDF	42 000	42 000	42 000	50 000	50 000
FN:s barnfond, Unicef	250 000	265 000	280 000	297 000	297 000
FN:s kvinnofond, Unifem ¹	5 000	8 000	10 000	14 000	14 000
FN:s befolk- ningsfond, UNFPA	125 000	140 000	145 000	160 000	165 000
FN:s världslivs- medelsprogram, WFP	180 000	180 000	195 000	210 000	210 000
FN:s flykting- kommissarie, UNHCR ²	260 000	270 000	370 000	392 000	392 000
FN:s hjälporga- nisation för palestinaflyktingar, UNRWA	145 000	150 000	160 000	160 000	170 000
Multilateral han- delsrelaterad bistandsverksamhet	8 000	12 000	25 000	30 000	35 000
Narkotikainsat- ser genom FN- systemet (UNDCP, WHO/PSA)	45 000	47 000	45 500	50 500	50 500
FN:s boende och bebyggelsecenter, Habitat3	5 000	5 000	5 000	7 000	7 000
UNAIDS	37 000	37 000	37 000	47 000	52 000
FN:s industriut- vecklingsorganisat- ion, Unido ⁴	8 000	8 000	13 000	6 500	7 200
Summa	1 580 000	1 654 000	1 827 500	1 954 000	1 979 700

¹ T.o.m. 1999 finansierades bidragen till Unifem över delpost 3, Övriga multilaterala insatser.

² Fr.o.m. 2000 flyttades 100 mkr i stöd till UNHCR från den bilaterala anslagsposten till basbudgetstödet.

³ T.o.m. 1999 finansierades bidragen till Habitat över delpost 3, Övriga multilaterala insatser.

⁴ Det totala bidraget 2001 uppgår till 9 mkr och år 2002 till 9,5 mkr på grund av att reservationer utnyttjas.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I kommittémotion 2001/02:U305 (kd) yrkande 11 framhålls att Sverige måste arbeta för att EU-staterna och andra länder ökar sin vilja att hjälpa flyktingar i nöd, liksom att öka bidragen till internationella hjälporganisationer.

Utskottet konstaterar att det ofta reses krav på UNHCR, liksom på givarländer, att göra mer och ta större ansvar för flyktingar. Sverige, som är en av UNHCR:s största givare, brukar i relevanta sammanhang understryka att flyktingar primärt är mottagarländernas ansvar. UNHCR:s unika mandat går ut på att hjälpa och skydda flyktingar i de fall då detta stöd inte kan erhållas från det mottagande landets myndigheter. Ansvarsfördelningen mellan mottagarlandet, givarsamfundet och UNHCR är viktig att understryka.

Sverige har vid UNHCR:s olika möten och inom ramen för EU-samarbetet fört upp frågan på dagordningen om ett närmare samarbete mellan EU/EG och FN, inklusive ökad finansiering av FN:s humanitära stöd och utvecklingsverksamhet. Framför allt vikten av att UNHCR:s givarbas breddas och att stödet till organisationen ökar.

Det svenska stödet placerade Sverige som fjärde största givare till UNHCR förra året. Det ges i princip obundet (UNHCR fördelar pengarna i samråd med Sverige) och betalas ut tidigt på året för att skapa största möjliga flexibilitet för UNHCR. I det avtal som UNHCR och Sverige har, finns ett antal bestämmelser om möjlighet att omfördela anslag under året. Det svenska avtalet har blivit modell för andra givar och UNHCR brukar referera till ”den svenska modellen” i sina ansträngningar att erhålla denna typ av flexibelt och obundet stöd.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U305 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 26 framhålls att handikappfrågor är rättighetsfrågor. För att få till stånd bättre villkor för handikappade i svenskt utvecklingssamarbete krävs det konkreta åtgärder. Bristen på fakta och statistik är ett stort problem. Det behövs mer och förbättrat samarbete mellan handikappsorganisationer och Sidas land- och strategiarbete. Sverige bör arbeta för en handikappdimension i det multilaterala samarbetet inom exempelvis FN, Världsbanken och EU.

Utskottet konstaterar att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder sedan länge är en viktig fråga i det svenska utvecklingssamarbetet, och regeringen verkar aktivt för att dessa frågor skall ges en central plats i utvecklingssamarbetet. Sida har många aktiviteter som syftar till att förbättra livsvillkoren och delaktigheten för personer med funktionshinder. Handikappaspekter skall beaktas och integreras i relevant biståndsplanering och utvecklingssamarbete. Syftet är att bidra till att förverkliga rättigheter som fastställts i t.ex. FN:s standardregler på handikappområ-

det och i konventionen om barnets rättigheter. Sida har också sedan 1999 en särskild tjänst för frågor om funktionshindrades situation. Regeringens och Sidas arbete med dessa frågor bedrivs i nära samverkan med enskilda organisationer, regionala och internationella frivilligorganisationer, liksom med EU och FN.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 26 kan besvaras.

I motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 28 framhålls vikten av att bistånds- och flyktingpolitiken bör vara nära sammanbundna. För att förebygga flyktbehov är en ökad satsning på demokratifrämjande insatser mest angelägen. I akuta massflyktssituationer krävs omfattande hjälpinsatser i närområdet. Även vid repatriering och återuppbyggnad är bistånd av stor betydelse.

Utskottet delar motionärernas syn på flyktingars skyddsbehov och konstaterar att det långsiktiga biståndet, inklusive konfliktförebyggande insatser, bidrar till att minimera situationer som gör att människor tvingas fly undan förföljelse och söka sin tillflykt i andra länder. Särskilt kan framhållas demokrati- och MR-inriktningen på det långsiktiga utvecklingsbiståndet. Sådant bistånd bidrar till återuppbyggnad av länder i en post-konfliktsituation, där återvändande av flyktingar är en viktig aspekt.

I UNHCR:s mandat ingår att ge stöd åt återvändande flyktingar så att de kan återintegreras i samhället. Sverige anser att det är viktigt att UNHCR samarbetar och samordnar sina insatser med utvecklingsorgan så att en effektiv arbetsfördelning mellan olika aktörer samt mellan humanitärt stöd och långsiktigt utvecklingsbistånd uppnås. Utskottet delar emellertid regeringens syn på förslaget till anslagsfördelning.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 28.

De internationella finansieringsinstitutionerna

Världsbanksgruppen

Världsbanksgruppen består av Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA), Internationella finansieringsbolaget (IFC), Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA) och Internationella centret för biläggande av investeringstvister. Sveriges bidrag till Världsbanksgruppen under budgetåret 2002 avser IDA och beräknas uppgå till ca 900 miljoner kronor. Världsbanksgruppen är i dag den i särklass största enskilda källan för offentligt utvecklingsbistånd och lån till utvecklings- och östländer. Under verksamhetsåret 2001 (den 1 juli 2000–den 30 juni 2001) lånade IBRD ut knappt 12 miljarder US-dollar och IDA ca 5,5 miljarder US-dollar.

Afrikanska utvecklingsbanken

Det gångna verksamhetsåret för Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) har präglats av stora svårigheter på grund av den politiska situationen i Elfenbenskusten. Under de svåra yttre omständigheterna har dock den påbörjade reformprocessen i banken fortsatt. Den vision för verksamheten som antogs år 1999 och arbetet med att ta fram riktlinjer på områden som god samhällsstyrning, jämställdhet, miljö och regionalt samarbete har lagt en god grund för det operativa arbetet. Sverige har enligt propositionen aktivt medverkat i och lämnat särskilt finansiellt stöd till bankens arbete med god samhällsstyrning och jämställdhet.

Asiatiska utvecklingsbanken

Asiatiska utvecklingsbankens (AsDB) verksamhet har under senare delen av 1990-talet alltmer inriktats på breda utvecklingsfrågor. Efter ett policybeslut i december 1999 är fattigdomsbekämpning det övergripande målet. Bankens främsta utmaning är nu att effektivt omsätta fastställda riktlinjer i praktisk handling.

Förhandlingarna om den senaste påfyllnaden av Asiatiska utvecklingsfonden påbörjades i oktober 1999 och avslutades i september 2000. Sverige medverkade aktivt till att verksamheten inriktad mot god samhällsstyrning, korruptionsbekämpning, miljö och jämställdhet fick ett starkt genomslag. Banken fick i uppdrag att revidera flera av sina riktlinjer på dessa områden och att ta fram nya på andra såsom regionalt samarbete och hiv/aids.

Interamerikanska utvecklingsbanken

Under 1990-talet har den Interamerikanska utvecklingsbankens (IDB) fattigdomsprofil stärkts bl.a. genom att utlåningen till de fattigaste länderna och andelen socialt inriktade projekt har ökat. IDB:s prioritering av fattigdomsminskning, social rättvisa, miljö och modernisering av staten ligger väl i linje med de frågor som Sverige under många år drivit i nära samarbete med övriga nordiska länder. Sverige har aktivt arbetat för en fördjupning av bankens arbete med fattigdomsminskning, god samhällsstyrning och jämställdhet. Viktiga framsteg har gjorts under senare år på dessa områden.

Sverige är tillsammans med de nordiska länderna drivande i den diskussion om bankens framtida roll som inleddes under 2000. Diskussionen handlar om hur banken skall möta förändrade behov i regionen i relation till ökad globalisering, ökade privata kapitalflöden samt till regionens förändrade utvecklingsagenda.

Internationella valutafonden

Internationella valutafonden har under senare år stärkt sina insatser i de fattigaste länderna. Fonden har också en viktig roll i finansieringen av HIPC-initiativet för skuldlättnad.

Övriga utvecklingsbanker och -fonder

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) är ett FN-organ vars verksamhet är inriktad på bekämpning av fattigdom på landsbygden. Verksamheten omfattar fördelaktiga lån och projekt för att förbättra livskvaliteten för befolkningen på landsbygden i de fattigaste länderna.

Nordiska utvecklingsfonden (NDF) ger fördelaktiga lån (motsvarande IDA-villkor) till länder i utveckling. Lånen, vars gåvoelement finansieras genom bidrag från de nordiska länderna, ges till projekt som främjar ekonomisk och social utveckling i samarbetslandet.

NORSAD-fonden, som etablerades 1990 av de nordiska länderna (förutom Island) samt medlemsländerna i Southern African Development Community (SADC), har som mål att bidra till ekonomisk utveckling och självförsörjning i SADC-länderna främst med lån till s.k. *joint ventures*. Fondens mandat sträcker sig fram till utgången av mars 2003 och den senaste kapitalpåfyllnaden uppgick till 150 miljoner danska kronor avsatt för tre år.

Fonden för kapacitetsuppbyggnad i Afrika (ACBF) arbetar med att stärka utvecklingsländers kapacitet inom det makroekonomiska området och inom områden som offentlig redovisning och statistisk analys. ACBF spelar en viktig roll inom ett eftersatt område som är av avgörande betydelse för länders utvecklingsprocess. Fonden fungerar också som kunskapsbank för kapacitetsuppbyggnad i Afrika och administreras av endast afrikansk personal.

Internationella finansieringsinstitutioner

Tusental kronor

	Budget 2001	Beräknat 2002
Världsbanksgruppen	1 010 000	668 000
Regionala utvecklingsbanker	210 000	450 000
Övriga utvecklingsbanker och fonder	130 000	427 000
Summa	1 350 000	1 545 000

Övrigt multilateralt samarbete

Sveriges prioriteringar för utvecklingssamarbetet inom miljöområdet utgår från rekommendationerna från FN:s konferens om miljö och utveckling (UNCED) 1992.

En parlamentariskt sammansatt nationalkommitté bistår regeringen i förberedelserna för nästa världstoppmöte om hållbar utveckling (Johannesburg, 2002). En avgörande utmaning blir att integrera ekonomisk och social utveckling och miljöhänsyn. I förberedelserna prioriteras stöd till u-länders deltagande i processen, samverkan med folkrörelser, intresseorganisationer och näringsliv samt ett aktivt deltagande i regionala och internationella förberedelser.

Global Water Partnership (GWP) har en viktig roll i uppföljningen av de åtgärder som presenterades vid det andra Världsvattenforumet i Haag år 2000,

liksom i genomförandet av de målsättningar på vattenområdet som beslutades i FN:s Millenniedeklaration hösten 2000. Regeringen har initierat ett arbete för att etablera GWP som mellanstatlig organisation i Sverige och att säkerställa ett brett internationellt engagemang för verksamheten.

Samordningen av FN:s breda ansvar för fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och humanitära frågor, samt ekonomisk och social utveckling har förbättrats när det gäller ömsesidigt förstärkande insatser för konfliktförebyggande och fredsfrämjande av både kort- och långsiktig karaktär. FN:s generalsekreterare har i sin rapport om konfliktförebyggande (juni 2001) lyft fram detta område som en hörnsten i FN:s verksamhet, och har betonat vikten av samarbete med regionala och subregionala instanser, enskilda organisationer, samt andra delar av det civila samhället, inklusive forskarvärlden. Även näringslivets roll och ansvar betonas.

Årsbidrag till organisationer inom och utom FN-systemet finansieras från posten Övriga multilaterala insatser. Därtill kommer stöd för uppföljning av FN-konferenser och uppföljning av FN:s Millenniedeklaration i form av fördjupningsstudier, analyser, seminarier och andra aktiviteter som främjar internationell samverkan och utveckling. Under delposten finansieras också särskilda insatser om jämställdhet och barn.

Vidare finansieras Institutet för demokrati och fria val (IDEA) och delar av FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd (OCHA) över anslagsposten Övriga multilaterala insatser. Liksom Internationella Rödakorskommittén (ICRC) och bidraget till den Internationella migrationsorganisationen (IOM).

Övrigt multilateralt samarbete

Tusental kronor

	Budget 2001	Beräknat 2002
Miljöinsatser	111 000	143 500
Konfliktförebyggande insatser	120 000	90 000
Övriga multilaterala insatser	182 000	276 500
Summa	413 000	510 000

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Miljöinsatser

I dag saknar en femtedel av jordens invånare, över en miljard människor, rent dricksvatten. År 2005 kan två tredjedelar av befolkningen lida av vattenbrist. Åtta av tio sjukdomar i världen beror antingen på brist på vatten eller orent vatten. I kommittémotion 2001/02:U229 (c) yrkande 9 understryks vikten av att Sverige i sin biståndspolitik prioriterar frågor som rör tillgången på vatten. Motionärerna bakom motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 23 anser att Sverige

inom EU och FN måste sätta upp mål för att öka andelen människor som har tillgång till rent vatten och goda sanitära faciliteter.

Utskottet framhåller att bristen på färskvatten framstår som en av de allvarligaste naturresursfrågorna. Det svenska utvecklingssamarbetet har sedan många år prioriterat vattenresursfrågorna och god hushållning med vatten. Tidigare var biståndet ofta inriktat på frågor om vattenförsörjning på landsbygden men det har under det senaste decenniet förfinats och fokuserat på rådgivning och policyfrågor som syftar till god hushållning med vatten. Sverige stöder bl.a. planeringen av vattenförsörjningen i Södra Afrika och är en av initiativtagarna till nätverket Global Water Partnership (GWP) i vilket deltagare i skilda led på både lokal, nationell och global nivå deltar. Utskottet konstaterar att regeringen nu verkar för att omvandla GWP till ett mellanstatligt organ i syfte att ytterligare profilera frågan om vattenresursfrågor. Det svenska stödet till god vattenhållning i nationella och internationella sammanhang kan bidra till att förebygga eller lindra inom- och mellanstatliga konflikter.

I FN:s Millenniedeklaration anges bl.a. som målsättning att antalet personer som inte har tillräcklig tillgång till sötvatten skall halveras till år 2015 och att strategier för hållbar vattenhantering skall utarbetas. Regeringen fäster stor vikt vid att dessa intentioner kan genomföras och avser att öka insatserna på vattenområdet.

Därmed anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkande 9 och 2001/02:U231 (kd) yrkande 23 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 15 framhålls att det i dag finns ett stort och ökande behov av energi i utvecklingsländerna, vilket kommer att kräva stora investeringar i infrastrukturen och tjänster för energiförsörjning. Tillgången på energi är ett viktigt instrument för utveckling och det behövs därför sunda och samordnade strategier för energiförsörjningen. Användandet av förnybara källor är en viktig utgångspunkt för den hållbara utvecklingen och minskade koldioxidutsläpp. I yrkande 22 menar motionärerna att biståndet bör ses över så att det i högre utsträckning inriktas på miljövänliga alternativ för en ökad hållbar tillväxt i utvecklingsländerna.

Utskottet konstaterar att i begreppet hållbar tillväxt inbegrips ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Utskottet delar motionärernas syn på att tillväxt och en mer rättvis fördelning av resurser är grundläggande för att fattigdomen skall kunna utrotas. Insatser behövs för att stödja ekonomiska, legala och institutionella reformer, program och kapacitetshöjande insatser som främjar långsiktigt hållbar tillväxt.

Utskottet delar motionärernas syn på behovet av ökade satsningar av multilaterala biståndsgivare för en bättre energiförsörjning, ett ökat användande av förnybara energikällor och en ökad tillgång till elektricitet. Utskottet kan konstatera att FN:s kommission för hållbar utveckling för första gången tog upp energifrågan i hela dess vidd vid kommissionens nionde möte i april 2001. Det är positivt att FN-systemet för första gången kunnat behandla energifrågan i en genomgripande mellanstatlig förhandling. Beslutet från mötet

framhåller bl.a. behovet av internationellt samarbete och betonar samtidigt behovet av att stimulera energi för hållbar utveckling i u-länder.

I regeringens skrivelse (1996/97:2) till riksdagen om Sveriges utvecklings-samarbete för en hållbar utveckling ingår energifrågorna som ett prioriterat område. I det multilaterala samarbetet för hållbar utveckling utgör Världsbanken och FN:s utvecklingsprogram UNDP huvudaktörerna och bidrar, var och en utifrån sin komparativa fördel, med kompetens och resurser i strävan att främja hållbara energisatsningar i u-länderna. Utskottet menar att en bred tillväxt och en mer rättvis fördelning av resurser är grundläggande för att fattigdomen skall kunna utrotas och för länder att uppnå hållbar tillväxt.

Med vad som anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkandena 15 och 22 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U233(kd) yrkande 1 framhålls att världens energiförbrukning har ökat avsevärt de senaste åren, samtidigt som 2 miljarder människor i praktiken saknar tillgång till energi. Att förena deras behov med en mer hållbar utveckling är en stor utmaning. Det krävs gemensamma satsningar från biståndsgivare, näringslivet och mottagarländernas regeringar för att främja moderna, innovativa teknologier som är anpassade till u-ländernas villkor och till miljömässiga hänsyn. Sveriges och EU:s bistånd bör i största möjliga utsträckning använda sig av hållbara teknologier anpassade till u-ländernas behov. I yrkande 2 föreslås att Sverige skall vara pådrivande i att hitta nya finansieringsmekanismer för globala miljöinsatser. Vidare framhålls i yrkande 3 att det globala samarbetet i miljöfrågor lider brist på starka institutioner och att Sverige bör verka för att stärka det globala samarbetet på miljöområdet. I yrkande 6 föreslås att regeringen bör utreda möjligheten till att få till stånd en internationell överenskommelse om koldioxidavgifter på transporter. Speciellt bör priset på flygbränsle uppmärksammas.

Utskottet konstaterar att i Sveriges samarbete med u-länder inom ramen för Sidas bilaterala bistånd tillmäts stödet för hållbar utveckling stor vikt. Betydande satsningar görs för att utveckla forskningssamarbete med institutioner i u-länder och att stärka deras kapacitet, inte minst vad gäller nya teknologier. Utskottet konstaterar att tillgången till energi är ett viktigt instrument för u-ländernas utveckling. Ett omfattande samarbete krävs mellan en rad olika aktörer. Offentliga myndigheter såväl som privata företag i både den industrialiserade världen och i utvecklingsländerna måste alla engageras. Framför allt är det viktigt att investeringarna är ekologiskt hållbara och energieffektiva. Användandet av förnybara energikällor är en viktig utgångspunkt för hållbar utveckling och därmed för minskade koldioxidutsläpp.

Vad gäller EU deltar Sida aktivt i arbetet med landstrategier för de s.k. AVS-länderna. Som utskottet tidigare noterat bidrar Sverige inom vattenområdet dels till planeringen av utnyttjande av gemensamma vattenresurser i Södra Afrika, dels till Global Water Partnership (GWP), vars syfte är att bidra till klok hushållning med världens knappa färskvattenresurser genom nätverksutbyte av erfarenheter.

Sverige stöder GEF (Globala Miljöfonden) under fyraårsperioden 1998–2002 med ca 450 miljoner kronor. För närvarande pågår förhandlingar om den tredje påfyllnaden av GEF:s anslag. Fonden har alltsedan den bildades 1991 kommit att bli den viktigaste finansieringskällan för åtgärder mot globala miljöproblem. De ökande finansiella krav som kontinuerligt ställts på GEF innebär bl.a. att fonden även finansierar åtgärder mot vissa s.k. långlivade organiska föreningar inom ramen för Stockholmskonventionen. Detta har bl.a. motiverat att Sverige ökat sitt bidrag. I förberedelserna för Johannesburgtoppmötet och inför FN-konferensen om finansiering för utveckling i mars 2002 har regeringen inlett arbetet med att identifiera de synergivinster som kan fås inom området alternativa finansieringsvägar.

Sverige har också varit pådrivande i arbetet för förbättrad effektivitet och stärkt samordning av den internationella miljöförvaltningen (IEG). Som ett led i förberedelserna inför toppmötet tillsattes en ministergrupp för att utreda möjligheten att förstärka den internationella miljöförvaltningen. Detta skedde på initiativ av EU under det svenska ordförandeskapet. Sverige är drivande inom EU när det gäller att lyfta frågan om en förbättring av det internationella ramverket för hållbar utveckling. De systemfrågor som behandlas inom ramen för den internationella konferensen om utvecklingsfinansiering, exempelvis förbättrad koherens mellan Bretton Woods-institutionerna, WTO och FN-systemet, är också relevanta för Johannesburgprocessen. Utskottet konstaterar att regeringen aktivt har arbetat med att finna en lösning på hur koldioxidavgifter kan tas ut inom ramen för EU:s samarbete och även i andra forum har frågan lyfts fram. Utskottet konstaterar dock att svårigheterna är betydande att nå internationella överenskommelser i denna fråga även om den begränsas till en fråga om transporter och flygbränsle. Förhandlingarna vid klimatmötet i Marrakech handlade bl.a. om frågor som berör de minst utvecklade länderna. Beslut fattades om: 1) riktlinjer för den globala miljöfonden (GEF) för hantering av den speciella klimatfond som skapades i Bonn, 2) riktlinjer för nationella handlingsplaner för anpassning till klimatförändringar och 3) att upprätta en expertgrupp som skall stötta de minst utvecklade länderna i arbetet med att ta fram nationella handlingsplaner. Beslut fattades också om hur man skall kunna stödja utvecklingsländernas arbete med att förbättra rapporteringen av sina utsläpp.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U233 (kd) yrkandena 1–3 och 6 kan besvaras.

I motion 2001/02:U251 (s) framhålls att Natos 78 dagar långa bombkrig i Förbundsrepubliken Jugoslavien våren 1999 åstadkom stor förödelse på det civila samhället. Medan skadorna på militära mål och anläggningar var ytterst begränsade drabbades civila anläggningar som sjukhus och industrier i desto större utsträckning. Enligt FN:s miljöprogram, UNEP, har ett antal ekologiska saneringsprojekt identifierats. Dessa projekt beräknas kräva 20 miljoner US dollar. Motionärerna menar att det är anmärkningsvärt att Sverige med sitt stora miljökunnande inte återfinns som bidragsgivare. Med Sveriges internationellt erkända kompetens på miljöområdet finns det goda möjligheter att

kunna lämna konstruktiva bidrag till UNEP:s miljösaneringsprogram för att återställa en trygg och livskraftig miljö i Jugoslavien och på Balkan.

Utskottet menar att bombningarna av Förbundsrepubliken Jugoslavien våren 1999 otvetydigt har haft negativ inverkan på miljön i området. Kvicksilverutsläppen i staden Pancevo har haft konsekvenser på såväl grundvattnet i staden som i hela Donau. Det är också förklaringen till att UNEP har utpekat Pancevo som en av 27 "hotspots" i sin rapport. Vad gäller de specifika saneringsprojekten ansågs det till en början rimligt att de länder som genomfört bombningarna också skulle bekosta miljösaneringen, vilket är förklaringen till att Sverige och Sida hittills inte har bistått med finansiellt stöd till projekten. En omprövning har dock skett på senare tid när man har satt miljöbehoven i första rummet. Sida håller på att se över möjligheterna att stödja tre av projekten i Pancevo. Det rör sig om avloppskanaler i anslutning till ett reningsverk och reningsverket som sådant. Ett centralt problem i sammanhanget är bristen på miljömedvetande och bristen på kapacitet hos mottagarländerna. Som exempel har Jugoslavien fram till nyligen inte haft något miljöministerium, och därmed har det saknats en naturlig motpart att samarbeta med på miljöområdet. Sida förbereder därför ett beslut att också bistå med institutionsuppbyggande.

Som ett första steg genomförde Sida under förra året miljöstudier för samtliga länder på västra Balkan (Albanien, Bosnien-Hercegovina, Jugoslavien inklusive Kosovo, Kroatien och Makedonien). Syftet var att identifiera miljöproblemen, orsakerna till problemen samt fastställa behov och prioriteringar. Dessa studier har legat till grund för det miljöbistånd som inlett under innevarande år. Sida har nyligen beslutat att stödja ett projekt i Albanien som går ut på att förbättra avfallshanteringen i Tirana.

Utskottet konstaterar att förberedelser pågår för att kunna utöka och förbättra Sveriges bistånd på miljöområdet framöver såväl till Jugoslavien som till övriga länder på västra Balkan.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U251 (s) kan besvaras.

I motion 2001/02:U216 (m) behandlas ett antal yrkanden som rör orsakerna till fattigdom och naturkatastrofer. I motionen framhålls att det är de fattigaste som drabbas värst av naturkatastrofer. I *yrkande 2* framhålls att varje lands regering bär det fulla ansvaret för landets institutionella utveckling och för att goda förutsättningar för välbstånd skapas. I *yrkande 3* understryks att effekterna av olika naturfenomen, naturkatastroferna, i hög grad beror på mänskligt beteende. Det är inte givet att människor måste fortsätta att dö i stora antal i översvämningar, torka eller vulkanutbrott. För att undvika att människor skadas och dödas är det av avgörande betydelse att biståndet inriktas på fattigdomsbekämpning (*yrkande 4*) så att människor ges möjlighet att undvika naturfenomenens effekter.

Utskottet menar att naturkatastrofer alltmer har kommit att analyseras och hanteras som ett utvecklingsfenomen nära förbundet med fattigdom. Det är de

fattigaste som är mest sårbara och det är de fattigaste som drabbas hårdast i samband med naturkatastrofer.

Utskottet delar motionärens uppfattning att varje land ytterst bär ansvar för det egna landets utveckling men vill samtidigt understryka omvärldens *moraliska* skyldighet att visa solidaritet och bistå u-länderna i deras utvecklingsansatser.

Utskottet menar att naturkatastrofer uppstår när de sociala och ekonomiska effekterna av naturens härjningar går utöver vad det lokala samhället har förmåga att hantera. Därav följer att det är nödvändigt för analysen av naturkatastroferna att skilja mellan följderna av meteorologiska och geologiska fenomen och de sociala och ekonomiska effekterna av dessa fenomen. Kvaliteten på denna analys är i sin tur avgörande för utformningen av en eventuell insatsplanering.

Akuta biståndsinsatser bör planeras med en långsiktig vision redan i insatsens inledningsskede. Det innebär bl.a. att skaffa sig detaljerad information av målgruppen för att dels kunna hantera både omedelbara och långsiktiga behov, dels på bästa sätt ta till vara de drabbades egna kunskaper, resurser och möjligheter att återuppbygga sina samhällen. Svenska insatser bl.a. i spåren av orkanen Mitch, rymmer ett stort mått av lokalt deltagande i såväl planering som genomförande. Svensk insatsplanering för att motverka följderna av naturkatastrofer har ett helhetsperspektiv som är betydligt vidare än katastrofen och dess omedelbara effekter. I detta helhetsperspektiv ingår bl.a. institutionella, politiska, ekonomiska och ekologiska faktorer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U216 (m) yrkandena 2–4 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U323 (mp) behandlas de svenska förberedelserna inför FN:s uppföljningskonferens om miljö och utveckling år 2002 i Johannesburg, Sydafrika. I yrkande 7 krävs att Sverige skall verka för en fördubbling av budgeten för FN:s miljöprogram.

Utskottet konstaterar att behoven av det globala miljöarbetet ökar i takt med globaliseringen och de tilltagande miljöproblemen. En sammanhållande kraft behövs, och UNEP är den organisation som redan vid Stockholmskonferensen 1972 ålades uppgiften. Behovet av att stärka UNEP ekonomiskt har konstaterats upprepade gånger på ministernivå. Inom pågående förhandlingar för att stärka den internationella miljöförvaltningen diskuteras former för hur detta kan göras.

Sverige tillhör de länder som starkast påtalat behovet av att UNEP får tillräckliga och förutsägbara anslag. Från svensk sida har också framhållits att fördelningen av ansvar för en utökad budget bör vara rättvis. Sverige är sjunde största givarland bland de 189 medlemsländerna och kommer att fortsätta att verka för att kraftigt stärka UNEP:s budget.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U323 (mp) yrkande 7 kan besvaras.

Konfliktförebyggande insatser

I motion 2001/02:U210 (v) yrkande 1 krävs att Sverige bör verka för att bygga upp demokratiska institutioner, stödja respekten för de mänskliga rättigheterna och stärka kvinnornas ställning i norra Irak/irakiska Kurdistan.

Utskottet konstaterar att norra Irak/irakiska Kurdistan under lång tid har erhållit ekonomiskt bistånd i olika former från FN och bilateralt bistånd från flera länder. Sverige tillhör de största givarna till Irak av humanitärt bistånd. Under 2000 uppgick stödet till drygt 50 miljoner kronor. Utskottet menar att stöd även kommer att krävas för att bygga upp de demokratiska institutionerna för att öka den politiska och religiösa toleransen och respekten för mänskliga rättigheter samt för att stärka kvinnornas ställning i samhället.

Enligt vad utskottet inhämtat studerar för närvarande svenska myndigheter möjligheter att genomföra vissa demokratiprojekt i norra Irak. Mot denna bakgrund utgår utskottet från att Sverige kommer att ha beredskap för att ge ytterligare stöd till norra Irak/irakiska Kurdistan när den demokratiska processen tillåter detta.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U210 (v) yrkande 1 kan besvaras.

I motion 2001/02:U216 (m) framhålls att länder som respekterar sina egna medborgares fri- och rättigheter inte kränker andra länders medborgares mänskliga rättigheter. Krig är i själva verket en grundläggande orsak till fattigdom. Kriget föröder miljön och slår sönder jordbruket, vilket orsakar svält och urholkar naturresursbasen. I *yrkande 5* framhålls behovet av en strategi för att undvika katastrofer. Fattigdomsbekämpning är det bästa generella medlet mot katastrofer men det krävs även en sammanhållen strategi för att undvika katastrofer. I *yrkande 6* föreslås att katastrofhjälp bör förberedas i förväg i områden som ofta och återkommande utsätts för naturkatastrofer, och för att undvika framtida katastrofer krävs mer långsiktiga åtgärder för hjälp till självhjälp för att krossa fattigdom och utsatthet i berörda samhällen. Motionärerna framhåller att demokratier för inte krig med varandra.

Utskottet konstaterar att många av de regioner som är mest utsatta för naturkatastrofer drabbas av stora katastrofer varje decennium. En fungerande samordning mellan biståndsaktörerna, mellan humanitärt katastrofbistånd och övrigt utvecklingssamarbete är nödvändig. Det gäller även samordning mellan de internationella aktörerna som NGO:er och FN-systemet och mellan olika FN-organ men även samordning mellan regionala, nationella och lokala myndigheter. Som ett led i dessa strävanden delfinansierar Sida FN:s samordnande kapacitet inom ramen för FN:s konsoliderade landappeller.

Utskottet menar att det är viktigt att de uppföljande och långsiktiga insatserna sätts in i ett tidigt skede. God kunskap om planering och miljöfaktorernas betydelse för sårbarheten i ett samhälle och kunskap om vad som tidigare har hänt är betydelsefull för att minska sårbarheten inför nästa katastrof. Vikten

kan inte underskattas av att ge stöd till att bygga upp organisationer som kan agera lokalt och i ett tidigt skede.

Att förebygga katastrofer kräver en vilja att finansiera och prioritera områden som berör ett stort antal områden inom drabbade länders utvecklingsstrategier. Det innebär exempelvis miljöaspekter inom skogshantering, landreformer, och sociala och demokratistärkande insatser till förmån för människor i samhällets marginal. UD diskuterar för närvarande med Sida behovet av en övergripande svensk strategi för naturkatastrofer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U216 (m) yrkandena 5 och 6 kan besvaras.

Krig och väpnade konflikter förblir ett allvarligt hinder för utvecklingen i många fattiga länder. Världsbanken räknar med att en ekonomisk tillväxt på 5 % årligen krävs i drabbade länder enbart för att kompensera den tillbakagång i utveckling som konflikter och krig förorsakar. Möjligheterna till en sådan tillväxt finns inte i konfliktområdena. I motion 2001/02:U229 (c) yrkande 16 framhålls vikten av att i biståndspolitiken ge större roll åt behovet av att förebygga konflikter och ge krishantering efter konflikter. Vidare uppmärksammas i yrkande 17 vikten av att tillräckliga budgetmedel avsätts för att möta stora flyktingkatastrofer.

Utskottet menar att arbetet med att söka förebygga väpnade konflikter har varit en prioriterad fråga för Sverige. Även inom en rad internationella organisationer har fokus på utveckling lagts på de konfliktförebyggande aspekterna.

Samtidigt med att antalet mellanstatliga krig minskar, blir gränsen mellan militär och icke-militär säkerhet mindre skarp. Miljöförstöring, fattigdom, skuldsättning, etniskt, religiöst och politiskt förtryck och diskriminering av kvinnor är alla hot som måste mötas globalt på samma sätt som krig och väpnade konflikter. Bland världens stater växer insikten om nödvändigheten av att ingripa i tid för att förhindra att icke-militära hot utvecklas till väpnade konflikter.

I juni 2001 presenterade FN:s generalsekreterare en rapport om förebyggande av väpnade konflikter. I rapporten framhålls att förebyggandet av konflikter tillhör en av medlemsstaternas främsta skyldigheter enligt medlemsstadgan. Sverige verkat aktivt för att rapportens rekommendationer genomförs. FN:s beredskap att ingripa snabbt, förutsägbart och med tydliga mål måste stärkas. Sverige stöder detta arbete både centralt och i fält. Sverige spelar en ledande roll i arbetet med att utveckla EU:s engagemang på området. UD och Sida har ett nära samarbete om frågor som rör biståndets roll i samband med konflikter. För att möta växande behov av ökad samverkan och utbildning för internationella katastrof- och fredsinsatser läggs under hösten 2001 ett utredningsförslag fram om ett svenskt centrum för sådan samverkan.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U229 (c) yrkandena 16 och 17 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 2 krävs att det framtida biståndet måste vara än mer inriktat på säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande åtgärder. I yrkande 24 krävs att Sverige i utvecklingssamarbetet stöder fredsbyggande processer i syfte att hindra nya konflikter och främja utveckling och tillväxt.

Utskottet konstaterar att miljöförstöring, fattigdom, skuldsättning, etniskt, religiöst och politiskt förtryck och diskriminering av kvinnor är hot som måste mötas globalt på samma sätt som krig och väpnade konflikter. I generalsekreterarens rapport framhålls att förebyggandet av konflikter tillhör en av medlemsstaternas främsta skyldigheter enligt medlemsstadgan. Utskottet menar att FN:s beredskap att ingripa snabbt, förutsägbart och med tydliga mål måste stärkas. I takt med att den svenska biståndsvolymen ökar följer också nya möjligheter att ytterligare utveckla det svenska biståndsenagemanget i samband med väpnade konflikter och fredsprocesser.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkandena 2 och 24 kan besvaras.

I motion 2001/02:U283 (v) yrkande 1 framhålls att Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) alltmer kommit att framstå som den ledande operativa kraften i Europa när det gäller civil krishantering och förebyggande verksamhet. Det finns redan ett embryo till en civil insatsstyrka i form av REACT (Rapid Expert Assistance and Co-operation), och ett särskilt utbildningscenter planeras. Sverige har också anmält beredskap för 40 personer. Motionärerna menar att regeringen bör ta initiativ till att upprätta en styrkekatalog för civil krishantering och att det vore önskvärt om man i likhet med vad EU nu gör på den militära sidan upprättar en motsvarande styrkekatalog för den civila krishantering och den förebyggande verksamheten.

Utskottet menar att OSSE har lång erfarenhet av och god kunskap om civil krishantering och konfliktförebyggande. Centralt i OSSE:s verksamhet är det breda säkerhetsbegreppet, där inte minst frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer sätts i fokus.

Utskottet har vidare inhämtat att OSSE har ett tjugotal civila fältmissioner med skraddarsydd mandat beroende på behovet i varje enskilt land, men där fokus ligger på demokrati- och institutionsbyggande. Sammanlagt verkar i dagsläget ca 1 050 personer, sekonderade av sina respektive hemländer, i dessa OSSE-insatser. Det pågår en kontinuerlig diskussion för att ytterligare förfinas OSSE:s instrument för civil krishantering och konfliktförebyggande verksamhet. Uppbyggandet av den civila krishanteringsförmågan möjliggör insatser inom hela OSSE:s verksamhetsområde.

Av OSSE:s 55 medlemsstater har hittills 14 svarat och angett en numerär om ca 2 000 kandidater som innefattar samtliga de 12 kategorier av missionsmedlemmar (mänskliga rättigheter, rättsväsende, demokratisering, val, ekonomi/miljö, press/information, medier, politik, administration, militära experter och civilpolisier) som finns i REACT-systemet.

Utskottet har inhämtat att regeringen nyligen beslutade att utreda förutsättningarna för inrättandet av ett samverkanscenter för katastrof- och fredsinsatser. Samverkanscentret, som förutses bli placerat i Kramfors, skall bl.a. bidra till förberedande utbildning inför svenska medborgares deltagande i internationella insatser, främst inom områdena katastrofhantering, fredsbyggande och konfliktförebyggande insatser. Samverkanscentret skall även kunna samarbeta med aktörer inom ramen för t.ex. FN, EU och OSSE. Det nya samverkanscentret är tänkt att kunna verka från den 1 juli 2002.

Utskottet anser därmed att motion 2001/02:U283 (v) yrkande 1 kan besvaras.

I partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 19 framhålls hur viktigt det är med säkerhetsgarantier för att förhindra att svaga länder utsätts för aggression. Afrika måste snarast få en säkerhetsordning som förhindrar anfallskrig och krig. FN, EU och USA bör stödja AU – Afrikanska unionen – eller subregionala organisationer, som SADEC eller ECOWAS, att utveckla trovärdiga garantier mot anfallskrig eller mot stöd till störtandet av etablerade demokratier. Svenskt bistånd får inte ges till regimer som grovt kränker de mänskliga rättigheterna eller för anfallskrig. Även i kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 9 framhålls att krig inte är något unikt för Afrika. Däremot är Afrika den kontinent som mest påverkas av krig. De lokala resurserna inriktas i alltför hög grad på krigföringen, och människor drabbas hårt direkt och indirekt. FN måste omedelbart prioritera fredsfrämjande insatser i Afrika. Det internationella bistånd som går till Afrika bör främst inriktas på att undanröja det mest fundamentala hindret mot utveckling på hela kontinenten, nämligen krig, och svenskt bistånd skall inte gå till regimer som för anfallskrig.

Utskottet konstaterar att bistånd i samband med väpnad konflikt enbart syftar till humanitära insatser och till att nå utsatta människor. Detta bistånd är inte avsett och får inte ses som legitimering av en regim som kränker de mänskliga rättigheterna eller är inblandad i anfallskrig. Utskottet menar att mellanstatliga konflikter förebyggs av effektiva säkerhetsordningar, vars syfte är att stoppa angreppskrig. Sveriges omfattande stöd till internationella och regionala organisationer bygger på denna insikt.

Med vad som ovan anförts avstyrks motion 2001/02:U300 (m) yrkande 19. Motion 2001/02:U311 (m) yrkande 9 anses besvarad med vad utskottet anför.

Sociala sektorer

I kommittémotion 2001/02:U229 (c) yrkande 4 framhålls att tillgång på livsmedel och insatser för landsbygdsutveckling måste öka för att bidra till att förbättra villkoren för fattiga kvinnor på landsbygden. Även om det multilaterala biståndet måste fördelas mellan många medlemsländer är det angeläget att genom FN skapa möjligheter för att hantera specifika problem, som naturkatastrofer, ökenutbredning och erosion. Även i motion 2001/02:U209 (c) yrkande 9 krävs att Sverige i FN och i andra internationella sammanhang arbetar för att minska kvinnors fattigdom.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det är angeläget att förbättra villkoren för kvinnor på landsbygden, mot bakgrund av att en stor del av de allra fattigaste ländernas kvinnor bor på landsbygden. Även frågan om våld mot kvinnor har tagits upp av FN:s generalförsamling. I en deklaration 1994 fördöms fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld mot kvinnor vare sig det inträffar inom familjen, i samhället eller om det utförs av eller accepteras av statsmakten. Medlemsstater uppmanas att fördöma våld mot kvinnor och varken hänvisa till sedvänja, tradition eller religiösa överväganden.

Sverige har konsekvent under en rad år, särskilt efter FN:s kvinnokonferens i Peking 1995, såväl multilateralt som bilateralt, uppmärksammat kvinnors villkor i internationellt utvecklingssamarbete. Sverige har utgått från den brist på jämställdhet och diskriminering av kvinnor som påtalas i motionen. Sverige arbetar genom ett brett spektrum av åtgärder för att t.ex. stärka kvinnors möjligheter att medverka i beslutande processer och forum och för att förbättra kvinnors ekonomiska ställning och möjligheter att självständigt verka på alla områden i samhällslivet. I landstrategiarbetet ägnas också ofta betydande uppmärksamhet åt att involvera kvinnor på samma villkor som män och åt att tillgodose fattiga kvinnors behov och önskemål.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U209 (c) yrkande 9 och 2001/02:U229 (c) yrkande 4 kan besvaras.

I motion 2001/02:U306 (m) krävs att när Sverige ger bistånd måste ambitionen vara att tydligt koppla biståndet till reglerna i FN:s barnkonvention för att i ökad grad framhålla barns rätt till hälsa och undervisning.

Utskottet konstaterar att Utrikesdepartementet gjort en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet i syfte att formulera en sammanhållen policy och utveckla ett systematiskt barnrättsperspektiv i såväl det bilaterala som det multilaterala utvecklingssamarbetet. I översynen har bl.a. ingått att utarbeta strategier för insatser för barn i särskilt utsatta situationer. Arbetet har bedrivits utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de svenska biståndspolitiska målen. Resultatet av översynen kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen under våren 2002.

Även inom Sida pågår ett arbete för att integrera ett barnrättsperspektiv i utvecklingssamarbetet. Under år 1999 utarbetade Sida ett positionspapper om barnets rättigheter i det bilaterala utvecklingssamarbetet.

Särskilda medel har anvisats för multilaterala insatser för att stimulera ett barnrättsperspektiv i FN:s fonder och program m.fl. multilaterala aktörer. I maj 2000 beslutade regeringen att uppdra åt Sida att bereda och företrädesvis genom internationella organisationer genomföra biståndsinsatser om sammanlagt 45 miljoner kronor för särskilt utsatta barn.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U306 (m) kan besvaras.

Handelsfrågor

I kommittémotion 2001/02:U229 (c) yrkande 3 understryks att jordbruket och livsmedelsproduktionen är avgörande för u-ländernas utveckling. Landsbygds- och jordbruksutvecklingen måste få högre prioritet om fattigdomsmålet skall kunna uppnås. Detta kräver insatser på flera områden. Detta kan ske genom att stödja u-länderna med kunskap och kompetens vid WTO-förhandlingarna och skapa förståelse för u-ländernas berättigade krav. Handeln mellan u-länder och de rika länderna måste stödjas och arbetet måste intensifieras för att förhindra dumpningen i u-länderna av subventionerade livsmedel från den rika världen. Även i kommittémotion 2001/02:U234 (kd) yrkande 7 framhålls att u-länderna behöver hjälp med att i praktiken integreras i världshandelssystemet, och behovet av ett ökat handelsrelaterat bistånd är därför stort.

Utskottet delar motionärernas syn på fattigdomen på landsbygden i u-länderna och konstaterar att svenska insatser främjar långsiktig hållbar tillväxt. I många länder i Afrika finns förutsättningar för en ökad jordbruksproduktion både för inhemsk konsumtion och för export. Förutsättningarna för en mer ändamålsenlig jordbrukspolitik har förbättrats genom de ekonomiska reformprogrammen. Jordbrukspolitiken i samarbetsländerna har en stark koppling till handelspolitiken och kommande förhandlingar inom WTO. Sverige driver inom EU frågan om marknadstillträde för u-ländernas jordbruksprodukter.

Utskottet konstaterar vidare att handelsrelaterat tekniskt bistånd och utvecklingssamarbete är väsentligt för att förbättra u-ländernas förmåga att framgångsrikt hävda sina intressen i den globala handeln. I samband med utarbetande av landanalyser och landstrategier lyfts frågor fram om handelns betydelse för en långsiktig utveckling i respektive u-land. Stöd utgår även till regionala initiativ i bl.a. Afrika söder om Sahara. Initiativen syftar till att främja ett handelspolitiskt och ekonomiskt samarbete mellan regioner som Östafrika, västra och södra Afrika. Genom Sida utgår stöd till samarbete via handelskammare som ett led i att främja fördjupade kontakter mellan den privata sektorns företrädare i respektive länder.

Därmed anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkande 3 och 2001/02:U234 (kd) yrkande 7 kan besvaras.

I partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 3 framhålls att det över hela världen tas konkreta steg mot regionalt frihandelssamarbete. I Afrika har tjugo länder samlats i en regional frihandelsorganisation, Comesa (Common Market for Eastern and Southern Africa). Kretsen kommer successivt att utökas. Motionärerna menar att Sverige aktivt skall stödja frihandelsansträngningar i Afrika.

Utskottet delar motionärernas syn på vikten av att stödja frihandelsarbetet inom Comesa, som bildades 1994. Organisationen har erhållit ett omfattande stöd från EU på ca 50 miljoner ecu under den senaste treårsperioden. Inom ramen för Cotonouavtalet bidrar Sverige till utvecklingen av handelssamarbetet både globalt och regionalt.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U300 (m) yrkande 3 kan besvaras. I kommittémotion 2001/02:U304 (c) yrkande 17 krävs att Sverige bör driva frågor om livsmedelskvalitet och livsmedelssäkerhet i alla internationella forum och, i yrkande 18, att Sverige genom EU i WTO-förhandlingarna driver kravet på ursprungsmärkning av livsmedelsprodukter.

Utskottet konstaterar att Sverige inom EU är pådrivande i frågor om livsmedelssäkerhet, livsmedelskvalitet och djurskydd.

Riksdagen beslutade 1998 att Sverige skall arbeta för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU som bl.a. bidrar till global livsmedelssäkerhet. Detta mål skall uppnås med hjälp av en avreglering av de delar av EU:s jordbrukspolitik som stör världshandeln med jordbruksvaror. Det är angeläget att i förhandlingarna om ett nytt jordbruksavtal inom ramen för WTO så långt som möjligt eftersträva ett för u-länderna mer rättvist handelssystem.

Det överordnade målet, att verka för en politik som bidrar till en förbättrad global livsmedelssäkerhet, påverkar de svenska ställningstagandena i flertalet frågor på jordbruksområdet. Den pågående jordbruksförhandlingen i WTO är till sitt mandat begränsad och man kan inte här förhandla fram ändringar i andra, befintliga WTO-avtal som t.ex. TBT-avtalet (WTO:s avtal om tekniska handelshinder). Vid en ny, bredare runda kan dock ändringar av TBT-avtalet och SPS-avtalet (WTO:s avtal om sanitära och fytosanitära frågor) aktualiseras om enighet om detta kan nås och en omförhandling av avtalet kan tas upp i ministerdeklarationen. Några förslag om att öppna nuvarande TBT-avtal för omförhandling har dock ännu ej lagts fram. EU:s linje är att undvika en omförhandling av SPS/TBT-avtalen, men unionen har samtidigt lämnat en del förslag om förtydligande av kriterier för försiktighetsprincipens användning. Försiktighetsprincipen omnämns i ingressen i ministerdeklarationen från Qatarmötet.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U304 (c) yrkandena 17 och 18 kan besvaras.

Livsmedelsfrågor

Otillfredsställande tillgång till mat beror på fattigdom, politisk instabilitet, ekonomisk ineffektivitet, felaktig jordbrukspolitik och social orättvisa. Nästan två tredjedelar av alla undernärda människor lever i Asien och Oceanien, ungefär en fjärdedel i Afrika söder om Sahara. Problemet är allvarligast i centrala, östra och södra Afrika där nästan hälften av befolkningen är undernärdd. Betydelsen av tillräcklig och näringsrik mat för u-ländernas utveckling understryks i kommittémotion 2001/02:U229 (c) yrkande 5, och vidare krävs att Sverige bör lägga större vikt vid livsmedelsfrågorna i biståndspolitiken (yrkande 6).

Utskottet framhåller att undernäring och främjande av livsmedelssäkerhet har ingått som en del av de breda ansatserna för fattigdomsbekämpning. Undernäring och hunger är ett direkt resultat av fattigdom. Studierna visar att undernä-

ring betyder lägre produktivitet, lägre löner och sämre förutsättningar för utkomstmöjligheter. Udernäring har ett pris för samhällsutvecklingen när den resulterar i lägre ekonomisk tillväxt. Det starka sambandet mellan undernäring och lägre ekonomisk tillväxt kan som studierna visar ge anledning till att större uppmärksamhet ges till frågor som berör livsmedelssäkerhet bl.a. inom ramen för sektorstöd till hälso- och utbildningsprogram eller direkt inriktade insatser.

Direkt bistånd både bi- och multilateralt till jordbrukssektorn och landsbygdsutveckling har internationellt sett minskat under 1990-talet. Flera faktorer har medverkat till detta, bl.a. givarnas dåliga erfarenheter av det tidigare svaga resultat inom detta biståndsområde. Samtidigt har nya områden som demokrati/MR och miljöfrågor fått större prioritet och därmed även påverkat fördelningen av resurser.

Trots att det direkta stödet till jordbrukssektorn minskat har indirekt stöd för att öka försörjningsmöjligheterna för de fattiga framför allt i Afrika ökat. Främst i form av breda hälso- och utbildningsprogram, stöd till infrastruktur på landsbygden och nödvändig institutionsuppbyggnad. Stödet till forskning har också varit betydande.

Världsbanken, utvecklingsbankerna men även bilaterala givare har antytt att jordbruks- och landsbygdsutveckling kommer att få högre prioritet och ökade resurser i framtiden.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U229 (c) yrkandena 5 och 6 kan besvaras.

Europeiska unionens gemensamma utvecklingssamarbete

Unionen är en av världens största finansiärer av utvecklingssamarbete. Tillsammans svarar gemenskapen (EG) och medlemsstaterna för ca 55 % av världssamfundets offentliga bistånd. Ungefär två tredjedelar av EG-biståndet finansieras över den reguljära budgeten, vilken fastställs av Europaparlamentet efter samråd med ministerrådet. Resten finansierar medlemsstaterna dels via Europeiska utvecklingsfonden, EUF, för stöd till de s.k. AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla Havet, dels genom lån från Europeiska investeringsbanken.

Gemenskapens utvecklingssamarbete har enligt propositionen länge kännetecknats av låg effektivitet. Detta har bl.a. tagit sig uttryck i långa beredningstider samt svag samverkan med partnerlandets representanter och med andra biståndsgivare. Fattigdoms-, jämställdhets- och problemanalyser har inte genomförts på ett systematiskt sätt.

Rådet och kommissionen har enats om ett institutionellt reformpaket som skall omfatta:

- ökad inriktning mot resultat som del av en övergripande reformering,

- stärkande av programmering baserat på det ramverk för landstrategier som togs fram 2000,
- sammanslagen projekthantering vid nytt kontor, EuropeAid Co-operation Office,
- organisatoriska förenklingar,
- överföring av beslutskompetens och resurser till delegationerna i fält,
- stärkt utvärderingsfunktion,
- ny inriktning av kommittéarbetet till strategiska frågor.

Sverige har varit en av de ivrigaste förespråkarna för reformerna. Vid utvecklingsministrarnas möte i maj fokuserade därför det svenska ordförandeskapet diskussionen på hur biståndet skall effektiviseras. Rådet beslutade om närmare samarbete mellan EG och FN, bl.a. genom mer flexibla finansieringsformer.

Den bredare synen på konflikt- och säkerhetsfrågor – där t.ex. icke-militär krishantering och vikten av att förebygga konflikter på ett tidigt stadium betonas – har under senare tid fått genomslag även inom biståndspolitik. I deklARATIONEN om EG:s utvecklingspolitik slogs fast att särskild hänsyn skall tas till konfliktförebyggande i programmeringen av biståndet. Med detta beslut har konfliktförebyggande, bl.a. genom Sveriges aktiva påverkan, blivit en av de viktigaste pelaröverskridande frågorna på unionens agenda. I det s.k. Cotonouavtalet mellan EU och 77 utvecklingsländer ingår politisk dialog och andra åtgärder för att förebygga konflikter. Biståndet till AVS-länderna inom ramen för den nionde europeiska utvecklingsfonden, EUF 9, kommer att uppgå till 13,5 miljarder euro, vilket tillsammans med outnyttjade medel från tidigare år skall täcka perioden 2000–2007. Sveriges bidrag uppgår till 377 miljoner euro, motsvarande ca 3,4 miljarder kronor. På grund av eftersläpningar i utbetalningar dröjer det dock flera år innan Sverige kommer att börja betala in sitt bidrag till fonden.

Inom den s.k. Barcelonaprocessen förs en politisk, ekonomisk och kulturell dialog som syftar till att öka stabiliteten och främja samarbetet i Medelhavsregionen och hur gemenskapen skall stödja tolv länder runt Medelhavet i deras ekonomiska utveckling när ett planerat frihandelsområde införs 2010. Samarbetets omfattning har ökat markant under 1990-talet. För perioden 1995–1999 avsattes ca 3,5 miljarder euro för stöd till dels ekonomisk anpassning och integration, dels mer traditionellt utvecklingssamarbete.

Samarbetet med Asien och Latinamerika (ALA) omfattar såväl bistånd som ekonomiskt samarbete. ALA-biståndet går till ett fyrtiotal länder och utgör ca 15 % av EG:s totala utvecklingsstöd. Huvuddelen av biståndet är avsett för långsiktigt utvecklingssamarbete med inriktning på fattigdomsbekämpning och att främja hållbar utveckling.

Efter 1990-talets krig och konflikter är västra Balkan ett viktigt område för gemenskapens utvecklingssamarbete. Insatserna, som knyter an till Stabilise-

rings- och Associeringsprocessen med EU och till Stabilitetspakten för sydöstra Europa, skall bl.a. bidra till att utveckla förutsättningar för fred och stabilitet samt till att hjälpa länderna i regionen mot europeisk integration.

Under år 2000 antog rådet en ny förordning som skall styra insatserna på västra Balkan: CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation). I denna förordning nämns ett indikativt belopp på 4,65 miljarder euro för CARDS-programmet under perioden 2000–2006. För närvarande ges det största stödet till Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ), där omfattande återuppbyggnadsprogram har inletts såväl i Serbien som i det av FN administrerade Kosovo.

EG:s program för livsmedelsbistånd och livsmedelssäkerhet syftar till att främja livsmedelssäkerheten i de fattigaste länderna. Programmet är i storleksordningen 450 miljoner euro per år. Nära hälften av resurserna används för insatser i AVS-länderna. FN:s livsmedelsprogram och enskilda organisationer är viktiga samarbetspartner.

Kommissionens kontor för humanitära frågor ECHO (European Community Humanitarian Aid Office) hanterar merparten av kommissionens humanitära bistånd. Detta uppgick 2001 till ungefär 490 miljoner euro. De största insatserna gick till Balkan, Stora sjöregionen i Afrika, Västafrika och Afghanistan. ECHO kanaliserar den största delen av sina medel via enskilda organisationer, medan knappt 20 % förmedlas via FN, vilket är en markant minskning. Betydande medel går också till insatser genom Internationella Röda Korsrörelsen.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I motion 2001/02:U229 (c) yrkande 28 krävs att Sverige skall vara en pådrivande kraft i effektiviseringen och samordningen av EU:s biståndspolitik. Vidare föreslås i yrkande 29 att regeringen skall verka för att föra in Europeiska utvecklingsfonden i EU:s budget i syfte att öka insyn, möjliggöra en diskussion om effekterna av samt prioriteringarna för EU:s utvecklingspolitik.

Utskottet konstaterar att Sverige inom EU driver flera frågor som har betydelse för biståndets effektivisering, bl.a. frågorna om att förbättra samordningen i fält; att utarbeta relevanta resultatmättningsmetoder och användbara indikatorer; att förbättra samordningen och samarbetet mellan kommissionens och FN:s biståndsorgan samt en tydligare och konsekventare tillämpning av jämställdhet mellan kvinnor och män.

Utskottet konstaterar att EU:s medlemsstater i september 2000 undertecknade ett internt avtal om finansiering och förvaltning av gemenskapens bistånd inom ramen för Cotonouavtalet. Avtalet skall ratificeras av varje medlemsstat i enlighet med dess konstitutionella bestämmelser. Biståndet till AVS-länderna inom ramen för den nionde europeiska utvecklingsfonden, EUF 9,

kommer att uppgå till 13,5 miljarder euro, vilket tillsammans med outnyttjade medel från tidigare år skall täcka perioden 2000–2007. De nya medlen i EUF 9 kommer att bli tillgängliga när Cotonouavtalet och det interna avtalet ratificerats.

Insynen i hanteringen av EUF-medlen kan överlag anses vara likvärdig med den som gäller för EG-budgeten eftersom redovisningen och revisionen följer samma principer. Dessutom medges insyn – liksom för geografiska och tematiska program finansierade från budgeten – genom en verkställighetskommitté (EUF-kommittén) som är sammansatt av medlemsstaternas representanter. Dock har inte Europaparlamentet samma inflytande över EUF-medlen som över budgeten. Utskottet menar att en möjlig fördel med att inkludera EUF i budgeten är att det skulle underlätta ett mer samlat grepp över tillgängliga medel. Detta måste vägas mot risken att dessa medel då inte reserveras för utvecklingsändamål i samma utsträckning som i fallet med en separat fond.

I samband med förberedelserna av förhandlingarna om Cotonouavtalet 1996–1997 valde regeringen att acceptera de flesta EU-staternas uppfattning om att fortsätta finansieringen via en separat fond för AVS-länderna, vilket också var dessa länders bestämda önskemål.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U229 (c) yrkande 29 och anser att motion 2001/02:U229 (c) yrkande 28 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U233 (kd) yrkande 5 framhålls att klimatfrågan måste ses i ett globalt perspektiv. EU måste hjälpa u-länderna med att bryta kopplingen mellan ekonomisk tillväxt och ökade koldioxidutsläpp. En viktig del av lösningen för Europas egen del ligger i gemensamma satsningar på energipolitiken, bl.a. på energieffektivitet och förnybara energikällor.

Utskottet konstaterar att regeringen i 1997 års energipolitiska proposition (prop. 1996/97:84) angav att en ökad internationell samverkan är viktig. Sverige och EU har åtagit sig genom klimatkonventionen och Kyotoprotokollet att bistå u-länderna ekonomiskt och på annat sätt i syfte att möjliggöra för u-länderna att minska sina koldioxidutsläpp. Partsmötet i juli 2001 fattade beslut om att ett antal fonder skall inrättas för ändamålet. EU har dessutom tillsammans med några andra i-länder på partsmötet uttalat en stark politisk vilja att bistå med 450 miljoner euro årligen från 2005 till u-ländernas klimatarbete utöver de sedvanliga fonderna. Den Globala miljöfonden, GEF, bedriver ett omfattande arbetet i u-länderna, i hög utsträckning inriktat på utsläppsområdet.

Ministerrådet antog i maj 2001 en strategi för integrering av miljö och hållbar utveckling i energipolitiken. Enligt denna strategi skall kommissionen göra en översyn av medlemsstaternas energisubventioner för att analysera huruvida dessa är förenliga med en hållbar utveckling.

Kommissionen lämnade i oktober 2001 ett förslag till direktiv om ett EU-system för handel med utsläppsrätter. Förhandlingsarbetet mellan medlemsstaterna med förslaget som grund har påbörjats.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U233(kd) yrkande 5 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U234 (kd) framhålls att världsekonomin behöver spelregler präglade av etiska hänsyn och långsiktig hållbarhet. I *yrkande 9* föreslås att EU-länderna bör samordna sitt handelsfrämjande med u-länderna. Handelsfrämjande arbete måste också bedrivas för att underlätta inträdet på i-ländernas marknader. Med tanke på att EU är en gemensam marknad, och att handelsfrågorna numera är gemensamma, bör EU-länderna överväga att skapa ett gemensamt europeiskt organ för handelsfrämjande mellan u-länder och Europa.

Utskottet konstaterar att handelsfrämjande inklusive importfrämjande stöd vad gäller u-landsprodukter har diskuterats vid översyner av svenskt utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte om de kommersiella relationerna inom biståndet. I de landstrategier som utarbetas för Sveriges och EU:s bistånd utgör handelsfrågor och handelsrelaterat tekniskt bistånd numera ofta framträdande delar. Ett ökat samarbete för exempelvis importfrämjande åtgärder skulle kunna prövas på EU-nivå som ett led i den långsiktiga planeringen i samarbetet med u-länderna. Utskottet menar emellertid att det inte krävs något nytt organ för att främja handelsförbindelserna mellan Europa och u-länderna. Gällande avtal täcker in även handelsrelaterade frågor på ett tillfredsställande sätt.

Handelsrelaterat tekniskt bistånd och utvecklingsarbete är, som ovan anförts, väsentligt för att förbättra u-ländernas förmåga att framgångsrikt hävda sina intressen i den globala handeln. Sverige är aktivt pådrivande för att angivna typ av stöd utgår till u-länderna, såväl genom multilaterala som genom Sveriges och EU:s utvecklingsarbete och tekniska bistånd avseende enskilda länder och regioner.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U234 (kd) yrkande 9 kan besvaras.

I motion 2001/02:U259 (v) framhålls att Europeiska unionen är en av världens största enskilda biståndsgivare. 1999 uppgick EU:s bistånd till 80 miljarder kronor, varav 757 miljoner kommer från Sverige. Motionärerna menar i *yrkande 1* att hela strukturen för EU:s bistånd bör ändras så att medlemsstaternas egna, väl fungerande, biståndsorganisationer utnyttjas. Genom att använda redan upparbetade kanaler och arbetsmetoder som finns i de nationella organen och FN, slipper man gå omvägen över EU:s byråkrati. De mottagande länderna måste också ges ett större inflytande över hur biståndsmedlen används. EU kan, enligt förslaget i *yrkande 2*, ta på sig rollen som samordnare och utvärderare av olika insatser. EU:s utvärderingar av biståndet skulle kunna vara ett sätt att garantera att utvärderingarna gjordes gemensamt av kommissionen, mottagarlandet, berörd medlemsstat och frivilligorganisationer. I *yrkande 3* föreslås att EU borde låta en oberoende expertgrupp göra en analys av sambanden mellan EU:s handels- och jordbrukspolitik, dess bistånd och utvecklingsländernas möjligheter att själv försörja sig på en dräg-

lig nivå. Vidare understyrks i *yrkande 4* att det är väl känt att kvinnor oftast har det hårdaste arbetet och tyngsta ansvaret för försörjningen. För att få en uppfattning om hur biståndet hittills har gynnat kvinnor eller män måste en utvärdering göras vad gäller konsekvenserna av EU:s bistånds-, handels- och jordbrukspolitik utifrån ett könsperspektiv.

Utskottet menar att EG:s bistånd lider av ett tungrott administrativt system, som delvis har sitt ursprung i en strävan att minimera svinn och oegentligheter. För utvecklingssamarbete har dock EG färre anställda per biståndskrona än både UNDP, Världsbanken och Sida. Den bristande kapaciteten bidrar till lågt medelsutnyttjande och ibland bristfälliga analyser och finansieringsbeslut. Utskottet anser emellertid att lösningen inte ligger i att återta det nationella ansvaret för EU:s bistånd, även om Sidas produktivitet skall kunna anses högre än EG:s.

EG-biståndet ger EU möjligheter att på ett integrerat sätt stödja en extern politik som är konfliktförebyggande och fredsbevarande och inriktad på långsiktigt hållbar utveckling.

Genom att behålla ett program för utvecklingssamarbete inom ramen för EU ökas totalsumman för bistånd globalt. Genom EU möjliggörs också för länder som inte har några egna bilaterala program att ge stöd till u-länder. Dessutom är det inte självklart att allt bilateralt bistånd från EU-länder skulle vara effektivare än EG-biståndet.

För att öka trovärdigheten för EG:s utvecklingssamarbete är det av största vikt att såväl den svenska regeringen som Sida bidrar med de erfarenheter och resurser som kan ställas till kommissionens förfogande för såväl policyutveckling som metodmässiga förbättringar.

Utskottet menar att utvärderingar av det slag som föreslås i motionen knappast vore praktiskt genomförbara eller önskvärda. Alltför många inblandade parter skulle lätt leda till sammanblandning av neutrala observationer och partsintressen för det fortsatta samarbetet. Kommissionens utvärderingsfunktion har genom omorganisationen 2001 getts en mer självständig ställning och rapporterar nu till styrelsen för den gemensamma biståndsmyndigheten EuropeAid Co-operation Office (Aidco).

Cotonouavtalet, som utgör en modell för det sammanhållna utvecklingsperspektivet, tillämpas ännu på provisorisk basis i avvaktan på ratificering. Kommissionen är fortfarande i färd med att organisera om sitt arbete för att bättre svara mot de nya krav som den nya utvecklingspolitiken från november 2000 ställer. Bland dessa återfinns kravet att kommissionen skall utveckla och precisera sina resultatmättningsmetoder och bl.a. införa relevanta indikatorer och rapporteringsrutiner. Bättre samstämmighet mellan jordbruks-, handels- och utvecklingspolitik är mycket viktigt för att främja u-länders ekonomiska utveckling. På längre sikt är det därför viktigt att genomföra utredningar av sambanden mellan handel, utveckling och jordbrukspolitik.

Utskottet har inhämtat att Sverige tillsammans med ett flertal medlemsstater driver kravet från utvecklingsrådet i november 2000 om att EG skall använda

relevanta indikatorer i sin planering och uppföljning av alla typer av bistånd. Dessa indikatorer skall vara könsuppdelade och skall på lämpliga nivåer kunna ge svar på frågor om hur kvinnor, respektive män, gynnats eller drabbats av de förändringar i deras länder som EG-biståndet medverkat till. Kommissionen har emellertid ännu inte presenterat några förslag men utlovat en redovisning av pågående arbete med indikatorer för resultat i biståndet.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U259 (v) yrkandena 1 och 2 samt anser att yrkandena 3 och 4 kan besvaras.

I partimotion 2001/02:U301(fp) understryks att EU:s internationella ansvar inte stannar vid gränserna. Som ett av de rikaste områdena har Europa ett ansvar för att minska klyftorna mellan rika och fattiga. Den europeiska gemenskapen är inte bara en ekonomisk förening utan en union som bygger på gemensamma värderingar. Kampen för demokrati, rättsstatens principer och försvaret för mänskliga rättigheter är grundläggande värden för det europeiska samarbetet. Detta måste tydligt präglade även biståndspolitiken. I *yrkande 25* krävs att EU:s biståndspolitik skall präglas av en mer sammanhållen, konsekvent och tydlig strategi vad gäller målen demokrati, rättsstatens principer och försvaret av mänskliga rättigheter. I motionerna 2001/02:U301 (fp) *yrkande 26* liksom i motion 2001/02:U328 (fp) *yrkande 35* framhålls att EU:s bistånd i ökande utsträckning bör ske i form av programstöd i stället för projektstöd. EU:s utvecklingspolitik måste också präglas av högre kompetens och en större närvaro i de länder man samarbetar med, och i motion 2001/02:U301 (fp) *yrkande 27* krävs att reformeringen av EU:s biståndspolitik måste fortgå och påskyndas. Biståndssamarbetet bör grundas på närhetsprincipen och huvudsakligen beslutas och administreras av de enskilda medlemsländerna själva föreslås i motionerna 2001/02:U301 (fp) *yrkande 28* och 2001/02:U328 (fp) *yrkande 37*. I motion 2001/02:K426 (kd) *yrkande 13* krävs en förbättrad uppföljning och kontroll av EU:s bistånd, och i *yrkande 14* framhålls betydelsen av en ökad biståndsinsats från Europas sida.

Utskottet konstaterar att rådet och kommissionen i sitt gemensamma uttalande om EG:s utvecklingspolitik i november 2000 slog fast att strategin för fattigdomsbekämpning måste inbegripa flera dimensioner, inklusive konsolidering av demokratiska processer. Vidare betonades att stärka de mänskliga rättigheterna är både ett mål i sig självt och en avgörande faktor för genomslag och hållbarhet i utvecklingssamarbetet. Hänsyn till detta skall tas på alla nivåer inom samarbetet.

I kommissionens meddelande om EG:s utvecklingspolitik (april 2000) framhölls att övergången från projektstöd till sektorprogram bör påskyndas. Sverige har stött denna åsikt i arbetet med den efterföljande deklARATIONEN av rådet och kommissionen då en sådan förändring ligger i linje med partner-skapstanken och att samordningsvinster bör kunna åstadkommas.

Kommissionen genomför ett större reformarbete för att komma till rätta med problem inom sin administration. Reformerna innehåller bl.a. åtgärder för att stärka den finansiella kontrollen och revisionsfunktionens oberoende, stärka

det individuella ansvaret hos varje tjänsteman samt öka delegeringen av beslut, uppföljning och dialog med partnerländer till kommissionens representationskontor i utvecklingsländerna.

Vid utvecklingsrådet i maj 2001 beslutades att kommissionen varje år skall presentera en handlingsplan för genomförandet av utvecklingspolitiken samt avge en rapport till rådet om genomförandet under föregående år. Detta skall förhoppningsvis ge bättre insyn och underlag för beslut av kommissionen, Europaparlamentet och medlemsstaterna.

Utskottet konstaterar vidare att andelen av EU-ländernas bistånd som distribueras via de gemensamma kanalerna relativt sett har ökat under senare år. Detta beror framför allt på att nationella budgetåtstramningar har lett till stagnation eller nedskärningar på biståndsområdet samtidigt som EG-biståndet har vuxit kraftigt. I rådets och kommissionens gemensamma uttalande om EG:s utvecklingspolitik (november 2000) slogs det fast att kommissionen skall fokusera sitt arbete på de områden där EG har komparativa fördelar. Denna diskussion, även om den inte rör andelen av det totala biståndet från EU eller dess medlemsstater som skall gå via kommissionen, speglar grundtanken om att närhetsprincipen skall råda. I förhandlingarna om rådsslutsatser stöttade Sverige principen om att prioriteringar av kommissionens arbetsområden måste göras enligt det mervärde gemensamt agerande kan tillföra.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U301 (fp) yrkandena 25–28, 2001/02:U328 (fp) yrkandena 35 och 37 samt 2001/02:K426 (kd) yrkande 13 och 14 kan besvaras.

En fortsatt reformering av EU:s biståndspolitik är angelägen, framhålls i motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 33.

Utskottet har tidigare konstaterat att kommissionen genomför ett större reformarbete för att komma till rätta med problem inom sin administration. Reformerna innehåller bl.a. åtgärder för att stärka den finansiella kontrollen och revisionsfunktionens oberoende, stärka det individuella ansvaret hos varje tjänsteman samt öka delegeringen av beslut, uppföljning och dialog med partnerländer till kommissionens representationskontor i utvecklingsländer. Målet är att förenkla reglerna och öka fokus på resultat. Sverige gav hög prioritet åt denna fråga under sitt ordförandeskap.

Sverige driver flera frågor som har betydelse för effektiviseringen. Som exempel kan nämnas att förbättra samordningen i fält, att utarbeta relevanta resultatmätningssmetoder och användbara indikatorer, att förbättra samordningen och samarbetet mellan kommissionens och FN:s biståndsorgan samt en tydligare och konsekventare tillämpning av jämställdhet mellan kvinnor och män – inte bara som en rättvisefråga, utan också för att öka effektivitet, relevans och uthållighet i utvecklingsinvesteringarna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 33 kan besvaras.

Bilateralt utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.5.3)

Huvuddelen av det svenska utvecklingssamarbetet – cirka två tredjedelar – är bilateralt, dvs. sker direkt mellan Sverige och enskilda utvecklingsländer. Sida ansvarar för den helt övervägande delen av det bilaterala biståndets genomförande.

År 2000 uppgick antalet insatser till knappt 4 650 stycken, vilket var närmare 350 fler än år 1999. I hälften av de största samarbetsländerna minskade dock antalet insatser. Den genomsnittliga volymen per insats har ökat något, från 1,9 miljoner kronor till 2,2 miljoner kronor. Sida gjorde insatser i ca 116 länder år 2000. Av dessa är 43 afrikanska länder.

Utrikesutskottet har i betänkande 1999/2000:UU2 hemställt om att regeringen ges i uppdrag att se över formerna för hur den utvärderingsverksamhet som finns utanför biståndsförvaltningen kan stärkas med särskilt fokus på möjligheterna att stärka den utvärderande funktionen vid Expertgruppen för utvecklingsfrågor, EGDI. En sådan översyn pågår för närvarande och beräknas kunna redovisas under hösten 2001. Översynen omfattar också en utvärdering av EGDI.

Medelsfördelning och anslagsstruktur

Bilateralt utvecklingssamarbete

Tusental kronor

	Budget 2001	Beräknat 2002
Afrika	2 305 000	2 410 000
Asien	1 390 000	1 480 000
Latinamerika	785 000	785 000
Europa	755 000	775 000
Globala utvecklingsprogram	1 162 000	1 275 000
U-krediter	430 000	440 000
Enskilda organisationer	890 000	905 000
Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	1 077 000	930 000
Ekonomiska reformer	543 000	500 000
Information	50 000	55 000
Summa	9 387 000	9 555 000

¹ Med beaktande av tilläggsbudget 1 och 2

Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet ökar år 2002 med 168 miljoner kronor till 9 555 miljoner kronor. Vid fördelningen av medel har reservationer på respektive delpost beaktats. Sida som disponerar merparten av anvisade medel under anslagsposten har rätt att omfördela mellan delposter.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I motion 2001/02:U229 (c) yrkande 26 framhålls att Sverige i det bilaterala biståndet bör överge traditionen att låta ländervalet styra biståndet och i stället låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning. Även i kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 8 krävs att systemet med landramar avskaffas till förmån för avtal med strikta villkor vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling.

Utskottet konstaterar att ändamålen numera styr biståndets utformning i högre grad än traditionen med länderval. Det är dock viktigt att skilja mellan utformning och kanal för medelsöverföring. Biståndet kanaliseras vanligen stat-till-stat. Det är en fråga om att ge stöd till utvecklingen i enskilda länder, där folkvalda regeringar bestämmer prioriteringarna. Ett enskilt land är alltså den främsta motparten, och kanalen, för svenskt statligt bistånd. När det gäller utformningen av biståndet skall den sättas i relation till landets prioriteringar, Sveriges målsättningar och internationella åtaganden. Utskottet menar att andra kanaler än statsapparater kan vara mest ändamålsenliga att genomföra delar av biståndet. Biståndet utformas därför utifrån ändamålen men inom ramen för enskilda länders politik och prioriteringar.

Det landdestinerade biståndet kompletteras med bistånd via internationella, regionala och enskilda organisationer där insatser kan genomföras i enskilda länder som ej är föremål för långsiktigt svenskt avtalsbundet utvecklingssamarbete. Detta arbete har ökat i omfattning under den senaste femårsperioden. Utskottet anser att regeringens förslag till fördelning mellan olika delposter inom det bilaterala utvecklingssamarbetet för budgetåret 2001 är väl avvägt. Utskottet vill också hävda att den valda anslagsstrukturen, inom anslaget för det bilaterala utvecklingssamarbetet, är ändamålsenlig. Frågan om länderval och landramar i biståndet kommer att behandlas i den parlamentariska utredningen för en politik för global utveckling, Globkom.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2001/02:U229 (c) yrkande 26 och 2001/02:U311 (m) yrkande 8.

Verksamhetsgrenar

Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter

Målet för verksamhetsgrenen är att bidra till en demokratisk samhällsstyrning och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Demokratimålet bidrar till det övergripande fattigdomsmålet genom att lyfta fram den politiska dimensionen av fattigdom och de politiska respektive offentliga systemens förmåga och vilja att stärka fattiga människors rättigheter och möjligheter. Sverige skall i utvecklingssamarbetet stödja sig på de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna, framför allt

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna samt de sex mest centrala FN-konventionerna.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

För att säkra demokrati och mänskliga rättigheter i ett land krävs ett fungerande rättssystem som anger spelreglerna i samhället. För att mottagarländerna skall kunna styra och kontrollera sina egna initiativ krävs att biståndet används för att bygga upp administrativa och politiska system centralt och lokalt. I motion 2001/02:U229 (c) *yrkande 18* understryks att fungerande rättssystem och fasta spelregler behövs för att skapa de rätta förutsättningarna för utveckling. I *yrkande 19* krävs att Sverige som biståndsgivare ställer högre krav på mottagarländernas regeringar vad gäller goda styrelseformer. Vidare bör det införas krav på tydliga och klara regler för redovisning och öppenhet i biståndsprogram och krav på fungerande institutionella ramverk (*yrkande 20*). I *yrkande 22* framhålls att biståndet bör inriktas på att utveckla mottagarländernas styrelseskick och stimulera till god samhällsstyrning.

Utskottet delar motionärernas syn på vikten av en fungerande rättsstat som en nödvändig bas för fungerande demokratiska system och för en fungerande administration och samhällsekonomi.

Utskottet menar vidare att viktigast för ett lands utveckling är de krav som formuleras av dess befolkning. Biståndsgivarna har ofta ett värdebaserat förhållningssätt till utvecklingsfrågor, tydligast manifesterat i betydelsen av konventionen om de mänskliga rättigheterna. Biståndsgivarna skall vara tydliga med denna värdegrund, men formerna för *hur den skall komma till uttryck* bör enligt utskottets uppfattning ske genom dialog.

Utskottet framhåller betydelsen av fungerande institutionella ramverk. Förvaltningsbistånd har utgjort en betydande andel av det svenska utvecklingsarbetet under lång tid. Utskottet konstaterar att Sida är en av pionjäreterna på detta område. Förvaltningsstödet har på ett kreativt sätt kopplats samman med insatser till stöd för en fungerande marknadsekonomi utöver de självklara insatserna för en fungerande förvaltning. Utveckling av den offentliga förvaltningen måste därför göras med beaktande av god samhällsstyrning, dvs. att förvaltningen på ett öppet, hederligt, uppföljningsbart och effektivt sätt skall genomföra de av demokratiska insatser fattade besluten.

Utskottet delar motionärernas uppfattning i fråga om vikten av att inrikta biståndet på att utveckla mottagarnas styrelseskick och att stimulera god samhällsstyrning. Utskottet noterar också att detta redan utgör en viktig del i regeringens politik.

Utskottet noterar att Sverige har anslutit sig till OECD/DAC:s definition av demokratisk samhällsstyrning som ett paraplybegrepp för demokrati, mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning och folkligt deltagande. Demokratisk

samhällsstyrning vilar i sin tur på en fungerande rättsstat. God samhällsstyrning enligt denna definition handlar om en kultur i den verkställande maktens maktutövning som betonar öppenhet, ansvarstagande, hederlighet och effektivitet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion U229 (c) yrkandena 18–20 och 22 kan besvaras.

Ett antal motioner tar upp frågan om bistånd via politiska partier. De svenska riksdagspartierna har under en femårig försöksverksamhet haft möjlighet att kanalisera biståndsmedel till systerpartier i utvecklingsländer i avsikt att främja och stärka demokratin. Motionärerna bakom motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 9 menar att det är mycket viktigt att denna verksamhet fortsätter. Att bygga upp en demokrati med ett flerpartisystem kräver olika erfarenheter och kompetens från traditionella och stabila demokratier. Det är även viktigt att det partinära biståndet samordnas med det övriga demokratibiståndet. Uppbyggandet av partiväsendet i u-länderna behöver ges ökad tyngd i biståndspolitikerna framhålls i motion 2001/02:U229 (c) yrkande 21. Även i kommittémotion 2001/02:U328 (fp) yrkande 11 krävs att stödet till partinära organisationer permanentas och ökas med hänvisning till att en försöksverksamhet på området har utvärderats med positivt resultat för demokratiseringen i aktuella länder.

Utskottet har inhämtat att regeringen under hösten 2001 avser att fastställa reviderade riktlinjer för demokratistödet genom partianknutna organisationer. Enligt budgetpropositionen kommer demokratistödet genom de svenska partianknutna organisationerna att öka och ges en mer permanent karaktär. Utskottet delar motionärernas åsikt att politiska partier är centrala institutioner i en demokrati och att ett väl fungerande partiväsende är nödvändigt för utvecklingen av det politiska, demokratiska samspelet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkande 21, 2001/02:U231 (kd) yrkande 9 samt 2001/02:U328 (fp) yrkande 11 kan besvaras.

Motionärerna bakom motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 5 anser att det behövs en attitydförändring när det gäller inställningen till det internationella arbetet med de mänskliga rättigheterna och utveckling. Det rättighetsbaserade biståndet bör emellertid inte enbart bygga på konditionalitet för hur och när bistånd ges utan också ges en positiv och stödjande inriktning så att kraven kan uppnås. Vidare framhålls i yrkande 6 att det är nödvändigt att hela utvecklingssamarbetet genomsyras av mänskliga rättigheter, samt att specifika MR-projekt prioriteras. På så sätt främjas människovärdet och höjs levnadsnivån för de fattigaste.

Utskottet anser att vad som i motionen åsyftas som rättighetsbaserat bistånd i första hand måste ha sin utgångspunkt i de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna och de instrument som skapats kring dessa i form av t.ex. nationell rapportering som verktyg för att bedöma, identifiera och följa ett lands utveckling. Dessa instrument är neutrala i den bemärkelsen att

de är globalt framarbetade och att vanligen såväl Sverige som samarbetslandet har anslutit sig till dem. De principer som de mänskliga rättigheterna bygger på, staters ansvar och individers rättigheter, allas lika rätt och värde samt icke-diskriminering, skall genomsyra allt utvecklingssamarbete och i synnerhet den del av verksamheten som inte har demokrati och mänskliga rättigheten som direkt målsättning. En bedömning av de mänskliga rättigheterna i ett land utgör en väsentlig del av det underlag som en landanalys baseras på. Dessa landanalyser är ett av de viktigaste instrumenten i bedömningen av situationen i land och påverkar starkt valet av insatser och samarbetsformer. Komplementariteten mellan dessa olika politikområden kan ytterligare stärkas. Såvitt utskottet erfarit kommer Globkomutredningen att beakta denna aspekt i sitt betänkande.

Utskottet anser att demokrati och mänskliga rättigheter bör genomsyra hela utvecklingssamarbetet snarare än befästas som ett separat delområde skilt från den övriga verksamheten. I de mänskliga rättigheterna formuleras en global värdegrund som lyfter fram frågeställningar om värdighet, jämlikhet och välfärd ur ett individperspektiv på ett sätt som väsentligt kompletterar de traditionella ekonomiska analyserna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkandena 5 och 6 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 7 framhålls att information och statistik är ett starkt medel för främjandet av mänskliga rättigheter. Det krävs nationella handlingsplaner för mänskliga rättigheter och en översyn av den nationella lagstiftningen i förhållande till internationella avtal samt allianser för support och handling. Det svenska biståndet bör än mer stödja utvecklingsländerna i detta arbete och att en större del av svenskt bistånd bör gå till demokratiframjande projekt och åtgärder (yrkande 8).

Utskottet delar uppfattningen att den typ av riktade insatser som motionärerna föreslår kan bidra till att främja de mänskliga rättigheterna. Utskottet vill emellertid framhålla att den stora potentialen för bistånd till förmån för demokrati och mänskliga rättigheter inte främst uppnås genom riktade insatser utan handlar om genomslag i övriga biståndsprogram och särskilt i de stora finansiella flödena. Beaktas dessa aspekter i beredning och analys blir genomslagskraften betydligt större än för riktade insatser. Utskottet delar motionärens uppfattning avseende vikten av komplementaritet mellan politisk dialog, riktade insatser och s.k. mainstreaming.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkandena 7 och 8 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 10 föreslås att svenskt demokratibistånd samordnas med internationella aktörer och nationella stiftelser som verkar för demokratisering och flerpartisystem i utvecklingsländer.

Utskottet instämmer i att det kan finnas ett värde i att samordna svenskt demokratibistånd med internationella aktörer och nationella stiftelser som verkar för demokratisering och flerpartisystem i utvecklingsländerna. Samord-

ning av olika insatser i syfte att stärka genomslag och skapa synergieffekter är en effektiv användning av begränsade medel. Regeringen prioriterar också samordning mellan utvecklingssamarbetets olika delar bilateralt liksom samordning mellan olika svenska politikområden. Demokratiinstitutet IDEA har gjort ett banbrytande arbete på området demokrati, med uppbyggnad av en kunskapsbank som omfattar databaser avseende valsystem, lagstiftning, modeller för lokal demokrati och senast partifinansiering.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 10 kan besvaras.

Informationsteknik bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd föreslås i motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 12. I och med Internet och möjligheten att fritt kommunicera över gränser har ett vapen mot diktaturer uppstått. Även i motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 19 framhålls att det behövs utbildningsinsatser för att öka kunskap och kännedom om FN:s förklaringar och deklARATIONER om mänskliga rättigheter. Den nya informations- och kommunikationstekniken kan utnyttjas och tillvaratas för att öka kunskap och kännedom om FN:s förklaringar och deklARATIONER om de mänskliga rättigheterna.

Utskottet delar åsikten att informations- och kommunikationstekniken är ett användbart instrument för att främja demokrati. IT-uppkoppling i sig ger människor en bredare tillgång till information och nya möjligheter att organisera sig.

Enligt vad utskottet inhämtat arbetar Sida aktivt med att integrera IT inom alla sina verksamhetsgrenar där demokratistödet ses som en av de viktigaste. Sverige har redan nu stort IT-stöd inom just förvaltningsstödet. Sidas avdelning för demokrati och social utveckling arbetar på en intern strategi för hur man på ett bättre sätt kan integrera IT i sitt arbete. Bland annat diskuteras frågan om stöd för upprättande en IT-myndighet i Rwanda. Under sommaren 2001 ordnade IDEA ett demokratiforum på temat om hur IT kan användas för att stödja en demokratisk utveckling.

Utskottet instämmer med motionärerna om vikten av kontinuerliga utbildningsinsatser om mänskliga rättigheter. Kunskapen om de mänskliga rättigheterna utgör grunden för såväl staternas ansvar att implementera reglerna som enskilda människors möjlighet att hävda sina rättigheter. Utskottet konstaterar också att omfattande svenskt stöd redan ges på detta område, till inhemska och internationella enskilda organisationers informations- och utbildningsinsatser liksom till samarbetsländernas verksamhet på området.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U231 (kd) yrkande 19 och 2001/02:U328 (fp) yrkande 12 kan besvaras.

Motionärerna bakom motion 2001/02:U300 (m) yrkande 20 föreslår att noggranna rapporter om läget för mänskliga rättigheter och demokrati i Sveriges samarbetsländer bör redovisas i god tid före beslut om biståndssamarbete.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att nära följa utvecklingen beträffande de mänskliga rättigheterna i samarbetsländerna. Utskottet

har tidigare konstaterat att situationen om de mänskliga rättigheterna i ett samarbetsland beskrivs i den landanalys som alltid görs av ett land.. Även i årets budgetproposition finns särskilda avsnitt inarbetade avseende situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i samarbetsländerna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 20 kan besvaras.

I motion 2001/02:Fö272 (mp) framhålls att det internationella minförbudet har lett till väsentliga framsteg. Men ändå kvarstår allvarliga problem. Mellan 15 000 och 20 000 personer skadas eller omkommer varje år i olyckor med minor och oexploderad ammunition, enligt rapporten Landmine Monitor 2001. Dessutom är omfattande jordarealer obrukbara, eftersom de misstänks vara minerade. I *yrkande 1* krävs att Sverige och Sida inte minskar utan snarare ökar sitt stöd till humanitär minröjning. I *yrkande 3* framhålls att det humanitära minröjningsarbetet inte får utgöras av isolerade insatser, utan måste integreras i en genomtänkt biståndspolitik där lokalbefolkningen bör ansvara för genomförandet medan Räddningsverket bidrar med planering, ledning, utbildning och kvalitetssäkring. I *yrkande 8* krävs att Sverige, om så efterfrågas, bör bidra till att Geneva International Centre for Humanitarian Demining, GICHD, får utökade resurser för sitt arbete.

Utskottet kan konstatera att Sverige historiskt sett har varit en mycket stor givare till humanitär minröjning. I medier och hos stora delar av allmänheten har det fokus som tidigare funnits på minfrågan nu ersatts med andra mer akuta internationella frågor. Utskottet menar att minfrågan inte på något sätt är löst eller avklarad. Regeringen har gett Sida i uppdrag att inkomma med en redogörelse för erfarenheterna av det svenska stödet till humanitär minröjning samt underlag för inriktning av fortsatt stöd. Delvis på basis av denna redogörelse avser regeringen att utarbeta riktlinjerna och prioriteringarna för svenskt stöd till humanitär minröjning, inklusive vilka kanaler som bäst kan användas för framtida svenska insatser och stöd.

Utskottet menar att humanitär minröjning måste ha en utvecklingsinriktad inriktning där insatserna är kopplade till och är en del av andra biståndsrelaterade insatser. Det svenska stödet har haft denna inriktning. Nationell kapacitet för genomförande av minröjning måste byggas upp och Räddningsverkets främsta uppgifter i detta sammanhang blir ledning, utbildning och kvalitetssäkring av insatser. För att tillgodose behovet av både nationell och internationell kompetens inom ammunitions- och minröjningsområdet skapades SWEDEC genom 1996 års försvarsbeslut. Verksamheten är inriktad på utbildning, utveckling och information. Myndigheten samarbetar inte bara med Försvarsmakten utan också med andra myndigheter som t. ex. Polisen, Migrationsverket och Sida.

Sverige har alltid varit en stark förespråkare för Geneva International Centre for Humanitarian Demining. Sverige har länge verkat för att centrets roll skall stärkas och att det skall få en viktig roll som samordnare, genomförare och utvärderare.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:Fö272 (mp) yrkandena 1, 3 och 8 kan besvaras.

Sociala sektorer

Målet för verksamhetsgrenen är att främja utbyggnad av hälsovård av god kvalitet och relevant grundläggande utbildning för alla. Samarbetet skall även bidra till att ge människor med funktionshinder möjlighet att delta på lika villkor i samhällslivet. Målet för kultursamarbetet är att främja kreativitet och kulturell mångfald och stärka kulturens roll i samhällsutvecklingen.

Under år 2000 har ett projektarbete bedrivits som syftar till att förtydliga sambanden mellan hälsa och utveckling respektive fattigdom och ohälsa. En ny strategi har utarbetats för samarbete med WHO. Beredningar av större landinsatser inom hälsoområdet har slutförts för Angola, Kenya, Malawi, Uganda och Nicaragua. Under året har också genomförandet av den svenska hiv/aids-strategin fortsatt, vilket bl.a. inneburit att hiv/aids-aspekter integrerats i landstrategier och insatsberedningar. Ett hiv/aids-sekretariat upprättades vid ambassaden i Harare sommaren 2000 i syfte att stärka genomförandet av den svenska strategin och samordningen med nationella och regionala program (motionsyrkanden om hiv/aids, både det multilaterala och bilaterala samarbetet, behandlas i separat avsnitt nedan).

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I motion 2001/02:U204 (m) yrkande 1 krävs att Sverige måste göra kvinnlig könsstympling till en prioriterad fråga inom utrikes- och biståndspolitikerna för att få fler länder att i lag förbjuda att flickor stympas. Vidare krävs i yrkande 3 att svenskt bistånd skall driva projekt som syftar till att hjälpa kvinnor som drabbats av könsstympling.

Utskottet har inhämtat att Sverige stött och i flera fall också tagit initiativ till att Unicef, WHO och UNFPA aktivt skall verka för att eliminera kvinnlig könsstympling. Sverige har också tagit upp frågan vid en rad tillfällen i FN, bl.a. under och efter FN:s kvinnokonferens i Peking och som ett led i arbetet mot våld mot kvinnor. Sverige stöder också Internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF) för insatser mot könsstympling. Utskottet konstaterar att Sverige fortsätter att följa upp och påverka det internationella arbetet som rör kvinnlig könsstympling och aktivt försöker påverka länder, där så krävs, att leva upp till FN:s rekommendationer. Sverige försöker också att få länder att dra tillbaka reservationer som strider om CEDAW-konventionens (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) huvudsyfte. I andra länder ges stöd till nationella kommittéer som försöker motverka könsstympling. Utskottet har inhämtat att könsstymplingen av

flickor i städerna i t.ex. Burkina Faso på kort tid har halverats tack vare intensiva informationskampanjer.

Utskottet konstaterar att en rad initiativ tagits i länder som t.ex. Kenya och Uganda samt delar av Nord- och Västafrika där bl.a. lokala kvinnoorganisationer, ofta med aktiv medverkan av män, arbetar med att ersätta könsstymningen med andra mer symboliska riter för att markera att unga flickor upptas i samhällens gemenskaper.

Svenska biståndorganisationer kommer att fortsätta att ge stöd till och följa utvecklingen i denna fråga i syfte att unga flickor och kvinnor inte skall utsättas för det lidande och våld som könsstymning innebär.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U204 (m) yrkandena 1 och 3 kan besvaras.

Utbildningens betydelse i kampen mot fattigdom uppmärksammas bl.a. i kommittémotion 2001/02:U229 (c) yrkande 10 som framhåller att finansiering för utbildning måste göras tillgänglig även i nödsituationer, vid katastrofer eller konflikter samt att särskild uppmärksamhet måste ägnas människor i flyktingläger, barn och barnsoldater.

Utskottet konstaterar att stödet till undervisningssektorn är en hörnsten i det svenska utvecklingssamarbetet. Sidas stöd till undervisningssektorn går framför allt till utbildningsreformer, till höjd kvalitet i undervisningen samt till eftersatta grupper och specifika geografiska områden. Till denna prioritering hör att finansiering av utbildning måste göras tillgänglig även i nödsituationer, vid katastrofer eller konflikter. Utbildning är den sektor som i sig är mest inriktad på barns behov.

En stor del av det svenska humanitära biståndet till barn i väpnade konflikter går via Unicef och UNHCR. Ett område som prioriteras är rehabilitering av barnsoldater genom särskild undervisning och utbildning. En del av stödet går även via Rädda Barnen. Ett av deras mål är att förebygga, demobilisera och rehabilitera barnsoldater.

Svenska Röda Korset har under många år arbetat aktivt för att få till stånd ett förbud mot deltagande av barn under 18 år i väpnade konflikter. Organisationen driver också projekt för att öka medvetenheten om situationen för barnsoldater, för att erbjuda barn alternativ till deltagande i väpnade styrkor, för efterforskning och familjeåterföring och rehabilitering av traumatiserade barn.

Bland övriga organisationer kan nämnas Svenska Afghanistankommittén som försöker driva skolor för flickor, trots förbud från talibanregimen i Afghanistan. Även Svenska kyrkan, Caritas och Läkare utan gränser gör väsentliga insatser för barn i krig.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U229 (c) yrkande 10 kan besvaras.

Fattigdom har traditionellt sett handlat om brist på materiella resurser. Motionärerna menar i 2001/02:U231 (kd) yrkande 20 att det krävs ett intensifierat

samarbetet mellan regeringar, internationella organisationer och näringslivet för att öka hälsoforskningen om de fattigas sjukdomar.

Utskottet framhåller att utgångspunkten för allt svenskt utvecklingssamarbete är fattigdomsbekämpning. Hälsovårdsinsatser är sedan länge en viktig del av det svenska biståndet och syftar till att skapa förutsättningar för att hälsovården i fattiga länder skall kunna omfatta hela landet och vara av god kvalitet. Insatserna skall också bidra till att hälso- och sjukvården fungerar varaktigt och effektivt och att den kan påverka andra sektorer för en bättre folkhälsa i hela samhället. Sverige kommer därför att inom ramen för sitt omfattande samarbete med Världshälsoorganisationen WHO verka för att ett program för arbetet med hälsosystemutveckling tas fram i syfte att stärka arbetet i de enskilda länderna.

Det svenska stödet till WHO avser bl.a. metodarbete och forskning. Organisationen har en viktig roll att spela inom hälsoforskningsområdet för att kunna identifiera och främja underforsknade områden. Genom stödet till WHO finns möjlighet att påverka forskningsprogrammets utformning. Svenska forskare har deltagit i vetenskapliga kommittéer och uppföljning av de olika forskningsprogrammen. Merparten av det svenska forskningsstödet till WHO har gått till de särskilda programmen för tropiska sjukdomar och reproduktiv hälsa. Dessa program är i hög grad inriktade på fattigdomens sjukdomar och har presterat goda resultat. Stöd har också gått till forskning inom viktiga områden av barns hälsa och till vaccinforskning.

Hälsofrågor har blivit allt viktigare på den utvecklingspolitiska agendan. Ett uttryck härför är att det under senare år vuxit fram ett antal globala initiativ inriktade på bekämpning av framför allt de viktigaste infektionssjukdomarna. Bland dessa initiativ kan nämnas GAVI (Global Alliance for Vaccines and Immunization), Roll Back Malaria, Stop TB och särskilda initiativ relaterade till hiv/aids.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 20 kan besvaras.

I motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 27 krävs att Sverige bör verka för att reducera sjukdomar och dödlighet som beror på aborter.

Som framhålls i motionen kommer det amerikanska beslutet att stoppa alla ekonomiska bidrag till samtliga internationella organisationer som stöder aborter att innebära att många hälsokliniker i tredje världen och många biståndsorganisationer inte längre kan bedriva upplysningsarbete om familjeplanering. Även möjligheterna att arbeta med att förebygga spridning av hiv/aids kommer att påverkas mycket negativt. Utskottet beklagar denna utveckling. Enligt vad utskottet inhämtat har den svenska regeringen i flera forum, bl.a. bilateralt och via EU, framfört oro till USA:s regering över denna utveckling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 27 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 21 framhålls att malaria dödar nästan 2,5 miljoner människor varje år, framför allt i de fattigaste tropiska länderna i Afrika söder om Sahara. De senaste framstegen i bioteknologin visar att det finns stora möjligheter att ta fram ett definitivt vaccin mot malaria liksom mot tuberkulos. Ökade insatser krävs för att bekämpa sjukdomarna. I motion 2001/02:U276 (m) yrkande 3 anförs att Sverige bör kunna medverka till att ställa ekonomiska garantier till förfogande för att ta fram och utveckla läkemedel och vacciner speciellt för utvecklingsländerna. Liknande synpunkter om att i-länderna skulle kunna vara beställare och finansörer av mediciner från läkemedelsbolagen för de fattigaste ländernas räkning framförs även i motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 13.

Utskottet menar att ökad forskning inte ensamt bidrar till att rädda liv i dagens läge. Det fordras större insatser på bred front. Inte minst viktiga är åtgärder för att minska fattigdomen i dessa länder, eftersom sambandet mellan fattigdom och bristande hälsa är så tydligt. Som framhålls i motionerna dör varje år flera miljoner människor i de tre sjukdomarna hiv/aids, malaria och TBC. De allra flesta som dör finns i de fattiga länderna.

Sverige och även EU gör betydande insatser för att bygga upp hälso- och sjukvården i de fattiga länderna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U231 (kd) yrkande 21, 2001/02:U276 (m) yrkande 3 och 2001/02:U335 (kd) yrkande 13 kan besvaras.

Enligt motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 7 bör regeringen via svenska biståndsinsatser verka för att skolavgifterna slopas i de fattiga och hiv/aids-drabbade länderna.

Utskottet konstaterar att utgångspunkten för svenskt utvecklingssamarbete inom utbildningssektorn är att utbildning är en mänsklig rättighet och ett grundläggande behov. Rätten till utbildning och rättigheter och demokrati inom utbildningssystemet skall vara vägledande principer. Det svenska utvecklingssamarbetet inom utbildningssektorn har som mål att uppnå en fri grundskola för alla barn i hela världen, vilket också är budskapet i FN:s Milenniedeklaration från september 2000. Ett av de sju åtagandena som FN:s medlemsländer där enade sig om var att senast år 2015 uppnå målet om grundskola för alla barn. Att alla barn skall ha tillgång till helt kostnadsfri och obligatorisk utbildning senast 2015 är också ett av de sex målen i slutdokumentet från den andra världskonferensen om utbildning som hölls i Senegal i april år 2000.

Utskottet är således överens med motionärerna om att slopande av skolavgifter kan vara ett medel för att underlätta för barn som förlorat sina föräldrar på grund av hiv/aids att få skolundervisning. Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 7 kan besvaras.

I motion 2001/02:So616 (s, v, kd, c, fp, mp) yrkande 4 krävs att biståndslander genom stöd till frivilligorganisationer och Sida bör stimuleras till att utveckla program för att skapa förutsättningar för att kunna avstå från att producera

alkohol. Till detta bör komma insatser för att utveckla nationell forskning. Också på ett internationellt plan är forskning nödvändig, inte minst om alkoholindustrins påverkan på samhällsutvecklingen i tredje världen.

Utskottet delar motionärernas syn på alkoholens negativa inverkan på människors liv och tillvaro. Alkoholen bidrar till att minska människors engagemang och påverkar därigenom utvecklingstakten. Ett lands alkoholproduktion är svår att påverka av givarländerna, men frågan kan tas upp till diskussioner vid bistånds- och handelsförhandlingar. Världshälsoorganisationen, WHO, satte 1984 upp som mål att alkoholkonsumtionen skulle minska med 25 % fram till år 2000. Sverige har anslutit sig till det målet. Det har dock inte uppnåtts. WHO höll 1997 en konferens i Sverige om ungdom och alkohol. Ett resultat av konferensen blev att WHO förde upp frågan om alkohol högre på agendan och även upprättade en rådgivande kommitté om alkoholfrågor. Även det internationella centret för alkoholpolitik ICAP (The International Center for Alcohol Policies), som bildades 1995 har i uppgift att utveckla samarbetet mellan statliga institutioner, det privata näringslivet, forskarvärlden och frivilligorganisationerna. Stöd via frivilligorganisationer och till forskning kring ämnet kan vara framkomliga vägar att påverka u-ländernas inställning.

Med detta anser utskottet att motion 2001/02:So616 (s, v, kd, c, fp, mp) yrkande 4 kan besvaras.

Hiv/aids

I propositionen anges att mer än 36 miljoner människor är hivpositiva eller sjuka i aids. 7 000 människor avlider och 16 000 smittas av sjukdomen varje dag. Inget land och ingen befolkningsgrupp har sluppit undan sjukdomen som hittills har kostat över 22 miljoner människor livet. Allra värst drabbar sjukdomen den fattigaste delen av världens befolkning. Hela 90 % av de smittade bor i utvecklingsländerna. Mest oroande är situationen söder om Sahara. Trots att området endast hyser 10 % av världens befolkning återfinns här 70 % av de smittade. I många av länderna är hiv/aids-situationen katastrofal. I de värst drabbade länderna kommer inte en tredjedel av dagens 16-åringar att nå 30 års ålder. I södra Afrika kommer länderna att erfara befolkningsminskningar inom de närmaste fem åren. Mot denna bakgrund framträder hälsofrågor allt tydligare på den utvecklingspolitiska agendan. Det har även under senare år tillkommit särskilda initiativ relaterade till hiv/aids samt initiativ på läkemedelsområdet.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Hiv/aids och biståndspolitiska prioriteringar

I motion 2001/02:U209 (c) yrkande 15 uppmärksammas spridningen av hiv/aids och vikten av att Sverige genom EU, FN och bilateralt verkar för att även USA ger stöd till alla organisationer som arbetar för att hindra spridningen av hiv/aids. Regeringen bör arbeta för ökad öppenhet och ökade kunskaper om smittspridning beträffande hiv/aids och anslå resurser till förebyggande arbete, framhålls det i yrkande 16. I motion 2001/02:U229 (c) yrkande 13 framhålls betydelsen av att insatser mot hiv/aids ges politisk prioritet i alla länder, även i sådana som ännu inte drabbats i lika hög grad som t.ex. Afrika. I motion 2001/02:U276 (m) yrkande 1 framhålls att de länder som är i störst behov av tillväxt möter än svårare påfrestningar på grund av hiv/aids. Utvecklingsansträngningar och förutsättningar för ekonomisk utveckling raderas ut. Svenskt utvecklingssamarbete måste därför ha en kraftfull inriktning på hiv/aids-problematiken och fattigdomsbekämpningen. I yrkande 2 konstateras att sjukdomen är ett hot mot ekonomisk, social och kulturell utveckling. Sverige och svenskt bistånd kan göra mycket för att lindra spridningen och effekterna av hiv/aids. Utbildningsinsatser kan ha stor effekt i de u-länder som vågat ta problemet på allvar. I de länder där regeringarna genomfört öppna informationskampanjer genom t.ex. utdelning av gratis kondomer och frivillig hivtestning har den negativa utvecklingen hejdats. I flerpartimotion 2001/02:U295 (s, c, m, fp, mp, v, kd) framhålls att ingen epidemi har slagit hårdare än hiv/aids. Antalet människor som lever med sjukdomen är nu högre än när digerdöden grasserade som värst i Europa. Redan 1998 uppgick antalet personer med hiv/aids till 33,8 miljoner, varav 12 miljoner barn. Hiv/aids finns över hela världen, och alla samhällsgrupper drabbas. Genom samordnade insatser från olika samhällsorgan har sjukdomens effekter kunnat begränsas. I yrkande 1 krävs att biståndet till södra Afrika inriktas på åtgärder som långsiktigt stöder utvecklingen i Afrika och hindrar spridningen av hiv/aids. I yrkande 2 understryks vikten av internationell samverkan och särskilda insatser av EU för att stödja de afrikanska staterna i kampen mot hiv/aids. I kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 18 framhålls att problemet inte har varit brist på resurser. Endast en mindre del av bistandsflödet hade krävts för att bygga upp en grundläggande hälsovård, som i sin tur kraftfullt hade främjat både social och ekonomisk utveckling. Svenskt bistånd hade kunnat spela en betydande roll i detta arbete. Enligt motion 2001/02:U326 (kd) yrkande 6 bör regeringen begära särskilda handlingsplaner för bekämpning av hiv/aids i de afrikanska länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete. I kommittémotion 2001/02:U332 (kd) yrkande 6 framhålls att när samhällen bryts ned på grund av epidemier ökar risken för konflikter. Även hiv/aids måste därför bedömas ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Även i motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 12 framhålls vikten av det

förebyggande arbetet och av tydlig information om smittvägar och smittris-ker.

Utskottet konstaterar att en övergripande strategi för svenskt internationellt arbete kring hiv/aids antogs av regeringen 1999. Denna genomförs nu av Sida och UD, bl.a. har det svenska hiv/aids-sekretariatet för södra Afrika i Zimbabwe börjat sitt arbete. En fundamental aspekt av den svenska strategin är att arbetet mot hiv/aids skall genomsyra allt biståndssamarbete. Sverige är starkt engagerat i FN:s globala program mot hiv/aids. När det gäller EU:s insatser så har Allmänna rådet i maj i år beslutat om en handlingsplan för bekämpande av smittsamma sjukdomar. Under ordförandeskapet i EU var Sverige pådrivande tillsammans med EG-kommissionen vad gäller att utöka samarbetet med USA på hiv/aids-området. I budgetpropositionen för 2002 skriver regeringen om hiv/aids som ett av de prioriterade områdena, och regeringens ambition är att stödja den fond som är under uppbyggnad med syfte att förebygga och behandla hiv/aids.

Målet är att världens samlade satsning på hiv/aids skall uppgå till mellan 7 och 10 miljarder US-dollar varje år fr.o.m. 2005. I den summan ingår de satsningar som länderna själva skall göra, t.ex. det afrikanska åtagandet från Abujamötet om att satsa 15 % av budgeten på vård och för att hindra spridningen av hiv/aids. Afrikanska ledare har alltmör kommit att acceptera att det speciella med hiv/aids är att man kan skydda sig från att bli smittad genom att använda kondom. Användning av kondom har också andra gynnsamma effekter genom att spridningen av andra sexuellt överförda sjukdomar förhindras. Det framgår också av FN-deklarationen att det är viktigt att stärka kvinnornas ställning i allmänhet och att understryka mannens ansvar i synnerhet. Det sker redan stora satsningar på forskning, och ett inslag i EU:s handlingsplan mot hiv/aids, tbc och malaria är att öka denna satsning.

Utskottet anser att ett tydligt och kraftfullt politiskt ledarskap är en av de viktigaste faktorerna för att i ett långsiktigt perspektiv förebygga hiv och mildra konsekvenserna av aids. Ställningstaganden från nationella ledare och tydliga deklARATIONER från FN-konferenser och andra internationella forum är mycket betydelsefulla. Öppenhet om sexualitet är en viktig faktor i det förebyggande arbetet mot hiv/aids. Det nationella ledarskapets inflytande på den allmänna opinionen och genomslagskraften av informationen kan knappast underskattas. Utvecklingen i synen på hiv/aids i t.ex. Uganda och Botswana har radikalt förändrats på grund av det stöd kampanjerna fått från den högsta politiska ledningen.

Utskottet understryker vidare att hiv/aids inte enbart är en hälsofråga utan i högsta grad även en utvecklingsfråga som måste angripas på bred front. En internationell samsyn på dessa hälsoproblem är mycket viktig att uppnå. Utskottet noterar att en av de stora framgångarna med FN:s särskilda session om hiv/aids var att framträdande företrädare för världens alla länder samlades och diskuterade frågor om könsrollers betydelse för spridning av hiv/aids, vikten av användning av kondomer och det angelägna i öppenhet om sexualitet och sexuellt överförda sjukdomar. Deklarationen från mötet sätter prevent-

ion i främsta rummet. Det mest angelägna är att hindra fler från att bli smittade.

Utskottet konstaterar att hiv/aids inte bara utgör ett hot mot den enskilde individens liv och hälsa utan också mot en nationell hållbar ekonomisk och social utveckling. För en region som redan har stora fattigdomsproblem kan hiv/aids bidra till en ytterligare försvagning av samhällsstrukturen och riskera att påverka den säkerhetspolitiska stabiliteten i negativ riktning. Väpnade konflikter och försvagade samhällsstrukturer bidrar i sin tur till att öka risken för spridning av hiv/aids. Utskottet vill framhålla att Sverige var en av initiativtagarna till UNAIDS, vars uppgift är att samordna FN-systemets arbete med hiv/aids. Hiv/aids har som enda sjukdom behandlats vid flera tillfällen i FN:s säkerhetsråd och tagits upp vid en extra session med FN:s generalförsamling. Frågan har därigenom givits högsta prioritet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U209 (c) yrkandena 15 och 16, 2001/02:U229 (c) yrkande 13, 2001/02:U276 (m) yrkandena 1 och 2, 2001/02:U295 (s, c, m, fp, mp, v, kd) yrkandena 1 och 2, 2001/02:U311 (m) yrkande 18, 2001/02:U326 (kd) yrkande 6, 2001/02:U332 (kd) yrkande 6 samt 2001/02:U335 (kd) yrkande 12 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U335 (kd) framhålls att spridningen av hiv/aids nått närmast ofattbara dimensioner. I yrkande 2 föreslås tillsättning av en utredning med en bred vetenskaplig ansats där hiv/aids och liknande sjukdomar av epidemisk karaktär sätts in i ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

Utskottet konstaterar att det redan finns stor medvetenhet på högsta politiska nivå om hiv/aids och om sjukdomens möjliga konsekvenser även på det säkerhetspolitiska området. Något omedelbart behov av en utredning som den som föreslås i motionen föreligger därför inte enligt utskottets mening. Utskottet menar också att resultatet av Globkoms förslag bör inväntas.

Med vad som ovan anförts avstyrks motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 2.

I motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 3 framhålls att Sverige bör ta sin del av ansvaret för bekämpningen av hiv/aids och avsätta särskilda medel i budgeten för det globala hiv/aids-arbetet.

Utskottet framhåller med anledning härav att arbetet mot hiv/aids kräver breda och mångfasetterade insatser. Länken mellan hiv/aids och fattigdom är tydlig. Även åtgärder som inte i första hand är inriktade specifikt på hiv/aids kan medverka till att förbättra situationen. Huvudmålet för allt svenskt biståndssamarbete är att minska fattigdomen, och därför bidrar stora delar av biståndet till kampen mot hiv/aids. Utskottet ser ingen fördel med en särskild budgetpost för det globala arbetet. Det kan skapa en låsning mellan budgetposter som inte medger önskad flexibilitet. Det ger inte heller nödvändigtvis större samlade anslag till arbetet mot hiv/aids.

Med vad som ovan anförts avstyrks motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 3.

Informations- och upplysningsverksamhet

Vikten av åtgärder mot utbredningen av hiv/aids i utvecklingsländerna behandlas i kommittémotion 2001/02:U229 (c) yrkande 11. Motionärerna menar att utbildningsfrågorna bör integreras i allt arbete mot hiv/aids. I motionen yrkande 12 understryks vikten av att tala politiskt klarspråk om mäns sexuella uppträdande som en avgörande förklaring till spridningen av hiv/aids och om vikten av kondomanvändning. I yrkande 15 framhålls vikten av att i det förebyggande arbetet mot hiv/aids betona sexualundervisning, upplysning och kondomanvändning. I motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 26 efterlyser motionärerna att kraftfulla informations- och utbildningsåtgärder sätts in för att minska spridningen av hiv/aids och för att ge stöd till redan smittade. I motion 2001/02:So372 (m) yrkande 3 framhålls att utbildning spelar en avgörande roll i förebyggande smittskyddsarbete, och svenskt bistånd skall ha en klar inriktning på hiv/aids-problematiken, både i förebyggande och lindrande syfte. I motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 5 framhålls vikten av att i det globala arbetet med bekämpningen av hiv/aids ta större hänsyn till sjukdomens allvarliga konsekvenser än till kulturella skillnader och en oacceptabel människosyn.

Utskottet konstaterar att motionärerna tydligt pekar på de förödande följder hiv/aids får för viktiga samhällssektorer, i synnerhet skolsystemen, i de drabbade länderna. Detta är synnerligt allvarligt, anser utskottet, som dock understryker att även andra samhällssektorer påverkas på olika sätt. Det gäller exempelvis sjuk- och hälsovård, livsmedelsförsörjning och förvaltning. Arbetet mot hiv/aids bör därför enligt utskottets mening integreras i alla sektorer i allt utvecklingsarbete samtidigt som åtgärder för att mildra följderna av epidemin måste vidtas. Detta framhålls även i FN-deklarationen från juni 2001.

Utskottet instämmer med motionärerna om vikten av att ett förebyggande arbete inom alla sektorer måste prioriteras. Utskottet instämmer även i det angelägna i att vara tydlig i fråga om riskerna med hiv/aids och hur sjukdomen kan förhindras och inte minst om männens ansvar för att förhindra smittspridning.

Utskottet konstaterar att förslaget om en generell satsning på behandling av hivinfekterade blivande mödrar och deras nyfödda barn finns med i FN-deklarationen från juni 2001. Detta utgör således ett av de åtaganden som länderna själva gjort. Om förslaget genomfördes skulle detta på ett effektivt sätt förhindra att spädbarn smittas av sina infekterade mödrar och därmed hindra smittan från att spridas ytterligare. Utskottet instämmer med motionärerna i att Sverige bör verka för att berörda länder prioriterar detta i sina hiv/aids-planer.

Utskottet menar att i det svenska utvecklingssamarbetet är det sjukdomens följder och effekter som främst är styrande i arbetet mot hiv/aids. Samtidigt vill utskottet understryka vikten av att allt biståndssamarbete grundas på en ömsesidig respekt från samtliga inblandade parter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkandena 11, 12 och 15, 2001/02:U328 (fp) yrkande 26, 2001/02:U335 (kd) yrkande 5 samt 2001/02:So372 (m) yrkande 3 kan besvaras.

Kvinnor och barn

I motion 2001/02:U276 (m) yrkande 5 och i motion 2001/02:U311 (m) yrkande 20 understryks att bekämpning av spridningen av hiv i hög grad är beroende av att bistånd ges för att stödja kvinnans ställning och hennes möjlighet till självbestämmande. I motion 2001/02:U276 (m) yrkande 6 menar motionärerna att om kampen mot hiv/aids skall lyckas så krävs det att landet i fråga har en medveten och sammanhållen politik på området. Sverige bör verka för att samarbetsländer arbetar fram och genomför strategier för att bekämpa spridningen av hiv/aids. I motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 4 konstateras att de flesta av de hiv/aids-smittade är kvinnor. Sverige bör aktivt arbeta för att kvinnans status höjs, att hon blir jämställd med mannen samt att de mänskliga rättigheterna också skall gälla för kvinnor och barn.

Utskottet har tidigare konstaterat att hiv/aids är ett utvecklingsproblem som kräver ett brett angreppssätt och åtgärder som tar fasta på såväl förebyggande arbete som vård, behandling och lindring av följderna för den enskilde och samhället som helhet. Unga människor är särskilt utsatta för infektionsrisker. De har ofta inte tillgång till stöd från rådgivning. Unga kvinnor, liksom en del unga män, utsätts för särskilda risker genom att de är inblandade i prostitution. I vissa kulturer finns en vanföreställning att sexuellt umgänge med en oskuld kan befria en man från hivinfektion.

Utskottet konstaterar att vikten av att stärka kvinnans ställning för att bekämpa spridningen av hiv finns med som ett inslag i den deklaration om hiv/aids som FN:s generalförsamling antagit. Som framhålls i motionen är en samlad strategi på nationell nivå för arbetet mot hiv/aids en förutsättning för framgång. Detta slås också fast i FN-deklarationen. Enligt utskottets mening bör Sverige i sin dialog med samarbetsländerna stödja ländernas egna arbete med att uppfylla de åtaganden dessa gjort i internationella sammanhang vad gäller bekämpning av hiv/aids. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är väsentligt att i biståndssamarbetet stärka kvinnors ställning, ekonomiskt och socialt, för att höja deras status och därigenom hindra spridningen av hiv/aids. Under den särskilda FN-konferensen om hiv/aids drev Sverige igenom ett beslut som ger kvinnor större möjlighet att fritt kontrollera och ansvara för sin sexualitet. Stöd ges även till projekt som syftar till att stärka kvinnors reproduktiva och sexuella rättigheter bl.a. för att motverka oönskade graviditeter bland unga flickor.

Utskottet finner det angeläget att Sverige fortsätter att arbeta aktivt med dessa frågor bl.a. utifrån FN:s kvinnokonvention (CEDAW), som har ratificerats av mer än 160 länder.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U276 (m) yrkandena 5 och 6, 2001/02:U311 (m) yrkande 20 samt 2001/02:U335 (kd) yrkande 4 kan besvaras.

Antalet barn som blivit föräldralösa på grund av hiv/aids-epidemin växer lavinartat i främst Afrika. Många barn lämnas helt ensamma utan stöd. Enligt motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 6 bör Sverige verka för att en kartläggning av dessa barns situation genomförs. Utredningen kan tjäna som underlag till program för adekvat hjälp och stöd till dessa barn.

Utskottet anser att en bedömning av förhållandena för exempelvis föräldralösa barn bör ske på landnivå och utgå från de behov som finns i respektive land. På lokal nivå kan man bäst bedöma vad som är känt och vad som behöver utredas i syfte att göra de insatser för föräldralösa barn som förvisso är angelägna. Inom ramen för UD:s barnprojekt har en strategi för barn och hiv/aids utarbetats. Denna är bl.a. baserad på en redogörelse för situationen för barn som förlorar sina föräldrar i hiv/aids.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 6 kan besvaras.

Sjukvård och medicin

Frågan om bromsmediciner tas upp i flera motioner. I motion 2001/02:U229 (c) yrkande 14 framhålls vikten av att skapa en infrastruktur av kliniker och vårdarbetare närmare de människor som behöver vård och bromsmediciner. I 2001/02:U326 (kd) yrkande 5 framhålls behovet av verkningfulla och prisvärda mediciner för världens fattiga. Att öka tillgången på bromsmediciner är angeläget eftersom medicinerna rätt använda kan bidra till att ge sjuka människor ett längre och mer människovärdigt liv. Enligt motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 9 bör Sverige vara pådrivande för att så fort som möjligt få i gång en stor generell satsning gällande behandling med bromsmedicin av hivinfekterade blivande mödrar och deras nyfödda barn. Även i yrkande 10 krävs att den rika världen genom samarbete med internationella organisationer som FN och näringslivet verkar för att förbättra u-ländernas tillgång på bromsmediciner och annan medicinering för hiv/aids och dess följsjukdomar.

Utskottet instämmer i vikten av att biståndet måste främja uppbyggandet av en infrastruktur som gör det möjligt för människor att ta bromsmediciner. Behandling med bromsmediciner kräver en medicinsk infrastruktur för att bli framgångsrik. Utskottet menar att i svenskt biståndssamarbete ingår viktiga insatser just på det området. Även genom den handlingsplan mot hiv/aids, tbc och malaria som EU antagit görs ökade och påskyndade insatser inom området.

Utskottet konstaterar att diskussioner för närvarande pågår i WTO om ett klagörande av organisationens immaterialrättsbestämmelser och möjligheten att utfärda s.k. tvångslicenser. Detta innebär att länder under vissa villkor kan

ge tillstånd till produktion av ett patenterat läkemedel utan patenthavarens samtycke.

I det nyligen avslutade mötet i Qatar enades WTO:s medlemmar bl.a. om ett avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, TRIPS, (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights). Därmed införlivades ett nytt, viktigt område i WTO:s regelverk. Avtalet behandlar det immaterialrättsliga skyddet på områden som upphovsrätt, varumärken, patent, mönster, kretsmönster och geografiska ursprungsbezeichnungar. Medlemmarna åläggs att i sina nationella rättsordningar införa vissa förfaranden så att det blir möjligt att vidta effektiva åtgärder mot immaterialrättsliga intrång.

Genom avtalet utsträcks grundläggande WTO-begrepp som mest gynnad nationsbehandling och nationell behandling att gälla även på det immaterialrättsliga området. För industriländerna trädde avtalet i kraft 1996. Utvecklingsländerna började implementera TRIPS-avtalet år 2000. För de minst utvecklade länderna gäller avtalet från 2006.

Vid WTO-mötet i Qatar nåddes de största framgångarna för de fattiga länderna kring frågorna om immaterialrätt och folkhälsa. Den särskilda deklARATIONEN i denna fråga ger länderna i framtiden rätt att tillverka billiga, kopierade mediciner för behandling av epidemier som t.ex. aids.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkande 14, 2001/02:U326 (kd) yrkande 5 och 2001/02:U335 (kd) yrkandena 9 och 10 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 6 framhålls att erfarenheter från alla länder som utvecklats snabbt pekar på hur väsentliga satsningar på hälso- och sjukvård är för utvecklingen i sin helhet. Ett stort problem i denna utveckling är att få fram effektiva och billiga mediciner mot tropiska sjukdomar. Det förekommer försök med olika typer av aidsmedicin på befolkningsgrupper i Afrika, men när medicinen väl är färdigutvecklad har den hittills varit för dyr för att kunna användas i u-länderna. Motionärerna menar att en lösning på detta problem kan vara en modell som innebär att de rika länderna garanterar en marknad för ett visst vaccin eller en viss medicin. Inget land eller organisation ger några pengar förrän ett effektivt vaccin verkligen existerar. Läkemedelsindustrin står för forskning och utveckling och för risken av misslyckade projekt. Även i yrkande 17 framhålls att den katastrofala utvecklingen vad gäller hiv/aids måste brytas. En god hälsovård måste komma alla till del, och information om hivprevention måste på ett effektivt sätt nå ut till alla. Med en snabb ekonomisk utveckling skulle sjukdomarna inte få de förödande konsekvenser som de nu har. Den basala hälsovård som länderna borde ha utvecklat för länge sedan, skulle väsentligt kunna reducera problemen med sjukdom och ohälsa. För utvecklingen av effektiva läkemedel och vacciner mot tropiska sjukdomar bör en marknad garanteras. I yrkande 21 uppmärksammas bristen på utveckling av läkemedel mot sjukdomar som främst drabbar u-länder. Vid sidan av insatser för att förebygga hiv/aids eller att hjälpa redan drabbade människor måste också ett fungerande hälso- och

sjukvårdssystem byggas upp i framför allt de hårdast drabbade länderna krävs det i motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 8.

Utskottet konstaterar att Sverige redan i dag ger betydande stöd för uppbyggnad av hälso- och sjukvårdssystem i de fattiga länder som Sverige samarbetar med. Även genom FN och EU ges ett omfattande stöd. EU skall enligt sin handlingsplan mot hiv/aids, tbc och malaria under de kommande fem åren öka sina insatser på detta område.

Utskottet delar motionärernas syn på problemet med att få tillgång till billiga och effektiva mediciner för u-länderna. Utskottet understryker att detta problem främst är en humanitär fråga och mindre en fråga om tillverkning eller distribution av läkemedel för att göra dem tillgängliga för befolkningen i u-länder. Det avgörande problemet för de fattiga länderna är inte att läkemedel saknas utan att länderna är fattiga och därför saknar det mesta inom hälso- och sjukvården. Bromsmedicinerna mot hiv/aids är mediciner som fordrar en viss nivå på hälso- och sjukvården för att de skall fungera. Dessutom har medicinerna ofta biverkningar som i sin tur kräver sjukvård. Utskottet menar att det redan görs viktiga insatser på läkemedelsområdet. Flera internationella företag har sänkt sina priser mycket kraftigt. Delvis har detta skett på grund av att länder som t.ex. Brasilien hotat med att tillverka mediciner i egen regi utan hänsyn till licensavtal och ersättning till de multinationella företagen. EU har också tagit ställning för ett system med differentierade läkemedelspriser, där den rika världen betalar den fulla kostnaden medan fattiga länder betalar långt lägre priser.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U311 (m) yrkandena 6, 17 och 21 samt 2001/02:U335 (kd) yrkande 8 kan besvaras.

Frivilligorganisationernas roll i hiv/aids-arbetet

I motion 2001/02:U276 (m) yrkande 4 hävdas att det mest framgångsrika arbetet i u-länder ofta görs av frivilligorganisationer som kyrkomans organisationer, Röda Korset och Läkare utan gränser. Motionärerna menar att effekten av det svenska biståndet sannolikt skulle öka ytterligare om en större del av resurserna ställdes till dessa organisationers förfogande. Sverige bör därför i sitt utvecklingssamarbete än tydligare stödja de ideella och frivilliga organisationernas insatser. Även i motion 2001/02:U311 (m) yrkande 19 liksom i motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 11 framhålls att svenskt bistånd för hiv/aids-bekämpning med fördel kan kanaliseras genom frivilligorganisationer.

Utskottet framhåller att frivilliga organisationer gör viktiga insatser i kampen mot hiv/aids. De används också som samarbetspartner inom det svenska utvecklingssamarbetet. Det så kallade projektbidraget är en av grundvalarna i samarbetet med de svenska enskilda organisationerna. Det innebär att organisationerna själva driver och genomför en verksamhet som Sida ger bidrag till. Målsättningen är att genom stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete främja utveckling av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle

och stärka de lokala samarbetsorganisationerna. Det görs genom att den svenska organisationen betonar kunskapsuppbyggnad och kompetensutveckling hos sina lokala samarbetspartner. Huvudregeln är att organisationen står för minst 20 % av det totala beloppet som egeninsats för ett projekt eller program. Sida utfärdar anvisningar som redovisar vilka krav som ställs på den svenska organisationen, på dess samarbetspartner och på kvaliteten i insatsen. I dag förmedlas projektbidragen via 15 ramorganisationer som själva tar hand om alla ansökningar från sina underorganisationer och presenterar dessa för Sida för beslut.

Generellt kan sägas att graden av effektivitet i förhållande till andra former av bistånd kan variera från fall till fall. Avgörande för de svenska insatserna och därmed för Sidans stöd är att mottagarländernas prioriteringar skall vara styrande.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U276 (m) yrkande 4, 2001/02:U311 (m) yrkande 19 samt 2001/02:U335 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

Infrastruktur, näringsliv, finansiella system och urban utveckling

Målet för stödet är att bidra till uppbyggnaden av en ekonomiskt bärkraftig infrastruktur med tyngdpunkt på kommunikation, energi och urban infrastruktur. Stödet till näringslivsutveckling söker bidra till att skapa förutsättningar för en effektiv försörjning av varor och tjänster i samarbetsländerna baserad på livskraftiga företag samt att underlätta samarbetsländernas inträde på världsmarknaden.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 11 understryks vikten av insatser och aktiviteter som bidrar till näringslivsutveckling och tillväxt i de allra fattigaste länderna.

Utskottet finner att ett väl fungerande näringsliv utgör en av grundpelarna i en ekonomi som bidrar till fattigdomsminskning på bred front. Insatser för att stimulera näringslivet i de fattigaste länderna måste enligt utskottet ske på olika nivåer – globalt, regionalt, nationellt och lokalt. Utskottet konstaterar att svenskt bistånd är aktivt inom samtliga dessa områden.

Den sammanlagda volymen av de direkta insatserna för näringslivsutveckling ligger på i storleksordningen 200 miljoner kronor per år. Till detta kommer de avsevärt större summor som investeringar i infrastrukturer och samhällsförvaltning innebär. Enligt en nyligen genomförd utvärdering utgör 34 % av Sidans insatser i första hand stöd till den privata sektorns utveckling.

Enligt vad ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 13 krävs ett bättre partnerskap mellan biståndsmyndigheter och svenskt näringsliv i arbetet med att kartlägga behoven av och förutsättningarna för biståndsinsatser som syftar till att öka tillväxten och stärka näringslivet i samarbetsländerna. Vidare konstateras att svenska staten på olika sätt bidrar till exportfinansiering och riskkapital men att omfattningen av de olika stödformerna är blygsam i relation till Sveriges totala export. Därför krävs att medel avsätts för riskdelning med svenska företag för att stödja den privata sektorns utveckling i samarbetsländerna (yrkande 14).

Utskottet instämmer i att ett partnerskap av det slag som åsyftas i landstrategiprocessen är mycket viktigt för fattigdomsbekämpningen. Näringslivet utnyttjas också redan nu av biståndsmyndigheterna som en viktig part att föra konsultationer med. Dess kunskaper ses som särskilt värdefulla i de sammanhang som beaktar förutsättningar för ett väl fungerande näringsliv och möjliga svenska insatser inom detta område.

Vad gäller implementering av specifika program och projekt är Sida och UD som andra statliga myndigheter underkastade lagen om offentlig upphandling (LOU). Denna innebär att många upphandlingar måste ske med ett internationellt urval. Detta för att säkra ett effektivt användande av skattemedel samt för att svenskt utvecklingsamarbete på ett så effektivt sätt som möjligt skall bidra till det övergripande målet om fattigdomsbekämpning.

Svenskt näringsliv kan spela en viktig roll vad gäller att stödja den privata sektorns utveckling i samarbetsländerna. Swedfund International AB bidrar till utveckling av bärkraftiga företag i u-länder och länder i Central- och Östeuropa genom olika typer av riskkapitalsatsningar. Med den fusion som genomförts av moderbolaget och dotterbolaget är avsikten att förbättra genomförandet av riskkapitalsatsningar. Inför fusionen beslutade regeringen därför föregående år om att bevilja ett ägarkapitaltillskott om 50 miljoner kronor till bolagets u-landsdel. En treårig försöksperiod med fristående garantier genomförs för närvarande av Sida. Regeringens motiv är främst att fristående garantier ger en betydligt större utväxlingseffekt, genom mobilisering av kommersiellt kapital, än biståndssubventionerade krediter. En utvärdering av verksamheten kommer att göras efter försöksperiodens slut.

Regeringen har även gett ökade resurser till projektexportsektariat, PES, som har till uppgift att verka för ökad svensk projektexport och upphandling. Framför allt skall PES, tillsammans med svensk industri, genom olika marknadsaktiviteter öka leveranserna från svenska företag till projekt som finansieras av multilaterala organisationer. Särskilda ansträngningar görs också för att öka den svenska andelen av olika EU-organs upphandlingar. Genom resursförstärkningarna av PES har regeringen lyckats höja aktivitetsnivån och kunnat arbeta mer proaktivt. Detta har bl.a. lett till ett mer intensivt och systematiserat idéutbyte med näringslivet än tidigare. Ett påtagligt resultat av satsningen är att återflödet från EU-upphandlingar under 2000 var betydligt högre än någonsin tidigare.

Regeringen har även avsatt ökade resurser till Sidas kreditverksamhet för budgetåret 2002. Samtidigt lyfter regeringen fram behoven av bl.a. olika infrastruktursatsningar, gärna i s.k. public-private partnership-konstellationer. Vid kreditgivning analyseras särskilt landets kapacitet att hantera ytterligare skuldsättning och eventuella negativa effekter av detta.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkandena 13 och 14 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U234 (kd) yrkande 10 framhålls vikten av att känna till vilken grundläggande betydelse de globala finansmarknaderna har för att världsekonomin skall fungera. De underlättar det internationella betalningssystemet och därmed världshandeln. U-länderna bör få hjälp att bygga upp en bättre finansiell infrastruktur för att öka öppenheten och stabiliteten på de egna finansmarknaderna. I yrkande 11 betonas att Sverige måste se över hur etiska uppförandekoder för företag kan samordnas och kontrolleras på ett fullgott sätt.

Utskottet noterar att motionen identifierar en viktig del av det pågående arbete som bedrivs inom bland annat Internationella valutafonden (IMF) med att främja finansiell stabilitet. Sverige stöder denna utveckling. Stora framsteg har gjorts de senaste åren med avseende på koder och standarder för bokföring och redovisning, men också för finansiella institutioners kapitaltäckning, fiskal transparens, statistik (s.k. data dissemination standard), samt penning- och finanspolitik. Arbetet med att implementera och vidareutveckla dessa typer av preventiva åtgärder – liksom andra delar i arbetet med att främja finansiell stabilitet – står högt på IMF:s dagordning med starkt stöd från Sverige.

Utskottet konstaterar att vad i motionen anförts om etiska uppförandekoder (Global Compact) ligger väl i linje med regeringens initiativ till en dialog med svenska företag kring deras sociala ansvar. Med socialt ansvar menas OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s Global Compact. UD planerar att inrätta en funktion för erfarenhetsutbyte och kunskapssammansättning för denna dialog.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U234 (kd) yrkandena 10 och 11 kan besvaras.

I motion 2001/02:U286 (s) framhålls att det finns ett stort behov av en läkemedelsindustri som producerar läkemedel för alla människor oavsett var de bor i världen. Motionärerna kräver att Sverige skall arbeta för att det i FN:s regi byggs upp läkemedelsforskning och läkemedelsföretag som, utan vinstmotiv, tar fram billiga läkemedel mot de omfattande sjukdomar som förekommer i u-länderna.

Utskottet noterar att frågan om ökade insatser för att få fram läkemedel och vacciner för tropiska sjukdomar och andra sjukdomar som företrädesvis förekommer i u-länder har fått ökad aktualitet. WHO har inom sitt läkemedelsprogram även lämnat stöd för att utveckla läkemedelsproduktion i dessa län-

der. Det handlar främst om tillverkning av ej patentskyddade läkemedel. EG-kommissionen har också denna typ av stöd i sitt utvecklingssamarbete.

Inom WHO stöder Sverige sedan länge det särskilda forskningsprogrammet om tropiska sjukdomar, där även forskning om läkemedelsbehandling och viss vaccintutveckling ingår. Detta program är i hög grad inriktat på fattigdomens sjukdomar och har presterat goda resultat.

Utskottet har ovan konstaterat att vid WTO-mötet i Qatar nåddes ett avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, TRIPS, vilket positivt påverkar möjligheten att ge företräde för u-ländernas hälsointressen. Deklarationen från mötet fastställer att TRIPS-avtalet skall tolkas och implementeras på ett sätt som säkerställer folkhälsan och tillgången till läkemedel i u-länderna. Deklarationen innebär att man fastställt vad som är möjligt inom den existerande avtalstexten.

Inom EU pågår en uppföljning av rådsbeslutet om smittsamma sjukdomar, bl.a. har försök gjorts att få fram en global mekanism för differentierad prissättning. Läkemedelsindustrin är emot detta, men har dock tillsammans med UNAIDS accepterat differentierad prissättning på aidsmediciner. Läkemedelsindustrin tillhandahåller i olika partnerskap också billiga aidsläkemedel liksom läkemedel för andra tropiska sjukdomar.

Vad gäller utveckling av nya läkemedel och vacciner för tropiska och andra sjukdomar som främst drabbar människor i utvecklingsländer är det en allmän utgångspunkt att en stor del av forskningen inom detta område bedrivs med FoU-stöd till vetenskapliga institutioner, medan läkemedelsindustrins intresse främst påverkas av kommersiella hänsyn. Enighet synes föreligga om att forskningen för att få fram nya och bättre läkemedel mot sjukdomar i u-länder varit lågt prioriterad av industrin, men under senare tid har ett ökat intresse visats för olika typer av partnerskap i syfte att få fram bättre läkemedel.

Det pågår också olika projekt där industrin och forskargrupper arbetar gemensamt för utveckling av t.ex. nya malaria- och tbc-mediciner. Inom projektet Roll Back Malaria har ett initiativ tagits där industrin medverkar i en internationell grupp med målet att ta fram ett antal nya malarialäkemedel. Industrin stöder också spridda utvecklingsprojekt för en rad andra tropiska sjukdomar. Nya internationella mekanismer torde dock behövas för att få fram bättre läkemedel. Det är sannolikt inte realistiskt eller önskvärt att i FN:s regi bygga upp läkemedelsföretag. Detta, menar utskottet, kan ske i nära samarbete med FN, men andra aktörer måste ansvara för produktion och marknadsföring.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U286 (s).

I kommittémotion 2001/02:U304 (c) framhålls att det krävs ett ökat medvetande om nödvändigheten av globalt samarbete för att lösa gemensamma och överhängande problem. Enbart marknadskrafter kan inte lösa de grundläggande orättvisorna mellan rika och fattiga. I *yrkande 3* konstateras att stora företag inom livsmedelsindustrin har ersatt traditionella jordbruksföretag. I den globala konkurrensen måste livsmedelsjättarna för att bibehålla lönsam-

heten använda alltmer konstgödsel, växtskyddsmedel och ny teknik. Handeln med mat får inte gå ut över rätten till mat för invånarna i fattiga länder.

Utskottet konstaterar att det finns mat att föda hela jordens befolkning. Prognoser över de kommande 20 till 30 åren tyder på detta. Problemet är inte den absoluta tillgången på mat, utan dess fördelning.

U-länder skall kunna vidta åtgärder för att säkra sin livsmedelsförsörjning, till exempel genom särskild och differentierad behandling inom ramen för WTO. Det är också viktigt att på olika sätt främja export av jordbruksprodukter från u-länderna då sådan export bidrar till viktiga exportintäkter. Rätten till mat ligger inom ramen för de sociala, ekonomiska och kulturella rättigheterna.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U304 (c) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 2001/02:U304 (c) yrkande 4 framhålls det komplexa sambandet mellan handel och miljö, och motionärerna anser att varje nation skall ha möjlighet till livsmedelsproduktion för att täcka de egna behoven. Handeln med mat får inte gå ut över rätten till mat i fattiga länder.

Utskottet konstaterar att riksdagen 1998 beslutade att Sverige skall arbeta för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU som bl.a. bidrar till global livsmedelssäkerhet. Detta mål skall uppnås med hjälp av en avreglering av de delar av EU:s jordbrukspolitik som stör världshandeln med jordbruksvaror och livsmedel, bl.a. genom att pressa ned världsmarknadspriserna. Det är angeläget att i förhandlingarna om ett nytt jordbruksavtal inom ramen för WTO så långt som möjligt eftersträva ett för u-länderna mer rättvist handelsystem.

Det överordnade målet att verka för en politik som bidrar till en förbättrad global livsmedelssäkerhet påverkar de svenska ställningstagandena i flertalet frågor på jordbruksområdet.

Det krävs generella tullreduktioner samt avveckling av tulltoppar, tulleskalering och avveckling av skyddsklausulen för att förbättra u-ländernas marknadstillträde till i synnerhet i-länderna och därmed förbättra möjligheterna för u-länder att öka sina exportinkomster. Utskottet menar dock att det krävs flexibilitet för vissa utsatta u-länder vad gäller gränsskydd och interna stöd för att kunna uppnå viktiga samhälleliga mål för att bekämpa fattigdomen, skapa livsmedelssäkerhet och att utveckla landsbygden i u-länderna.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U304 (c) yrkande 4 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U304 (c) yrkande 6 framhålls att handelsliberaliseringen hittills har medfört otillräckliga effekter för u-länderna, och utmaningen inför framtiden är att skapa större samstämmighet mellan handelspolitik och handelsliberaliseringar. Sveriges bör stödja en politik som är sammanhållen och ömsesidigt stödjande i handels-, miljö-, jordbruks-, migrations-, utrikes- och säkerhetspolitiken.

Utskottet instämmer i vikten av en samstämmig (koherent) politik. Sverige medverkar aktivt i det arbete som pågår inom OECD i syfte att förbättra samstämmigheten för att medverka till fattigdomsbekämpning. Globkom har till

huvuduppgift att utreda hur Sveriges politik för en global, ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar, utveckling skall se ut. Samstämmighet behövs inom det mellanstatliga samarbetet där Sverige är aktivt, framför allt inom EU. I sammanhanget är det också av intresse att i bilaterala u-landsrelationer söka stödja utvecklingen av en samstämmighet inom det enskilda landets utvecklingspolitik.

I förhållande till många andra länder driver Sverige en koherent politik. Det finns dock många förbättringar att göra på EU-nivå, där exempelvis den gemensamma jordbrukspolitiken bör reformeras för att bättre överensstämma med utvecklingspolitikens utvecklingsmål och handelspolitikens liberaliseringssträvanden.

Inför toppmötet om utvecklingsfinansiering pågår arbetet med att skapa bättre samstämmighet mellan olika internationella aktörer, bilaterala biståndsinstitutioner och multilaterala organisationer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U304 (c) yrkande 6 kan besvaras.

Naturbruk

Målet för verksamhetsgrenen är, enligt propositionen, att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor och ökade inkomster för främst den fattiga landsbygdsbefolkningen genom ett långsiktigt, bärkraftigt och produktivt nyttjande av förnybara naturresurser. Verksamheten skall särskilt inriktas på landsbygdsutveckling, jordbruk med husdjursskötsel, skogsbruk samt nyttjande av och nyttjanderätt till mark och vatten.

Arbetet med att förverkliga intentionerna i de internationella miljökonventionerna kräver nya former och metoder för såväl det multilaterala som det bilaterala utvecklingssamarbetet. Metodutvecklingen bör leda till ett ökat samarbete som breddar kunskapen om de krav som konventionerna ställer och bygger upp kompetens inom respektive område i u-länderna. Särskilt klimatområdet framstår som en av de största globala utmaningarna och som en central del av arbetet med hållbar utveckling. Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar undertecknades i maj 2001.

Ekonomiska reformer

Målet för verksamheten är att stödja länder som genomför ekonomiska reformprogram för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning. Stödet skall utgöra ett incitament till fortsatta reformer och anpassas till enskilda länders behov och förutsättningar.

För att uppnå och vidmakthålla makroekonomisk stabilitet och tillväxt samtidigt som fattigdomsarbetet blir mer resultatorienterat, krävs att reformprocessen fördjupas och mer inriktas på strukturella och institutionella reformer. Stödet till ekonomiska reformer skall i enlighet med riktlinjerna för stödformen ges till fattiga länder som genomför ekonomiska reformprogram med tydlig inriktning på fattigdomsbekämpning. Traditionellt har stödet givits till

fattiga och skuldyngda länder. Allteftersom länderna har börjat erhålla skuldlettning under Världsbankens och IMF:s skuldlettningssatsning, det s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries), har bidragen för att täcka ländernas externa finansieringsgap minskat. Resurserna kan i stället användas för budgetstöd. Syftet är att stödja ländernas arbete med att bekämpa fattigdom i enlighet med ländernas egna prioriteringar uttryckta i nationella fattigdomsstrategier.

Under våren 2000 togs de första stegen i en process mot en långsiktig finansiering av HIPC-initiativet i sin helhet och med en rimlig bördefördelning mellan givarna. Mot denna bakgrund beslutade regeringen i juni 2000 att lämna ytterligare ett bidrag till HIPC-initiativets skuldlettningssatsning om 320 miljoner kronor. Inbetalning till fonden kommer att ske i en takt som tar hänsyn till övriga givares inbetalningar.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 6 framhåller motionärerna att skuldsättningen i de fattigaste länderna är orimlig. Oftast bottnar skulderna i lån som gavs redan på 1970-talet från västerländska regeringar, internationella institutioner eller det tidigare Sovjetunionen. Huvuddelen av dessa lån borde skrivas av direkt, eftersom den stora majoriteten av de s.k. HIPC-länderna inte klarar av att fullfölja sina åtaganden. De räntor, och mer sällan amorteringar, som faktiskt betalas i dag, finansieras normalt genom bistånd. Initialt bör ett begränsat antal länder helt befrias från skulder för att kunna dra erfarenheter och verka som föredömen. I motion 2001/02:U232 behandlas frågan om Sveriges biståndsåtaganden och dess finansiering.

Utskottet delar synen att skuldsättningen i de fattigaste länderna är orimlig. Redan under 70-talet skrevs delar av de svenska biståndslånen av. Statens övriga fordringar på u-länder har i huvudsak uppstått i samband med garantier för exportkrediter. Utskottet konstaterar att regeringen inom ramen för Parisklubben, som hanterar statliga fordringar, förespråkade omfattande bilaterala skuldlettningar. Dessa har genomförts men inte i tillräcklig utsträckning. HIPC-initiativet initierades därför för att skapa mer omfattande skuldlettningar än tidigare initiativ. En översyn av HIPC-initiativet gjordes 1999 och resulterade i beslutet att förstärka, fördjupa och bredda detta initiativ. Dessutom har Sverige sedan år 2000 utanför HIPC-initiativet fattat beslut om sammanlagt 1 miljard kronor i stöd till skuldsanering och ekonomiska reformer i Bolivia, Honduras, Kambodja, Kap Verde, Malawi, Rwanda, Tanzania, Uganda och Moçambique.

Samtidigt som HIPC-initiativet förstärktes så stärktes också initiativets fattigdomskoppling, dvs. att de resurser som frigörs vid skuldlettningen kanaliseras till fattigdomsbekämpande ändamål. Utskottet ser detta som ett uttryck för den ökade samsyn som nu existerar för att ge de fattiga och skuldyngda

länderna substantiella skuldlättnader. Tre länder – Uganda, Bolivia och Moçambique – har nått den s.k. slutpunkten och därmed erhållit skuldavskrivning på sin externa skuldstock till en nivå som bedöms ge länderna en hanterbar skuld.

En av de grundläggande tankarna bakom HIPC-initiativet är att de länder som kvalificerar sig för stöd skall ges en hållbar skuldnivå (denna gräns är satt till 150 % skuld i förhållande till landets export). HIPC är ett medel och en möjlighet för de fattiga och skuldyngda länderna att permanent ta sig ur sin ohållbara skuldsituation. En grundläggande förutsättning för detta är emellertid att orsaken till landets ursprungliga skuldsituation åtgärdas. Det är dock inte endast skuldens storlek som är avgörande för hur landets ekonomi utvecklas. Skuldållbarhet är i stället en funktion av sund ekonomisk politik, koncessionella resurser, direktinvesteringar, utveckling av exportmarknader, fattigdomsbekämpning och skuldhanteringskapacitet. Länderna har härvidlag ett stort eget ansvar för hur deras framtida skuld utvecklas. Biståndets roll är att stödja denna process.

Kostnaderna för initiativets genomförande är så omfattande att insatser från Sverige och andra likasinnade givare inte räcker till för att finansiera initiativet. Därför måste även de stora länderna axla sin del av finansieringsbördan. Regeringen har därför varit drivande i arbetet med att lägga fast en finansieringsprocess för HIPC-initiativet. Under hösten har regeringen fattat beslut om att utbetala 320 miljoner kronor till den skuldlättnadsfond som används för att finansiera skuldlättnader under initiativet. Vidare har regeringen fattat beslut om att lämna ett bidrag om 74 miljoner kronor för att finansiera den internationella valutafondens deltagande i initiativet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02U232 (m) och 2001/02:U300 (m) yrkande 6 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 10 framhålls att skuldavskrivningar inte får ske på ett sådant sätt att misshushållning och korruption främjas. Sverige bör inom EU, Världsbanken och andra forum föreslå att västvärlden gemensamt gör en avskrivning av de högt skuldsatta låginkomstländernas (HIPC) skuldbörda. Sverige bör gå före genom att erbjuda sig att betala 1 % av denna (cirka två miljarder dollar) – 1% är Sveriges andel av västvärldens samlade ekonomi. Skuldavskrivningen måste ske på ett ansvarsfullt sätt och uppfylla fyra kriterier. 1) De frigjorda resurserna skall komma de fattiga människorna till del. 2) Skuldavskrivning får inte gynna korruption och vanstyre. 3) De frigjorda resurserna får inte användas för att finansiera krig och konflikter. 4) Skuldavskrivning får inte medföra ny upplåning. I yrkande 11 krävs att skuldavskrivningar i första hand skall användas till grundläggande utbildning och hälsovård.

Utskottet delar synen att skuldavskrivning måste ske på ett sådant sätt att det främjar utveckling och därmed fattigdomsbekämpning. De resurser som frigörs genom skuldlättnader skall i första hand användas till fattigdomsbekämpning.

Utskottet har tidigare konstaterat att skuldavskrivningarna sker inom ramen för reformprogram övervakade av IMF och Världsbanken. Programmen kommer att fortsätta även efter det att länderna genomgått HIPC-processen. Dessa reformprogram har blivit alltmer inriktade på respektive regerings eget ansvarstagande, öppenhet och bekämpning av korruption. Världsbanken har sedan HIPC-initiativets tillkomst 1996 kontinuerligt fördjupat arbetet med att bekämpa korruption. Arbeta med att bekämpa korruption genomsyrar numera allt operationellt arbete i banken, i dess policydialog med olika partnerländer och i bankens olika interna utbildningsprogram. Världsbanken har även satt upp en 24-timmars "hot-line" till vilken misstankar om korruption kan rapporteras.

Med förstärkningen av HIPC-initiativet 1999 beslöts även att ett krav för skuldlättnad var att länderna själva formulerade tydliga fattigdomsstrategier s.k. Poverty Reduction Strategy Papers (PRSP). Syftet med dessa strategier är att visa hur det enskilda landet skall använda frigjorda medel för att effektivt bekämpa fattigdom. Dessa nationella fattigdomsstrategier väntas väsentligt bidra till att frigjorda resurser används på ett effektivt sätt och satsas på efterfrågad service som hälsovård och undervisning. En förutsättning för att nå framgång med strategierna är att de fattiga länderna själva känner ett starkt politiskt ägarskap och att strategierna har en lokal förankring med ett nära samarbete med det civila samhället, folkvalda institutioner, bilaterala givare och relevanta internationella finansiella institutioner.

Utskottet, som vid flera tillfällen uttryckt sitt starka stöd för de grundläggande tankarna bakom PRSP, noterar att regeringen avser att använda respektive lands PRSP som utgångspunkt för det fortsatta samarbetet. Detta kommer till uttryck i de nya riktlinjerna för landstrategier i svenskt utvecklingssamarbete.

Utskottet delar däremot inte motionärens syn på behovet av total skuldavskrivning för de fattigaste och mest skuldyngda länderna år 2004 med en svensk insats om 2 miljarder dollar. Grunden för alla typer av skuldlättnader, inklusive skuldavskrivning, bör vara att landet bedriver en sund ekonomisk politik. HIPC är ett medel och en möjlighet för fattiga och skuldyngda länderna att permanent ta sig ur sin ohållbara skuldsituation. En grundläggande förutsättning för detta är emellertid att orsaken till landets ursprungliga skuldsituation åtgärdas. Det är inte endast skuldens storlek som är avgörande för hur landets ekonomi utvecklas. Skuldållbarhet är en funktion bl.a. av en sund ekonomisk politik, koncessionella resurser, direktinvesteringar, utveckling av exportmarknader, fattigdomsbekämpning och skuldhanteringskapacitet. Länderna har härvidlag ett stort eget ansvar för hur deras framtida skuld utvecklas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U311 (m) yrkandena 10 och 11 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 14 framhålls att Sverige måste fokusera på tillväxtens betydelse för fattigdomsutrotningen. Erfarenheter från länder som har lyckats med en snabb utveckling kan här spela en betydelse-

full roll. Även en tidigare kraftigt vanstyrd ekonomi kan genom en målmedveten politikförändring få till stånd en utveckling bort från hunger till snabb ekonomisk tillväxt.

Utskottet delar motionärernas syn beträffande tillväxtens betydelse för fattigdomsutrotningen. Emellertid är ekonomisk tillväxt ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor för att bekämpa fattigdom. För att driva utvecklingen framåt krävs både offentliga och privata investeringar. I ett bra investeringsklimat kan såväl inhemska som utländska direktinvesteringar öka och komplettera de inhemska offentliga resurssatsningarna. Biståndet spelar en särskild roll genom att stödja uppbyggnaden av de institutioner och regelverk som är viktiga för utvecklingen. Detta inkluderar den finansiella sektorn och rättsväsendet och kan ske både genom finansiella medel och genom kunskapsöverföring. På så sätt kan biståndet fungera som en katalysator för privat resursmobilisering. Oavsett biståndets omfattning vilar ansvaret för och styrningen av landets utvecklingsprocess hos dess regering.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U311 (m) yrkande 14 kan besvaras.

Forskningssamarbete

Målet med forskningssamarbetet är att stärka utvecklingsländernas forskningskapacitet och främja utvecklingsinriktad forskning. Detta sker genom stöd till forskningssamarbete med och mellan utvecklingsländer, stöd till internationell forskning med inriktning på utvecklingsländer och u-landsrelaterade problem samt stöd till u-landsforskning i Sverige.

Utgifterna för forskningssamarbetet genom Sida ökade under 2000 med knappt 135 miljoner kronor till 640 miljoner kronor, jämfört med år 1999. Den största ökningen återfinns inom tematiska program. Ca 60 % av det bilaterala forskningssamarbetet sker med länder i Afrika.

Forskning har även uppmärksammats i 2001 års Human Development Report där man pekar på att bristen på självständig forskning i u-länder leder till svårigheter att ta till sig nya teknologier som t.ex. IT och därigenom kunna ta del av och bli delaktig i globaliseringsprocessen. Sveriges ambitioner på det utvecklingspolitiska området kräver ökade kunskaper om hur globaliseringen påverkar fattiga människor i u-länder. Ökade resurser krävs både i Sverige och i u-länderna för forskning kring globaliseringens effekter, problem och möjligheter att bidra till fattigdomsbekämpning.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I kommittémotion 2001/02:U233 (kd) yrkande 4 framhålls att en effektiv miljöpolitik måste grundas på tillräcklig kunskap. Fortfarande saknas mycket kunskap om hur en ekonomi med långsiktigt hållbara produktions- och kon-

sumtionssystem kan skapas. EU:s nya ramprogram för forskning bör fördela resurser för tvärvetenskaplig och probleminriktad forskning om hållbar utveckling i u-länder. Det behövs gemensamma europeiska forskningsinsatser på detta område. Denna forskning bör vara probleminriktad och tvärvetenskaplig.

Utskottet noterar att i Sidas/Sarecs samarbete med u-länderna koncentreras stödet till kapacitetsbyggande och till forskning kring hållbar utveckling i ett vidare perspektiv.

Inom ramen för ökenkonventionen (UN Convention to Combat Desertification, UNCCD, en av de tre miljökonventionerna från Riömötet 1992) har Sverige inom ramen för EU-samarbetet åstadkommit en effektiviserande reform av konventionens vetenskapliga underorgan, Committee on Science and Technology (CST), och fått till stånd en fokusering av nätverkens forskningssinriktning.

Det föreligger ännu ett stort behov av att utveckla metoder och bedriva försöksverksamhet för miljömässigt hållbar utveckling. I de svenska och internationella ansträngningarna bör ingå en klar identifiering av sambandet mellan fattigdom och miljöförstöring. Denna onda cirkel kan brytas genom att de fattigas rättigheter och resurser stärks.

På vattenområdet bidrar Sverige dels till planeringen av utnyttjande av gemensamma vattenresurser i södra Afrika, dels till Global Water Partnership (GWP), vars syfte är att bidra till klok hushållning med världens färskvattenresurser genom nätverksbyggande och utbyte av erfarenheter. På markområdet främjas hållbar utveckling bl.a. genom det regionala rådgivningsorganet RELMA, Regional Land Management Unit, i Kenya.

Inom EU verkar Sverige för att det samlade utvecklingssamarbetet skall genomsyras av strategier för hållbar utveckling. Sverige verkar även för förstärkt fältrepresentation inom EU:s delegationer så att dialogen med myndigheter och folkrörelser i u-länderna kan stärkas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U233 (kd) yrkande 4 kan besvaras.

Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande

Det humanitära biståndet tillhör Sidas största verksamhetsområden. Huvuddelen av det humanitära biståndet för år 2000 kanaliseras, enligt propositionen, via svenska och internationella enskilda organisationer och FN-systemet.

Den geografiska fördelningen av de humanitära insatserna överensstämmer i stort sett med tidigare år – med två undantag. Det humanitära biståndet i Europa har minskat från 20 % till 15 % till följd bl.a. av att det humanitära stödet till västra Balkan övergått till andra utvecklingsinsatser. Biståndet till Afrika har fortsatt att minska från 45 % år 1998 till 31 % år 2000 av det humanitära biståndet.

Övergripping mot civilbefolkningen fortsätter att prägla dagens väpnade konflikter, vilket försvårar effektiva humanitära insatser. Detta tillsammans med allt oftare förekommande övergripping mot humanitära hjälparbetare ställer krav på de humanitära organisationerna att se över sina säkerhetsrutiner och konfliktanalyser samt att avdela resurser för säkerhetsåtgärder. En effektiv samordning mellan de humanitära aktörerna är av särskild vikt. FN:s kontor för humanitär samordning (OCHA) har utvecklat arbetet med att samordna humanitära insatser i komplexa situationer.

Stöd till svenska enskilda organisationers utvecklingssamarbete

I propositionen understryks att ett huvudmål för svenskt bistånd är att främja utvecklingen av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle i utvecklingsländerna. Detta kan ske genom stöd till samarbete och erfarenhetsutbyte mellan svenska enskilda organisationer och lokala organisationer i u-länderna. Sida skall verka för att de svenska enskilda organisationerna betonar organisations- och kunskapsutveckling samt lokal kompetensutveckling.

Merparten av delposten finansierade år 2000 utvecklingsinsatser i drygt 100 länder genom 13 större svenska organisationer med vilka Sida bedriver ett långsiktigt samarbete baserat på fleråriga ramavtal.

Utvecklingssamarbete genom enskilda organisationer

Miljoner kronor

	1999	2000
Svenska enskilda organisationer	1 494	1 615
Lokala och internationella enskilda organisationer	1 059	1 297
Summa	2 553	2 912

Under 2000 har en arbetsgrupp med representanter för Sida och svenska enskilda organisationer sökt former för att mäta resultat av enskilda organisationers stöd till organisations- och kapacitetsutveckling av samarbetsorganisationer i utvecklingsländer. Nya riktlinjer för informationsinsatser i samarbete med enskilda organisationer utarbetades under 1999. Under år 2000 har beredningsprocessen utvecklats och i dialog med organisationerna har riktlinjerna vidareutvecklats.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Utan ett starkt civilt samhälle kan aldrig en långsiktig stabil demokratisk utveckling uppstå. Motionärerna bakom motion 2001/02:U229 (c) yrkande 23 betonar att folkrörelserna, de enskilda organisationerna och inte minst trossamfundet spelar en viktig roll i denna utveckling. I yrkande 30 framhålls de enskilda organisationernas och folkrörelsernas betydelsefulla roll i det internationella utvecklingssamarbetet och deras ofta mycket konkreta verk-

samhet, bland annat i form av biståndsinsamlingar, vilket stärker det svenska biståndets förankring i samhället. Motionärerna menar att enskilda organisationer ofta har väl så goda förutsättningar som statliga organ för att nå ut med ett lokalt inriktat bistånd och kräver ökade resurser för detta samarbete. Sveriges bistånd genom åren har gjort mycket gott. Samtidigt har det internationella biståndet i vissa fall skapat ett beroende hos en del mottagarländer. Ibland har biståndet gått till mindre lämpliga projekt och detta har skadat förtroendet för utvecklingssamarbetet. Motionärerna bakom motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 3 anser att det skall ställas krav på ett effektivt bistånd som väl motsvarar viljeinriktningen på utvecklingssamarbetet. Det är viktigt att det finns tydliga instrument vad gäller styrning, genomförande, samordning och uppföljning.

Utskottet delar i stort de synpunkter som förs fram om att svenska enskilda organisationer, inklusive trossamfundet, kan spela en viktig roll i uppbyggnaden av det civila samhället i u-länderna, genom samarbete med partnerorganisationer i u-länderna. Utskottet har tidigare i detta betänkande uppmärksammat påpekandet att val av samarbetsformer skall göras med beaktande av en bred analys av situationen i samarbetslandet och att det i vissa fall är särskilt motiverat att enbart använda icke-statliga kanaler. Det valet har Sverige gjort avseende samarbete med Zimbabwe. I andra fall handlar det om att stödja förändringsagenter inom i sig icke-demokratiska miljöer.

I kommittémotion 2001/02:U328 (fp) yrkande 24 framhålls att folkrörelserna har en central roll när det gäller att mobilisera folkligt stöd för utvecklingsarbetet. De stora frivilliga biståndsorganisationerna har en särställning i det att de blivit s.k. ramorganisationer. Motionärerna menar att gruppen av ramorganisationer måste kunna förändras och fler bör kunna tillkomma. Anslaget till de enskilda organisationerna bör därför vara högre än vad som föreslagits i budgetpropositionen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om enskilda organisationers viktiga roll i arbetet för att minska fattigdomen, där det kanske viktigaste bidraget är att främja demokratisering och utveckla de demokratiska processerna.

Utskottet menar dock att den tidigare spridda uppfattningen om enskilda organisationer inom utvecklingssamarbetet som mer effektiva biståndsadministratörer än staten i dag ersatts av en mera nyanserad förståelse för organisationernas reella möjligheter att åstadkomma förändringar. En närmare samordning med utvecklingsländernas egna nationella planer för fattigdomsminskning kan bidra till mer långsiktiga förändringar.

Utskottet menar att i och med att det totala anslaget till internationellt utvecklingssamarbete kraftigt ökar under kommande år kommer möjligheterna att anvisa högre anslag till enskilda organisationers verksamhet att förbättras, vilket utskottet ser som angeläget. Detta medför att utskottet nu inte ser behovet av någon förändring av budgeten för 2002.

Med vad som ovan anförts avslår utskottet motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 24 samt anser utskottet att motionerna 2001/02:U229 (c) yrkandena 23 och 30 samt 2001/02:U231 (kd) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 4 framhålls att Sveriges bistånd till Kuba bör kanaliseras via frivilligorganisationer till grupper som arbetar för ett demokratisk Kuba med respekt för de mänskliga rättigheterna. Då samarbetslandet styrs av en demokratiskt tveksam regim, eller då risken är stor att insatsmedel försvinner på grund av korruption, bör biståndsinsatser främst kanaliseras via och till enskilda icke-statliga organisationer och för att stödja det civila samhället.

Vad gäller det svenska stödet till Kuba så anser utskottet att detta skall kanaliseras såväl via icke-statliga aktörer som i samarbete med statliga myndigheter och organisationer. Exempel på det senare är seminarier med högre tjänstemän om marknadsekonomiska system. Det är utskottets mening att insatser i Kuba bör komplettera varandra och bedömas från fall till fall och i ett helhetsperspektiv.

Därmed avstyrker utskottet motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 4.

De enskilda organisationernas kunskaper, erfarenheter och kompetens kan med fördel tas till vara och användas i planeringen och genomförandet av såväl nationella som internationella biståndsinsatser. Motionärerna menar i motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 25 att samråd med de enskilda organisationerna bör ske kontinuerligt i biståndsplaneringen, framför allt i samband med landstrategiarbetet.

Utskottet har inhämtat att de samrådsgrupper för dialog mellan UD och enskilda organisationer som finns sedan några år tillbaka fortsätter sina regelbundna möten. Utskottet konstaterar att Folkkrörelserådet är ett formellt forum för policydialog mellan regeringen och enskilda organisationer, vilket sammanfattas 2–3 gånger per år. Informationsmöten inför EU:s utvecklingsråd äger rum två gånger per år med Liaison Committee. Enskilda organisationer kallas till orientering eller samråd varje år inför möten i FN:s kommission för mänskliga rättigheter.

Vidare har bl.a. diskussionerna i samband med WTO-förhandlingarna intensifierats, liksom täta möten med organisationerna i Dialogforum.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 25 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U311 (m) yrkande 12 framhålls att en del av problemen med bistånd till korrupta eller misskötta länder kan avhjälpas genom att kanalisera biståndet till andra parter än de skadliga regimerna. En ökad andel av biståndet bör därför gå till frivilligorganisationer.

Utskottet delar motionärernas syn på att korruption är ett stort utvecklingshinder och kampen mot korruption därför är väsentlig för utvecklingssamarbetets olika delar. Stödet till samarbetslandets egna ansträngningar att bekämpa korruptionen är viktigt.

Genom utvecklingssamarbetet kan arbetet för att stävja korruption främjas, dels genom stöd som bidrar till öppnare samhällen med starka granskande institutioner, t.ex. antikorrupsionsmyndigheter, rättsväsende och fria medier, dels genom stöd till arbetet med internationell normutveckling, t.ex. det arbete som organisationen Transparency International bedriver. Korruption kan även förhindras genom rutiner i den bilaterala biståndsadministration som minimerar risken för slöseri av biståndsmedel. I länder där risken för korruption är särskilt påtaglig påverkas formerna för och inriktningen på arbetet, t.ex. genom att undvika budgetstöd och genom hårdare krav på revision.

De enskilda organisationernas arbete fungerar som ett viktigt komplement där organisationerna kan spela en stor roll för uppbyggnaden av ett livskraftigt civilt samhälle i utvecklingsländerna. Utskottet delar emellertid inte helt motionärernas uppfattning att en del av problemen med bistånd till korrumperade och misskötta länder kan avhjälpas genom att kanalisera en ökad andel av biståndet till enskilda organisationer. Bistånd bör på ett kreativt sätt kombineras med en politisk dialog och genom kopplingar mellan bilateralt och multilateralt agerande men inte, som motionen föreslår, utesluta ett stat-till-stat-samarbete under svåra förhållanden vad gäller t.ex. demokrati, mänskliga rättigheter och korruption.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U311 (m) yrkande 12 kan besvaras.

Information, rekrytering och resursbasutveckling

Målet för informationsverksamheten är att öka kunskaperna om och intresset för globala utvecklingsfrågor och långsiktigt utvecklingssamarbete hos svenska folket samt att främja en debatt om dessa frågor.

Sedan mitten av 1990-talet har den svenska opinionen för utvecklingssamarbetet stärkts. Under de senaste åren har utvecklingsfrågorna kommit allt högre upp på den politiska och mediala agendan. Det är betydelsefullt att informationen om det multilaterala utvecklingssamarbetet förbättras. Detta gäller inte minst den europeiska gemenskapens utvecklingssamarbete. Det är också viktigt att ge svenska enskilda organisationer bättre förutsättningar att verka på såväl den europeiska som den multilaterala arenan.

Målet för verksamheten inom rekrytering, resursbasutveckling och utbildning är att aktivt verka för att öka andelen kvalificerad svensk personal i prioriterade internationella organisationer samt att utvidga, utbilda och öka utnyttjandet av den svenska resursbasen. Vidare skall utvecklingen av resursbas och utnyttjande av svensk expertis på området demokrati och mänskliga rättigheter ges hög prioritet.

Kompetens- och kapacitetsutveckling bör prioriteras även i fortsättningen. Som ett led i denna satsning har det nya utbytesprogrammet Linnaeus-Palme inrättats. Detta finansieras från Sida men administreras av Internationella programkontoret för utbildningsområdet. Programmet möjliggör en stipendie-

och utbytesverksamhet för studenter och lärare vid svenska universitet och högskolor samt motsvarande institutioner i utvecklingsländer.

Övrigt

Propositionen (avsnitt 3.5.4)

Från anslagsposten Övrigt finansieras gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet, stöd till vissa organisationer, utredningar, Svenska institutet i Alexandria och kapitaltillskott till Swedfund International AB. Även det nyinrättade centret i Istanbul kommer att finansieras under anslagsposten. Vid medelsfördelningen har hänsyn tagits till de reservationer som finns under anslagsposten.

Anslagsposten 1.3 Övrigt

Tusental kronor

	Budget 2001	Beräknat 2002
1 Gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet	12 500	12 500
2 Utredningar m.m.	30 500	11 000
3 Övriga insatser	39 884	11 552
4 Svenska institutet i Alexandria	10 000	10 000
5 Centret i Istanbul	–	12 000
Summa	92 884	57 052

Resultatbedömning

Propositionen (avsnitt 3.6)

Det svenska utvecklingssamarbetet verkar i en miljö där en mängd olika faktorer, interna såväl som externa, bidrar till utvecklingen i de mottagande länderna. Av denna anledning kan det vara svårt att särskilja det svenska bidraget med avseende på biståndsmålen, i synnerhet när Sverige är en part bland flera som fallet ofta är inom det multilaterala utvecklingssamarbetet. Kontinuerlig metodutveckling och lärdomar från tidigare erfarenheter måste ständigt göras och integreras i ny verksamhet. I studier från Expertgruppen för utvecklingsfrågor (EGDI) berörs centrala problem för utvecklingssamarbetets egna utveckling.

I *Sveriges internationella utvecklingssamarbete, Årsbok 2001* kommer en utförlig redogörelse av resultat fördelat på mål, länder och verksamhetsgrenar att lämnas.

Fattigdomsbekämpning står i dag i fokus för såväl det svenska som det internationella utvecklingssamarbetet. Ett konkret uttryck för detta är den breda uppslutningen kring det internationella målet att halvera andelen fattiga i världen till 2015. Alla biståndets delmål skall bidra till det övergripande fattigdomsmålet. Sverige deltar aktivt i den internationella metoddiskussionen

bl.a. om biståndets effektivitet. Ett exempel är det arbete som bedrivits inom ramen för DAC och som 2001 ledde till att DAC-länderna kom överens om att avbinda biståndet.

I arbetet med att minska fattigdomen har landspecifik kunskap en central roll. Fattigdomsanalyser är ett verktyg som hela tiden utvecklas. Genom EU:s beslut om ökat marknadstillträde för de fattigaste länderna erbjuds de en möjlighet till ökat handelsutbyte med stöd av tekniskt samarbete inom handelsområdet. Detta exempel på samverkan mellan olika politikområden för de utvecklingspolitiska målen visar på vikten av att fortsätta arbetet med att öka samstämmigheten. Genom att ha utvecklat former för samverkan mellan utveckling och handel har handelsfrågorna blivit en naturlig del av utvecklingsagendan.

Landstrategierna är det viktigaste instrumentet för styrning av utvecklings-samarbetet med enskilda länder. Under året har UD och Sida gemensamt utarbetat nya riktlinjer för landstrategiprocessen. Sverige har systematiskt verkat för att fattigdomsbekämpning ges en tydligare profil i FN:s ekonomiska och sociala verksamhet.

Också inom FN:s operativa verksamhet har frågorna om fattigdom fått högre prioritet. Detta är särskilt märkbart i UNDP. För att få ett ökat genomslag har Sverige fortsatt ge starkt stöd till reformeringen av FN:s utvecklingssamarbete. Detta gäller särskilt samordning av FN:s insatser på landnivå med en tydligare inriktning på frågorna om fattigdom samt på bättre finansieringssystem med resultatbaserade budgetar. Resultatredovisningar om effekterna av respektive FN-organs arbete görs numera på årsbasis.

Grunden för fattigdomsbekämpning är en stabil tillväxt som når de fattiga. En viktig förutsättning är en förändring av ramverket för hur tillväxten fördelas så att de fattiga får möjlighet att både bidra till och ta del av tillväxten. Resurstillväxt är ett bredare begrepp än ekonomisk tillväxt och främjas av att de fattiga ges såväl tillträde till beslutsprocesser som kunskaps- och hälsomässiga förutsättningar att delta.

Ett gott styrelseskick med en öppen offentlig förvaltning är av central betydelse för ett lands tillväxt bl.a. genom att främja investeringar. Därtill är fungerande fysisk infrastruktur en viktig komponent. Sverige stöder reformer på dessa områden såväl inom multi- som bilateralt samarbete. Under år 2000 har Sidas stöd inom infrastruktur nära fördubblats. Insatserna för återuppbyggnad av infrastruktur efter katastrofer eller krig har fördubblats och pågår i bl.a. Centralamerika, Moçambique, Kosovo och Serbien.

De flesta länder har numera uppnått formell politisk självständighet. Ekonomisk självständighet i dagens globaliserade värld kräver en ökad ekonomisk integration med omvärlden. Den allmänna trenden har varit att de länder som öppnat sig mest för världshandeln vuxit snabbast. Detta har särskilt gällt de länder som har haft ett tydligt långsiktigt mål för sitt arbete att dra nytta av globaliseringen. Sverige verkar för ökat marknadstillträde för de fattiga länderna bl.a. i handelsförhandlingar och genom biståndet till kapacitetsupp-

byggnad. Stöd ges även för att förbättra u-ländernas möjligheter att föra en handelspolitik som syftar till integration i världsekonomin.

Ekonomisk tillväxt och en jämnare fördelning av inkomster och tillgångar samt en mer jämlik fördelning inom hushållen är viktigt för en långsiktigt hållbar utveckling i samarbetsländerna.

För att främja och stärka demokratin stöds såväl statliga strukturer och institutioner som framväxten av ett civilt samhälle. I flera samarbetsländer inriktas samarbetet på samspelet mellan det civila samhället och staten och koncentreras alltmer till statliga institutioner som bidrar till ett demokratiskt samhälle och ökat folkligt deltagande. Förvaltningsstödet bidrar såväl till effektiv användning av staternas resurser som till att bygga offentliga strukturer i demokratin tjänst.

Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling har i princip genomförts och arbetet med att revidera handlingsplanen för perioden 2002–2004 har påbörjats. Nya riktlinjer för miljökonsekvensbedömning och utbildningsinsatser har bidragit till att miljöaspekter integrerats bättre i Sidas verksamhet. Detta har kompletterats genom en stödfunktion för miljökonsekvensbedömning på Sveriges lantbruksuniversitet.

Utvecklingssamarbetet inriktas på att motverka könsbaserad diskriminering och på att stärka kvinnors sociala, ekonomiska och politiska rättigheter som ett led i att bekämpa fattigdom, fördjupa demokratin och främja en hållbar utveckling. Sverige bedriver ett aktivt arbete med att såväl multilateralt som bilateralt synliggöra kvinnors och mäns olika villkor som utgångspunkt för analys och åtgärder i all utvecklingsplanering.

Utvärderingsverksamheten vid Sida

Propositionen (avsnitt 3.6.2)

I propositionen konstateras att utvecklingssamarbetet pågår i en komplex verklighet där en rad olika faktorer underlättar eller försvårar enskilda länders strävanden mot hållbar utveckling. Denna komplexitet begränsar möjligheterna att bedöma vilka faktiska resultat som utvecklingssamarbetet och särskilt det svenska utvecklingssamarbetet specifikt bidragit till. Stora ansträngningar görs för att systematiskt följa upp insatserna.

Sverige var under 2000 föremål för en genomgripande granskning genom OECD:s utvecklingskommitté (DAC). Organisationen genomför regelbundet sådana granskningar av medlemsländernas politik inom utvecklingssamarbetet. DAC:s granskningsrapport presenterades i oktober 2000 och ger svenskt utvecklingssamarbete ett gott betyg.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 27 framhålls att i en verksamhet som internationellt bistånd är det av särskilt stor betydelse att medborgarnas tilltro till ansvariga myndigheter är hög. Samtidigt som krav ställs på ett ökat bistånd, måste krav ställas på att biståndet är effektivt. Kravet på mer av oberoende analys av det svenska utvecklingssamarbetet är av stor betydelse, liksom att gjorda utvärderingar genomsyrar kommande verksamhet.

Utskottet konstaterar att riksdagen till följd av betänkande 1999/2000:UU2 (med anledning av Riksdagens revisorers rapport 1998/99:RR9) gav regeringen i uppdrag att se över formerna för hur den utvärderingsverksamhet som finns utanför biståndsförvaltningen kan stärkas. Regeringen har tidigare avisat att uppdraget skulle avrapporteras till riksdagen under hösten 2001. Med anledning av arbetet i den pågående parlamentariska utredningen Globkom – vilken bl.a. kommer att behandla dessa frågor – bedömer regeringen dock att det finns skäl att avvakta med en sådan redovisning. Uppdraget kommer därför att avrapporteras i proposition som kommer att lämnas till riksdagen under våren 2002. I sammanhanget kan också nämnas att regeringen gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga tillgången på utvärderingar inom olika politikområden.

Enligt utskottets bedömning är det väsentligt att Sida besitter egen kvalificerad utvärderingskapacitet. Utskottet noterar i sammanhanget att större delen av den utvärdering som bedrivs inom Sida genomförs av externa, fristående utvärderare. När en översyn av formerna för en stärkt utvärderingsfunktion diskuteras menar utskottet att såväl ekonomiska som organisatoriska överväganden måste göras.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 27 kan besvaras.

Budgetförslag

Propositionen (avsnitt 3.8)

Anslaget 8:1 Biståndsverksamhet består av tre anslagposter: Multilateralt utvecklingssamarbete, Bilateralt utvecklingssamarbete och Övrigt.

Inom anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete disponerar Sida en ram för finansiering av personal i fältverksamhet som direkt handlägger program och projekt. År 2002 höjs ramen från 160 miljoner kronor till 180 miljoner kronor. Höjningen syftar till att ge Sida möjlighet att inför kommande anslagssökningar planera sin verksamhet.

Anslagsutveckling*Tusental kronor*

2000	Utfall	13 930 000	Reservation	3 359 648 171
2001	Anslag	13 396 884	Utgiftsprognos	15 398 000
2002	Förslag	13 796 752		
2003	Beräknat	16 289 283		
2004	Beräknat	18 560 044		

Anslaget 8:1 Biståndsverksamhet*Tusental kronor*

	Budget 2001	Beräknat 2002
1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete	3 917 000	4 184 700
1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete	9 387 000	9 555 000
1.3 Övrigt	92 884	57 052
Summa	13 396 884	13 796 752

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

För det multilaterala utvecklingssamarbetet beräknas nya förpliktelser ingå år 2002 till ett belopp om 5 635 miljoner kronor. Det rör sig framför allt om en förutsedd ny kapitalpåfyllnad av den internationella utvecklingsfonden (IDA) till vilket kommer en påfyllnad av Afrikanska utvecklingsfonden. Någon särskild buffert för t.ex. växelkursförändringar begärs inte för den multilaterala bemyndiganderamen då sådant ryms inom den totala bemyndiganderamen.

Inom det multilaterala utvecklingssamarbetet föreslås regeringen få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser uppgår till högst 9 482 miljoner kronor för år 2002.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det multilaterala utvecklingssamarbetet*Miljoner kronor*

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003 beräknat	2004 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	7 854	6 839	5 779	–	–
Nya förpliktelser	1 040	593	5 635	–	–
Infriade förpliktelser*	2 055	1 653	1 932	2 039	1 978
Utestående förpliktelser vid årets slut	6 839	5 779	9 482	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	8 386	8 511	9 482	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

Bemyndiganderamen inom det bilaterala utvecklingssamarbetet baseras fr.o.m. 2002 på de förpliktelser som beräknas ingås. Därmed avskaffas de

tidigare använda s.k. multiplikatorerna. Mot bakgrund av anslagsökningarna under perioden har ett antagande gjorts om ökning av nya förpliktelser. För det bilaterala utvecklingssamarbetet föreslås bemyndiganderamen fastställas till 16 466 miljoner kronor för år 2002.

Sammanlagt för anslaget 8:1 Biståndsverksamhet, multi- och bilateralt utvecklingssamarbete, uppgår således den föreslagna bemyndiganderamen till 25 948 miljoner kronor.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser inom det bilaterala utvecklingssamarbetet

Miljoner kronor

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003 beräknat	2004 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	8 070	6 996	12 838	–	–
Nya förpliktelser	4 321	10 000	12 000	–	–
Infriade förpliktelser*	5 560	4 158	8 372	10 984	5 482
Utestående förpliktelser vid årets slut	6 996	12 838	16 466	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	27 657	20 000	16 466	–	–

*Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

Utskottets överväganden

Regeringen begär i *propositionen 2001/02:1 yrkande 2* bemyndigande att göra utfästelser och åtaganden under anslag 8.1 Biståndsverksamhet uppgående till 25 948 miljoner kronor, inklusive redan ingångna förpliktelser.

Utskottet anser att riksdagen bör lämna bemyndigande för de utfästelser och åtaganden som förordas av regeringen. Propositionens yrkande 2 tillstyrks därmed.

Biståndsförvaltning

Propositionen (avsnitt 3.8.2)

I Sidas budgetunderlag för 2002 visar myndigheten på olika sätt hur biståndet utökas och fördjupas samtidigt som biståndsvolymen fortsätter att öka.

Anslagsutvecklingen – Sida

Tusental kronor

2000	Utfall	438 848	Anslagssparande	19 996
2001	Anslag	451 213	Utgiftsprognos	470 600
2002	Förslag	485 814		
2003	Beräknat	493 641 ¹		
2004	Beräknat	503 067 ²		

¹ Motsvarar 481 814 kr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 481 814 kr i 2002 års prisnivå.

Regeringen beslöt den 17 maj 2001, efter förslag från Sida, att ombilda Sida Sandö till ett idé- och utbildningsinstitut med placering i Härnösand. Institutet, som kommer att inrättas den 1 januari 2002, skall samverka med svenska enskilda organisationer.

Genom placeringen av institutet i Härnösand bibehålls en expanderande verksamhet i Ådalen och 20–24 tjänster kvarstår i regionen. Detta bedöms vara positivt för hela regionen.

Anslagsutvecklingen – Nordiska Afrikainstitutet

Tusental kronor

2000	Utfall	12 998	Anslagssparande	326
2001	Anslag	10 914	Utgiftsprognos	11 240
2002	Förslag	11 256		
2003	Beräknat	11 530 ¹		
2004	Beräknat	11 739 ²		

¹ Motsvarar 11 256 kr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 11 256 kr i 2002 års prisnivå.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

I motion 2001/02:U249 (m) framhålls att UNDP ställer krav på mottagarländer av FN-bistånd att de skall ha ett styrelseskick som tillgodoser folkets behov och som grundas på en effektiv, deltagande, transparent och ansvarsfull offentlig förvaltning och beslutsprocess. Motionärerna anser, i *yrkande 1*, att Sverige bör avveckla sitt bilaterala bistånd. Sverige bör i stället kanalisera sitt bistånd via ett begränsat antal multinationella organ. I *yrkande 2* krävs att Sida läggs ned. Härigenom besparas under nästa år 486 miljoner kronor i administrationskostnader, som i stället kan användas till multilateralt bistånd.

Utskottet konstaterar att Sveriges bistånd kanaliseras till ungefär två tredjedelar i form av bilateralt bistånd. Utskottet menar vidare att det svenska biståndet bygger på ett nära samarbete mellan det svenska samhället – staten och kommuner, enskilda organisationer, universitet och högskolor, näringsliv – och deras motparter i u-länder. Att lägga ned denna bilaterala verksamhet och omdirigera resurserna till multilaterala organisationer skulle få långtgående negativa konsekvenser för detta samarbete, som i sig utgör basen för Sveriges biståndsenagemang och biståndsoption.

Därmed avstyrker utskottet motion 2001/02:U249 (m) yrkandena 1 och 2.

I motion 2001/02:U258 (v) framhålls att jämställdhet mellan kvinnor och män inom svenskt utvecklingssamarbete, liksom i Sverige som helhet, ses som en betydelsefull samhällsfråga och inte som en kvinnofråga. Jämställdhet är central för utvecklingen och bör vara en integrerad del av politiken och ekonomin samt arbetet med att säkerställa mänskliga rättigheter och ett demokratiskt styrelseskick. Hela samhället – såväl kvinnor som män – och speciellt

personer på ledande nivåer, bör aktivt delta i arbetet med att främja jämställdhet. Motionärerna menar att det är av central betydelse att Sida i den egna organisationen och i sin verksamhet förstärker och utvecklar arbetet med integreringen av jämställdhetsperspektivet. För att möjliggöra en reell integration av jämställdhetsperspektivet i de biståndspolitiska målen krävs omfördelning och utökade resurser både med avseende på finansiella medel och personal.

Utskottet konstaterar att jämställdhet är ett biståndsmål och jämställdhetsarbete inom Sida främjar Sidas externa jämställdhetsarbete i samarbetsländerna. Av Sidas anställda är i dag 59 % kvinnor och 41 % män. Vid rekryteringar är Sida uppmärksam på att rekryteringarna sker ur ett jämställdhetsperspektiv. För närvarande är det generellt mer kvinnliga sökande än manliga till handläggartjänsterna. Av Sidas ledningsgrupp, avdelningscheferna, är hälften kvinnor.

Utskottet har inhämtat att det inom Sida finns en jämställdhetsplan som kontinuerligt utvecklas och som 2002 skall ersättas av en mångfaldsplan som inte bara skall täcka genderproblematiken utan även mångfald i ett vidare perspektiv (kön, etnisk och kulturell bakgrund eller utbildningsbakgrund, funktionshinder eller sexuell läggning). Vad gäller kompetensutveckling görs stora satsningar på kvinnor. De flesta långa kompetensutvecklande utbildningsinsatserna görs för närvarande för och av kvinnor. För nästa års löneöversyn har Sida avsatt särskilda medel för satsningar speciellt på kvinnliga anställda.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U258 (v) kan besvaras.

I motion 2001/02:U267 (m) yrkande 1 framhåller motionärerna att svenskt bistånd behöver reformeras. Sida är för närvarande verksamt i hundratalet länder med projekt inom så gott som varje område. En konsekvent inriktning på fattigdomsbekämpning kräver radikala förändringar av Sidas organisation. Motionärerna menar att Sidas verksamhet måste ses över och konkurrensutsättas både centralt och ute på fältet (yrkande 2). En total översyn av Sida och dess funktion är mycket angelägen.

Utskottet konstaterar en översyn av Sidas verksamhet genomförs i den pågående parlamentariska utredningen Globkom, som har i uppdrag att se över den svenska politiken för global utveckling. Som utskottet ovan redovisat kommer regeringen att lämna en proposition, grundad på Globkoms betänkande, till riksdagen under våren 2002. Det svenska utvecklingssamarbetet utgår i hög grad från samarbetslandets egna prioriteringar. Allt fler av utvecklingsländerna utarbetar nationella fattigdomsstrategier (Poverty Reduction Strategy Paper, PRSP). Dessa ligger till grund för det svenska samarbetet med landet. Utskottet anser vidare att frågan om att konkurrensutsätta biståndet kommer att beröras inom ramen för Globkom, och utskottet avvaktar därför utredningens förslag.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U267 (m) yrkandena 1 och 2.

I kommittémotion 2001/02:U328 (fp) yrkande 13 framhålls att utvecklingsbiståndet skall präglas av effektivitet och kvalitet, men utan att de fattiga människornas intressen blir eftersatta. Kravlöshet är förödande i all hjälpverksamhet. Sverige måste känna ett rimligt mått av förtroende för den politik som förs i mottagarländerna. Den nya politiken som bygger på partnerskap får inte leda till att Sverige behandlar korrupta eller odemokratiska regimer som jämbördiga partner. Ett stort inslag av villkor, konditionalitet, måste i dessa fall finnas i biståndet, framhålls det i yrkande 14.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att såväl kvalitet som effektivitet i utvecklingssammanhang är av största betydelse, både av respekt för de svenska skattebetalarna och av respekt för dem som biståndsmedlen avser stödja. Partnerskapstanken som genomsyrar det svenska biståndet innebär ett delat ansvar mellan parterna, men är inte villkorslöst.

Utskottet menar att biståndet bara kan vara effektivt i en miljö som främjar utveckling. Frågan är vilken roll villkoren (konditionaliteten) kan och bör spela för att få en sådan miljö eller politik till stånd. Senare tids erfarenheter har visat att konditionaliteten som påtryckningsmedel har haft relativt liten betydelse såvida inte villkoren inte har förknippats med åtgärder som landet haft för avsikt att genomföra av eget intresse. Partnerskapstanken, som den kommer till uttryck i bl.a. regeringens skrivelse Afrika i förändring – En förnyad svensk Afrikapolitik inför 2000-talet (1997/98:122), är emellertid oförenlig med konditionalitet som innebär detaljstyrning av åtgärder. Det är självklart av stor vikt att samarbetslandets politik är förenlig med målen för svenskt utvecklingssamarbete.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U328 (fp) yrkandena 13 och 14 kan besvaras.

I kommittémotion 2000/01:U351 (kd) yrkande 7 föreslås att ett civilt och militärt internationellt fredscentrum inrättas i Sverige med ledning av de förslag som utretts i SOU 2000:74.

Utskottet har inhämtat att Utrikesdepartementet och Sida har ett nära samarbete om frågor som rör biståndets roll i samband med konflikter. I takt med att den svenska biståndsvolymen ökar följer också nya möjligheter att ytterligare utveckla det svenska biståndsenagamentet i samband med konflikter och fredsprocesser. Regeringen har nyligen beslutat att utreda förutsättningarna för inrättandet av ett samverkanscenter för katastrof- och fredsinsatser. Centret, som förutses bli placerat i Kramfors, skall bidra till samverkan och förberedande utbildning inför svenska medborgares deltagande i internationella insatser, främst inom områdena katastrofhantering, fredsbyggande och konfliktförebyggande insatser. Centret skall även kunna samarbeta med aktörer inom ramen för t.ex. FN, EU och OSSE. Det nya centret är tänkt att kunna verka från den 1 juli 2002.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U351 (kd) yrkande 7 kan besvaras.

I flerpartimotion 2001/02:L371 (v, s, c, fp, mp) yrkande 48 krävs att förändringar görs i Sidas regleringsbrev så att man vid biståndsgivning tar hänsyn till homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter.

Utskottet är av den bestämda uppfattningen att förtryck, diskriminering eller bestraffning av människor på grund av deras sexuella läggning strider mot de mänskliga rättigheterna. Varje individ har rätt att ge uttryck för sin sexuella läggning så länge det inte skadar andra individer.

Skydd för privatliv och personlig säkerhet samt förbud mot diskriminering på grund av bl.a. kön, social härkomst eller ställning i övrigt finns stadgat i bl.a. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. De principer och värderingar som ligger till grund för dessa internationella instrument genomsyrar också det svenska utvecklingssamarbetet.

I de senaste årens regleringsbrev för Sida har angivits att de senaste årens skrivelser, bl.a. skrivelse 1997/98:76 *Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete* liksom skrivelse 1997/98:89 *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik* skall vara vägledande för utvecklingssamarbetets utformning. Inom svenskt biståndssamarbete accepteras inte argument som hänvisar till kulturell, religiös eller liknande specifika förhållanden för att rättfärdiga kränkningar av mänskliga rättigheter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:L371 (v) yrkande 48 kan besvaras.

Politikområdet 9 Samarbete med Central- och Östeuropa

Propositionen (avsnitt 4)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Politikområdet 9

Politikområdet 9 Samarbete med Central- och Östeuropa består av utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa, som främst bedrivs genom Sida och Svenska institutet, samt avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier. Målet för detta samarbete för perioden 2002–2003 är att främja en hållbar utveckling, fördjupad integration och partnerskap i Östersjöområdet och dess omgivning.

Politikens mål och inriktning

Riksdagen beslutade i juni 2001 om ett nytt program för samarbetet med Central- och Östeuropa för perioden 2002–2003. Programmet baseras på regeringens proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa.

Enligt detta program styrs samarbetet av tre riktlinjer: att främja EU-anpassningen i kandidatländerna, samt vad avser Ryssland, Ukraina och Vitryssland att främja systemförändringar och integration i europeiska samarbetsstrukturer, att främja relationerna med Sverige samt att låta ett jämställdhetsperspektiv prägla samarbetet.

Med samländernas behov som utgångspunkt skall insatserna inriktas på sådana områden där Sverige har erkänd och efterfrågad kompetens. Svenska intressen skall tillgodoses såväl i utformningen av programmet som i dess genomförande, och den svenska resursbasen skall utnyttjas.

Samarbetet skall främst inriktas på Estland, Lettland, Litauen, Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Vissa insatser kan även bli aktuella i Polen och övriga kandidatländer. Landstrategier för samarbetet med de prioriterade länderna kommer att beslutas av regeringen för perioden 2002–2004.

Relationerna till länderna i Central- och Östeuropa är enligt budgetpropositionen en högt prioriterad fråga för regeringen. Utvecklingssamarbetet med dessa länder är ett viktigt instrument både för att främja utvecklingen i länderna och relationerna med Sverige. Att verka för en utvidgning av EU, fördjupade relationer med Ryssland och Ukraina, en demokratisering av Vitryssland och intensifierat samarbete i Östersjöregionen är centrala element i regeringens politik.

Det svenska EU-ordförandeskapet under våren 2001 har enligt budgetpropositionen lagt stor vikt vid att vidareutveckla EU:s nordliga dimension och att förankra och permanenta detta initiativ inom EU-systemet. Sverige har skapat förutsättningar för konkreta framsteg inom områden som miljö och kärnsäkerhet, kampen mot organiserad brottslighet och den ryska regionen Kaliningrads situation. Ett viktigt projekt i detta sammanhang är det sydvästra reningverket i S:t Petersburg. Även de arktiska frågorna har lyfts fram. Inom IT-området har en "Northern eDimension" utvecklats för att främja utvecklingen av IT-samhället i den region som omfattas av den nordliga dimensionen. Ett stort framsteg inom miljöområdet är beslutet att etablera ett "Northern Dimension Environmental Partnership" (NDEP) mellan investerings- och utvecklingsbanker, Europeiska kommissionen och bilaterala givare. Detta skall ske genom att utvecklingsbankerna samordnar sig med Europeiska kommissionen. Finansieringen är baserad på en kombination av lån från bankerna och gåvomedel från kommissionens Tacisprogram och andra givare. Ett svenskt bidrag till NDEP-faciliteten har utlovats inför den givarkonferens som planeras under andra halvåret 2001.

En utförlig beskrivning av inriktningen av utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa samt beskrivning av samarbetsländerna m.m. finns i regeringens proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa.

Samarbetets huvudområden

Gemensam säkerhet

Målet är att främja den gemensamma säkerheten i Östersjöregionen, inom såväl det militära som det civila området. Insatserna avser stöd för

- säkerhetspolitisk kompetens,
- demokratiskt totalförsvaret,
- fredsfrämjande insatser,
- miljöinsatser i samband med militär verksamhet,
- icke-spridning av massförstörelsevapen,
- gränsbevakning och insatser för stärkt yttre gränskontroll,
- asyl- och migrationspolitisk kompetens och
- beredskap för olyckor och katastrofer.

Demokratins fördjupning

Målet för samarbetet skall vara att fördjupa demokratin genom att bidra till att stärka demokratiska strukturer, främja en demokratisk kultur och ett aktivt medborgerligt deltagande.

Ekonomisk omvandling

Stödet till kandidatländerna på det ekonomiska området förutses kunna minska framöver. Stödet kommer att förskjutas mot Ryssland och Ukraina där insatser inom det ekonomiska området kommer att ha fortsatt stor betydelse. Förutsättningar finns i dessa länder för en bredare ansats i samarbetet, i synnerhet det näringslivsfrämjande stödet, t.ex. genom stöd till utveckling av små och medelstora företag och kompetensutbildning samt förvaltningsstödet, t.ex. statistik, skatter och arbetsmarknad.

Social trygghet

Stödet till den sociala sektorn förväntas vara fortsatt stort under det kommande året och koncentreras på uppbyggnad av hållbara socialtjänst- och socialförsäkringssystem, förbättring av folkhälsan, reformer av hälso- och sjukvårdssystemen och den sociala omsorgssektorn. Särskilda insatser skall göras på att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar såsom tuberkulos och hiv/aids samt på särskilt svaga grupper i samhället samt kvinnor och barn som utsatts för sexuell exploatering genom exempelvis människohandel.

Miljö

Det svenska stödet inriktas främst på att förbättra miljön i och omkring Östersjön samt att stödja en hållbar utveckling. För kandidatländerna inriktas det svenska stödet på de krav som ställs på dessa länder inför kommande EU-medlemskap. Enligt regeringen är också svenska insatser angelägna på miljöområdet i Ryssland och Ukraina. Behovet av stöd till Ryssland på områdena reaktorsäkerhet, utbränt kärnbränsle och radioaktivt avfall är stort. Möjligheterna att bistå Ryssland på dessa områden begränsas i avsaknad av ett juridiskt ramverk som bl.a. reglerar frågor om tullar, skatter och ansvar i händelse av en atomskada.

Utbildning och forskning

Samarbete på utbildnings- och forskningsområdet är ett viktigt verktyg för att stödja reformprocessen och generera ekonomisk tillväxt i Central- och Östeuropa. Tyngdpunkten i samarbetet ligger därför på bidrag till att stärka forsknings- och utbildningskapaciteten i samarbetsländerna samt att skapa fungerande och långsiktiga nätverk mellan universitet och högskolor i Sverige och i länderna i vårt närområde.

Jämställdhet

Samarbetet skall utformas så att det bidrar till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män i samarbetsländerna och att planerade enskilda insatser skall analyseras utifrån de effekter de kan ha på kvinnor och män. Exempelvis skall varje insats analyseras utifrån förväntad eller uppnådd jämställdhetseffekt och all rapportering, alla översyner och utvärderingar skall redovisas med uppdelning av fakta och analys för såväl kvinnor som män.

Regionalt samarbete

Sverige bidrar till och har positiva erfarenheter från regionalt samarbete i närområdet som genomförs av Nordiska ministerrådet, Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet. Detta bör enligt regeringen beaktas vid utformningen av bilaterala insatser och bidrag som initieras i dessa organisationer bör kunna ges till projekt i länder i vårt närområde.

Det EU-relaterade utvecklingssamarbetet

Sverige verkar aktivt för att underlätta anpassningsprocessen i kandidatländerna. Alla kandidatländer måste fortsätta inriktningen på ytterligare reformer för att anta och genomföra EU:s regelverk. Enligt regeringen finns motiv för ett fortsatt bilateralt stöd till samarbetsländerna i syfte att bidra till angelägna reformer. Utgångspunkten är att inga nya bilaterala åtaganden kommer att göras efter det att länderna blivit medlemmar i EU. Om det därefter finns kvardröjande behov av stöd kommer detta i hög utsträckning att täckas av EU:s olika stödformer för kandidatländernas anslutningsprocess.

Insatser inom och utom politikområdet

För att främja tillväxt och sysselsättning i Sverige genom näringslivsinriktade insatser i Östersjöregionen har tidigare 1 miljard kronor avsatts i den s.k. Östersjömiljarden. Ytterligare 1 miljard kronor har beslutats av riksdagen för femårsperioden 1999–2003. Medlen skall användas för insatser som förstärker svenska företags position i Östersjöregionen och som förbättrar förutsättningarna för svenska företag att delta i utvecklingen av regionens näringsliv. Insatserna, som samordnas med och kompletterar utvecklingssamarbetet med Östersjöländerna, finansieras inom politikområde Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande och behandlas under utgiftsområde 24.

År 2000 utsågs av regeringen till "Baltiska ländernas år". Det skedde i syfte att främja de bilaterala kontakterna, främst inom näringslivet, samt att stödja och underlätta för de baltiska länderna i deras närmande till EU, dels vad gäller EU-information till befolkningen, dels genom att förbättra kunskaperna om Baltikum bland övriga EU-länder. Kostnaden för "Baltiska ländernas år" uppgick till ca 12 miljoner kronor, varav cirka hälften bekostades från anslaget för Östersjömiljard 2.

Viktiga insatser görs också i de länder i Central- och Östeuropa som enligt OECD:s biståndsorgan DAC klassificeras som utvecklingsländer. Det rör sig om Moldavien, länderna i södra Kaukasus och Centralasien samt länderna på västra Balkan. Dessa insatser finansieras inom utgiftsområde 7, politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete.

Swedfunds framtida verksamhet i Central- och Östeuropa har varit föremål för en särskild utredning och förslag om fortsatta statliga satsningar på riskkapital i Central- och Östeuropa har presenterats. Swedfund behandlas under politikområde 7:8 Internationellt utvecklingssamarbete.

Resultatbedömning

I budgetpropositionen redovisar regeringen en resultatbedömning av de insatser som gjorts under budgetåret 2000 inom ramen för de mål som gällde för perioden 1999–2001, nämligen

- att främja en säkerhetsgemenskap,
- att fördjupa demokratins kultur,
- att stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling och
- att stödja en miljömässigt hållbar utveckling.

Allt utvecklingssamarbete skall även präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Totalbeloppet för beslutade insatser år 2000 minskade med ca 17 % jämfört med 1999. Enligt Sida har bemyndigandetrymmet för nya insatser för första gången varit en begränsande faktor, framför allt avseende delposten Kunskapsöverföring och ekonomiskt samarbete. Denna begränsning med nya åtaganden på denna delpost bidrar till att förändringarna ter sig stora för enskilda länder såsom Ryssland. Sida bedömer dock att intresset på rysk sida och förutsättningarna för ett omfattande samarbete inom bl.a. miljö, energi och den sociala sektorn är fortsatt stort. Den stora ökningen för Litauen beror dels på en kraftig ökning av Sidas sociala insatser, dels på ett femårigt regeringsbeslut på 50 miljoner kronor avseende stöd för avveckling av kärnkraftverket Ignalina. En större andel av besluten avser flera länder, vilket gör att siffrorna för regionala insatser ökar.

Stödet till en socialt hållbar ekonomisk omvandling utgör fortfarande det största verksamhetsområdet. Under år 2000 har ett antal fleråriga beslut tagits på miljöområdet, vilket gör att miljöandelen ökat i jämförelse med de andra verksamhetsområdena. På de demokrati- och säkerhetsfrämjande områdena har åtaganden gjorts år 2000 i ungefär samma storleksordning som året innan.

Sammanfattningsvis är det regeringens bedömning att de insatser som genomförts under år 2000 varit relevanta för de mål som angivits för verksamheten och att måluppfyllelsen varit god. Ett undantag gäller i fråga om satsningarna för att främja jämställdheten i samarbetsländerna. På detta område har ett svagt intresse ibland kunnat märkas hos både mottagare och hos de svenska samarbetsparterna.

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna avseende Sida och Svenska institutet. Vissa fel och brister har dock konstaterats i Svenska institutets redovisning. Regeringen konstaterar att Svenska institutet genomför en genomgripande rekonstruktion av sin ekonomiorganisation. Syftet är bl.a. att förbättra rutinerna vad gäller återrapportering.

Budgetförslag

Anslaget 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa omfattar anslagsposterna Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida, Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet samt Övriga bidrag till samarbetet

med Central- och Östeuropa. Den tidigare anslagsposten Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet ingår fr.o.m. år 2002 i anslagsposten Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa.

Eftersom samarbetet med Central- och Östeuropa är ett tvåårigt program som temporärt ingår i myndigheternas verksamhet belastas anslaget 9:1 med vissa förvaltningsutgifter. Utfallet år 2000 var 38,9 miljoner kronor. För 2001 avses högst 51,5 miljoner kronor avdelas för förvaltningsutgifter. Av anslaget beräknar regeringen anslå 492 miljoner kronor till Sida, 98 miljoner till Svenska institutet och 159 miljoner kronor till Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa.

Anslagsöversikt för Samarbete med Central- och Östeuropa

Tusental kronor

	Anvisat 2001	Beräknat 2002
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa		
9:1.1 Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida	610 000	492 000
9:1.2 Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet	54 000	98 000
9:1.3 Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet	4 636	–
9:1.4 Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa	196 364	159 000
Summa anslag 9:1	865 000	749 000
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	35 000	1 000
Summa anslag B	900 000	750 000

För anslaget 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa föreslås regeringen få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda utestående förpliktelser innebär utgifter på högst 945 miljoner kronor efter år 2002.

Samarbetet med Central- och Östeuropa genom Sida

Regeringen bedömer att Sidas insatser är av stort värde för samarbetsländerna och att de bidrar till en utveckling mot normalt grannlandssamarbete. Regeringen bedömer att Sida-Östs organisation är effektiv och ändamålsenlig. Regeringen beräknar anslå 492 miljoner kronor till Sida för samarbetet med Central- och Östeuropa för budgetåret 2002.

Samarbetet med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet

Regeringen anser att Svenska institutets insatser för en fördjupning av demokratins kultur i samarbetsländerna har varit ändamålsenlig. Regeringen beräknar anslå 98 miljoner kronor till Svenska institutets verksamhet i Central- och Östeuropa för budgetåret 2002.

Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa

I denna anslagspost ingår bl.a. medel för samarbete och stöd på det kärntekniska området, medel för multilateralt stöd samt medel för säkerhetsfrämjande insatser. Regeringen beräknar anslå 159 miljoner kronor till denna anslagspost. I anslagsposten ingår bl.a. bidrag till det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO, insatser inom ramen för Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet, handelshögskolan i Riga, juristhögskolan i Riga samt bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet.

Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier

Länderna i Central- och Östeuropa har haft behov av finansiellt stöd för att påskynda reformprocessen. Detta avser bl.a. betalningsbalansstöd eller exportkreditgarantier till vissa länder i Central- och Östeuropa. Medel har avsatts för att täcka eventuella skadeförluster.

Under perioden 1991/92–1994/95 har Sverige gjort utfästelser om betalningsbalansstöd till elva länder. Flera av lånen har förfallit till betalning och återbetalning har skett. Ytterligare två lån kommer att förfalla till betalning år 2001. Inom detta anslag har också avsättningar gjorts för garantiutfästelser för lån från Nordiska investeringsbanken (NIB) och Europarådets sociala fond, numera Europarådets utvecklingsbank. Den totala utestående garantiramen omfattar ca 1,3 miljarder kronor. De fyra återstående lånen samt garantiutfästelserna till NIB kommer att hanteras enligt en ny garantimodell fr.o.m. budgetåret 2002, vilket innebär att anslaget belastas engångsvis. Anslagsmedlen kommer att föras till Riksgäldskontorets garantireserv, varvid garantiverksamhetens kostnader kommer att belasta reserven. Detta innebär att ca 68 miljoner kronor kommer att belasta reservationen på anslaget 9:2 år 2002.

Genom det svenska medlemskapet i EU deltar Sverige fr.o.m. år 1995 i EU:s gemensamma utlåning, som garanteras mot EU:s budget. Regeringen bedömer därför att något behov av ytterligare bilaterala insatser från svensk sida inte länge finns vad gäller betalningsbalansstöd. Däremot finns fortfarande behov av en möjlighet att utfärda statliga kreditgarantier för lån från multilaterala finansieringsinstitutioner till investeringar i Central- och Östeuropa. Närmast gäller det en höjning av ramen för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringsslån. Förslag läggs därför fram om att riksdagen skall godkänna ett statligt garantiåtagande om 150 miljoner kronor under år 2002.

Den särskilda exportkreditgarantiramen

Riksdagen beslutade år 1993 att inrätta en särskild exportkreditgarantiram för de baltiska länderna och Ryssland. Våren 1995 utvidgades kretsen av länder med Kazakstan, Ukraina och Vitryssland för affärer som samfinansieras med internationella finansinstitutioner. Syftet med ramen är att bidra till att utveckla näringsliv och infrastruktur i berörda länder samt att bidra till ett varaktigt samarbete mellan de berörda länderna och svenska företag. Regeringen har uppdragit åt Exportkreditnämnden (EKN) att administrera verksamheten.

Budgetåret 1999 godkände riksdagen en höjning av ramen till 2,5 miljarder kronor mot bakgrund av den utvärdering som genomfördes under år 1998. Med hänsyn till den ekonomiska krisen i Ryssland har dock denna höjda ram inte ställts till EKN:s förfogande. På anslaget finns 500 miljoner kronor avsatta för eventuella skadeförluster. Av dessa har hittills 101 miljoner kronor utbetalats.

Omfattningen av den särskilda garantiverksamheten har väsentligt gått tillbaka. Bakom denna utveckling ligger en successivt förbättrad risksituation i de baltiska länderna, i förening med det dramatiskt försämrade riskläget i Ryssland hösten 1998, då Exportkreditnämnden stängde större delen av garantigivningen för landet.

Regeringen bedömer att det kan finnas fortsatt behov av en särskild exportkreditgarantiram. Det finns en stor efterfrågan på garantier för större projekt i Ryssland, samtidigt som riskerna givetvis är betydande till följd av osäkerhet när det gäller kreditvärdighet och betalningsvilja.

Regeringen understryker vikten av att Exportkreditnämnden vidtar åtgärder för att i största möjliga utsträckning begränsa riskerna för förluster under den särskilda garantiramen.

Det är särskilt angeläget att omfattningen av eventuell ytterligare skadereglering inte överstiger den ram som har avsatts för förlusttäckning inom ramen för detta anslag, dvs. 500 miljoner kronor.

Mot bakgrund av vad som har anförts om utvecklingen av efterfrågan på garantier under den särskilda ramen, och med tanke på riskläget i Ryssland och Ukraina samt med hänsyn till principiella överväganden, gör regeringen bedömningen att någon ytterligare avsättning för att täcka eventuella förluster under den särskilda ramen för närvarande inte är aktuell. Regeringen föreslår dock att 1 miljon kronor anvisas för år 2002 så att de reservationer som finns på anslaget kan utnyttjas även fortsättningsvis. EKN svarar för att verksamheten under den särskilda ramen drivs vidare på ett sådant sätt att risken minimeras för att det för förlusttäckning anslagna beloppet överskrider.

Utskottets överväganden

Behandling av motioner

Politikens omfattning och inriktning

Inriktningen av det svenska stödet till Central- och Östeuropa behandlas i motion 2001/02:U312 (m) yrkandena 13 och 18. Där framhålls bl.a. att det svenska stödet måste fungera som ett komplement främst till EU:s insatser för att stödja demokratins, rättsstatens och marknadsekonomins utveckling i kandidatländerna samt ländernas förmåga att hantera EU:s gemensamma regelverk. Enligt motionen har det svenska stödet hittills främst gått till Polen och de baltiska staterna. I takt med att framsteg sker i dessa länder bör fokus för det svenska stödet nu flyttas till de åtta regionerna i nordvästra Ryssland,

bl.a. till S:t Petersburg och Kaliningrad. Enligt motionen är det av central betydelse att västvärldens samarbete med Ryssland utvecklas och intensifieras.

Utskottet konstaterar att Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa alltsedan det inleddes år 1989 har varit inriktat på närområdet. Samarbetet har huvudsakligen varit fokuserat på Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina, och under de senaste åren också på Vitryssland. Syftet har varit att lägga grunden för ett nära reguljärt grannlandssamarbete utan särskilt statligt stöd runt Östersjön och dess omgivningar.

Som framhålls i motionen går utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa nu in i en ny etapp. I takt med att utvecklingssamarbetet med Polen och de baltiska staterna fasas ut kommer fokus i allt högre grad att förskjutas österut, särskilt mot Ryssland.

Utvecklingssamarbetet med Ryssland har utvidgats de senaste åren. Ökningen har skett främst inom de ekonomiska och sociala sektorerna samt på miljöområdet. Insatserna har geografiskt koncentrerats till de nordvästra delarna av Ryssland. Enligt vad utskottet inhämtat har regeringen också för avsikt att upprätthålla en fortsatt hög ambitionsnivå vad gäller utvecklingssamarbetet med Ryssland, särskilt i de prioriterade regionerna i närområdet.

Med det ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U312 (m) yrkandena 13 och 18 kan besvaras.

Stödet till Vitryssland har varit en radikal föregångare för framtidens demokratibistånd framhålls det i motion 2001/02:U328 (fp). I yrkande 8 föreslås en förlängning av Vitrysslandsprogrammet med en femårsperiod med prioritering av insatser som gynnar demokratisering och jämställdhet.

Utskottet konstaterar att det Vitrysslandsprogram som åsyftas i motionen samordnas av Forum Syd och är ett av flera program i Vitryssland som Sida stöder. Projektet har pågått sedan 1998. Den nu pågående fasen kommer att avslutas i början av år 2002. I en utvärdering som gjorts av Forum Syd-programmet konstateras att programmet lever upp till de mål som satts upp. I utvärderingen rekommenderas att programmet bör få fortsätta och att den rådande principen med befrielse från den gängse egeninsatsen på 20 % bör förlängas. Tio olika rekommendationer ställs upp för hur samarbetet bör inriktas på konsolidering i stället för nyrekrytering av samarbetsorganisationer och på att i viss mån skapa kontakter med regioner och centrala myndigheter. Enligt vad utskottet inhämtat kommer Sida att beakta dessa rekommendationer inför beslut om nästa program. Beslut om förlängning brukar normalt tas på mindre än fem år åt gången eftersom anslagen fem år framåt inte är kända. Då inställningen till programmet från svenskt håll är långsiktig förväntar sig dock utskottet att programmet kommer att fortsätta i någon form under en femårsperiod.

Utskottet noterar att regeringen tillmäter programmet stor vikt. I särpropositionen för samarbetet med Central- och Östeuropa 2002–2003 sägs att det NGO-samarbete som byggts upp de senaste åren bör ges fortsatt prioritet.

Detta nätverk utgör ett mycket bra sätt att utöka kontakterna med det civila samhället.

De svenska organisationerna kommer även under de närmaste åren att befrias från en del av egeninsatsen. Med tanke på de svåra förhållanden som råder i samarbetet med Vitryssland anser Sida det dock fortfarande befogat med en viss befrielse från egeninsats.

Med det ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 8 kan besvaras.

Stöd till Vitryssland föreslås även i motion 2001/02:U324 (mp). Enligt motionen bör Sverige lyfta fram behovet av bistånd för fysiskt och psykiskt sjuka barn i Vitryssland och göra insatsen till en prioriterad fråga i EU:s biståndspolitiska diskussioner. Enligt motionären lider många barn av följsjukdomar till följd av Tjernobylnkatastrofen samtidigt som sjukvården är undermålig. Kraftfulla insatser för att lindra lidandet är därför nödvändiga.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget med bistånd för sociala projekt inriktade på barn inom såväl Sveriges som EU:s program för Vitryssland.

På grund av det auktoritära styre som råder i Vitryssland har Sveriges och EU:s bistånd till landet sedan 1997 inriktats på humanitärt, regionalt och demokratiuppbyggande stöd. Det svenska biståndet uppgick år 2000 till omkring 26 miljoner kronor. I särpropositionen för utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa 2002–2003 betonas bristerna inom demokrati, ekonomisk utveckling, miljövård och sociala förhållanden i Vitryssland, och det konstateras att förstärkta insatser bör göras inom dessa områden. Inom det sociala området förespråkas åtgärder inriktade på utbildning samt stöd till bekämpandet av tuberkulos och hiv/aids.

Sida har sedan 1996 stött två projekt i samarbete med Socialhögskolan i Stockholm. Dessa har främst varit inriktade på det sociala arbetet med barn och familjer i form av kurser för barnvårdsinstruktörer och högre tjänstemän i olika regioner i Vitryssland. En lärobok i socialt arbete med barn och familj har också utarbetats. För närvarande är ett förslag på fortsättning under beredning. Projektet, som förväntas kunna starta under 2002, syftar bl.a. till att ge kunskapsstöd till personalen vid olika pedagogiska centrum för socialt utsatta och handikappade barn. I projektet ingår också att främst inom familjevården hitta alternativ till den institutionsbaserade vården av barn.

Inom det omfattande program som Sverige har för samarbete mellan svenska och vitryska enskilda organisationer inom det sociala området finns flera projekt för handikappade ungdomar, föreningar för föräldrar till handikappade barn och olika handikapporganisationer. Flera svenska enskilda organisationer som tidigare främst arbetat med barn som drabbats av Tjernobylolyckan är enligt vad utskottet erfarit på väg att inleda samarbete också i utvecklingsfrågor.

Även inom EU uppmärksammas Tjernobylolyckans konsekvenser och den sociala situationen. Inom ramen för ett särskilt humanitärt biståndsprogram har medel mellan 1996 och 1999 avsatts till Vitryssland för att dämpa effekterna på folkhälsan av Tjernobylolyckan. EU har för avsikt att fortsätta denna typ av stöd framöver inom det särskilda biståndsprogrammet för Vitryssland. I strategin för biståndet sägs att det skall inriktas på bl.a. de sociala konsekvenserna av transitionsprocessen, vilket omfattar hälsoutbildning och upplysning samt hälsoaktiviteter kopplade till Tjernobylolyckan. Under en fyraårsperiod (2000–2003) har 10 miljoner euro allokerats för Vitryssland.

EU har också ett pågående stödprogram för det civila samhället på 5 miljoner euro, som bl.a. kanaliseras genom enskilda organisationer. Organisationerna är inriktade dels på demokrati och mänskliga rättigheter, dels på sociala frågor.

Med det ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U324 (mp) kan besvaras.

Demokrati

Svensk utrikes- och biståndspolitik bör mer konsekvent än hittills inriktas på att stärka demokratins krafter framhålls det i motion 2001/02:U328 (fp). I motionens yrkande 30 föreslås att målen för samarbetet med Central- och Östeuropa bör omformuleras så att det tydligt framgår att målet att skapa en demokratisk kultur är avgörande för möjligheterna att uppnå övriga mål.

Utskottet noterar att ”demokratins fördjupning” utgör ett av sex huvudområden i Sveriges samarbete med Central- och Östeuropa. Demokratiska samhällssystem är en förutsättning för stabilitet och säkerhet i vårt närområde. Demokratin bör enligt utskottets mening ses som en process på såväl nationell, regional som lokal nivå. För att denna process skall kunna utvecklas tillfredsställande behövs stabila demokratiska och rättsliga institutioner, respekt för grundläggande fri- och rättigheter samt ett fungerande civilt samhälle med folkligt deltagande.

I sitt betänkande 2001/01:UU9 Utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa har utskottet närmare utvecklat sin syn på hur de sex huvudområdena för samarbetet med Central- och Östeuropa förhåller sig till varandra och därvid framhållit att samarbetets huvudområden:

...förutsätter varandra och är ömsesidigt samverkande. Respekt för de mänskliga rättigheterna och de demokratiska fri- och rättigheterna är förutsättningar för ekonomisk och social stabilitet och för både inre och yttre säkerhet i samarbetsländerna. Samtidigt bidrar en ekonomiskt, social och miljömässigt hållbar utveckling i länderna till att respekten för de mänskliga rättigheterna förstärks och konsolideras. Utskottet menar således att ökad respekt för de mänskliga rättigheterna på samma gång är både mål och medel i samarbetet med länderna i Central- och Östeuropa. Det bör emellertid enligt utskottets uppfattning inte överordnas övriga centrala samarbetsområden.

Utskottet vidhåller denna sin uppfattning. Därmed avstyrker utskottet motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 30.

I motion 2001/02:U268 (c) yrkande 8 sägs att samarbetet inom ramen för EU:s nordliga dimension även bör omfatta stöd till demokratiutvecklingen.

Utskottet konstaterar att EU:s nordliga dimension omfattar Europeiska unionen och partnerländerna utanför EU, dvs. Estland, Island, Lettland, Litauen, Norge, Polen och Ryska federationen. Syftet med samarbetet är att skapa mervärde genom ökad samordning och komplementaritet mellan EU:s och medlemsstaternas program och att öka samarbetet mellan länderna i norra Europa. En handlingsplan för den nordliga dimensionen antogs av Europeiska rådet den 13 juni 2000. I handlingsplanen nämns inte demokratifrämjande bland de sektorer som den nordliga dimensionen i första hand skall inrikta sig på att utveckla. Betoningen läggs i stället på åtgärder inom exempelvis infrastruktur, miljö och kärnsäkerhet, utveckling av mänskliga resurser samt brottsbekämpning, inklusive gränsöverskridande brottslighet.

Vissa åtgärder bör ändå, enligt utskottets mening, kunna bidra till att utveckla den demokratiska kulturen i enlighet med motionen. Sålunda innehåller handlingsplanen bl.a. förslag om utbytesprogram för unga i syfte att stärka de nya generationernas känsla för demokratiska värderingar. Vidare berörs behovet av att utveckla administrativa och institutionella strukturer med särskild tonvikt på främjande av demokratin och rättsstaten. I planen nämns även åtgärder som främjar regionala nätverk och lokal demokrati. Det gäller exempelvis EU:s program för partnersamverkan med andra partnerländer i den nordliga dimensionen inom områden som administration, förvaltning, finans, budget och utbildning av valda företrädare och tjänstemän.

I handlingsplanen framhålls också att ”Europeiska unionen och dess partnerländer är övertygade om att den nordliga dimensionen kommer att bidra till att stärka ett positivt ömsesidigt beroende mellan dem och därigenom förbättra säkerhet, stabilitet, demokratiska reformer och hållbar utveckling i regionen”.

Utskottet utgår därmed från att stärkande av demokratin och ett framväxande starkt civilt samhälle kommer att ges en viktig plats inom EU:s program för samarbete inom den nordliga dimensionen.

Med det ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U268 (c) yrkande 8 kan besvaras.

Insatser för barn och andra sociala frågor

I kommittémotion 2001/02:U312 (m) yrkande 7 föreslås att det svenska stödet bör främja utvecklingen av socialförsäkringar.

Utskottet noterar att social trygghet är ett av de sex mål som i enlighet med det av riksdagen beslutade programmet för samarbete med Central- och Östeuropa för perioden 2002–2003 skall styra Sveriges utvecklingssamarbete med närområdet. Det sägs bl.a. i propositionen att stödet fortsatt bör omfatta reformering av hälso- och sjukvård och social omsorg med tonvikt på kunskapsöverföring och systemförändring. Av proposition 2000/01:119 s. 36 framgår också att ”stödet till den sociala sektorn bör syfta till att skapa social

trygghet genom uppbyggnad av hållbara socialtjänst- och socialförsäkringssystem, förbättring av folkhälsan, reformer av hälso- och sjukvårdssystemen och den sociala omsorgssektorn samt att särskilda insatser bör göras för att hindra spridningen av smittsamma sjukdomar”.

Utskottet har vidare inhämtat att Sverige i samarbete med Världsbanken har bidragit till en total omstrukturering av Lettlands hälsosektor. Motsvarande omstrukturering av hälsosektorn respektive uppbyggnad av en modern social förvaltning och socialtjänst på kommunal nivå har genomförts i Litauen.

Med det ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U312 (m) yrkande 7 kan besvaras.

I motion 2001/02:U312 (m) yrkande 10 föreslås att det svenska östbiståndet skall stödja smittskyddsarbete, särskilt när det gäller tuberkulos och hiv/aids.

Utskottet noterar vad som framhålls i proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa angående vikten av att särskilda insatser bör göras på smittskyddsområdet. Detta gäller framför allt hiv/aids, tuberkulos och sexuellt överförbara sjukdomar. Inom folkhälsoområdet är preventiva insatser såsom sexualupplysning av särskild vikt. Denna typ av insatser genomförs redan i Estland och Ryssland, och internationella kurser med temat reproduktiv hälsa genomförs varje år med deltagare från hela regionen. Satsningar sker också inom ramen för Östersjöstaternas råd där en särskild aktionsgrupp har lagt fram ett handlingsprogram och fortsätter att samordna insatser för kontroll av smittsamma sjukdomar i regionen.

Sverige stöder det nordisk-baltiska tuberkulosprojektet NO-TB-BALTIC med 13 miljoner kronor. En omstruktureringsplan för tuberkulosjukvården i de baltiska länderna samt en ekonomisk plan för turberkulosjukvården och successiv utfasning av utländskt stöd har även tagits fram. Beträffande insatser mot hiv/aids har Sverige en rad pågående och planerade projekt i Ryssland, bl.a. ett projekt i Kaliningrad för att förebygga att hiv/aids sprids från mor till barn och ett projekt mot spridning av hiv/aids i fängelser i Ryssland.

Utskottet finner dessa projekt mycket angelägna och välkomnar att stödet till den sociala sektorn förväntas vara fortsatt stort under det kommande året, under vilket särskilda satsningar bl.a. skall göras på att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar såsom tbc och hiv/aids.

Med vad ovan anføres finner utskottet att motion 2001/02:U312 (m) yrkande 10 kan besvaras.

I flera motioner belyses de sociala problem som särskilt drabbar många barn och kvinnor i Central- och Östeuropa. I motion 2001/02:U309 (s) framhålls vikten av att beakta barnperspektivet inom det fortsatta Östersjösamarbetet. De ansträngningar som görs av Sverige för att förbättra situationen för ungdomar och barn i Central- och Östeuropa är mycket angelägna, enligt motionärerna. I motion 2001/02:U312 (m) yrkande 9 föreslås att regeringen bör verka för att stärka det lagliga skyddet för barn och kvinnor. I motion

2001/01:U312 (m) yrkande 11 föreslås att frågor som rör barns sociala situation och skolgång bör genomsyra såväl EU:s som Sveriges bilaterala program för utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa.

I motion 2001/02:U310 (s) framhålls att stödet till länderna i närområdet bör ha fortsatt hög prioritet. Särskilt betonas behovet av insatser för jämställdhets- och kvinnoprojekt. Enligt motionen är barnen och kvinnorna de stora förlorarna till följd av de ökade klassklyftor som följt på utvecklingen mot fungerande demokrati och marknadsekonomi i Central- och Östeuropa. Enligt motionärerna kan Estland, Lettland och Litauen tidigast bli medlemmar i EU 2005 och har därför innan dess inte tillgång till EU:s interna stödformer. Det är därför av stor vikt att Sverige, som en av dessa länders viktigaste grannar, inte minskar biståndet fram till 2005 utan tvärtom ökar detsamma.

Utskottet har i likhet med motionärerna uppmärksammat att förhållandena för barn och kvinnor på flera sätt har försämrats i samarbetsländerna i Central- och Östeuropa. Åtgärder för att förbättra dessa gruppers situation i vårt när-område hör därför till de högst prioriterade insatserna på det sociala området. FN:s barnkonvention utgör basen för regeringens arbete för barnens rättigheter såväl nationellt som internationellt. År 1998 påbörjades inom UD en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet, Barnprojektet. Målet är att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet. Inom EU pågår för närvarande också flera processer kring barnets rättigheter, där Sverige deltar aktivt, bl.a. planeras en strategi för barnens rättigheter inom EU.

Enligt utskottets mening är det av yttersta vikt att bidra till att skapa trygga uppväxtförhållanden för barnen i Östersjöregionen. Sverige har också kunande och relevant erfarenhet av frågor som rör barnens situation.

Ett flertal insatser med specifik inriktning på barn har genomförts inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet. Ett barnrättsperspektiv har använts i projektförberedande arbete i Lettland och Ryssland. Främjande av barnens rättigheter återfinns också som en del i insatser generellt inriktade på utveckling av socialtjänst och utbildning i socialt arbete. Stora satsningar har gjorts i Lettland, Litauen och Ryssland.

Tonvikten har legat på systemförändringar i de sociala skyddsnäten, socialarbetarutbildning och hälso- och sjukvårdsområdet, där individens och inte minst barnens behov står i centrum. Insatserna i Ryssland har bl.a. resulterat i fortbildning av över 2 000 socialarbetare. Omfattande insatser görs också för att förbättra situationen för gatubarn, för barn med funktionshinder och för barn på institutioner i Ryssland. Utskottet noterar även att Sverige deltar i arbetet inom Östersjöstaternas råd med frågor kring utsatta eller sexuellt utnyttjade barn.

Utskottet konstaterar vidare att insatser för särskilt svaga grupper som kvinnor och barn ingår som ett prioriterat huvudområde i programmet för samarbete med Central- och Östeuropa för perioden 2002–2003. Inom detta huvud-

område planeras även andra svenska insatser som enligt utskottets mening har betydelse för kvinnor och barn. Det gäller exempelvis utvecklingen av socialförsäkringssystem och hälsovård, förebyggande åtgärder mot tuberkulos och andra smittsamma sjukdomar samt insatser mot alkoholism och drogmissbruk.

Sveriges engagemang för att bekämpa människohandel – i synnerhet vad gäller kvinnor och barn – har vuxit snabbt. Så är också fallet inom övriga EU-länder. I december år 2000 undertecknade Sverige också FN-konventionen om transnationell organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll om människohandel. Inom Regeringskansliet utarbetas för närvarande ett förslag till global strategi för hur människohandel skall bekämpas inom Sveriges utvecklingsarbete.

Det svenska EU-ordförandeskapet första halvåret år 2001 ägnade stor kraft åt att föra EU:s arbete mot människohandeln framåt. Initiativ togs vad gäller ett fördjupat och förbättrat rättsligt samarbete med kandidatländerna, bl.a. i fråga om åtgärder för att bekämpa människohandeln. Även i arbetsgruppen för yttre gränskontroll drev Sverige under ordförandeskapet ett initiativ om människohandel.

Utskottet noterar också att frågan om handel med kvinnor lyfts upp på dagordningen i Östersjösamarbetet och i Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet. I denna grupp leder Sverige en expertgrupp om handel med kvinnor. Gruppen består av poliser och åklagare som fokuserar på operativt och konkret polissamarbete i fall med handel med kvinnor.

De nordiska och baltiska jämställdhets- och justitieministrarna har även kommit överens om att under år 2002 genomföra en kampanj mot sexslavhandel i de nordiska och baltiska länderna.

Sverige lämnar betydande stöd till bl.a. Internationella migrationsorganisationen (IOM) och organisationen Kvinna till Kvinna för bekämpande av människohandel.

De baltiska staterna bör enligt utskottets uppfattning bli EU-medlemsländer senast vid en tidpunkt som gör det möjligt för väljarna i dessa stater att delta i valet till EU-parlamentet 2004. Utskottet instämmer med motionärerna bakom motion 2001/02:U310 (s) att de baltiska staterna i avvaktan på att de upptas som EU-medlemmar bör få svenskt bistånd för angelägna reformer till förmån för bl.a. kvinnor och barn. Volymen på detta stöd bör bli en fråga för de kommande årens budgetöverslaganden inom politikområde 9.

Med det anförda anses motionerna 2001/02:U309 (s), 2001/02:U310 (s) samt 2001/02:U312 (m) yrkandena 9 och 11 besvarade.

I motion 2001/02:U327 (kd) yrkande 6 krävs att Sverige verkar för att flickor och pojkar i utvecklingsländerna, Öst- och Centraleuropa och de forna Sovjetrepublikerna skall få tillgång till en kostnadsfri grundutbildning. I motionen understryks att nyckeln till en god utveckling för alla länder är utbildning för

alla barn. I motion 2001/01:U312 (m) yrkande 8 anförs att Sverige bör verka för att utsatta barn får gå i skolan.

Utskottet konstaterar att utgångspunkten för svenskt utvecklingssamarbete inom utbildningssektorn är att utbildning är en mänsklig rättighet och ett grundläggande behov. Rätten till utbildning och rättigheter och demokrati inom utbildningssystemet skall vara vägledande principer.

Det svenska utvecklingssamarbetet inom utbildningssektorn har som mål att uppnå en fri grundskola för alla barn i hela världen, vilket också är budskapet i FN:s millenniedeklaration från september 2000. Ett av de sju åtagandena som FN:s medlemsländer där enade sig om var att senast år 2015 uppnå målet om grundskola för alla barn. Att alla barn skall ha tillgång till helt kostnadsfri och obligatorisk utbildning senast 2015 är också ett av de sex målen i slutdokumentet från den andra världskonferensen om utbildning som hölls i Senegal i april år 2000. Ännu ett mål är att eliminera skillnaden mellan könen i primär- och sekundärskolan till år 2005 och att uppnå jämlikhet mellan könen i utbildning till år 2015.

En prioritering av grundläggande utbildning, särskilt för eftersatta grupper, betyder att en större andel av resurserna satsas på de lägre nivåerna i utbildningssystemet, vilket t.ex. innebär att de bästa lärarna arbetar där. Vidare bör lärarna lyftas fram som en viktig aktör för utbildningens kvalitativa utveckling.

Utskottet finner det även angeläget att undanröja hinder för skolgång, vilken baseras på kön, språk och etnisk tillhörighet. Det är också viktigt att barn med särskilda behov får utbildning. I stället för att betona flickors utbildning väljer Sverige att betona jämställdhet mellan könen med tonvikt på de mest utsatta, exempelvis flickor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2001/02:U327 (kd) yrkande 6 och 2001/02:U312 (m) yrkande 8 kan besvaras.

Miljö- och folkhälsofrågor

I motion 2001/2002:U268 (c) yrkande 3 föreslås ökade svenska insatser för kärnsäkerhet i Barentsområdet. Enligt motionen utgör risken för radioaktiva utsläpp som föroreningar från energiutvinning och skrotad off-shore-utrustning ett hot mot den känsliga miljön i Barents hav.

Utskottet hänvisar inledningsvis till vad det tidigare anført med anledning av motioner i liknande frågor, vilka har behandlats i betänkandena 2000/01:UU9 och 2000/01:UU13.

Utskottet framhåller vidare att det fäster stor vikt vid att också Barentsområdet omfattas av de svenska insatserna för att förbättra kärnsäkerheten i Central- och Östeuropa. Enligt vad utskottet inhämtat är detta också svensk politik. Syftet med det svenska kärnsäkerhetsprogrammet är att så långt som möjligt minska sannolikheten för att en kärnkraftsolycka med stora radioaktiva utsläpp skall inträffa i regionen. Samarbetet inriktas mot att sätta in såd-

ana åtgärder att uppenbara säkerhetsrisker undanröjs i de reaktorer som av energiskäl inte omedelbart kan stängas samt stärka de oberoende säkerhetsmyndigheterna. Stöd utgår även till säkerhetshöjande åtgärder vid bl.a. kärnkraftverket på Kolahalvön. Under ledning av det svenska ordförandeskapet för Barentsrådet genomfördes i september år 2001 räddningsövningen Barents Rescue 2001. Förutsättningen var att joniserande strålning med okänt ursprung hade konstaterats. Övningen ägde rum inom ramen för Partnerskap för fred. 1 500 personer från 24 olika länder deltog i övningen, som syftade till att i samarbete mellan grannländerna i Barentsregionen lokalisera, identifiera och oskadliggöra de konstaterade strålningskällorna.

På området använt kärnbränsle och radioaktivt avfall är det ett svenskt mål att avfallet skall tas om hand, mellanlagras och slutförvaras på ett från säkerhets- och miljösynpunkt acceptabelt sätt. På detta område riktar Sverige särskild uppmärksamhet mot det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet i nordvästra Ryssland.

Sverige är medlem i den under internationella atomenergiorganet (IAEA) etablerade Contact Expert Group (CEG), vilken tillkom på nordiskt initiativ 1995/96, som samordnar det internationella samarbetet rörande omhändertagande av radioaktivt avfall i Ryssland. Ett viktigt arbete inom CEG är att utarbeta en rysk strategi för omhändertagande av utbränt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Sverige deltar i ett internationellt projekt för att utveckla och licensiera en transport- och förvaringsbehållare för använt kärnbränsle från ryska atomubåtar.

Avsaknaden av ett fungerande juridiskt ramverk är och har varit ett stort hinder för samarbetet med Ryssland på det kärntekniska området. Sedan 1999 deltar Sverige i en multilateral förhandlingsprocess som syftar till att ingå ett ramavtal för att underlätta biståndsinsatser på det nukleära området i Ryssland. Avtalet förväntas få namnet A Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation – MNEPR. Syftet med avtalet är att reglera frågor om bl.a. atomansvar, skatter, tullar och juridisk status för utländsk personal engagerad i insatser på det nukleära området i Ryssland. Ett undertecknande av MNEPR-avtalet skulle innebära skapandet av en juridisk plattform för arbete med kärnavfall, utbränt kärnbränsle och säkerhet vid kärnreaktorer i Ryssland. I samband med toppmötet EU-Ryssland under det svenska EU-ordförandeskapet gjordes ett gemensamt uttalande där ambitionen fastlades att avtalet skulle vara undertecknat senast den 1 juli år 2001. Utskottet beklagar att denna målsättning inte kunnat infrias. Enligt vad utskottet inhämtat kvarstår dock bland givarländerna en ambition att snart uppnå ett MNEPR-avtal. Från svenskt håll tillmäts ett sådant avtal stor vikt. Så snart de juridiska frågorna fått en acceptabel lösning bör Sverige därför enligt utskottets mening bidra till att förstärka stödet till Ryssland på det kärntekniska området.

Med ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U268 (c) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 2001/02:U312 (m) understryks behovet av en utbyggd infrastruktur för energi i Central- och Östeuropa. Det svenska öststödet bör därför inriktas på insatser på energiområdet, enligt yrkande 12.

Utskottet erinrar om att det i 1997 års energipolitiska riksdagsbeslut anges att det är av stort svenskt intresse att minska riskerna med kärnkraften i Central- och Östeuropa samt att utveckla ett energisystem kring Östersjön som är säkert, väl dimensionerat och ekologiskt uthålligt. Vidare framhålls att Sverige aktivt skall verka för en integrering av de nationella energisystemen i Norden och Östersjöregionen. Det s.k. Baltic Ring-projektet, dvs. en framtida sammankoppling av elnäten i länderna runt Östersjön, bedrivs i samarbete mellan elföretagen i regionen. En kontinuerlig dialog om projektet förs mellan industrin och berörda regeringar, bl.a. inom ramen för det nordiska samarbetet och inom det mellanstatliga energisamarbetet i Östersjöregionen.

Med ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U312 (m) yrkande 12 kan besvaras.

Sverige bör vara pådrivande i arbetet med att främja kärnsäkerhet i Central- och Östeuropa framhålls i motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 31. Åtgärderna bör syfta till att främja energihushållning, effektivare energidistribution och ökad säkerhet för berörda individer.

Utskottet hänvisar inledningsvis till skrivningarna i betänkande 2000/01:UU9, vari beskrivs de insatser som görs av regeringen i fråga om ökad kärnsäkerhet. Vidare framhåller utskottet att Sverige sedan början av 1990-talet aktivt verkat för att förbättra kärnsäkerheten och strålskyddet i Central- och Östeuropa, både på bilateral basis och i internationella sammanhang. Sammanlagt har totalt ca 600 miljoner kronor anslagits för bilaterala insatser för detta ändamål. Utöver det bilaterala stödet har Sverige bidragit med ca 48 miljoner kronor till Tjernobyfonden, med 85 miljoner kronor till Kärnsäkerhetsfonden och 50 miljoner kronor till Ignalinafonden. Samtliga tre fonder är administrerade av EBRD.

Utskottet konstaterar att målet med det svenska kärnsäkerhetsprogrammet är att så långt som möjligt minska sannolikheten för att en kärnkraftsolycka med stora radioaktiva utsläpp skall inträffa vid något av kärnkraftverken i samarbetsområdet. Det svenska stödet är framför allt fokuserat på kärnkraftverket Ignalina i Litauen. Vissa säkerhetshöjande insatser görs också vid Leningradverket och Kola kärnkraftverk i Ryssland. Samarbetet inriktas på att effektivt komplettera internationella program, bl.a. inom EBRD, Phare och Tacis. Sverige bevakar och deltar aktivt i styrningen av utformningen av dessa program.

Med ovan anförda anser utskottet att motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 31 kan besvaras.

Östersjöns dåliga miljösituation uppmärksammas i två motioner. I partimotion 2001/02:MJ337 (c) yrkande 28 sägs att de ogynnsamma vattenförhållandena utgör en tydlig signal om att samarbetet kring Östersjön måste intensifieras och att miljöstödet från Sverige och EU måste öka. I partimotion

2001/02: MJ519 (kd) yrkande 11 framhålls att Sverige även fortsättningsvis måste ge bistånd för vattenrening till länderna på andra sidan Östersjön.

Utskottet konstaterar med stöd av vad som sägs i *proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa* att stöd till investeringar för vattenförsörjning och avloppsrening har utgjort en central del av det svenska biståndet för att förbättra miljön i och kring Östersjön. Det bilaterala stödet via Sida har bl.a. resulterat i sex nya avloppsreningsverk i drift i de baltiska länderna, investeringar och förbättrad va-service i sex polska städer, en anläggning för hantering av fartygsavfall och oljespill, investeringsavtal för ytterligare fyra avloppsreningsverk och två avfallsdeponier samt miljösäkring av en anläggning för miljöfarligt och radioaktivt slagg i Sillamäe, Estland.

Utskottet noterar vidare att det av budgetpropositionen 2001/02:1, utgiftsområde 7 framgår att regeringen också fortsatt fäster stor vikt vid att ge stöd i syfte att bevara, skydda och förbättra miljön i och omkring Östersjön.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att partimotion 2001/02: MJ337 (c) yrkande 28 och partimotion 2001/02: MJ519 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

I motion 2001/02: U312 (m) yrkande 17 föreslås att Östersjömiljarden bör upplösas och medlen tillföras det ordinarie anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa. Förslaget motiveras bl.a. med att det råder oklarhet om den övergripande målsättningen med Östersjömiljarden samt om vilka kriterier som skall gälla för att projekt skall beviljas medel.

Utskottet konstaterar att avsikten med den första Östersjömiljarden var att stärka samarbetet och utvecklingen i Östersjöregionen. Östersjömiljard 1 är nu i allt väsentligt in-tecknad. Medlen har huvudsakligen använts till insatser för kunskapsöverföring i vid bemärkelse samt för energi- och miljöprojekt och projekt avseende annan infrastruktur och IT. Utskottet noterar att projekten rönt betydande uppskattning och att rutinerna för hanteringen av anslaget efterhand har förstärkts.

Hösten 1998 fattade riksdagen beslut om en andra Östersjömiljard som skall användas för näringslivsutveckling i Östersjöregionen under en femårsperiod (1999–2003). I slutet av 1998 tillkallade regeringen en särskild kommitté, Kommittén för ekonomiskt samarbete i Östersjöregionen (Östersjöberedningen), med brett deltagande från det svenska näringslivet. Kommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 1999:125) hur Östersjömiljard 2 skulle utnyttjas samt vilka kriterier som skulle gälla för fördelningen av medel. Enligt dessa kriterier skall Östersjömiljard 2 utnyttjas för att genomföra de stödåtgärder Östersjöberedningen rekommenderat för att möta näringslivets behov. Åtgärderna genomförs på uppdrag av regeringen av myndigheter och statsstödda organ som har återrapporteringskyldighet och delegerade medel från anslaget. Uppdrag med finansiering från Östersjömiljard 2 har bl.a. lämnats till Exportrådet, Sida, NUTEK, Statens kärnkraftinspektion, ISA och länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten.

Utskottet har inhämtat följande angående de rutiner som tillämpas för fördelning av medel ur Östersjömiljarderna. I enlighet med Östersjöberedningens intentioner (SOU 1999:125) uppdras som regel åt statliga myndigheter och organ att bedöma projektansökningar och att med delegerade medel fördela stöd till projekt. Hösten 1999 upprättades Östersjömiljardsekretariatet på UD:s enhet för Central- och Östeuropa med samordningsansvar för båda Östersjömiljarderna. Ambitionsnivån har höjts vad avser riktlinjer, verksamhetsplanering och rutiner för avrapportering. Riktlinjer för Östersjömiljard 2 har tagits fram gemensamt inom Regeringskansliet och har bidragit till att gränserna blivit tydligare mellan utvecklingssamarbetet och Östersjömiljard 2. De båda anslagen har kompletterat varandra i betydande grad, och stor vikt fästs vid ett samordnat agerande mellan de två verksamheterna.

Samrådsmöten hålls kontinuerligt mellan Östersjömiljardsekretariatet, Sida och övriga myndigheter och organ som har uppdrag inom ramen för anslaget. Inom varje område finns vidare referensgrupper där berörda intressenter, bl.a. representanter från näringslivet, ingår. Utformning av nya instrument sker i samordning och samverkan med berörda departement och myndigheter.

I enlighet med regleringsbrevet lämnas årligen en lägesrapport, som grundas på direktiv för avrapportering, till riksdagens näringsutskott. Så skedde i november år 2000 och så kommer att ske även i år. Grundliga utvärderingar av Östersjömiljarderna kommer att ske i samband med att programmen är avslutade. Kontakt har etablerats med en extern granskare med anledning av kommande utvärderingar.

Utskottet noterar att Riksdagens revisorer genomfört en granskning av hur den ekonomiska redovisningen och kontrollen är upplagd och sköts i stort och för enskilda projekt. Rapporten innehåller bl.a. förslag om hur arbetet med utveckling av rutiner och riktlinjer för Östersjömiljarderna bör fortsätta. Rapporten *RR:2001/02:5 Östersjömiljarderna – insyn och kontroll* har sänts på remiss och förslag till riksdagen beräknas lämnas i januari år 2002.

Utskottet har utförligt behandlat en liknande motion i sitt betänkande 2000/01:UU9 och därvid funnit att "Östersjömiljarderna i allt väsentligt fyller sina syften och att det inte finns anledning att i förtid låta dessa särskilda program upphöra". Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Med hänvisning till vad som ovan anförts avstyrks motion 2001/02:U312 (m) yrkande 17.

Stöd till svenska företag kan knappast anses höra hemma inom ramen för öststödet, framhålls det i motion 2001/02:U312 (m) yrkande 19. Östersjömiljarden bör därför upplösas och 50 miljoner kronor mer än regeringens förslag tillföras det ordinarie anslaget utgiftsområde 7 anslag 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa för år 2002.

Det är ännu för tidigt att som regeringen föreslår skära i anslaget för stöd till Central- och Östeuropa. Jämfört med regeringens förslag bör därför ytterligare 55 miljoner kronor anslås, föreslås i motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 32.

Utskottet konstaterar att propositionens förslag för anslag 9:1 ligger i linje med vad som i proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa tidigare angivits i fråga om anslagsnivån för samarbetsperioden 2002–2003. Utskottet vidhåller sin uppfattning från behandlingen av ovan nämnda proposition.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U312 (m) yrkande 19 och motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 32 kan besvaras.

Baltic University Programme – Östersjöuniversitetet – bör garanteras en mer långsiktig finansiering än vad som är fallet med nuvarande tillfälliga anslag, framhålls det i flerpartimotion 2001/02:Ub423 (m, s, v, kd, c, fp, mp). Enligt motionen är programmets finansiering osäker fr.o.m. år 2003. Det torde vara orealistiskt att finna en grundläggande stabil finansiering av programmet på annat sätt än genom statsanslag, framhålls i motionen.

Utskottet har inhämtat att huvudfinansiärer för Baltic University Programme har varit Sida, Svenska institutet och Uppsala universitet, liksom KK-stiftelsen samt vissa EU-program. I en överenskommelse med Sida 1997 beslutades att Sida och Uppsala universitet skulle bidra med hälften av kostnaden vardera för den centrala administrationen av programmet, inklusive upprättandet av ett sekretariat, under en period av maximalt tre år. Därefter skulle programmet finna andra sponsorer och klara sig utan statligt stöd, i synnerhet till sin administration. Några sådana alternativa finansieringskällor kunde emellertid inte anskaffas.

Då det ansågs angeläget att verksamheten vid Baltic University Programme ej avstannade i förtid, beslöt regeringen att ge programmet ytterligare tre år på sig att bli självfinansierande. Regeringen beslutade därför den 14 december 2000 om stöd med ytterligare 4 miljoner kronor under perioden 2001–2002. Av samma beslut framgick att programmet efter denna period ej kan komma att beviljas ytterligare statligt stöd till sin verksamhet.

Utskottet konstaterar att frågan om fortsatt finansiering för Baltic University Programme lämpligen prövas i samband med riksdagens behandling av budgetpropositionen för år 2003.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:Ub423 (m, s, v, kd, c, fp, mp) kan besvaras.

I *proposition 2001/02:1 yrkande 4* föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2001 i fråga om reservationsanslaget 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2002 om högst 945 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker proposition 2001/02:1 yrkande 4.

I *proposition 2001/02:1 yrkande 5* föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2001 i fråga om reservationsanslaget 9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportgarantier ställa ut garantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kronor.

Utskottet anser det angeläget att Sverige genom utfärdande av statliga kreditgarantier bidrar till att underlätta för länder i Central- och Östeuropa att erhålla lån för investeringar från multilaterala finansieringsinstitutioner.

Utskottet tillstyrker därför proposition *2001/02:1 yrkande 5*.

Reservationer

1. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (kd)

av Fanny Rizell och Rosita Runegrund (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U231 yrkande 28 samt avslår proposition 2001/02:1, volym 4 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd punkt 1 samt motionerna 2001/02:U311 yrkande 22 (delvis) och motion 2001/02:U328 yrkande 16. Motionerna 2001/02:U244 och 2001/02:U328 yrkandena 15 och 36 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Vi anser att det är angeläget med en snabbare återgång än vad som föreslås i budgetpropositionen till 1 % av BNI i internationellt bistånd. Biståndet bör i största möjliga mån styras av behoven i omvärlden. Behoven överstiger vida de insatser som görs av i-länderna. För att stödja biståndsviljan är det lämpligt att fastställa en biståndsprocentnivå som gäller såväl i låg- som högkonjunkturer. Den globala kampen mot fattigdomen via utvecklingssamarbete måste även i fortsättningen inta en central och självklar plats i den svenska statsbudgeten. Genom ett generöst bistånd kan Sverige vara ett föredöme för andra länder och därigenom ge förutsättningar för att resurser skapas som innebär att antalet fattiga minskar.

Vi anser att Sverige bör ta ett större ansvar och att enprocentsnivån för internationellt bistånd i procent av BNI bör nås senast år 2005.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion U231 (kd) yrkande 28.

2. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U328 yrkande 15, 16 och 36 samt avslår proposition 2001/02:1 volym 4, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd punkt 1 samt motionerna 2001/02:U231 yrkande 28 och 2001/02:U311 yrkande 22 (delvis). Motion 2001/02:U244 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Jag anser att de kraftiga nedskärningar av biståndsanslagen den socialdemokratiska regeringen genomfört sedan 1995 hårt drabbat såväl den bilaterala som den multilaterala biståndsverksamheten. Inte minst enskilda organisationer har tvingats till alltför snabba omprioriteringar, vilket i sin tur inneburit olycklig ryckighet i planeringen. Det kan knappast ha varit uteblivna resultat inom utvecklingsbiståndet som varit regeringens motiv för dessa nedskärningar. Snarare den politiska viljan. Biståndet har i hög grad gett positiva resultat. Investeringar i "mänskligt kapital" har exempelvis ofta varit mycket framgångsrika. Biståndet har främjat läskunnighet, försett människor med rent vatten, lärt dem vikten av hygien och gett dem tillgång till en fungerande hälso- och sjukvård. Stödet till diktatureernas offer i Latinamerika och södra Afrika har inte bara varit humanitärt motiverat utan har också förbättrat förutsättningarna för den demokratisering som nu pågår. De som hävdar att bistånd är onödigt saknar grund för sitt påstående.

Jag kan inte acceptera att biståndet, enligt regeringens förslag, endast skall uppgå till 0,74, 0,81 respektive 0,86 % av BNI för åren 2002, 2003 samt 2004. Behoven av demokratiska och ekonomiska reformer och katastrofhjälp i tredje världen är omedelbara. I dag föreligger dessutom de statsfinansiella förutsättningarna för att höja ambitionen och påskynda återställandet av enprocentmålet.

Vi menar att en successiv och konsekvent höjning bör inledas omedelbart, med början år 2002. I ljuset av Sveriges ekonomiska utveckling och behovet av att säkra att fler människor får del av globaliseringens fördelar, anser vi dessutom att bistånds nivån framöver måste höjas i en helt annan takt än vad regeringen föreslår. Vägen mot det av riksdagen fastställda enprocentmålet måste vara trovärdig. Så är inte fallet med regeringens förslag. Regeringen bör fastslå en konkret tidsplan för hur enprocentmålet skall kunna uppnås senast år 2005. Folkpartiet har motionsledes presenterat en plan för en sådan återgång till enprocentmålet. Förslaget innebär att allokeringar på 0,82 %, 0,86 % och 0,93 % av BNI görs för åren 2002, 2003 och 2004, vilket motsvarar en ökning av biståndet med sammanlagt 4 000 miljoner kronor utöver regeringens förslag för åren 2002–2004.

Det multilaterala biståndet bör tilldelas 348 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Det bilaterala utvecklingsarbetet bör anslås 1 728 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen. Den totala biståndsramen bör därmed uppgå till 18 270 miljoner kronor år 2002, 20 098 miljoner kronor år 2003 och 22 766 miljoner kronor år 2004. Sverige bör vidare starkt verka för att EU:s medlemsländer i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas för bistånd. Folkpartiet ställer sig bakom en plan med en sådan inriktning. Detta bör ges regeringen till känna.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U328 (fp) yrkandena 15, 16 och 36.

3. Koncentration av biståndet till Afrika och utformningen av biståndet i u-landsmiljö (punkt 7) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U300 yrkande 11 och motion 2001/02:U311 yrkande 13.

Ställningstagande

Afrika är den del av världen där fattigdomen fortfarande ökar. Därför bör svenska biståndsinsatser koncentreras dit.

Vi anser att utformningen av biståndet sker bäst i u-landsmiljö. För att bättre förstå utvecklingens villkor och problem bör man leva så nära dess problem och möjligheter som låter sig göras. Arbete med bistånd vad avser strategi och ledning bör utformas i mottagarländerna. Sidans utvecklingsfunktion för det afrikanska biståndet bör därför inrättas på plats i södra Afrika. Ekonomiska och administrativa funktioner kan dock finnas kvar i Sverige.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför om utvecklingsfunktion i Afrika. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U300 (m) yrkande 11 och motion 2001/02:U311 (m) yrkande 13.

4. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet (punkt 11) (kd)

av Fanny Rizell och Rosita Runegrund (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U231 yrkande 1. Motionerna 2001/02:U300 yrkande 10 och 2001/02:U345 yrkande 10 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Vi anser att det övergripande målet för Sveriges internationella utvecklings-samarbete inte enbart bör vara att höja de fattigas levnadsnivå utan även att främja mänskliga rättigheter och en demokratisk samhällsutveckling. Det är viktigt att värna om människors värdighet och möjlighet att leva i frihet. Dessutom är mänskliga rättigheter ett mål i sig, som både främjar och går

hand i hand med en positiv samhällsutveckling. Nationella demokratiska institutioner gynnar även fattigdomsbekämpningen.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 1.

5. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet (punkt 11) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U345 yrkande 10. Motionerna 2001/02:U231 yrkande 1 och 2001/02:U300 yrkande 10 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Jag anser att demokratimålet skall vara det överordnade bland målen för utvecklingssamarbetet. Utgångspunkten är att varje människa har rätt att leva ett liv i fred och frihet. Därför är demokrati det enda styrelseskick som är människan värdigt.

Demokrati medför positiva effekter som gynnar utvecklingen i landet. Utan demokratiskt styre ingen långsiktig, uthållig och stabil utveckling. Maktavare som vill bli omvalda har ett intresse av att genomföra samhällsliga förändringar. En positiv demokratisk och ekonomisk utveckling i u-länderna och i det gamla östblocket ligger i hög grad i Sveriges intresse. Miljöförstöring kan motverkas och världsekonomin stimuleras. Påtvingade befolkningsomflyttningar kan långsiktigt motverkas. Krigsriskerna minskar. Och sist men inte minst: den enskilda människan kan åtnjuta större möjligheter att påverka sin livssituation. I ett läge där många människor runt om i världen fortfarande plågas av diktatur och statsterrorism kan få uppgifter vara viktigare än att sprida demokratins idéer över världen.

Jag menar att demokrati och respekt för mänskliga rättigheter också har ett egenvärde. De är alltså inte endast ett medel att skapa utveckling utan en förutsättning för och en del av själva utvecklingsbegreppet. Det handlar om att skapa anständiga samhällssystem utan förtryck. Sådana system är i längden utvecklingsfrämjande också i ekonomisk mening.

I dag är fattigdomsbekämpning det övergripande målet för svensk biståndspolitik. Vi menar dock att det är uppenbart att det inte enbart genom resursöverföringar är möjligt att skapa utveckling. Lösningar till de problem som de fattiga upplever såsom alarmerande står med största sannolikhet inte heller att finna i resursöverföringar. Då Världsbanken gått ut och frågat 60 000 fattiga i "Consultations with the poor" om vad de upplever som sin

största brist säger de att det de främst vill prioritera är insatser mot fysisk ohälsa, laglöshet, brist på jämställdhet mellan könen samt bristen på förtroende för institutioner. Jag menar att detta är en förskjutning av fattigdomsdefinitionen, som fått genomslag i institutioner som IMF:s och Världsbankens användning av begreppet. Vad man då menar med fattigdomsbekämpning är företeelser som utmärker en liberal demokrati grundad på genuin respekt för mänskliga rättigheter. Utveckling sker då människor har verktygen i sina egna händer. Detta är vad som utmärker en demokrati och rättsstat. Därför skall demokrati och mänskliga rättigheter vara det överordnade bland målen för utvecklingssamarbetet.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U345 (fp) yrkande 10.

6. Formerna för bistånd till totalitära stater (punkt 12) (c, fp)

av Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse::

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U328 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att biståndsdialogen måste vara ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Om bistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater som ej tillåter flerpartisystem anser vi att biståndet skall ske genom enskilda organisationer. Det måste stå klart för mottagarländerna att biståndets omfattning och inriktning kan påverkas av hur demokratifrågor och mänskliga rättighetsfrågor hanteras. I detta avseende skall inslaget av villkor i biståndsgivningen öka. Vi menar vidare att Sverige bör undvika bilaterala biståndsenkeltang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U328 (fp) yrkandena 6 och 7.

7. OSSE:s verksamhet (punkt 48) (v)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse:

48. Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad som framförs i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:U283 yrkande 1.

Ställningstagande

Som framgår av de två senaste regeringsskrivelserna om OSSE:s verksamhet, från mars 2000 och september 2001, har Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) alltmer kommit att framstå som den ledande operativa kraften i Europa när det gäller civil krishantering och förebyggande verksamhet för att förhindra att konflikter uppstår. Att OSSE har hög legitimitet visas kanske bäst av betalningsviljan bland medlemsländerna, av vilka många är fattiga. Under det senaste verksamhetsåret hade vid tidpunkten för den årliga sommarsessionen inte mindre än 99,5 % av medlemsavgifterna flutit in, vilket t.ex. kan jämföras med FN:s svårigheter att få in sina medlemsavgifter. Att legitimiteten är hög visas också av det stora intresset och engagemanget för de årliga parlamentarikermötena i juli som fr.o.m. nästa år skall utvidgas med en årlig vintersession som kommer att förläggas till Wien. Att OSSE-parlamentarikerna är direkt knutna till de inhemska parlamenten (till skillnad från EU-parlamentet) förstärker legitimiteten. Den konsensusprincip som OSSE tillämpar kan också bidra till att höja förtroendet för organisationens verksamhet och eliminera risken att enskilda nationer skall behöva känna sig överkörda. Även små, fattiga länder kan känna sig respekterade.

I den senaste skrivelsen redogörs för den omfattande och varierande fältverksamhet som sker i OSSE:s regi och den samverkan som sker med andra aktörer, t.ex. FN, EU, Europarådet, frivilligorganisationer (NGO:er) m.fl. Till stor del kan OSSE karaktäriseras som FN:s förlängda arm i Europa, även om mandatet och arbetsuppgifterna skiljer sig åt. OSSE har ställning som regional FN-organisation för säkerhetsfrågor i Europa. En stor del av OSSE:s verksamhet ligger i att hjälpa de nya staterna i Öst- och Centraleuropa att bygga upp demokratin från grunden. Här spelar elementära valförberedelser och valobservationer en central roll, men även stöd och hjälp till en fri opinionsbildning i dessa nya statsbildningar. I många fall har man varit mycket framgångsrik. Många valobservatörer kan vittna om den stolthet man uppvisat på valstationerna när man med korrekthet och stränghet minutiöst efterlevt de nya och ofta stränga vallagarna.

Mycket återstår naturligtvis att göra. Ett exempel är att förbättra dialogen mellan medborgarna och parlamenten/styrelseorganen. Förutsatt att elementär infrastruktur fungerar och läskunnigheten är någorlunda utbredd kan man med relativt enkla och billiga metoder dramatiskt öka delaktigheten med hjälp

av modern teknik. Här utgör Estland ett lysande exempel som bl.a. med bilateral hjälp av det svenska parlamentet på ett enkelt och billigt sätt effektivt förbättrat kommunikationen med medborgarna. Vi menar att det vore önskvärt att man, i likhet med vad EU nu gör på den militära sidan, upprättar en motsvarande styrkekatalog för den civila krishantering och den förebyggande verksamheten. Kan Sverige ställa militära förband och materiel i miljardklassen till förfogande borde det vara möjligt att även ta fram avsevärda resurser till en civil styrkekatalog.

I exemplet ovan pekar vi på IT-resurser, men det kan självfallet gälla en mängd områden, t.ex. juridik, polisutbildning, sjukvård, miljöverksamhet osv. Vi menar dock att det helst bör ske i OSSE:s regi och i mindre omfattning inom EU. Som framgår av skrivelsen finns redan ett embryo till en civil insatsstyrka i form av REACT (Rapid Expert Assistance and Co-operation Team "Civil snabbinsatsstyrka"), och ett särskilt operationscenter planeras. Sverige har också anmält beredskap för 40 personer. Vi menar dock att i jämförelse med vad vi utlovat till militära insatser är ambitionsnivån alltför blygsam och borde ökas avsevärt. Vi vill därför föreslå att regeringen tar initiativ till att upprätta en styrkekatalog för civil krishantering enligt ovanstående förslag.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U283 (v) yrkande 1.

8. En afrikansk säkerhetsordning (punkt 49) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:

49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U311 yrkande 9, och motion 2001/02:U300 yrkande 19 bifalles delvis.

Ställningstagande

Vi konstaterar att krig utgör ett stort hinder för utveckling. Förutom etablerandet av institutioner som främjar fred och mänskliga rättigheter kan freden underlättas genom att de biståndsströmmar som går från västvärlden till de krigförande länderna omdirigeras. En grundläggande regel måste vara att inget svenskt bistånd skall ges till statsmakter som för anfallskrig.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motionerna 2001/02:U300 (m) yrkande 19 och 2001/02:U311(m) yrkande 9.

9. EU:s biståndspolitik (punkt 59) (v, mp)

av Lars Ohly, Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse:

59. Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad som framförs i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:U259 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Europeiska unionen är en av världens största enskilda biståndsgivare. År 1999 uppgick EU:s bistånd till 80 miljarder kronor varav 757 miljoner kommer från Sverige. Det är bra att EU använder en del av sin budget till bistånd. Men de pengar som avsatts för bistånd skulle lika gärna kunna avsättas i medlemsländernas nationella budgetar. För den samordning som är nödvändig finns redan färdiga strukturer och institutioner inom FN. EU har inte heller utnyttjat alla de möjligheter som FN ger.

EU:s bistånd är med internationella mått mätt stort. Just storleken på biståndet gör det extra viktigt att det används rätt. Storleken på biståndet måste även sättas i relation till vad Europa under årens gång brandskattat biståndsländerna på. Utskottet menar att inom EU används biståndet som en del i en politik för EU:s egen utveckling och inte alltid i första hand för mottagarlandets utveckling. Ett ytterligare bevis på att EU:s biståndspengar även har denna funktion är att biståndet har ändrat inriktning över tiden. På sextio- och sjuttioalet koncentrerades utvecklingssamarbetet mot Afrika, ca 70 % gick dit. Nu är det ”bara” 35 %. I stället är det Medelhavsländerna och länderna i Östeuropa som får den största andelen.

Vi menar att det finns projekt som sköts bra och lett till goda resultat, men tyvärr är de projekt som varit ineffektiva och missköts ännu fler. Det har den egna revisionen visat. EU har givit sig själv en uppgift som den inte klarar. En mycket omfattande byråkrati omger biståndsverksamheten. Eftersom jordbrukspolitiken och strukturfonderna sköts nationellt, är biståndet den enskilt största budgetposten som EU har att hantera.

Flera kommissionärer, flera generaldirektorat och mängder av kommittéer och expertgrupper finns kopplade till denna verksamhet. Medlen finns uppplitrade på flera olika budgetposter, som var och en för sig har ett speciellt syfte. Detta leder till onödig byråkrati och biståndsinsatser löper stor risk att bli enstaka åtgärder som inte ger långsiktig utveckling. Kommissionären Poul Nielsen och även den svenska regeringen har gjort insatser för att öka effektiviteten och ändra inriktningen. Det saknas i dag överskådlighet och helhets-syn i EU:s biståndspolitik. Det finns nu ett program för hur förändringar skall ske, men risken är stor för att de nödvändiga effektiviseringarna uteblir. De föreslagna åtgärderna är inte tillräckliga eftersom kommissionens organisation och bristande öppenhet är ett hinder i sig.

Vi menar att hela strukturen för EU:s bistånd bör ändras så att medlemsstaternas egna, väl fungerande biståndsorganisationer utnyttjas. De mottagande länderna måste också ges ett större inflytande över hur biståndsmedlen används. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. EU kan sedan bidra i rollen som samordnare och utvärderare av olika insatser. För att garantera NGO:er inflytande över hanteringen av EU:s bistånd skulle ett sätt vara att en utvärdering av EU:s biståndsinsatser gjordes gemensamt av kommissionen, mottagarlandet, berörd medlemsstat och NGO:er.

Det viktigaste EU och övriga västvärlden kan göra är emellertid inte att öka eller förändra biståndet. Det mest verksamma politiska verktyget är att förändra EU:s egen jordbruks- och handelspolitik. Hittills har detta arbete gått mycket långsamt och saknat perspektivet att öka den globala rättvisan. Sverige lyckade under ordförandeskapet få igenom ett beslut där MUL-länderna, dvs. de minst utvecklade länderna, skall få bättre villkor. Men även här finns beklagliga undantag och alltför långa övergångsperioder för viktiga varor. Det avtal som kom till är dock ett viktigt steg i rätt riktning.

Inom jordbrukspolitiken är exportsubventionerna det som i första hand borde ändras. De gör att utvecklingsländerna importerar basvaror för sin försörjning i stället för att det skapas möjlighet för en inhemsk marknad. I stället för att producera livsmedel för den inhemska marknaden tvingas de att koncentrera sin odling på enstaka produkter som väst vill ha. Dessa produkter säljs sedan på en osäker världsmarknad, med diverse importrestriktioner, som också nästan alltid gynnar de redan rika länderna.

EU borde låta en oberoende expertgrupp, där även NGO:er finns representerade, göra en analys av sambanden mellan EU:s handels- och jordbrukspolitik, dess bistånd och utvecklingsländernas möjligheter att själv försörja sig på en dräglig nivå. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är väl känt att kvinnor oftast har det hårdaste arbetet och tyngsta ansvaret för försörjningen. Detta måste naturligtvis uppmärksammas när biståndet ges. Kommissionen har föreslagit att EU:s stöd skall koncentreras på sex områden: handel och utveckling, regional integration, stöd till makroekonomisk politik med koppling till fattigdomsbekämpning, transporter, tryggad livsmedelsförsörjning samt uppbyggnad av institutionell kapacitet. Dessa områden skall sedan "mainstreamas", dvs. analyseras utifrån ett könsperspektiv. För att få en uppfattning om hur biståndet hittills har gynnat kvinnor eller män måste en utvärdering göras utifrån just detta perspektiv. Vi anser att en utvärdering utifrån ett könsperspektiv är nödvändig för att bättre kunna styra biståndet mot de uppsatta målen. Därför bör en utvärdering göras av konsekvenserna av EU:s bistånds-, handels- och jordbrukspolitik utifrån ett könsperspektiv.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U259 (v) yrkandena 1–4.

10. Länderval och landramar inom biståndet (punkt 62) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors
(alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse:

62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U311 yrkande 8. Motion 2001/02:U229 yrkande 26 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Vi anser att nuvarande system med landramar bör avskaffas till förmån för ett avtalsbundet samarbete. I avtalen bör ingå strikta villkor vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling. Bistånd som inte främjar utvecklingen skall snarast avvecklas. Det handlar främst om bistånd som ges till statsmakter som hindrar landets utveckling.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U311(m) yrkande 8.

11. Länderval och landramar inom biståndet (punkt 62) (c)

av Marianne Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse:

62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U229 yrkande 26. Motion 2001/02:U311 yrkande 8 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Jag anser att fokuseringen på landramar och stat-till-stat-samarbete direkt eller indirekt blivit ett stöd till auktoritära och korrupta regimer, tungrodda och ineffektiva byråkratier och till stora olönsamma statliga företag. Resultatet har i flera fall blivit allmänt snedvridna och ineffektiva ekonomier.

Jag noterar att vissa förändringar i positiv riktning ägt rum de senaste åren i Sidas verksamhet samt att regeringen närmar sig en mer behovsfokuserad biståndspolitik, om än i alltför långsam takt och i otillräcklig omfattning.

Enligt min mening återstår därför mycket att göra. Framför allt är det dags för Sverige att överge traditionen att låta ländervalet styra biståndet och i stället låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U229 (c) yrkande 26.

12. Tillsättning av en utredning för att sätta in hiv/aids i ett säkerhetspolitiskt perspektiv (punkt 79) (kd)

av Fanny Rizell och Rosita Runegrund (båda kd)

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 79 borde ha följande lydelse:

79. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U335 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att medvetenheten måste öka om riskerna med den hiv/aids-epidemi som finns bl.a. i vårt närområde. Det är därför dags att vidga säkerhetsbegreppet till att också gälla farsoter av olika slag. Den våldsamma utbredningen av hiv/aids i Afrika visar på ett dramatiskt sätt de tragiska och gränslösa effekterna av denna epidemi. Enda sättet att motverka en vidare utbredning är genom långsiktig och förebyggande verksamhet, dvs. krisförebyggande verksamhet.

Vi anser därför att det finns anledning att, inom ramen för det vidgade säkerhetsbegreppet, behandla hiv/aids, liksom flera andra sjukdomar av epidemisk karaktär, som tänkbara säkerhetsshot i en inte alltför avlägsen framtid. Enligt FN:s säkerhetsråd kan hiv/aids anses utgöra en säkerhetspolitisk risk med stor utslagning av både människor och av länders utveckling, näringsliv, infrastruktur, organisation och administration. Insatser mot hiv/aids handlar i stor utsträckning om förutsättningarna för ett lands, en världsdels utveckling och säkerhet.

Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, bör därför, inom ramen för den uppdragsverksamhet som sker för Regeringskansliets räkning, ges uppdraget att genomföra en utredning med en bred vetenskaplig ansats, där hiv/aids och liknande sjukdomar av epidemisk karaktär sätts in i ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Utredningsuppdraget bör vidare åtföljas av ett önskemål om förslag till åtgärds katalog för ett svenskt agerande i frågan, nationellt såväl som internationellt.

Vad som ovan anförts om utredning där hiv/aids sätts in i ett säkerhetspolitiskt perspektiv bör ges regeringen till känna.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 2.

13. Resurserna till det globala hiv/aids-arbetet (punkt 80) (kd)

av Fanny Rizell och Rosita Runegrund (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 80 borde ha följande lydelse:

80. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U335 yrkande 3.

Ställningstagande

Bekämpningen av hiv/aids kommer att medföra stora ekonomiska uppföringar och fresta på begreppen solidaritet och mänskliga rättigheter. Sverige måste ta sin del av ansvaret för bekämpningen av hiv/aids, det stora hot som ligger över mänskligheten. Vid FN:s speciella session för hiv/aids den 25–27 juni 2001 beslutades att inrätta en från FN och andra organ fristående fond för bekämpningen av hiv/aids. Det finns därför anledning att avsätta särskilda medel i budgeten för det globala hiv/aids-arbetet och att riksdagen beslutar om hur stor den budgeterade insatsen skall vara.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U335 (kd) yrkande 3.

14. Skuldavskrivningar för de fattigaste länderna (punkt 95) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågå och Sten Tolgfors (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 95 borde ha följande lydelse:

95. Riksdagen tillkännager för regeringen vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U311 yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Vi anser att vid sidan av marknadstillträde är skuldsanering den viktigaste frågan när det gäller att utrota fattigdomen i utvecklingsländerna.

Det är föga meningsfullt att ungefär en femtedel av biståndsmedlen återvänder till den rika världen – nu i form av skuldbetalningar på lån som annars vore utan något större reellt värde.

Sverige bör ta initiativ till att de högt skuldsatta fattiga ländernas skulder avskrivs snarast, vilket beräknas kunna bli år 2004. Sverige bör härvid vara ett föregångsland.

Av HIPC-ländernas totala skuldbörda på 200 miljarder US-dollar faller – med hänsyn till vår andel av i-världsekonomin – 2 miljarder US-dollar på vår lott. Sverige bör därför under år 2004 sanera utlandsskulder för HIPC-länder med detta belopp. Samtidigt bör vi begära motsvarande insatser från övriga EU- och OECD-länder.

Självfallet bör skuldsanering inte ske villkorslöst. En utvecklingsinriktad statsledning och en basal utbildning och hälsovård för alla – även för flickorna – måste vara en förutsättning för skuldsanering, liksom en strävan till demokrati och rättssamhälle. Skuldsanering får inte skapa nytt låneutrymme för ett korrupt styre.

I mycket liknar detta ett konkursförfarande. En ny utvecklingsinriktad statsledning får ett helt nytt utgångsläge – den får chansen att starta om utan bördan av skulder från tidigare vanstyre.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U311(m) yrkandena 10 och 11.

15. Enskilda organisationers roll i en demokratisk utveckling (punkt 98) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 98 borde ha följande lydelse:

98. Riksdagen tillkännager för regeringen vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U328 yrkande 24 motionerna 2001/02:U229 yrkandena 23 och 30 samt 2001/02:U231 yrkande 3 besvaras med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Det civila samhället utgör en av de mest centrala grundpelarna i ett demokratiskt samhälle. Många svenska enskilda organisationer verkar här som viktiga förmedlare av svenskt bistånd och stöd till det civila samhället i mottagarländerna. Kraven på långsiktig förändring och samordning måste även här vara höga. Organisationerna måste stå så starka att de inte är beroende av en person eller en liten grupp av människor. För detta krävs ett professionellt och målinriktat arbete fokuserat på strategiskt tänkande och organisationsuppbyggnad. Den solida biståndsvilja som finns bland de människor som arbetar inom olika enskilda organisationer måste tas till vara och på olika sätt stödjas och uppmuntras. Utan den långa biståndserfarenhet som finns bland alla dessa enskilda organisationer, såsom kyrkor och samfund av olika slag, solidaritetsgrupper, fackföreningar, idrottsföreningar, politiska partier, etc., skulle det svenska biståndet inte vara så effektivt och så väl förankrat i det svenska samhället som det är i dag. Folkrorelserna har en central roll när det gäller att mobilisera folkligt stöd för utvecklingsarbete.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 24.

16. Bistånd till Kuba (punkt 99) (m, kd, c, fp)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Fanny Rizell, Rosita Runegrund (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 99 borde ha följande lydelse:

99. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U231 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi konstaterar att Kuba är en av de få kvarvarande kommunistiska diktaturerna i världen. Amnesty International rapporterar varje år om hur den kubanska regimen konsekvent kränker de mänskliga rättigheterna. Förtrycket i Kuba är målmedvetet, systematiskt och sofistikerat. Bistånd från Sverige går till Kuba för att bl.a. påskynda ekonomiska och politiska reformer. Även om små steg kan skönjas vad gäller vissa begränsade ekonomiska reformer i Kuba sker inga framsteg på det politiska området eller vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Vi motsätter oss alla former av bilateralt samarbete med Kuba, dvs. att Sverige ger bistånd som förmedlas via statliga organ på Kuba. I stället bör bistånd kanaliseras via frivilligorganisationer till oppositionella på Kuba som arbetar för ett pluralistiskt och demokratiskt Kuba med respekt för de mänskliga rättigheterna.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 4.

17. Oberoende analyser och utvärderingar av biståndet (punkt 102) (m, kd, c, fp)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Fanny Rizell, Rosita Runegrund (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 102 borde ha följande lydelse:

102. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U231 yrkande 27.

Ställningstagande

Även om Sidans utvärderingsenhet har stärkts och Expertgruppen för utvecklingsfrågor, EGDI, tillsatts, kan detta inte ersätta ett självständigt och oberoende utvärderingsinstitut liknande Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU). Nedläggningen av detta institut – som inrättades under fyrpartiregeringen – är beklaglig. Detta har fått till följd

att Sida nu återigen utvärderar denna del av sin egen verksamhet. Att Sida löpande genomför utvärderingar av projekt och program är en normal och viktig del av verksamheten. Detta ersätter dock inte behovet av en oberoende analys och utvärdering av Sidas verksamhet. Riksdagens revisorer riktar i sin granskning av utvecklingssamarbetet (1998/99:2) allvarlig kritik mot olika delar av styrningen, genomförandet, samordningen och uppföljningen av biståndet. Revisorerna anser att utvärdering av genomförda insatser utgör en betydelsefull del av den resultatorienterade styrningen av utvecklingssamarbetet. Detta ställer krav på oberoende utvärderingar på olika nivåer för att tillgodose såväl riksdagens och regeringens som Sidas behov av analyser. Revisorerna menar att det finns behov av ytterligare en utvärderingsnivå för att, med hjälp av oberoende beslutsunderlag, bedöma och redovisa resultat av utvecklingssamarbetet. Ett speciellt viktigt område är en oberoende utvärdering av Sidas upphandling av konsulter.

En extern oberoende analys och utvärdering av det svenska biståndet är angelägen för att det skall vara ställt utom allt tvivel att biståndsresurserna hanteras på ett effektivt och oklanderligt sätt och för att man skall kunna försäkra sig om att det svenska biståndet svarar mot högt ställda kvalitetskrav.

Det avgörande i sammanhanget är att betona vikten av att utvärderingar som har gjorts följs upp i nästa implementeringsfas. I nuläget görs det en mängd bra och viktiga utvärderingar av Sida, med goda förslag till förbättringar. Att de sedan påverkar den kommande verksamheten är inte alltid säkert. Vi menar att man bör se över hur befintliga utvärderingars rekommendationer återförs in i arbetet.

I en verksamhet som internationellt bistånd är det av särskilt stor betydelse att medborgarnas tilltro till ansvariga myndigheter är hög. Samtidigt som krav ställs på ett ökat bistånd, måste krav ställas på att biståndet är effektivt. Kravet på mer av oberoende analys av det svenska utvecklingssamarbetet är av stor betydelse, liksom att gjorda utvärderingar genomsyrar kommande verksamhet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U231 (kd) yrkande 27.

18. Demokratistöd till Central- och Östeuropa (punkt 113) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 113 borde ha följande lydelse:

113. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U328 yrkande 30.

Ställningstagande

Sveriges samarbete med länderna i Central- och Östeuropa handlar, som Folkpartiet liberalerna många gånger framhållit, inte om samma saker som samarbetet med utvecklingsländerna. Det grundläggande i Central- och Östeuropa är att bryta den förlamning som decenniernas kommunistiskt styre inneburit och återknytta band mellan Europas olika delar som brutits mot medborgarnas vilja.

Det viktigaste är att länderna i Central- och Östeuropa så fullständigt som möjligt kommer med i det demokratiska Europas olika institutioner och integreras i det normala ekonomiska utbytet mellan olika europeiska länder. EU bör vara öppet för alla demokratiska länder som helt eller delvis ligger i Europa. Även om det kan ta lång tid innan länder som Ryssland, Ukraina och Vitryssland är fullvärdiga medlemmar är det viktigt att denna princip, med sin grund i Romfördraget, hålls levande.

I ett antal av de gamla kommunistiska staterna har övergången till demokrati och marknadsekonomi genomförts, och en positiv ekonomisk utveckling har inletts samtidigt som de demokratiska landvinningarna stabiliserats. De tydligaste exemplen är Tjeckien, Ungern, Slovenien, Polen, Estland och Lettland. Dessa länder är även de som ligger närmast till hands för medlemskap i EU.

I Vitryssland har demokratin dock på inga sätt funnit sina former. Yttrande- och pressfrihet är ej att tala om. Vitryssland är i praktiken en ny diktatur. Andra länder, såsom Ukraina, Bulgarien och Rumänien, befinner sig någonstans mellan dessa två grupper. Några har delvis lyckats med ekonomiska reformer, men någon verkligt fungerande demokrati har inte uppstått.

För alla de central- och östeuropeiska länder som nu genomfört de viktigaste delarna av systemskiftet mot demokrati och marknadsekonomi är den viktiga frågan i dag inte hur de skall komma ut ur den kommunistiska återvändsgränd utan hur de skall återfå sin naturliga plats som fullvärdiga delar av det demokratiska Europa. Dessa länder kommer nu i allt större utsträckning att finna att de delar både problem och möjligheter med de mer etablerade demokratierna i väst. Detta ställer Västeuropas politiska kultur inför en ny utmaning, nämligen att dels kunna behandla de nya demokratiernas företrädare som jämlikar, dels visa att man själv tar de demokratiska idealen på allvar. Det var tron på dessa ideal som gav de östeuropeiska staternas ledare och folk kraft att tvinga bort det gamla systemets anhängare och genomdriva den ofta smärtsamma omställningen av ekonomi och samhällsliv. Nu har Europas demokratier ett gemensamt ansvar för länder på båda sidor om den gamla skiljelinjen mellan väst och öst.

För vissa av de gamla östländerna kvarstår behovet av grundläggande insatser för att bidra till att de grundläggande elementen i ett "normalt" europeiskt samhälle kan återskapas – rättssäkerhet, privat ägande, fri prisbildning, kommunalt självstyre, fria massmedier och partier etc. I framför allt Vitryssland är förhållandena sådana att de enda insatser som förefaller meningsfulla

är att stödja en demokratisk opposition mot härskare som försöker bevara ett totalitärt system.

Svensk utrikes- och biståndspolitik bör, som framgått ovan, mer konsekvent än hittills inriktas på att stärka demokratins krafter runt om i världen. Det säger sig självt att denna inriktning av vår utrikes- och biståndspolitik har särskild relevans i vårt omedelbara närområde. Som framgår av vår argumentering är fred och säkerhet direkt beroende av demokratins öde i olika länder. Riksdagen bör därför formulera om de mål för östsamarbetet (att främja en hållbar utveckling, fördjupad integration och partnerskap i Östersjöområdet och dess omgivningar, utifrån behoven i samarbetsländerna och med utnyttjande av den svenska resursbasen) som regeringen beskrev i sin proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa så att det tydligt framgår att målet om att skapa en demokratisk kultur är avgörande för möjligheterna att uppnå de övriga.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U328 (fp) yrkande 30.

19. Upplösning av Östersjömiljarden (punkt 123) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wägö och Sten Tolgfors (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 123 borde ha följande lydelse:

123. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller regeringen motion 2001/02:U312 yrkande 17.

Ställningstagande

Vi konstaterar att den s.k. Östersjömiljarden hanterats vid sidan av det övriga östbiståndet. Östersjömiljarden är ett försök att maskera företagsstöd som bistånd. Stöd till svenska företag kan knappast anses höra hemma inom ramen för öststödet.

Det har enligt en intern utredning på UD visat sig ha funnits betydande brister i hanteringen av projektmedlen inom Östersjömiljarden. Oklarhet om den övergripande målsättningen med Östersjömiljarden samt om vilka kriterier som skall gälla för att projekt skall beviljas medel påvisades. De uppställda målen med satsningen menades vara vagt formulerade och otydigheter i vilka sorters projekt som förväntades fanns. Det brast i kopplingen mellan mål och medel och det var stora brister i administrationen. Oklara ansvarsförhållanden hade präglat hanteringen.

Vidare har brister i kontrollen och uppföljningen av projekten påvisats, i form av avsaknad av en regelbunden utvärdering och enhetlig rapportering. I vissa fall har t.o.m. projektansökningar saknats. Stundom har inte ens en

ekonomisk redovisning krävts. Slutligen har inte rutiner för återbetalning av outnyttjade medel funnits. Hanterandet av dessa frågor förefaller att ha lett till att skattebetalarnas pengar använts på ett mindre ändamålsenligt sätt. Detta är allvarligt eftersom Sverige särskilt inom öststödet måste föregå med gott exempel och ha en korrekt hantering av skattemedel.

Socialdemokraterna har numera tvingats erkänna den första Östersjömiljardens betydande brister. Samtidigt påstår man att bristerna har rättats till i den andra Östersjömiljardens hantering. Men oavsett om de formella felen undanröjs, så kvarstår de principiella problemen med att inom Östersjömiljarden försöka maskera företagsstöd som bistånd. Östersjömiljarden bör därför upplösas och medel tillföras det ordinarie anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U312 (m) yrkande 17.

Särskilda yttranden

1. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Moderata samlingspartiet framhåller med anledning av anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 följande:

1. Moderata samlingspartiet anser att det svenska biståndssamarbetet bör koncentreras till de länder där det mest effektivt kan bidra till att utrota fattigdomen. Sveriges biståndsinsatser bör därför fokuseras på Afrika söder om Sahara.

Moderaterna anser under anslaget 8:1 Biståndsverksamhet att anslagsposterna Ekonomiska reformer och Information bör avskaffas. I stället föreslås en ny anslagspost Oberoende utvärderingsenhet samt en ny anslagspost för insatser i Afrika för bl.a. konflikthantering och fattigdomsbekämpning. Vidare bör fredsfrämjande verksamhet vara en integrerad del av Sveriges utvecklingssamarbete och en samlad anslagspost för Sveriges fredsfrämjande verksamhet därför ingå i utgiftsområde 7.

Förslag till riksdagsbeslut: Riksdagen beslutar om budgetförändringar avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt följande:

<i>Tusental kronor</i>	2002	2002
	Regeringen	Moderaterna
8:1 Biståndsverksamhet	13 796 752	- 2 511 500
A Traditionellt	14 293 822	- 2 511 500
	0	+ 1 118 836
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa	749 000	+ 50 000
Summa för utgiftsområde 7	15 043 822	- 1 342 664

2. Krig föröder mänskligt liv och förhindrar utveckling. Ekonomisk, social och kulturell utveckling förutsätter frihet, fred och säkerhet. Fredsfrämjande verksamhet bör därför vara en integrerad del i Sveriges utvecklingssamarbete.

Moderata samlingspartiet anser att det inom utgiftsområde 7 bör skapas en samlad anslagspost för Sveriges fredsfrämjande verksamhet. Vi anslår för år 2002 för utgiftsområde 7 anslagspost Fredsfrämjande verksamhet 1 118 836 000 kr.

3. Östersjömiljarden bör upplösas och medel tillföras det ordinarie anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa. Då flera länder beräknas vara EU-medlemmar år 2004 bör då ske en översyn av stödet till Central- och Östeuropa.

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområde 7 anslag 9:1 Samarbeta med Central- och Östeuropa bör tillskjutas 50 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit eller således 799 000 000 kr.

2. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Folkpartiet liberalerna har i motioner föreslagit en alternativ budget för år 2002. Folkpartiet liberalerna avvisar utskottsmajoritetens förslag att nivån på det svenska biståndet endast skall uppgå till 0,74 % av BNI, vilket Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ställt sig bakom. Vi kan ej heller acceptera de omfattande besparingar på biståndet som de socialdemokratiska regeringarna gjort sedan 1994. Folkpartiet liberalerna håller fast vid att enprocentsmålet för det totala svenska biståndet skall vara något mer än vackra ord. För oss är det ett moraliskt grundat åtagande mot de fattiga länderna som åter bör uppfyllas snarast möjligt. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av bistånd till stöd för demokratiska och ekonomiska reformprocesser är det inte svårt att se angelägna ändamål för u-hjälp. Enligt Folkpartiet liberalerna bör vägen mot enprocentsmålet anträdas omedelbart. Folkpartiet liberalerna anslår därför i sitt budgetalternativ 1 728 miljoner kronor till anslaget 8:1 Biståndsverksamhet utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag (således 18 270 miljoner kronor).

De ytterligare 1 728 miljoner kronor som Folkpartiet liberalerna tillför biståndet fördelas enligt följande.

1. Multilateralt utvecklingssamarbete + 348 miljoner kronor

De internationella biståndsorganisationerna befinner sig i omvandling och brottas med stora ekonomiska bekymmer. Utvecklingen i världen gör att nya hot, såsom exempelvis miljö- och naturkatastrofer, konflikter inom i stället för mellan länder, har uppstått och många nya problem skall hanteras. Speciellt konflikthantering har under de senaste åren varit ett område där det fordras ett radikalt omtänkande. Att de flesta väpnade konflikter nu är interna ställer ökade krav på ett effektivt konfliktförebyggande bistånd.

UNDP + 20 miljoner kronor

FN:s utvecklingsprogram UNDP spelar en central roll inom FN:s utvecklingsverksamhet. Vi föreslår att för UNDP anslås ytterligare 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Unicef + 10 miljoner kronor

Barnen måste ges särskild uppmärksamhet i biståndspolitik. Sverige måste aktivt bidra i arbetet för att stötta barns och ungdomars rättigheter. Med tanke på den angelägna verksamhet för barnen i u-länder som Unicef bedriver föreslår vi 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Unifem + 5 miljoner kronor

Arbetet med att främja jämställdhet mellan män och kvinnor skall spela en viktig roll i Sveriges utvecklingssamarbete. Därför anslår Folkpartiet liberalerna ytterligare 5 miljoner kronor till Unifem.

UNFPA + 5 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna har under lång tid pläderat för att befolkningsfrågan skall få en mer framskjuten plats inom det svenska biståndet. I dag står u-länderna för en mycket hög andel av kostnaderna för de projekt som rör frågor om sexuell och reproduktiv hälsa. För att nå ut till alla par i barnafödande ålder måste bidragen från den rika världen fördubblas. För detta satsar vi 5 miljoner kronor mer än det utskottsmajoriteten beslutat till FN:s befolkningsfond UNFPA.

WFP + 25 miljoner kronor

FN:s världslivsmedelsprogram, WFP, spelar en viktig roll för länder med akuta försörjningsproblem. Folkpartiet liberalerna föreslår att WFP anslås 25 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

UNHCR + 63 miljoner kronor

UNHCR spelar en mycket viktig roll i arbetet med att hjälpa flyktingar runt om i världen. Dessvärre är det en organisation som har svårt att få de reguljära resurser som arbetet kräver. Katastroferna och flyktingsituationen i världen innebär en kraftig ökning av UNHCR:s arbetsuppgifter. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att ytterligare 63 miljoner kronor utöver regeringens förslag tillförs UNHCR.

UNRWA + 20 miljoner kronor

Stöd till FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar är viktigt för freden och stabiliteten i Mellanöstern. Folkpartiet liberalerna anslår 20 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit till UNRWA.

UNAIDS + 60 miljoner kronor

WHO + 5 miljoner kronor

Att förebygga ohälsa och bekämpa sjukdomar är vidare en av biståndets huvuduppgifter. Det i dag absolut största hotet mot hälsa och välfärd i den fattiga delen av världen utgörs av aidsepidemin. Hiv/aids utgör ett dödligt hot mot en hel kontinent. För Afrika är hiv/aids den enskilt viktigaste överlevnadsfrågan. Sedan aidsepidemin började på 1980-talet har över 20 miljoner människor dött av aidsrelaterade sjukdomar. Hälften av alla hivinfekterade är unga människor, 15–24 år. Miljontals barn blir föräldralösa. Hela samhällen och nationer förlorar en eller flera generationer av människor. Detta stoppar upp utvecklingen i de drabbade länderna på ett mycket allvarligt och svåråtgärdat sätt. FN:s säkerhetsråd har definierat hiv/aids som ett säkerhetspolitiskt hot. Vi måste göra allt som står i vår makt för att minska spridningen. Det är till exempel oerhört viktigt att förebygga hiv/aids genom information om spridningssätt och rekommendation om kondomanvändning. Det behövs även

stora insatser för att hjälpa de redan drabbade, exempelvis genom att erbjuda gratis eller mycket billiga bromsmediciner. Folkpartiet föreslår att 60 miljoner kronor utöver regeringens förslag anslås till UNAIDS. Bidraget till WHO föreslås bli 5 miljoner kronor högre än regeringens förslag.

Habitat + 5 miljoner kronor

Biståndsinsatser för att komma åt u-ländernas urbaniseringsproblem är nödvändiga. Vi föreslår därför ytterligare anslag på 5 miljoner kronor till Habitat.

Miljöinsatser + 60 miljoner kronor

Den globala miljön är en överlevnadsfråga för mänskligheten. Sverige bör spela en pådrivande roll i det internationella miljöarbetet. Folkpartiet liberalerna föreslår att multilaterala miljöinsatser får ytterligare 60 miljoner kronor.

Konfliktförebyggande insatser + 50 miljoner kronor

Skall världen lyckas hantera sina konflikter bättre i framtiden måste det ske på internationell bas. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att delposten Konfliktförebyggande insatser ökas med 50 miljoner kronor.

Övriga multilaterala insatser (kvinnor och barn) + 20 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna föreslår att anslaget Övriga multilaterala insatser, där fokus bör vara på de mest utsatta grupperna i fattiga länder såsom kvinnor och barn, ökas med 20 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

2. Bilateralt utvecklingssamarbete + 1 380 miljoner kronor

Afrika + 30 miljoner kronor

Under de senaste åren har Afrika skakats av några av de mest förskräckliga konflikter under 1900-talet. Vad som har hänt Sierra Leone, Somalia, Rwanda och forna Zaire, Sudan liksom kriget mellan Etiopien och Eritrea på Afrikas Horn, väcker fasa världen över. De visar alla på behovet av ett annat styrelseskick än vad som varit gängse. Sveriges roll som pådrivare av processerna mot demokratiskt fungerande afrikanska stater kan i detta sammanhang inte nog understrykas.

Vi förespråkar en något starkare inriktning på södra Afrika. Folkpartiet föreslår att ytterligare 30 miljoner kronor anslås till Afrika. Bilateralt bistånd till icke-demokratiska stater eller stater utan flerpartisystem skall dock undvikas. Stöd till dessa stater bör i stället förmedlas genom enskilda organisationer. Vi förordar därför en minskning av det bilaterala biståndet till länder såsom Kenya, Tanzania, Eritrea och Etiopien. Det bilaterala utvecklingssamarbetet med Zimbabwe bör fortsätta ligga på is till dess att en demokratisk utveckling kan skönjas.

Asien

– 130 miljoner kronor

Mot bakgrund av vår kritiska uppfattning om bristen på demokratisk utveckling finner vi det naturligt att sänka biståndet till Vietnam och Laos. Vi föreslår därför en total minskning av biståndet till Asien med 130 miljoner kronor.

Latinamerika

+ 80 miljoner kronor

Sverige har en lång erfarenhet av samarbete med Latinamerika. Då landsstrategier arbetas fram bör inriktningen vara på demokratiinsatser samt fattigdomsbekämpning (främst utbildning och vatten). Vi föreslår att anslaget Latinamerika ökas på med 80 miljoner kronor.

Särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter

+ 600 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna anser att demokrati och mänskliga rättigheter skall genomsyra hela det bilaterala biståndet. Folkpartiet anslår ytterligare 600 miljoner kronor till särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter.

Enskilda organisationer

+ 100 miljoner kronor

Det bistånd som förmedlas via enskilda organisationer har stor betydelse bl.a. för att stärka det civila samhället i mottagarländerna. Olika undersökningar visar dessutom att utvecklingsbistånd förmedlat via enskilda organisationer är effektivt både organisatoriskt och ekonomiskt. Enskilda organisationer har vidare en särskild roll att spela som den enda lämpliga biståndsformen när det gäller bistånd till diktaturer. Folkpartiet föreslår att anslagsposten för bistånd genom enskilda organisationer tillförs ytterligare 100 miljoner kronor.

Ekonomiska reformer och skuldlättnader

+ 700 miljoner kronor

Om de spirande nya demokratierna skall ha en chans anser Folkpartiet liberalerna att omfattande skuldlättnader måste ges. De utomordentligt allvarliga skuldproblem som flera av våra fattigaste mottagarländer brottas med utgör starka skäl för att stora belopp skall finnas tillgängliga för bl.a. skuldlättnadsinsatser. För att säkerställa denna av Folkpartiet liberalerna prioriterade biståndsform föreslår vi att ytterligare 700 miljoner kronor tillförs stödet för ekonomiska reformer.

3. Anslagen för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (punkt 1) (kd)

av Holger Gustafsson och Jan Erik Ågren (båda kd).

I tabellerna 1 och 2 redovisar Kristdemokraterna sitt kostnadsförslag till anslag för år 2002 och till utgiftsområde 7 som helhet. Anslagen för biståndsförvaltning, Nordiska Afrikainstitutet och kostnaderna för garantier, överensstämmer med regeringens förslag.

Beträffande anslaget Biståndsverksamheten för år 2002 är Kristdemokraternas ram 500 miljoner kronor högre än regeringens. Vår ökningstakt är även högre än regeringens då vi ökar med 600 miljoner kronor år 2003 och med 1 400 miljoner kronor år 2004.

I tabell 3 redovisas ökningstakten av biståndsramen i procent av BNI. Kristdemokraterna har en betydligt högre ökningstakt än regeringen och når 0,93 % av BNI år 2004, vilket är ett steg på vägen i vår femårsplan mot 1 % av BNI.

Tabell 1 Anslagsbelopp utgiftsområde 7

Tusental kronor

	2002	2002
	Regeringen	Kristdemokraterna
8:1 Biståndsverksamhet	13 796 752	(+ 500 000) 14 296 752
8:2 Sida	485 814	485 814
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	11 256	11 256
9:1 Samarbete Central- och Östeuropa	749 000	749 000
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	1 000	1 000
Summa	15 043 822	(+ 500 000) 15 543 822

Tabell 2 Utgiftsutveckling för biståndsramen

Miljoner kronor (löpande priser)

Totalt för biståndsramen	2002	2003	2004
Regeringen	16 487	18 930	21 253
Kristdemokraterna	(+500) 16 987	(+600) 19 530	(+1400) 22 653

Tabell 3 Utgiftsutveckling av biståndsramen i procent av BNI

Totalt för biståndsramen	2002	2003	2004
Regeringen	0,74 %	0,74 %	0,86 %
Kristdemokraterna	0,77 %	0,77 %	0,77 %

I det bilaterala utvecklingssamarbetet anslår Kristdemokraterna ökade medel till *Ekonomiska reformer*, där skuldavskrivningar ingår. Här vill vi tillskjuta ytterligare 200 miljoner kronor för att Sverige skall föregå med gott exempel och leda den internationella opinionen. Därutöver prioriteras *Humanitärt bistånd*. Det senaste året har ett flertal katastrofer i vår omvärld visat på betydelsen av förbättrade förberedelser av det humanitära biståndet. 100 miljoner utöver regeringens budget anslås därför. Vi vill även lyfta fram frågor om *Mänskliga rättigheter och demokrati*. Därför föreslår vi att en ny delpost upprättas för detta och anslår där 200 miljoner utöver det som regeringen redan lägger på bistånd för mänskliga rättigheter och demokrati.

**Tabell 4 Anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete
Bilateralt utvecklingssamarbete 2002**

Tusental kronor

	Regeringen	Kristdemokraterna
Afrika	2 410 000	2 410 000
Asien	1 480 000	1 480 000
Latinamerika	785 000	785 000
Europa	775 000	775 000
Mänskliga rättigheter och demokrati	0	(+ 200 000) 200 000
Globala utvecklingsprogram	1 275 000	1 275 000
U-krediter	440 000	440 000
Enskilda organisationer	905 000	905 000
Humanitärt bistånd	930 000	(+ 100 000) 1 030 000
Ekonomiska reformer	500 000	(+ 200 000) 700 000
Information	50 000	50 000
Totalt	9 555 000	(+ 500 000) 10 055 000

**4. Anslag för 2002 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd
(punkt 1) (c)**

av Marianne Andersson (c).

Centerpartiet anvisar i sitt budgetalternativ, i förhållande till regeringens budgetproposition, en ökning med 945 miljoner år 2002 (0,78 % av BNI) och 225 miljoner år 2003 (0,82 % av BNI). Detta skapar förutsättningar för att inom en femårsperiod uppnå enprocentsmålet.

Centerpartiet delar inte regeringens uppfattning att pris- och löneförhöjningar samt en tillfällig höjning med 4 miljoner kronor för ombildningen av Sida Sandö till ett idé- och utvecklingsinstitut motiverar att myndighetens förvaltningsanslag skall öka och avstyrker därför ökningen. Vi anser att ombildningen kan finansieras ur Sidas nuvarande budgetramar. Vi omfördelar inom utgiftsområdet anslaget 8:2 till anslaget 8:1 Biståndsverksamhet.

Vi föreslår följande förändringar i förhållande till budgetpropositionen:

Under anslagsposten 1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 215 miljoner fördelat på följande sätt:

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) föreslås ökas med 50 miljoner.

FN:s barnfond (Unicef) föreslås ökas med 30 miljoner.

FN:s kvinnofond (Unifem) föreslås ökas med 10 miljoner.

FN:s världslivsmedelsprogram (WFP) föreslås ökas med 5 miljoner.

FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) föreslås ökas med 50 miljoner.

Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet föreslås ökas med 5 miljoner.

UNAIDS föreslås ökas med 50 miljoner.

Under anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete föreslås:

Afrika: en ökning i förhållande till regeringens förslag med 200 miljoner.

Enskilda organisationer föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 135 miljoner.

Humanitärt och konfliktförebyggande bistånd föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 200 miljoner.

Globala utvecklingsprogram föreslås en ökning i förhållande till regeringens förslag med 10 miljoner.

Ekonomiska reformer föreslås i förhållande till regeringens förslag en ökning med 200 miljoner.

(alla m).

5. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors
(alla m).

Bistånd måste vara strategibaserat. Situationen i många länder är akut. Det gäller nu därför att utforma mätbara effektivitetsmål för att kunna utvärdera biståndets resultat. Kraven på effektivitet i biståndet innebär inte ett minskat ansvarstagande för fattigdomens avskaffande, utan tvärtom en snabbare måluppfyllelse. Utbetalningsmål som 0,7-procentsmål eller enprocentsmål innebär dessvärre att målen anses som uppfyllda när checken är överlämnad. Detta är en felaktig målsättning. Man måste efter fyrtio års biståndsverksamhet kunna vara mer avancerad än så. Vi anser att den övergripande strategin skall vara att utrota fattigdomen i världen.

6. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (v)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v).

Det är med glädje vi noterar regeringspartiets förändrade inställning till målet att Sverige skall avsätta 1 % av BNI till biståndsverksamhet. Tidigare har Socialdemokraterna i ord varit allmänt positiva, medan Finansdepartementet gång efter annan har vägrat att acceptera skarpa skrivningar om en återgång senast år 2005. Vänsterpartiets och solidaritetsrörelsens envetna arbete har dock gett frukt, vilket innebär att Vänsterpartiet med glädje kan stå bakom den del av utskottets betänkande som handlar om att enprocentsmålet skall uppnås till år 2005.

7. Biståndsramen och enprocentsmålet (punkt 2) (mp)

av Marianne Samuelsson (mp).

Klimatförändringar i kombination med växande fattigdom kommer att öka behovet av hjälpinsatser världen över. Mycket talar för att naturkatastrofer kommer att bli både mer omfattande och mer förödande i framtiden. Mot denna bakgrund anser Miljöpartiet de gröna att enprocentsmålet för biståndet inte är tillräckligt, utan att biståndet bör uppgå till 2 % av BNI. Vi ser därför ökningen av biståndet till 1 % som ett delmål som vi anser bör uppfyllas snarast.

Miljöpartiet de gröna ser också att det finns ett stort behov av ökad flexibilitet för biståndet utifrån katastrofer och politiska förändringar och anser därför att systemet med ettårsbudget bör ses över för att öka möjligheten till ett mer aktivt och relevant bistånd. De stora hotbilderna i en global värld är i dag inte krig, utan de bakomliggande faktorer som utlöser krig. I sammanhanget har kampen om naturresurserna, såsom rent vatten och odlingsbar jord, stor betydelse. Miljöpartiets uppfattning är att via ökat bistånd och en samordnad politik för fattigdomsbekämpningen kan katastrofer och konflikter undvikas, något som på sikt innebär stora besparingar både ekonomiskt och i människoliv. Som en följd av detta bör också försvarskostnaderna, både i Sverige och i andra länder, kunna minskas och en större andel användas till att förebygga katastrofer och krig via ökade biståndsinsatser.

I samarbetet med u-länderna är det viktigt att inte i-världens värderingar av vad som är goda levnadsförhållanden dominerar. Ländernas egen kultur, livsfilosofi och kunskap måste ligga till grund för utvecklingen. Produktion av livsmedel, energi och andra basvaror bör i första hand inriktas på att tillfredsställa den egna befolkningens behov och först därefter på export. De miljökonsekvensbeskrivningar och sociala konsekvensbeskrivningar som görs inom utvecklingssamarbetet måste förbättras. Det är också viktigt att utvecklingssamarbetet i högre grad direkt inriktas på att stödja hållbara energi- och trafiksystem. Därför bör svenska biståndspengar inte gå till att göra förbättringar av energiteknik som inte är långsiktigt hållbara. De resurser Sverige satsar bör i stället gå till exempelvis energieffektivisering och solenergi. Resurser till att förbättra icke hållbar teknik kan ofta ändå komma fattiga länder till del genom andra finansiärer.

I många fattiga länder bär kvinnorna en särskilt tung börda. De har ofta så gott som hela ansvaret för hem, barn och jordbruksproduktion. Det är därför viktigt att utvecklingssamarbetet både stärker kvinnornas position inom politiken och att männen stimuleras till att ta större ansvar inom jordbruks- och landsbygdsutveckling. Familjerådgivningen måste vara utformad så att den når både kvinnor och män. Ökad kunskap om hiv och aids är nödvändigt inom preventivmedelsrådgivningen. Sverige måste dessutom driva en aktiv politik för solidariskt utvecklingssamarbete i organisationer som EU, FN, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna.

8 Fattigdomsbegreppet (punkt 4) (c)

av Marianne Andersson (c).

Fattigdomen skall halveras till 2015. Det målet har världens ledare satt upp. Vi kan konstatera att realistiska strategier för att nå dit i stort sett saknas. Förutsättningen för att nå dit och ge människor kraft att ta sig ur fattigdomsfällan är fred och säkerhet, ekonomisk tillväxt, demokrati, starka institutioner, jämställdhet och mänskliga rättigheter och utveckling av mänsklig kapacitet. Den kanske viktigaste förutsättningen för mänsklig kapacitet är tillgång på livsmedel samt jordbruks- och landsbygdsutveckling. Därigenom ökas möjligheterna till försörjning. Vi är starkt kritiska till att regeringen knappt nämner ordet jordbruk i budgetpropositionen angående bistånd.

Fattigdomen kvarstår, trots att förutsättningarna för goda mänskliga förhållanden förbättrades mer under det senaste århundradet jämfört med resten av världshistorien. Det globala välståndet, de globala förbindelserna och de tekniska möjligheterna har aldrig varit så goda som nu. Fördelningen av detta välstånd är mycket ojämn. Medelinkomsten i de 20 rikaste länderna i världen är 37 gånger större än medelinkomsten i de 20 fattigaste länderna – en skillnad som fördubblats under de senaste 40 åren.

Den nuvarande negativa ekonomiska utvecklingen i världen drabbar de svagaste och fattigaste allra hårdast, en svag kronkurs leder t.ex. till att det svenska biståndet minskar i reala termer eftersom biståndet till största delen betalas i dollar. Knytningen av biståndet till BNI har liknande effekt.

Kostnaderna för att ge alla tillgång till de viktigaste sociala tjänsterna (utbildning, hälsovård etc.) och lyfta de fattigaste ur deras fattigdom beräknas till 80 miljarder dollar per år. Det är mindre än 0,5 % av den globala inkomsten och mindre än de sju rikaste människornas sammanlagda förmögenheter.

Den procent av världsbefolkningen som lever i absolut fattigdom har minskat sedan mitten av 1980-talet. Denna minskning är för långsam för att vi skall uppnå en halvering av fattiga till år 2015. Dessutom var det totala antalet fattiga 1998 högre än ett decennium tidigare. Nästan en fjärdedel av befolkningen i underutvecklade områden och områden i en ekonomisk förändring – 1,2 miljarder människor – lever i absolut fattigdom. Utvecklingen går nu i många länder åt fel håll på grund av krig, naturkatastrofer, terrorism och hiv/aids. De siffror som redovisas i motionen är till större delen från 1998, vilket är senast tillgänglig statistik. Verkligheten är troligen betydligt värre.

Vi kan dock konstatera att trots att fattigdomsminskning i snart 40 års tid varit den officiella och oomstridda ledstjärnan för svenskt utvecklingssamarbete kan man knappast påstå att detta mål har kommit att genomsyra och prägla det svenska biståndet. Bristen på fattigdomsminskning som strategiskt fokus påpekas även i DAC:s genomförda översyn av det svenska biståndet där man citerar följande ur en rapport från ODI: "It is difficult to see the supreme objective of poverty reduction clearly and consistently reflected in Swedish aid practice."

Medan man tidigare oftast definierade fattigdom i termer av direkta effekter (svält, epidemier, barnadödlighet, låg inkomst) tenderar man i dag snarare

att betona villkor och förutsättningar som krävs för ett värdigt liv (säkerhet, förmåga och möjligheter). Någon operationellt användbar och officiellt antagen definition av fattigdom finns ännu inte inom svensk biståndspraktik.

Med 40 års erfarenhet av bistånd, utbyte med andra givarorganisationer, tillgång till omfattande utvecklingsforskning samt i en värld som inte längre präglas av storpolitisk polarisering borde det vara fullt möjligt att sätta en integrerad fattigdomsanalys i centrum och på allvar göra fattigdomsbekämpning till strategiskt fokus i svenskt utvecklingssamarbete.

9. Millenniemålen och bekämpningen av fattigdomen (punkt 9) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wägö och Sten Tolgfors
(alla m).

Bistånd skall vara resultatnriktat. Att från Europas sida fortsätta med biståndsprogram som har pågått i uppåt 30–40 år och som hittills har gett mycket magert resultat kan inte vara en rimlig politik. Om Afrika utvecklas det kommande tredjedels seklet som det har gjort det gångna så är perspektivet dystert. Resultatlöst bistånd blir inte bättre av att förlängas.

Endast marknadsekonomi kan ge välstånd till en bred befolkning. Den bygger på de faktorer som skänkt välstånd till länder som Sverige och resten av de utvecklade länderna: fri företagsamhet och frihandel i kombination med utbildning för alla inom ramen för ett rättssamhälle. Fundamentalt handlar det om att öppna möjligheterna för den enskilde att skapa välstånd för sig och de sina. Ofta förhindras detta av regimer som inte primärt är intresserade av att främja utvecklingen utan av att behålla den egna makten. Den afrikanska socialismen är det största utvecklingshindret. Men det finns också andra. Inte sällan är regeringar kleptokratiska, den som är vid makten skor sig för att skapa sig en förmögenhet så snabbt som möjligt. Både socialism och kleptokrati kan förvärras av biståndsflöden. Det handlar helt enkelt om hur noga man kontrollerar att de pengar som statsmakten i ett land tillförs faktiskt används för utveckling och inte för att hindra utvecklingen. Världsbanken konstaterar i en banbrytande studie att bistånd som tillförs en regim som för en politik som hindrar utvecklingen medför en försämring av situationen.

Det står alltmer klart att bistånd till en regim som förhindrar utvecklingen inte bara är bortslösade utan direkt skadliga. Det säger sig självt att det aldrig kan vara riktigt att i ett u-land stärka de mest utvecklingsfientliga krafterna, som tyvärr inte sällan just är den egna statsmakten.

I stället för ett bistånd som fortsätter decennium ut och decennium in bör man koncentrera sig på en mer kortvarig och bred igångsättning av egna utvecklingsansträngningar. Det är länderna själva som i allt väsentligt måste skapa sin egen utveckling. Att fortsätta med biståndsflöden under decennier verkar inte rimligt. Det traditionella biståndet måste omvandlas så att en snabb utveckling verkligen kommer till stånd.

Risken med biståndsberoende är att det skiljer regimen från sitt eget folk. Regimen kan genom biståndet bli oberoende av det egna folkets beslut och

ansträngningar. För åtskilliga afrikanska regimer har det länge varit viktigare att hålla sig väl med utländska biståndsgivare än att bygga upp ett förtroende hos det egna folket. Regimen har kunnat framställa sig som de goda gåvornas givare gentemot det egna folket i stället för att vara ett av folket valt sätt att arrangera landets egna samhällsförhållanden.

10. Demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet (punkt 11)

(m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Moderata samlingspartiet anser att de centrala villkoren för Sveriges bistånd skall vara rättsstaten, respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och marknadsekonomi.

Svenskt bistånd skall inte utgå till statsmakter som grovt och systematiskt kränker mänskliga rättigheter och förtrycker sina medborgare. Sverige skall inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik betona kravet på mänskliga rättigheter och demokrati.

Svenskt bistånd får heller inte ha en sådan utformning att det sätter den inhemska och lokala konkurrensen ur spel. Konkurrens är grundläggande för att knappa resurser skall användas effektivt. I många u-länder spelar vanstyre och korruption en betydande roll för att snedvrída marknader och leder till misshushållning av knappa resurser. Svenskt bistånd skall inte ges till korrupta regimer.

Biståndet skall vara oljan i motorn – inte bensinen i tanken. Det är oacceptabelt att det offentliga bistånd som givits, i många fall i tre till fyra decennier, har lyckats åstadkomma så få förbättringar. Fattigdomen och svälten är fortfarande betydande, ohälsan omfattande och utbildningsnivån katastrofalt låg i många länder som mottagit stort bistånd under lång tid. Efter trettio års bistånd borde inget barn behöva svälta eller tyna bort i sjukdomar som lätt hade kunnat undvikas. Det finns ingen anledning till att inte alla flickor och pojkar skall kunna läsa och skriva. Det kan inte vara meningen att många u-länder skall tillåtas fortsätta på samma fruktlösa väg som hittills.

Svensk biståndspolitik är delaktig i skulden. Det svenska biståndet gick tidigare i stor utsträckning till socialistiska regimer – t.ex. på Kuba och i Tanzania – regimer som förbjöd demokrati och marknadsekonomi. Genom att kravlöst skicka bistånd till dessa länder uppmuntrades diktatur och ofrihet, samtidigt som nödvändiga utvecklingsansträngningar kom att bekämpas. Dessa länder har följaktligen också kommit att halka efter alltmer.

Vi anser att målet för svenskt bistånd skall vara en snabb fattigdomsutrotning genom uthållig och snabb tillväxt. Biståndet skall vara resultatriktat och bör främst inriktas på kunskapsöverföring samt stöd till rättsstaten, demokratin, grundläggande utbildning och hälsovård. Vad som krävs är en kortvarig, intensiv och bred igångsättning av egna utvecklingsansträngningar genom ett kraftfullt initialt bistånd som skall ge en god start men som trappas ned inom en bestämd tid.

Utbildning och sjukvård är grundläggande komponenter för utrotning av fattigdom. Okunskap och ohälsa är både en orsak till, och ett resultat av underutvecklingen. Utbildning lär människor att bygga och leva i demokratier och marknadsekonomier. Endast utbildning lär hur man bäst hushållar med knappa resurser och hur man motverkar sjukdomar.

Hälsa är en förutsättning för såväl ekonomisk som social och kulturell utveckling. I världen lever i dag över 35 miljoner människor med hiv/aids. I många av Afrikas länder är situationen katastrofal. En allt sjukare och minskande befolkning i arbetsför ålder innebär än svårare påfrestningar och slår ut många utvecklingsansträngningar. Utbildning spelar en avgörande roll i förebyggande smittskyddsarbete och utgör det enda instrumentet som kan utrota okunskap och kulturella vanföreställningar. Svenskt bistånd skall ha en klar inriktning på hiv/aids-problematiken, både i förebyggande och lindrande syfte.

Behovet av mediciner i u-världen är omfattande, inte bara för hiv/aids utan också för tropiska sjukdomar som malaria, tbc, snäckfeber m.m. Ett konstruktivt tillvägagångssätt att få fram effektiva och billiga mediciner är att de rika länderna garanterar en marknad för vissa vacciner och mediciner. Exempelvis skulle EU kunna utlova att köpa ett effektivt malariavaccin till Afrikas 25 miljoner nyfödda varje år om ett effektivt sådant vaccin utvecklas. Det ger incitament till läkemedelsindustrin som står för forskning och utveckling och samtidigt för risken av misslyckande. Det finns andra områden inom vilka forskningens framsteg kan användas i u-världen. Vi anser att genteknikens resurser, i enlighet med Riodokumentet Agenda 21, måste ställas till u-världens förfogande för att förbättra livsmedelsförsörjningen.

11. Sammanhållningen av bistånds- och flyktingpolitiken (punkt 37) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Bistånds- och flyktingpolitiken bör vara nära sammankopplade i främst tre avseenden. För att förebygga flyktbehov är en ökad satsning på demokratibyggande och respekt för mänskliga rättigheter mest angeläget. I akuta massflyktsituationer krävs omfattande hjälpinsatser i närområdet. Även vid repatriering och återuppbyggnad är bistånd av stor betydelse.

I såväl svensk som internationell debatt har de senaste åren frågan om ett samband mellan å ena sidan flykting- och migrationsfrågor och å andra sidan biståndspolitik kommit i fokus. Sambandet torde vara klart i den meningen att ett lands ekonomiska och sociala utveckling, och kanske framför allt utvecklingsnivå, har betydelse för såväl flykting- som migrationsströmmar. Men det är ändå viktigt att skilja på flyktingar och migranter. En flykting söker skydd undan förföljelse eller hot. Migrant är den som söker en bättre, tryggare eller rikare framtid i ett annat land.

Biståndspolitiska insatser som främjar ekonomisk och social utveckling kan långsiktigt minska migrationstrycket. Det gäller både förmågan att för-

sörja sig och ländernas möjligheter att få kontroll över sin befolkningsutveckling. Behovet av sådana insatser är mycket stort men verkar främst på något längre sikt. På kortare sikt kan en genomsnittlig standardförbättring i ett u-land enligt olika studier tvärtom stimulera till migration.

Bistånd för att främja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter torde kunna medverka till att förhindra flyktsituationer för människor i tredje världen. Den satsning på bistånd som främjar demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, och för minoriteters rättigheter, som Folkpartiet liberalerna förordar, är alltså motiverad även i ett flyktingpolitiskt perspektiv.

När flyktsituationer uppstår i större omfattning är behovet av biståndsinsatser mer uppenbart. I de flesta fall i tredje världen tar flyktingar sin tillflykt till grannländer. Sådana massflyktsituationer ställer oerhört stora anspråk på mottagarländerna, som ofta också tillhör gruppen av fattigare u-länder. Detta kan dessutom ha en direkt destabiliserande inverkan på länderna.

Under senare år har en rad allvarliga och i tiden utdragna situationer av massflykt nått en lösning genom att människor kunnat återvända till sina hemländer. Såväl det fysiska repatrieringsarbetet som de enorma insatser för återuppbyggnad som erfordras för att flyktingar skall ha något att återvända till kräver stora biståndsinsatser.

En samordnad politik för att bidra till att förebygga och/eller undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration skall vara ett viktigt inslag i Sveriges internationella agerande såväl bilateralt som multilateralt.

Folkpartiet föreslår ytterligare 63 miljoner kronor till UNHCR utöver regeringens förslag.

12. Globala energi- och miljöfrågor (punkt 40) (m, fp)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m) och Karl-Göran Biörsmark (fp).

Växthuseffekten bedöms av många som ett av de allvarligaste hoten för framtiden. Det är därför moraliskt ytterligt tveksamt att Sverige förhandlat sig till rätten till ökade koldioxidutsläpp och dessutom gör sig beroende av import av dansk kolkraft, samtidigt som helstatliga Vattenfall kraftfullt investerar i brunkolsproduktion.

13. Globala energi- och miljöfrågor (punkt 40) (kd)

av Fanny Rizell och Rosita Runegrund (båda kd).

De fattigaste länderna behöver hjälp med att genomföra s.k. tekniksprång för att hoppa över de smutsigaste leden i moderniseringsprocessen. Ett tydligt exempel gäller energisystem. Världens energiförbrukning har ökat avsevärt de senaste åren, samtidigt som två miljarder människor i praktiken saknar tillgång till energi. Att förena deras behov med en mer hållbar utveckling är en formidabel utmaning. Ökad energianvändning i kombination med icke-hållbara energisystem, framför allt fossilbaserade, riskerar att ge upphov till allvarliga klimatförändringar och därpå följande mänskliga katastrofer. Därför

krävs gemensamma satsningar från biståndsgivare, näringslivet och mottagarländernas regeringar för att främja moderna, innovativa tekniker som är anpassade till u-ländernas villkor och till miljömässiga hänsyn.

Informations- och kommunikationsteknik (IKT) och förnyelsebara energisystem är två exempel på tekniker som både kan vara effektiva i fattigdomsbekämpning, hälsovård m.m. och samtidigt bidra till ett mer hållbart samhälle. Alternativa energisystem kan också vara mer praktiska och ekonomiskt hållbara i mycket fattiga regioner. Således bör Sveriges och EU:s bistånd och exportkrediter i största möjliga utsträckning använda sig av hållbara tekniker anpassade till u-ländernas behov.

Nya, innovativa finansieringsmekanismer bör också provas, i synnerhet eftersom de privata investeringarna i dag är väldigt koncentrerade till ett begränsat antal u-länder. Särskilt intressant är möjligheten att inrätta speciella fonder för globala miljöinsatser, som tydligt avskiljs från biståndet. Den globala miljöfonden GEF (Global Environment Facility) har t.ex. blivit ett viktigt verktyg för miljöinsatser, inte minst tekniköverföring, i u-länderna. Den är dock i stort behov av ökade resurser. Partnerskap med näringslivet är också en möjlighet som bör utnyttjas mera, inte minst inom ramen för globala fonder av detta slag. Ytterligare innovativa lösningar är Kyotoprotokollets olika "flexibla mekanismer", som bl.a. möjliggör handel med utsläppsrätter och att ett land skall kunna genomföra växthusgasreducerande åtgärder i ett annat land, genom en s.k. Clean Development Mechanism. Miljömärkningsprogram, som möjliggör för konsumenterna att välja miljövänligt framställda produkter, och "gröna" investeringsfonder, som ställer vissa miljökrav på de företag man finansierar, är andra instrument som bör uppmuntras. Inför Johannesburgstoppmötet och FN-konferensen "Finansiering för utveckling" i mars 2002, bör regeringen redovisa vilka förslag Sverige har att tillföra diskussionen om alternativa finansieringsvägar.

Det globala samarbetet i miljöfrågor lider brist på starka institutioner. Jämfört med världshandelsorganisationen WTO, som har en tvistlösningsmekanism och fungerande sanktionsmöjligheter, saknar världssamfundet tillräckliga möjligheter att genomdriva efterlevnaden av olika miljökonventioner. FN:s miljöorgan UNEP fyller en viktig funktion men är mycket begränsat när det gäller resurser, personal och befogenheter. Det globala ramverket på miljöområdet måste alltså stärkas, även om de flesta hoten mot en hållbar utveckling till sist måste åtgärdas på nationell nivå. Detta bör vara en prioriterad uppgift på toppmötet i Johannesburg, och EU bör driva frågan aktivt. I en rapport från WTO förra året föreslås att WTO:s samarbetsmodell, med lagbaserade rättigheter och skyldigheter, kan tjäna som modell för en ny global samarbetsarkitektur på miljöområdet. Det förslaget bör utredas ytterligare.

En "Global Environment Organization", GEO, har föreslagits både från UNEP och från en arbetsgrupp inom FN. Möjligheten att skapa en sådan global miljöorganisation bör utredas snarast. Den skulle ha som uppgift att övervaka och kontrollera miljökonventionernas efterlevnad. Den bör också ha resurser att följa världsutvecklingen på miljöområdet genom samarbete med nationella myndigheter och oberoende organisationer. Dessutom bör en hu-

vuduppgift vara kunskapsöverföring på miljöområdet samt förslag på hur goda politiska styrmedel och handlingsprogram kan se ut, i synnerhet för de fattigaste länderna.

Ett miljömässigt hållbart handelssystem måste vara incitament till effektiva och miljövänliga transporter. Det är en allmän princip för hållbar utveckling att en produkts eller tjänsts miljöpåverkan måste reflekteras i priset. I Sverige finns därför koldioxidavgifter som ett ekonomiskt styrmedel för transporter. Dessvärre reflekterar internationella transporter av olika slag hittills inte denna princip. Speciellt uppmärksammat är att priset på flygbränsle i dag inte avspeglar dess miljökonsekvenser. Av konkurrensskäl är det orimligt att ett land ensidigt lägger miljöskatter på internationella transporter. Sverige har i stället infört miljörelaterade start- och landningsavgifter för flyget. För att ytterligare främja miljömässigt hållbara transporter bör dock Sverige verka för en global överenskommelse om minimiavgifter på koldioxidutsläpp. Strävan bör vara att också inkludera flygbränsle i en sådan överenskommelse för att miljökostnaderna skall internaliseras i priset. En sådan avgift skulle kunna driva fram tekniska framsteg och effektivare resursanvändning. Regeringen bör därför utreda möjligheterna till en sådan överenskommelse.

14. Fattigdomsbekämpning och katastrofhjälp (punkt 45) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Det vi vardagligen kallar naturkatastrofer är ingenting annat än effekterna för människor av naturliga händelser eller förändringar i naturen. Det är emellertid inte givet att människor måste fortsätta att dö i stort antal i översvämningar, torka eller vulkanutbrott. Vill vi undvika att människor skadas eller dödas är det centralt att biståndet inriktas på fattigdomsbekämpning så att människor ges möjlighet att undvika naturfenomenens effekter. Förutom fattigdomsbekämpning är vid en naturkatastrof självfallet akut katastrofhjälp nödvändig. Det handlar om att förse människor som förlorat allt med t.ex. mat, kläder, medicin och tak över huvudet. De insatser som görs de första 24 timmarna är ofta avgörande. Därför är det fullt möjligt att i områden som ofta och återkommande utsätts för naturkatastrofer i förväg förbereda katastrofhjälp. Det går att lagra förnödenheter i katastrofförråd, vars dörrar bara kan öppnas när hjälpen behövs. Behovet av akuthjälp minskar efterhand och måste då – för att undvika framtida katastrofer – växlas över i mer långsiktiga åtgärder för hjälp till självhjälp, för att krossa fattigdom och utsatthet i det breda samhället. Det kan handla om allt från att stärka naturresursbasen till utbildning och annat utvecklingsbistånd.

15. U-ländernas integrering i världshandeln (punkt 52) (c)

av Marianne Andersson (c).

Ett avgörande verktyg för att minska fattigdomen är att utveckla jordbrukspolitiken. I fattiga länder med en stor jordbrukssektor bör den ekonomiska politiken möjliggöra självförsörjning med baslivsmedel. Nationell självförsörjning med baslivsmedel är en förutsättning för växande ekonomisk stabilitet, ökande kapitalinflöde och decentraliserad ekonomisk tillväxt. Hitintills har ekonomisk tillväxt och fattigdomens gradvisa avskaffande uteblivit främst därför att ländernas egen jordbrukspolitik varit så oförmånlig för lantbruket. I Afrika har bönderna i genomsnitt erhållit 40 % av världsmarknadspriset medan statsapparaten och andra sektorer i ekonomin tagit 60 %.

Det finns forskningspolitiska belägg som visar att jordbrukstillväxt minskar fattigdom kraftigt, mycket mera jämfört med urban tillväxt. I alla länder där det har skett en snabb minskning av fattigdom och där det finns tillräckliga data vet experter att detta skett med hjälp av snabb jordbruksutveckling, framför allt i småskaligt jordbruk.

Viktigt att komma ihåg är att tillväxt i sig gör litet för att påverka fattigdomen, det är strukturen som är viktig. Viktigare än tillväxt är sysselsättningen. Jordbruket är bättre på att öka sysselsättningen än industrin, medan industrin är bättre på att öka tillväxten. Svenskt bistånd bör därför i mycket högre grad inriktas på jordbruksutveckling. Frånvaron av ordet jordbruk i budgetpropositionen är oförsvarlig.

16. Närings- och livsmedelsfrågor i svenskt bistånd (punkt 55) (c)

av Marianne Andersson (c).

Även om procenten av världsbefolkningen som är undernärda har halverats sedan 1970, var antalet undernärda i världen år 1998 enligt FAO 826 miljoner personer. Så många människor hade då ett kaloriunderskott på mellan 100 och 400 kcal om dagen. I den nu aktuella rapporten från FAO påvisas hur ekonomisk tillväxt är beroende av förbättrad nutrition. Om kaloriintaget höjs till 2 770 kcal per dag i länder där det ligger under denna nivå, så kan det öka BNP-tillväxten i dessa länder med mellan 0,34 och 1,48 procentenheter om året.

Otillfredsställande tillgång till mat beror på fattigdom, politisk instabilitet, ekonomisk ineffektivitet, urusel jordbrukspolitik och social orättvisa. Nästan två tredjedelar av de undernärda lever i Asien och Oceanien, ungefär en fjärdedel i Sub-Sahara. Problemet är allvarligast i centrala, östra och södra Afrika där nästan hälften av befolkningen är undernärdd.

Därför behöver Sveriges utvecklingssamarbete i mycket högre grad inriktas på att undanröja strukturella hinder för livsmedelsproduktion i u-länderna. Det handlar såväl om den nationella politiken i varje land, ägarförhållanden, transporter, avsättningsmöjligheter på den egna marknaden, skattesystem som om handelsregler mellan u-länderna och med västvärlden.

17. Samordning av och insyn i EU:s bistånd (punkt 56) (c)

av Marianne Andersson (c).

Jag anser att ett av problemen med EU:s utvecklingssamarbete är att Europeiska utvecklingsfonden (EUF), som i grova drag står för hälften av EU:s insatser för utvecklingssamarbete, inte ingår i budgeten. EUF borde ingå i EU:s budget för att öka insynen, möjliggöra en diskussion om effekterna samt prioriteringarna för EU:s utvecklingspolitik. Det är viktigt att även Europaparlamentet har en insyn i EUF:s hantering av medlen.

18. Bistånd och de mänskliga rättigheterna (punkt 65) (kd)

av Fanny Rizell och Rosita Runegrund (båda kd).

Det behövs en attitydförändring när det gäller inställningen till det internationella arbetet med de mänskliga rättigheterna och utvecklingen. Alltför ofta har det handlat om att peka ut syndarna, bestraffa dem som inte följer normen, och införa ekonomiska eller politiska sanktioner mot dem som bryter mot mänskliga rättigheter. Det är naturligtvis viktigt att protestera mot grova och systematiska brott mot mänskliga rättigheter, men för att främja utvecklingen behövs det även en ökad användning av positiva verkningssmedel. Det rättighetsbaserade biståndet bör inte bygga enbart på konditionalitet, dvs. krav för hur och när bistånd ges, utan också ges en positiv och stödjande inriktning så att kraven kan uppnås.

Inom biståndspolitikerna är mänskliga rättigheter såväl ett mål som ett medel. Relationen mellan mänskliga rättigheter och utveckling är en allians som ger både styrka och energi. Ekonomisk och social utveckling är nödvändigt för att kunna uppleva mänskliga rättigheter, och mänskliga rättigheter är en förutsättning för tillväxt och utveckling. Det är en nödvändighet i utvecklingssamarbetet att hela biståndet genomsyras av mänskliga rättigheter samt att specifika MR-projekt prioriteras. På så sätt främjas människovärdet samt möjligheten att höja levnadsnivån för de fattigaste.

MR-biståndet har enligt Kristdemokraternas uppfattning för låg prioritet inom Sveriges utvecklingssamarbete. Det behövs mer av ett rättighetsbaserat bistånd. Normbildningen behöver främjas i utvecklingsländer där hela samhället, inkluderande politiker, företagsledare, journalister, lärare, föräldrar m.fl., bär ett ansvar för att främja mänskliga rättigheter. Det behövs ofta mer skydd för minoriteter, bättre maktfördelning, öppenhet och politisk ansvarsskyldighet. Det räcker inte med att hålla någorlunda demokratiska val. Alltför ofta har minoritetens diktatur ersatts av majoritetens tyranni. Minoriteters rättigheter, ett civilt samhälle, fria medier och ett öppet beslutsfattande är alla viktiga områden att stödja för att uppnå en fullständig demokrati. Här behövs mer riktade biståndsinsatser. Det handlar inte om att i imperialistisk anda överföra västerländska värderingar på bekostnad av utvecklingsländers traditioner och kultur, utan om att stödja inhemska MR-organisationer som arbetar för främjandet av fastslagna universella mänskliga rättigheter liksom att stödja regeringar med att uppfylla de konventioner de har ratificerat och rättigheter som de lovat att uppfylla för sina medborgare. Vi anser att MR-

biståndet bör prioriteras än mer i det svenska biståndet och anser därför att det under anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete bör upprättas en ny delpost som heter Mänskliga rättigheter och demokrati. Vi anslår 200 miljoner kronor till denna post, utöver det som regeringen nu satsar i demokrati- och MR-projekt.

19. Rapportering om demokratiläget i biståndsländerna (punkt 69) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Att framhäva de mänskliga rättigheternas universalitet måste vara en hörnsten i svensk utrikespolitik. Svenskt bistånd skall inte utgå till statsmakter som grovt och systematiskt kränker mänskliga rättigheter och förtrycker sina medborgare.

Sverige skall inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik betona kravet på mänskliga rättigheter och demokrati. EU:s Medelhavs- politik är ett exempel. I Afrika skall Sverige och EU verka för etablerandet av kraftfulla samarbetsorganisationer som stöder och hjälper medlemsländerna att efterleva internationella konventioner. Europarådet, med dess parlamentariska sammansättning, borde här kunna tjäna som förebild. Det nybildade *African Union* kan vara en naturlig utgångspunkt. Sveriges regering bör också kräva att man i FN:s generalförsamling årligen får en rapport och genomför en årlig debatt om läget beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i medlemsländerna. Fördelen med detta förfarande skulle vara att man tydliggjorde vilka regimer som bryter mot de mänskliga rättigheterna.

20. Frivilligorganisationernas roll i hiv/aids-arbetet (punkt 86) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Hivsmittan drabbar särskilt världens fattigaste länder. Den är ett hot mot ekonomisk, social och kulturell utveckling. Trots att inget vaccin eller bote- medel mot hiv/aids är framtaget, finns det ändå mycket som kan göras. Svenskt utvecklingssamarbete skall därför ha en tydlig inriktning på bekämp- ningen av hiv/aids. Sverige kan göra mycket beträffande hivspridning och för att lindra effekterna av aids.

Att aidsepidemin nått sådana enorma dimensioner i Afrika söder om Sa- hara kan till en betydande del tillskrivas okunskap. Endast utbildning kan ändra detta. Genom utbildning lär man sig också bättre hur man skall ta hand om och vårda sina sjuka. Att utbildningsinsatser kan ha stor effekt visas inte bara av utvecklingen i väst, utan också av de u-länder som vågat och velat satsa på utbildning.

I de länder där regeringarna vågat göra öppna offensiver, med t. ex. in- formationskampanjer, utdelning av gratis kondomer och frivillig hivtestning, har den negativa utvecklingen avstannat eller t.o.m. vänts. I t.ex. Uganda har

andelen hivsmittade de facto minskat med 5 procentenheter från 15 till, fortfarande alarmerande höga men ändå lägre, 10 %

Kvinnans ställning är i många länder en central fråga i hiv/aids-bekämpningen. Ofta befinner sig kvinnan i en situation där hon inte kan neka sin make sex – oavsett om han är smittad eller inte. Föreställningen att aids kan botas genom samlag med en oskuld leder till att många flickor drabbas. Det är därför viktigt att stärka kvinnans ställning och möjlighet till självbestämmande.

Om kampen mot hiv/aids skall lyckas krävs det att landet i fråga har en medveten och sammanhållen politik på området. Sverige skall därför verka för att samarbetsländer arbetar fram och genomför strategier för att bekämpa spridningen av hiv/aids. Sverige kan också stödja samarbetsländerna genom att föra en dialog, t.ex. genom att utbyta forskningsresultat och forskare samt genom att anordna seminarier.

Sverige kan göra betydelsefulla insatser för att hindra hivspridning och lindra effekterna för dem som drabbats av aids. Det handlar om att stödja lokalt anpassade informationskampanjer, stödja sjukvårdens beredskap och möjligheter att utföra hivtester och hjälpa aidspatienter, finansiera tester och mediciner, stödja forskning, stödja barnhem för barn som förlorat föräldrar i aids, stödja projekt som stärker kvinnans ställning samt att politiskt söka påverka blundande politiker att öppna sina ögon och erkänna problemen.

De framgångsrikaste insatserna görs ofta av frivilligorganisationer som kyrkor, Röda korset och Läkare utan gränser. Sannolikt skulle uteffekten av det svenska biståndet öka ytterligare om en större del av resurserna ställdes till dessas och liknande organisationers förfogande för informationsinsatser med god lokal förankring. Sverige skall därför i sitt utvecklingssamarbete än tydligare stödja de ideella och frivilliga organisationernas insatser.

21. Livsmedelsproduktion, handel och miljö (punkt 92) (m, c)

av Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m) och Marianne Andersson (c).

Att skapa marknadstillträde för de fattiga ländernas produkter är den viktigaste insats Sverige kan göra. Främst handlar det om jordbruksprodukter och textilier. Det är därför angeläget att verka för att EU snabbt avvecklar tullarna på industriprodukter, i första hand textilvaror. Samtidigt måste vi med kraft arbeta för att de konkurrenssnedvridande och prisdumpande livsmedelssubventionerna avvecklas. Tullskyddet inom jordbruksområdet måste också avvecklas inom rimlig tid och nya dolda handelshinder undvikas.

22. En ökad andel av biståndet genom frivilligorganisationer (punkt 101) (m)

av Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m).

Världsbanken har nyligen i en rapport konstaterat att i ett land med ett gott styre leder en ökning av biståndet med 1 % till en tillväxtökning på 0,5 %. Motsvarande biståndsökning till ett land med dåligt styre leder däremot till en tillväxtminskning med 0,3 %.

En del av problemen med bistånd till korrupta eller misskötta länder bör man därför avhjälpa genom att kanalisera biståndet till andra parter än de skadliga regimerna.

Generellt bör en ökande andel av biståndet kanaliseras genom frivilligorganisationer. Dessa har ofta en god lokal förankring, ett väl utbyggt kontaktnät och mångårig tradition på platsen. Deras erfarenhet är ofta ovärderlig, och deras engagemang stärker också den svenska biståndsviljan.

23. Upplösning av Östersjömiljarden (punkt 123) (fp)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Folkpartiet konstaterar att den s.k. Östersjömiljarden hanterats vid sidan av det övriga östbiståndet. Östersjömiljarden är ett försök att maskera företagsstöd som bistånd. Stöd till svenska företag kan knappast anses höra hemma inom ramen för öststödet.

Det har enligt en intern utredning på UD visat sig ha funnits betydande brister i hanteringen av projektmedlen inom Östersjömiljarden. Oklarhet om den övergripande målsättningen med Östersjömiljarden samt om vilka kriterier som skall gälla för att projekt skall beviljas medel påvisades. De uppställda målen med satsningen menades vara vagt formulerade och otydigheter i vilka sorters projekt som förväntades fanns. Det brast i kopplingen mellan mål och medel och det var stora brister i administrationen. Oklara ansvarsförhållanden hade präglat hanteringen.

Vidare har brister i kontrollen och uppföljningen av projekten påvisats i form av avsaknad av en regelbunden utvärdering och enhetlig rapportering. I vissa fall har t.o.m. projektansökningar saknats. Stundom har inte ens en ekonomisk redovisning krävts. Slutligen har inte rutiner för återbetalning av outnyttjade medel funnits. Hanterandet av dessa frågor förefaller att ha lett till att skattebetalarnas pengar använts på ett mindre ändamålsenligt sätt. Detta är allvarligt eftersom Sverige, särskilt inom öststödet, måste föregå med gott exempel och ha en korrekt hantering av skattemedel.

Socialdemokraterna har numera tvingats erkänna den första Östersjömiljardens betydande brister. Samtidigt påstår man att bristerna har rättats till i den andra Östersjömiljardens hantering. Men oavsett om de formella felen undanröjs så kvarstår de principiella problemen med att inom Östersjömiljarden försöka maskera företagsstöd som bistånd.

Östersjömiljarden bör därför upplösas och 50 miljoner kronor därav bör användas för ett särskilt anslag för ökad kärnkraftssäkerhet i Östeuropa.

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:1 utgiftsområde 7 Internationellt bistånd föreslår regeringen att riksdagen

1. fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till 0,74 % av vid budgeteringstillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2002.
2. bemyndigar regeringen att under år 2002 i fråga om reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* göra utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2002 på högst 25 948 000 000 kronor (avsnitt 3.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser).
3. bemyndigar regeringen att under år 2001 i fråga om reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* ställa ut garantier intill ett belopp som inklusive tidigare ställda garantier uppgår till högst 12 000 000 000 kronor (avsnitt 3.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser).
4. bemyndigar regeringen att under år 2001 i fråga om reservationsanslaget 9:1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2002 om högst 945 000 000 kronor (avsnitt 4.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser).
5. bemyndigar regeringen att under år 2002 i fråga om reservationsanslaget 9:2 *Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier* ställa ut garantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kronor (avsnitt 4.8.2 Regeringens överväganden).
6. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp		Anslagsbelopp
8:1	Biståndsverksamhet	reservationsanslag	13 796 752
8:2	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	ramanslag	485 814
8:3	Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	11 256
9:1	Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	749 000
9:2	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservationsanslag	1 000
Summa			15 043 822

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:K426 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra uppföljningen och kontrollen av EU:s bistånd.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för höjda biståndsnivåer i EU-länderna.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

13. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställningen i bilaga 2.

2001/02:L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändring i Sidas regleringsbrev.

2001/02:U204 av Sten Tolgfors och Catharina Elmsäter-Svärd (m)vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige måste göra kvinnlig könsstympning till en fråga som ständigt prioriteras inom bistånds- och utrikespolitiken, i syfte att få fler länder att i lag förbjuda och i praktisk handling hindra att flickor stympas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige inom ramen för biståndspolitiken bör driva projekt som syftar till att hjälpa kvinnor som drabbats av könsstympning med hälso- och sjukvårdsinsatser.

2001/02:U209 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige såväl i FN som i andra internationella sammanhang bör arbeta för att minska kvinnors fattigdom.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige genom EU, FN och bilateralt bör påverka USA att ge stöd till alla organisationer som arbetar för att hindra spridningen av hiv/aids.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör arbeta för ökad öppenhet och ökade kunskaper om smittspridning beträffande hiv/aids samt ge resurser till förebyggande arbete.

2001/02:U210 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att verka för uppbyggnaden av demokratiska institutioner, som ett led i att öka den politiska och religiösa toleransen, att öka respekten för mänskliga rättigheter samt stärka kvinnornas ställning i samhället.

2001/02:U216 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att varje lands regering bär det fulla ansvaret för landets institutionella utveckling och för att goda förutsättningar för välstånd skapas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att naturkatastrofer – dvs. effekterna av naturfenomen – beror på mänskligt beteende.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att fattigdomsbekämpningen är det bästa generella medlet för att undvika naturkatastrofer.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en strategi för att undvika katastrofer.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att katastrofhjälp bör förberedas i förväg i områden som ofta och återkommande utsätts för naturkatastrofer.

2001/02:U228 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det svenska biståndet i ett första skede inriktar sig på desarmering av de minor som efter kriget finns spridda över stora områden i Somalia.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige verkar för att EU inriktar en del av sitt bistånd på återuppbyggnad av Somalia.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den bör understödja det arbete som den nationella kommittén för fred och återförande av egendom utför i Somalia.

2001/02:U229 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbrukets betydelse för att minska fattigdomen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra villkoren för fattiga kvinnor på landsbygden.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av tillräcklig och näringsrik mat för att nå utveckling.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör lägga större vikt vid livsmedelsfrågorna i biståndspolitik.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är angeläget att Sverige i sin biståndspolitik prioriterar frågor som har med vattentillgången att göra.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att finansiering för utbildning måste göras tillgänglig även i nödsituationer, vid katastrofer eller konflikter samt att särskild uppmärksamhet måste ägnas människor i flyktingläger, barn med funktionshinder och före detta barnsoldater.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hiv/aids konsekvenser för skolsystemet.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att världens ledare måste tala klarspråk om mäns sexuella uppträdande som en största orsak till spridningen av hiv/aids och de måste tala om kondomanvändning.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om hiv/aids måste tas upp som en politiskt prioritering.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att ta bromsmediciner.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sexualundervisning, upplysning och kondomanvändning.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förebygga konflikter, ge krishantering samt att följa upp efter konflikter måste ges större vikt i biståndspolitik.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en kraftsamling för att möta stora flyktingkatastrofer.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fungerande rättssystem och fasta spelregler i samhället.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kravet på mottagarländernas ledare vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fungerande institutionellt ramverk.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till uppbyggnaden av politiska partier.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrikta biståndet på att utveckla mottagarländernas styrelseskick och stimulera god samhällsstyrning.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av folkrörelser och enskilda organisationer för uppbyggnaden av det civila samhället.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka informations- och kommunikationsteknikens roll i det officiella utvecklingssamarbetet.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om teknikens betydelse för möjligheten till utvecklingssamarbete.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överge traditionen att låta ländervalet styra biståndet och i stället låta ändamålen bli den avgörande faktorn vid biståndets utformning.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på allvar göra fattigdomsbekämpningen till ett strategiskt fokus i svenskt utvecklingssamarbete.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges roll som pådrivande kraft i effektiviseringen och samordningen av EU:s biståndsverksamhet.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föra in Europeiska utvecklingsfonden i EU:s budget för att öka insyn, möjliggöra en diskussion om effekterna av samt prioriteringarna för EU:s utvecklingspolitik.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de enskilda organisationernas och folkrörelsernas betydelsefulla roll i det internationella utvecklingssamarbetet.

2001/02:U231 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det övergripande målet för biståndet inte enbart bör vara "att höja de fattigas levnadsnivå" utan även "att främja mänskliga rättigheter och demokratiska samhällssystem".

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att till de biståndspolitiska målen lägga att verka "säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande".

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att, då samarbetslandet är demokratiskt tvivelaktigt, främst kanalisera biståndsinsatser via och till enskilda icke-statliga organisationer.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges bistånd till Kuba bör kanaliseras via frivilligorganisationer till grupper som arbetar för ett demokratiskt Kuba med respekt för de mänskliga rättigheterna.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det rättighetsbaserade biståndet inte enbart bör bygga på konditionalitet, utan också ges en positiv och stödjande inriktning.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att än mer prioritera biståndet för mänskliga rättigheter.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i samarbete med partnerländer arbeta fram nationella handlingsplaner för mänskliga rättigheter, översyn av den nationella lagstiftningen i dessa frågor i förhållande till internationella avtal samt allianser för support och handling.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en större del av svenskt bistånd bör gå till demokratifrämjande projekt och åtgärder.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det partinära biståndet samordnas med det övriga demokratibiståndet, liksom att de partinära organisationerna deltar i strategiarbetet för svenskt demokratibistånd.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samordna svenskt demokratibistånd med internationella aktörer och nationella stiftelser som verkar för demokratisering och flerpartisystem i utvecklingsländer.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av insatser och aktiviteter som bidrar till näringslivsutveckling och tillväxt i de allra fattigaste länderna.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat samarbete mellan Sida och svenskt näringsliv i såväl strategiarbetet som genomförandet av insatser för att effektivisera utvecklings-samarbetet.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa ett ökat utrymme för finansiell riskdelning med svenskt näringsliv.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade satsningar hos multilaterala biståndsgivare för en bättre energiförsörjning, ett ökat användande av förnybara energikällor och ökad tillgång till elektricitet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta den moderna informations- och kommunikationstekniken integreras in i utvecklingsstrategier och utvecklingsprogram.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bygga ut Internetinfrastrukturen vid universitet och akademiska institut i utvecklingsländer, liksom att möjliggöra distansutbildningar.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningsinsatser för att öka kunskap och kännedom om FN:s förklaringar och deklarationer om mänskliga rättigheter.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera samarbetet mellan regeringar, internationella organisationer och näringslivet för att öka hälsoforskningen om de fattigas sjukdomar.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade insatser för att bekämpa malaria och tuberkulos.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndet i högre utsträckning bör inriktas på en miljövänlig tillväxt i utvecklingsländerna.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta upp mål för att minska andelen människor som saknar tillgång till rent vatten och goda sanitära faciliteter.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att i utvecklingssamarbetet stödja fredsavtal och freds-
uppbyggande processer i syfte att hindra nya konflikter och främja utveckling och tillväxt.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat samråd i strategiarbetet med de enskilda organisationerna.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att än mer integrera handikappfrågor in i utvecklingssamarbetet.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av oberoende utvärderingar av det svenska biståndet.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snabbare återgå till 1 % av BNI i internationellt bistånd.

29. Riksdagen beslutar om underindelningen av anslag 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete i enlighet med vad som anförs i motionen (tabell 4).

30. Riksdagen anvisar med följande förändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning: Anslag Uo7 (tusental kr); Regeringen, Kristdemokraterna; 8:1 Biståndsverksamheten, 13 796 752, + 500 000; Totalt för Uo7, 15 043 822, + 500 000.

2001/02:U232 av Carl-Axel Johansson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om framtida ekonomiska åtaganden angående biståndspolitiken samt finansieringen av biståndet i övrigt.

2001/02:U233 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett hållbart bistånd från Sverige och EU måste använda sig av hållbara teknologier, i synnerhet energisystem.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara pådrivande i att hitta nya finansieringsmekanismer för globala miljöinsatser.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka den globala samarbetsarkitekturen på miljöområdet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s nya ramprogram för forskning bör avdela resurser för tvärvetenskaplig och probleminriktad forskning om hållbar utveckling i u-länder.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör driva på för ambitiösa europeiska och globalt inriktade EU-åtgärder mot klimatförändringarna.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten till en internationell överenskommelse om koldioxidavgifter på transporter.

2001/02:U234 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat handelsrelaterat utvecklingssamarbete med u-länder.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU-länderna bör samordna sitt handelsfrämjande samarbete med u-länder.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till u-länderna att öka öppenheten och stabiliteten på de egna finansmarknaderna.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste se över hur etiska uppförandekoder för företag kan samordnas och kontrolleras på ett fullgott sätt.

2001/02:U244 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ambitionen är att enprocentmålet i biståndet skall nås så snart som möjligt, helst inom fem år.

2001/02:U245 av Lars Ohly m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det svenska stödet till den eritreanska energisektorn skall förlängas så att Sverige kan fortsätta att bidra till Eritreas energiförsörjning även efter år 2002.

2001/02:U249 av Christel Anderberg och Inger René (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla Sveriges bilaterala bistånd.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned Sida.

2001/02:U251 av Bengt Silfverstrand och Karin Wegestål (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges deltagande i UNEP:s miljösaneringsprogram i Förbundsrepubliken Jugoslavien.

2001/02:U253 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige genom stöd till avminering av Eritreas jordbruksområden kan lätta bördan för Eritreas hårt krigsdrabbade befolkning.

2001/02:U258 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkning av inriktningen på jämställdhetsarbete i Sidas organisation och verksamhet.

2001/02:U259 av Willy Söderdahl m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för utformningen av EU:s bistånd.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för en utvärdering av EU:s biståndsprojekt.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för att en oberoende expertgrupp utvärderar sambandet mellan EU:s handels- och jordbrukspolitik, dess bistånd och utvecklingsländernas möjligheter till självförsörjning av nödvändiga varor.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för att en utvärdering görs av konsekvenserna av EU:s bistånds-, handels- och jordbrukspolitik utifrån ett köns- perspektiv.

2001/02:U263 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Aralsjön bör få en framskjuten plats på FN:s dagordning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU och OSSE i sitt arbete ger prioritet åt frågan om Aralsjön.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i internationell samverkan upprätta en gemensam och hållbar plan för arbetet med Aralsjön och arbetet för att förbättra ländernas och folkens katastrofala situation i området runt Aralsjön.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ön Vozrozhdeniyes situation förs upp på internationell nivå och blir en angelägenhet för världssamfundet.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de svenska frivilliga organisationer som arbetar i området ges ökat stöd och ökade möjligheter inom befintliga ekonomiska ramar.

2001/02:U266 av Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tar initiativet till en internationell konferens på hög nivå om miljö- och folkhälsoläget i de centralasiatiska staterna.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tar initiativet till en väl sammanhållen vetenskaplig studie, i FN:s eller EU:s regi, om miljö- och folkhälsoproblemens konsekvenser för Centralasien i stort, men också i ett större, globalt perspektiv samt ger konkreta förslag till lösningar av regionens miljö- och folkhälsoproblem såväl kortsiktigt som långsiktigt.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tar initiativ i FN till inrättandet av ett särskilt internationellt biståndsprogram för åtgärder på ett regionalt plan mot de folkhälso- och miljöproblem som är gemensamma för Centralasiens länder.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i olika internationella forum driver frågan om internationellt ekonomiskt stöd för omställning av jordbruket från bomullsmonokulturen till ett mer differentierat jordbruk med ekologisk profil, avpassat för de centralasiatiska staternas behov av allsidiga livsmedel.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i olika internationella forum driver frågan om ekonomiskt stöd till INGO:er och NGO:er samt regionala och lokala ideella miljö- och folkhälsoorganisationer i syfte att öka miljötankandet på gräsrotsnivå i de centralasiatiska staterna.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen verkar för inrättandet av ett särskilt program i EU:s regi, där ungdomar från de centralasiatiska länderna får möjlighet att vistas i något EU-land för studier på akademisk nivå i ämnen som förvaltning/statsvetenskap, juridik, nationalekonomi och journalistik i syfte att bidra till ökad demokratisering i respektive land.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast tar initiativ till en ungdomskonferens i EU-regi för att lägga grunden för ett nätverk där ungdomar i EU-länderna får möjlighet att träffa ungdomar från de centralasiatiska länderna, för att bygga långsiktiga kontakter som kan leda till fortsatt utbyte inom områden som miljövard, folkhälsa och demokrati.

2001/02:U267 av Anne-Katrine Dunker och Berit Adolfsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Sidas verksamhet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrensutsättning.

2001/02:U268 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige med den kunskap vi har rörande kärnkraftsfrågor ökar insatserna för kärnsäkerhet i Barentsområdet.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till demokratiutvecklingen inom ramen för den nordliga dimensionen.

2001/02:U269 av Ragnwi Marcelind (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att höja biståndsansträngningarna och bli mer flexibel då det gäller på vilket sätt pengarna skall förmedlas till de behövande länderna.

2001/02:U276 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det svenska utvecklingssamarbetet bör ha en tydlig inriktning på hiv/aids-problematiken.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vilka insatser Sverige kan göra inom utvecklingssamarbetet för att bekämpa hivs spridning och lindra effekterna av aids.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige bör medverka till att ställa ekonomiska garantier för läkemedel och vacciner som utvecklas speciellt för utvecklingsländer.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att svenskt utvecklingssamarbete inriktat på hiv/aids-bekämpning med fördel kan kanaliseras genom frivilligorganisationerna.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att stärka kvinnans ställning för att bekämpa spridningen av hiv.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige bör verka för att samarbetsländer arbetar fram och genomför strategier för att bekämpa hiv/aids.

2001/02:U283 av Stig Sandström m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör ta initiativ till att en styrkekatalog för civil krishantering upprättas i OSSE:s regi.

2001/02:U286 av Hillevi Larsson och Nalin Pekgul (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige skall arbeta för att det i FN:s regi byggs upp läkemedelsforskning och läkemedelsföretag som på icke profitbasis tar fram billiga läkemedel mot de omfattande sjukdomar som förekommer i u-länderna.

2001/02:U288 av Monica Green m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen för ett särskilt biståndsmål.

2001/02:U295 av Inger Lundberg m.fl. (s, m, v, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder inom biståndspolitiken för att motverka hiv/aids i södra Afrika.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av internationell samverkan och särskilda insatser av EU för att stödja de afrikanska staterna i kampen mot hiv/aids.

2001/02:U296 av Marianne Andersson m.fl. (m, v, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ge bilateralt bistånd till Östtimor omfattande hela landet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ge bidrag till framställning av läromedel i Östtimor samt till återuppbyggnaden av skolor och universitet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall bidra till att främja en demokratisk utveckling i Östtimor utifrån alla människors lika värde.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ge bistånd till miljövård i Östtimor.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ge bistånd till hälsovård i Östtimor.

2001/02:U300 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall stödja frihandelsansträngningar i Afrika.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skuldavskrivningar.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges bistånd skall främja en uthållig snabb tillväxt med snabb fattigdomsutrotning som övergripande mål.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de centrala villkoren för Sveriges bistånd skall vara rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges biståndsinsatser skall koncentreras till Afrika.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen i övrigt anförs om Sveriges bistånd.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt bistånd ej skall gå till statsmakt som grovt kränker mänskliga rättigheter eller som för anfallskrig.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att noggranna rapporter om läget för mänskliga rättigheter och demokrati i Sveriges samarbetsländer bör redovisas i god tid före beslut om biståndssamarbete.

2001/02:U301 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s biståndspolitik bör präglas av en mer sammanhållen, konsekvent och tydlig strategi avseende målen demokrati, rättsstatens principer och försvaret av mänskliga rättigheter.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s bistånd i ökande utsträckning bör ske i form av programstöd i stället för projektstöd.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med att reformera EU:s biståndspolitik måste fortgå och påskyndas.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndssamarbetet bör grundas på närhetsprincipen och huvudsakligen beslutas och administreras av de enskilda medlemsländerna själva.

2001/02:U304 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handeln med mat inte får gå ut över rätten till mat för invånarna i fattiga länder.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om u-ländernas möjlighet att vidta åtgärder för att säkra sin livsmedelsförsörjning.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges policy skall vara koherent, sammanhållen och ömsesidigt stödjande i handels-, miljö-, jordbruks-, migrations-, utrikes- och säkerhetspolitiken.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör driva frågor om livsmedelskvalitet och livsmedels-säkerhet i alla internationella forum.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU i WTO-förhandlingarna driver kravet på ursprungsmärkning av livsmedelsprodukter.

2001/02:U305 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU bör arbeta för att världens länder ökar sin vilja att hjälpa flyktingar i nöd och ökar bidragen till internationella hjälporganisationer.

2001/02:U306 av Cristina Husmark Pehrsson och Anne-Katrine Dunker (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svenskt bistånd och FN:s barnkonvention.

2001/02:U309 av Monica Green m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att beakta barnperspektivet inom det fortsatta Östersjösamarbetet.

2001/02:U310 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om biståndet till Central- och Östeuropa.

2001/02:U311 av Göran Lenmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndet skall främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bistånd skall vara resultatriktat. De s.k. millenniemålen kan vara en vägledning.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av läkemedel för tropiska sjukdomar.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa systemet med landamar till förmån för avtal, med strikta villkor vad gäller korrupktion, effektivitet och demokratiutveckling.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bistånd inte skall ges till regimer som för anfallskrig.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skuldavskrivningar inte får ske på ett sådant sätt att misshushållning och korruption främjas.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frigjorda resurser från skuldavskrivningar i första hand skall användas till grundläggande utbildning och hälsovård.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frivilligorganisationerna bör få en utökad roll i biståndet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utformningen av biståndet bör ske i u-landsmiljö.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening tillväxtens betydelse för fattigdomsutrotningen.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det svenska biståndet bör inriktas på bekämpandet av hiv/aids.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vilka insatser Sverige kan göra inom biståndet för att bekämpa hivspridning och lindra effekterna av aids.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att svenskt bistånd för hiv/aids-bekämpning med fördel kan kanaliseras genom frivilligorganisationerna.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att stärka kvinnans ställning för att bekämpa spridningen av hiv.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om garantier för utveckling av läkemedel mot sjukdomar som främst drabbar u-land.

22. Riksdagen beslutar om budgetförändringar avseende budgetområde 7 Internationellt bistånd enligt vad som anförs i motionen.

2001/02:U312 av Göran Lenmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja utvecklingen av socialförsäkringar.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att utsatta barn får gå i skolan.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka skyddet för barn och kvinnor.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt östbistånd skall stödja smittskyddsarbete, särskilt mot tbc och hiv/aids.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågor som rör barns sociala situation och skolgång bör genomgå såväl EU:s stöd som det svenska öststödet.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser på energiområdet inom öststödet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges stöd bör flyttas till nordvästra Ryssland.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Östersjömiljarden.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen i övrigt av stödet till Central- och Östeuropa.

19. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 7 anslag 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa för 2002 50 000 000 kr mer än regeringen eller således 799 000 000 kr.

2001/02:U321 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning: Anslag, Regeringens förslag, Anslagsförändring; 8:1 Biståndsverksamhet, 13 796 752, + 950 000; 8:2 Sida, 485 814, - 4 958; Summa för utgiftsområdet, 15 043 822, + 945 042.

2001/02:U323 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att UNEP:s årliga budget fördubblas.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör arbeta för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i hela världen samt att förbättra kvinnornas situation på alla nivåer och områden.

2001/02:U324 av Lars Ångström (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall lyfta fram behovet av bistånd för fysiskt och psykiskt sjuka barn i Vitryssland och göra insatsen till en prioriterad fråga i EU:s biståndspolitiska diskussioner.

2001/02:U326 av Rosita Runegrund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom ramen för EU-samarbetet skall verka för ökat samarbete med den nybildade afrikanska unionen (AU) och stödja dess utveckling.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kenya och lagstiftningen om korruption.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det internationella biståndet bör bidra till att säkerställa försörjningsmöjligheterna för jordbrukarna i Afrika.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen genom Sida fortsätter utvecklingen av demokratibiståndet till Afrika.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av verkningsfulla och prisvärda mediciner för världens fattiga.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör begära särskilda handlingsplaner för bekämpning av hiv/aids från de afrikanska länder där Sverige bedriver utvecklings-samarbete.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att FN, IGAD, IPF och AU bör göra en aktionsplan i syfte att påskynda fredsprocessen i Sudan.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen genom FN och AU skall arbeta för att en varaktig fred kan komma till stånd i Angola, samt att försoningsarbete ingår i dessa strävanden.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fortsätta med bistånd till konfliktfyllda regioner genom att det kanaliseras via noggrant utvalda organisationer.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktat bistånd för att bekämpa kriminalitet i Afrikas storstäder.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för internationellt bistånd i syfte att stärka flerpartiväsendet och partiernas interna demokrati i de afrikanska staterna.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att åtgärdsprogram upprättas för föräldralösa barn.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör sätta hård press på konfliktvärjande stater i Afrika så att barn skyddas från tvångsrekrytering till egna eller andra väpnade trupper.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att det internationella biståndet skall bidra till att göra det finansiellt möjligt att genomföra markreformer.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att regeringar och regionala organisationer i Afrika bör öka sina samarbeten kring en hållbar vattenpolitik.

2001/02:U327 av Rosita Runegrund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen på lämpligt sätt skall verka för att flickor och pojkar i utvecklingsländer, Öst- och Centraleuropa och forna Sovjetrepublikerna skall få tillgång till en kostnadsfri grundutbildning.

2001/02:U328 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i de fall bistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater utan flerpartisystem skall det ske via enskilda organisationer.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undvika bilaterala biståndsenkeltengagemang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prioriteringar i och förlängning av Vitrysslandsprogrammet.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödet till partinära organisationer skall permanentas och ökas.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att informationstekniken bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kvalitet och effektivitet i biståndsgivningen.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av konditionalitet i biståndsgivningen.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den totala biståndsökningen till 0,82, 0,86 respektive 0,93 % av BNI för åren 2002, 2003 och 2004.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en återgång till enprocentsmålet senast år 2005.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den totala biståndsramen skall uppgå till 18 270 miljoner kronor år 2002, 20 098 miljoner år 2003 och 22 766 miljoner år 2004, vilket innebär att Folkpartiet höjer biståndsanslaget med 4 464 miljoner kronor över treårsperioden, jämfört med regeringens förslag.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av enskilda organisationers biståndsarbete.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnen bör ges särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att minska spridningen av hiv/aids och ge stöd till redan smittade.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att reducera sjuklighet och dödlighet som beror på aborter.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samspelet mellan bistånds- och flyktingpolitiken.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omformulera målen för samarbetet med Central- och Östeuropa så att det tydligt framgår att målet att skapa en demokratisk kultur är avgörande för möjligheterna att uppnå de övriga.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att främja kärnsäkerhet i länderna i Central- och Östeuropa.

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt stöd till länderna i Central- och Östeuropa.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fortsätta och påskynda reformeringen av EU:s gemensamma biståndspolitik.

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s bistånd i ökad utsträckning skall ske i form av programstöd i stället för projektstöd.

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att EU:s medlemsländer i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd.

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att huvuddelen av EU:s utvecklingssamarbete bör omfattas av närhetsprincipen och beslutas och administreras av de enskilda medlemsländerna själva.

38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av det multilaterala utvecklingssamarbetet.

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av det bilaterala utvecklingssamarbetet.

40. Riksdagen avslår regeringens förslag till riksdagsbeslut i motsvarande delar och bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som förordas i motionen beträffande multi- och bilateralt utvecklingssamarbete enligt tabell 1.1 och 1.2.

41. Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning: Anslag, Regeringens förslag, Anslagsförändringar; 8:1 Biståndsverksamhet, 13 796 752, + 1 728 000; 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa, 749 000, + 55 000; Summa för utgiftsområdet: 15 043 822, + 1 783 000.

2001/02:U330 av Tuve Skånberg (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utformningen av palestinska läromedel.

2001/02:U332 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hiv/aids skall bedömas som en säkerhetspolitisk risk.

2001/02:U335 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning med en bred vetenskaplig ansats där hiv/aids och liknande sjukdomar av epidemisk karaktär sätts in i ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilda medel budgeteras för det globala hiv/aids-arbetet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i det internationella arbetet för att bekämpa hiv/aids aktivt skall arbeta för att kvinnans status höjs, att hon blir jämställd med mannen och att mänskliga rättigheter också skall gälla kvinnan och barnen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att det i det globala arbetet i bekämpningen av hiv/aids tas en större hänsyn till sjukdomens allvarliga konsekvenser än till kulturella skiljaktigheter och en oacceptabel människosyn.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kartlägga de föräldralösa barnens situation för att kunna ge dem adekvat hjälp och stöd.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen via svenska biståndsinsatser skall verka för att skolavgifterna i de fattiga och hiv/aids-drabbade länderna slopas.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samtidigt med att insatser görs för att förebygga hiv/aids och hjälpa redan drabbade måste fungerande hälso- och sjukvårdssystem byggas upp i framför allt de hårdast drabbade länderna.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall vara pådrivande för att få i gång en generell satsning gällande behandling av hivinfekterade blivande mödrar och deras nyfödda barn.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ”den rika världen” genom samarbete med internationella organisationer, som FN, och näringslivet verkar för att förbättra u-ländernas tillgång till bromsmediciner och annan medicinering för hiv/aids och dess följsjukdomar.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att frivilliga organisationer och offentliga institutioner samverkar för att bygga upp fungerande system för bekämpning av hiv/aids.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen på såväl multilateral som bilateral nivå vid samtal med länders och organisationers beslutsfattare bör påpeka behovet av att rakt och tydligt framhålla hivinfektionens smittvägar och hur infektionen kan förebyggas.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i-länderna kan vara beställare och finansörer av mediciner från läkemedelsbolagen för de fattigaste ländernas räkning.

2001/02:U342 av Göran Lenmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen beslutar att inom utgiftsområde 7 Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete skapa en samlad anslagspost för Sveriges fredsfrämjande verksamhet.

2. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 7 Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete anslagspost Fredsfrämjande verksamhet för år 2002 1 118 836 000 kr i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:U345 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att Sverige är tydlig med sitt stöd för demokrati och demokratisering – i såväl multilaterala som bilaterala sammanhang.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större anslag till Unifem, FN:s utvecklingsfond för kvinnor – 5 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större anslag till SHIA, Svenska handikapporganisationers internationella biståndsförening.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre anslag till Unicef, FN:s barnfond – 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bilateralt och inom ramen för EU:s biståndspolitik verkar för ett kraftfullt bistånd till Östtimors uppbyggnad.

2001/02:U351 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bättre samordning av handel och bistånd.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upprätta ett gemensamt internationellt fredscentrum i Sverige.

2001/02:Fö272 av Lars Ångström m.fl. (mp, m, v, kd, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige och Sida åtminstone inte minskar, utan snarare ökar, sitt stöd till humanitär minröjning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det humanitära minröjningsarbetet inte får utgöras av isolerade insatser, utan måste integreras i en genomtänkt biståndspolitik där lokalbefolkningen bör ansvara för genomförandet medan Räddningsverket bidrar med planering, ledning, utbildning och kvalitetssäkring.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige, om så efterfrågas, bör bidra till att Geneva Inter-

national Centre for Humanitarian Demining, GICHD, får utökade resurser för sitt arbete.

2001/02:So372 av Chris Heister m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av biståndsinsatser för att motverka hivpidemin och dess konsekvenser.

2001/02:So616 av Göran Magnusson m.fl. (s, v, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alkohol som utvecklingshinder i u-länder.

2001/02:Ub423 av Lennart Hedquist m.fl. (m, s, v, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att säkerställa en långsiktig finansiering av Östersjöuniversitetet, the Baltic University Programme fr.o.m. 2003.

2001/02:MJ337 av Agne Hansson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera samarbetet kring Östersjön för att förbättra miljön i Östersjön.

2001/02:MJ519 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt bistånd till de länder på andra sidan Östersjön som, via sina reningsverk, står för de största utsläppen till vattnet.

Tabellbilaga

Tabell 1. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslagsfördelning för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
8:1 Biståndsverksamhet	res.	13 796 752	- 2 511 500	+ 500 000	+ 950 000	+ 1 728 000
8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	ram	485 814			- 4 958	
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	ram	11 256				
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa	res.	749 000	+ 50 000			+ 55 000
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	res.	1 000				
Nytt anslag (m) för fredsfrämjande verksamhet	ram		+ 1 118 836 ¹			
Summa för utgiftsområde 7		15 043 822	- 1 342 664*	+ 500 000	+ 945 042	+ 1 783 000

¹I moderaternas motion överensstämmer inte anslagsuppdelningen med propositionens förslag.

*Moderata samlingspartiet anser att det år 2004 bör ske en total skuldavskrivning för de högt skuldsatta låginkomstländerna.

Tabell 2. Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet budgetåret 2002

(Motsvarar tabell på s. 32 i budgetpropositionen)

Tusental kronor

	Proposition 2001/02:1	(m)	(kd)	(c)	(fp)
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	530 000	- 430 000		+ 50 000	+ 20 000
FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF	50 000				
FN:s barnfond, Unicef	297 000	- 97 000		+ 30 000	+ 10 000
FN:s kvinnofond, Unifem	14 000			+ 10 000	+ 5 000
FN:s befolkningsfond, UNFPA	165 000				+ 5 000
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	210 000			+ 5 000	+ 25 000
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR	392 000	+ 30 000		+ 50 000	+ 63 000
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, UNRWA	170 000	- 85 000			+ 20 000
Multilateral handelsrelaterad bistandsverksamhet (UNCTAD, WTO, ITC)	35 000			+ 5 000	
Narkotikainsatser genom FN- systemet (UNDCP, WHO/PSA)	50 500	+ 5 000	+ 55 500		+ 5 000
FN:s boende- och bebyggelsecenter, Habitat	7 000		+ 12 000		+ 5 000
UNAIDS	52 000	+ 22 000	+ 112 000	+ 50 000	+ 60 000
FN:s industriutvecklings- organisation (Unido)	7 200	- 3 500			
TOTALT	1 979 700	- 558 500	+ 179 500	+ 200 000	+ 218 000

Tabell 3. Internationella finansieringsinstitutioner*(Motsvarar tabell på s. 34 i budgetpropositionen)**Tusental kronor*

	Prop. 2001/02:1	(m)	(kd)	(c)	(fp)
Världsbanksgruppen	668 000				
Regionala utvecklingsbanker	450 000	- 195 000			
Övriga utvecklingsbanker och fonder	427 000				
TOTALT	1 545 000	- 195 000			

Tabell 4. Övrigt multilateralt samarbete*(Motsvarar tabell på s. 38 i budgetpropositionen)**Tusental kronor*

	Prop. 2001/02:1	(m)	(kd)	(c)	(fp)
Miljöinsatser	143 500				+ 60 000
Konfliktförebyggande insatser	90 000				+ 50 000
Övriga insatser	276 500				+ 20 000*
TOTALT	510 000				+ 130 000

*Folkpartiet föreslår en ökning med 20 miljoner kronor under posten Övriga multilaterala insatser för insatser till förmån för kvinnor och barn.

Tabell 5. Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet*(Motsvarar tabeller på s. 46 i budgetpropositionen)**Tusental kronor*

	Proposition 2001/02:1	(m)	(kd)	(c)	(fp)
Afrika	2 410 000	+ 290 000		+ 200 000	+ 30 000
Asien	1 480 000	- 1 265 000			- 130 000
Latinamerika	785 000	- 585 000			+ 80 000
Europa	775 000				
Globala utvecklingsprogram	1 275 000	- 1 150 000		+ 10 000	
Kredit	440 000				
Särskilda organisationer	905 000	+ 95 000		+ 135 000	+ 100 000
Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	930 000		+ 100 000	+ 200 000	
Ekonomiska reformer	500 000	- 500 000	+ 200 000	+ 200 000	+ 700 000
Information	55 000	- 55 000			
öv. nya anslag	-	+ 1 412 000	+ 200 000		+ 600 000
		2)	1)		3)
TOTALT	9 555 000	- 1 758 000	+ 500 000	+ 745 000	+ 1 380 000

1) Kristdemokraterna föreslår ny post:

- Mänskliga rättigheter + 200 000 miljoner kronor.

2) Moderata samlingspartiet föreslår ett nytt anslag 8.1.2. Oberoende utvärderingsenhet samt ett nytt Afrikaanslag under 8.1.2 uppdelat enligt följande (anges i kronor):

Oberoende utvärderingsenhet	+ 30 000 000
Förberedelse inför total skuldavskrivning år 2004	+ 150 000 000
Snabb fattigdomsavveckling i Afrika	+ 925 000 000
Konflikthantering i Afrika	+ 300 000 000
Sida, utvecklingsenhet i Afrika	+ 7 000 000
Summa:	+ 1 412 000 000

3) Folkpartiet föreslår en ny post under 8.1.2 för särskilda insatser för demokrati och MR om 600 miljoner kronor.

Förkortningslista

	Svenska	Engelska
ACBF	Fonden för afrikanskt kapacitetsbyggande	African Capacity Building Foundation
AfDB	Afrikanska utvecklingsbanken	African Development Bank
Aidco	EU:s byrå för biståndssamarbete	Europe Aid Co-operation Office
ALA	Samarbetet mellan Asien och Latinamerika	
ASEM		Asia-Europe Meeting
AsDB	Asiatiska utvecklingsbanken	Asian Development Bank
AU	Afrikanska unionen	African Union
AVS	Länder i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet inom Lomésamarbetet	African, Caribbean and Pacific Countries (ACP)
CARDS	Förslag till ny förordning som skall styra EU:s insatser på västra Balkan	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
Caritas	Katolska kyrkans biståndsorganisation	
CEDAW	FN:s kvinnokonvention	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
COMESA		Common Market for Eastern and Southern Africa
CST		Committee on Science and Technology
DAC	OECD:s biståndskommitté	Development Assistance Committee
EBRD	Europeiska utvecklingsbanken	European Bank for Reconstruction and Development

ECHO	Europeiska byrån för humanitärt bistånd	European Community Humanitarian Office
Ecosoc	FN:s ekonomiska och sociala råd	UN Economic and Social Council
Ecowas		Economic Community of West African States
EG	Europeiska gemenskaperna	European Communities
EGDI	Expertgruppen för utvecklingsfrågor	Expert Group for Development Issues
EU	Europeiska unionen	European Union
EUF	Europeiska utvecklingsfonden	
FAO		Food and Agriculture Organization
FRJ	Förbundsrepubliken Jugoslavien	
GAVI		Global Alliance for Vaccines and Immunization
GEF	Globala miljöfonden	Global Environment Facility
GICHD		Geneva International Centre for Humanitarian Demining
GLOB- KOM	Utredningen för svensk global utvecklingspolitik	
GWP		Global Water Partnership
Habitat		UN Conference on Human Settle- ments
HIPC	Världsbankens och Internation- ella valutafondens gemensamma skuldinitiativ	Heavily Indebted Poor Countries
IAEA	Internationella atomenergiorganet	International Atomic Energy Agency
IBRD	Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken	International Bank for Reconstruction and Development
ICRC	Internationella Rödakors- kommittén	International Committee of the Red Cross

IDA	Internationella utvecklingsfonden	International Development Association
IDB	Interamerikanska utvecklingsbanken	Interamerican Development Bank
IFAD	Internationella jordbruksutvecklingsfonden	International Fund for Agricultural Development
IFC		International Finance Corporation
IGAD		Inter-Governmental Authority on Development
IMF	Internationella valutafonden	International Monetary Fund
International IDEA	Internationella Institutet för demokrati och fria val	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
IOM	Internationella migrationsorganisationen	International Organization for Migration
ITC		International Trade Centre
LOU	Lagen om offentlig upphandling	
MIGA	Världsbankens garantiorgan	Multilateral Investment Guarantee
MNEPR		Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation
MUL	Minst utvecklade länder	
NAI	Nordiska Afrikainstitutet	The Nordic Africa Institute
NIB	Nordiska investeringsbanken	
NDEP		Northern Dimension Environmental Partnership
NDF	Nordiska utvecklingsfonden	Nordic Development Fund
NEFCO	Nordiska miljöfinansieringsbolaget	
NGO		Non-governmental organization
NOR-SAD		Nordic/Southern African Development Community (SADC)
OAU		Organization for African Unity

OCHA	FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	Organization for Economic Co-operation and Development
OSSE/ OSCE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	The Organization for Security and Co-operation in Europe
PSA		Programme on Substance Abuse
REACT	Civil snabbinsatsstyrka	Rapid Expert Assistance and Co-operation Teams
RELMA		Regional Land Management Unit
SADC	Gemenskapen för utveckling i södra Afrika	Southern African Development Community
SAREC	Sida:s forskningsavdelning	Swedish Agency for Research Co-operation with Developing Countries
SFOR	Den Natoleda styrkan i Bosnien	Stabilization Force
SHIA	Svenska handikapporganisationers internationella biståndsförening	
Sida	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	Swedish International Development Co-operation Agency
SPLM/A		Sudan's Peoples Liberation Movement/Army
SPS	WTO:s avtal om sanitära och fytosanitära frågor	
SWE-DEC	Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum	
TACIS		EU Technical Assistant to Commonwealth of Independent States
TBT	WTO:s avtal om tekniska handelshinder	World Trade Organization/Agreement on Technical Barriers to Trade
TRIPS		Trade-related aspects of intellectual property rights

UN-AIDS	FN:s aidsprogram	UN Aids Programme
UNCCD		UN Convention to Combat Desertification
UNCDF	FN:s kapitalutvecklingsfond	UN Capital Development Fund
UNCED	FN:s konferens om miljö och utveckling	UN Conference on Environment and Development
UNCTAD	FN:s konferens för handel och utveckling	UN Conference on Trade and Development
UNDCP	FN:s narkotikaprogram	UN Drug Control Programme
UNDP	FN:s utvecklingsprogram	UN Development Programme
UNFPA	FN:s befolkningsfond	UN Fund for Population Activities
UNHCR	FN:s flyktingkommissarie	UN High Commissioner for Refugees
Unicef	FN:s barnfond	UN Children's Emergency Fund
UNICT		UN Information and Communications Task Force
Unido	FN:s organisation för industriell utveckling	UN Industrial Development Organization
Unita		National Union for the Total Independence of Angola
UNEP	FN:s miljöprogram	
Unifem	FN:s utvecklingsfond för kvinnor	UN Development Fund for Women
UNMA C	FN:s minkoordineringscenter	UN Mine Action Centre
UNRWA	FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar i Mellanöstern	UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
Untaet	FN-ledda administrationen på Östtimor	United Nations Transitional Administration in East Timor
WFP	Världslivsmedelsprogrammet	World Food Programme
WHO	Världshälsoorganisationen	World Health Organization
WTO	Världshandelsorganisationen	World Trade Organization